

93850

PRZEPISY

NORMUJĄCE

PRAWA EMERYTALNE

FUNKCJONARIUSZÓW PAŃSTWOWYCH
I WOJSKA

OPRACOWAŁ
JAN KOPCZYŃSKI
PREZES
NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

CZYTELNIA.

WARSZAWA
TŁOČZONO CZCIONKAMI Drukarni Państwowej, Miodowa 22
1926

264799

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

FUW0136310

**Przepisy normujące prawa emerytalne
funkcjonariuszów państwowych i wojska**

W/249/02p

40,

CZĘŚĆ I

**USTAWY,
NORMUJĄCE ZAOPATRZENIE EMERYTALNE**

PRZEDMOWA

Ustawa emerytalna z d. 11/XII 1923 r. ze względu z jednej strony na szeroki swój przedmiot, a mianowicie uregulowanie praw emerytalnych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych z uwzględnieniem ich praw z poprzedniej służby i pracy w b. państwach zaborczych, tudzież z drugiej strony ze względu na wynikającą z tego powodu chaotyczność układu, jest w praktycznem zastosowaniu jedną z bardziej skomplikowanych ustaw polskich. Uważam przeto, że wydanie jej w formie skodyfikowanej z komentarzami, opartymi na praktyce Najw. Trybunału Administracyjnego oraz gruntownem przestudjowaniu poszczególnych postanowień przyczynić się powinno do ułatwienia jej stosowania, a w szczególności do zmniejszenia ilości skarg, podawanych do Najw. Trybunału Administracyjnego, zbyt często opartych na niezrozumieniu przepisów tej ustawy. Tuszę sobie pozatem, że praca niniejsza będzie przydatną dla władz, powołanych do wykonywania postanowień ustawy, jako podająca materiał do właściwej interpretacji tych postanowień przez władze.

Muszę się przytem zastrzedz, że nie uważam, ażeby komentarze moje rozstrzygały wszystkie kwestje, które mogłyby wyniknąć przy stosowaniu ustawy niniejszej, w każdym jednak razie dążeniem moim było oświecić te kwestje, które wedle mego przekonania nasuwałyby mogły wątpliwości. Zastrzegam się również przeciwko temu, ażeby interpretacja, podana przeze mnie w komentarzach, miała być traktowana jako miarodajna opinia Najw. Trybunału Administracyjnego. Za takie mogą być uważane tylko te rozstrzygnięcia, które są oparte na judykatach Trybunału, o czem zaznaczam w komentarzach przez ode-

słanie do odpowiedniego wyroku, wszystkie inne — są moimi osobistymi opiniami, które przy wyrokowaniu Trybunału mogą uleść zmanie.

Prócz ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. uważałem za konieczne i celowe pomieścić w niniejszem wydawnictwie dział ustawy z d. 22/XII 1925 r. Dz. Ust. p. 918, dotyczący redukcji uposażeń funkcjonariuszów państwowych i wojska, ustawę o darach z łaski dla porównania z art. 8 ustawy emerytalnej, a pozatem rozporządzenia wykonawcze, ważniejsze okólniki Ministerstwa Skarbu, wyroki Najw. Trybunału Administracyjnego, spis ustaw i przepisów emerytalnych już uchylonych oraz skorowidz alfabetyczny do obowiązującej ustawy emerytalnej.

W razie uchwalenia przez ciała ustawodawcze zamierzonej noweli do ustawy emerytalnej wydawnictwo niniejsze zostanie odpowiednio uzupełnione, ażeby nie utraciło nadal swej aktualności.

J. Kopczyński.

U S T A W A

z d. 11 grudnia 1923 r.

o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych późniejszymi ustawami (dz. ust. Nr. 18/1924, p. 178 i Nr. 52/1924, p. 526) oraz zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej, ogłoszonym w Nr. 36 dz. ust. z 1924 r., p. 386.
(dz. ust. Nr. 6 z 1924 r., p. 46).

T Y T U Ł I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. Postanowienia niniejszej ustawy odnoszą się do funkcjonariuszów państwowych, mianowanych na stałe zgodnie z obowiązującymi przepisami, tudzież zawodowych wojskowych. Osoby te oraz wdowy i sieroty po nich otrzymują zaopatrzenie emerytalne według zasad, określonych w niniejszej ustawie.

Artykuł ten ustanawia zasadę, zresztą przyjętą i w poprzednich ustawach emerytalnych z dn. 28 lipca 1921 r. i 5 sierpnia 1922 r., że ustawa emerytalna z dnia 11/XII. 1923 r. ma zastosowanie wyłącznie do funkcjonariuszów państwowych, mianowanych *na stałe*, do wojskowych zawodowych oraz do wdów i sierot po tych osobach. Wyjątek od tej zasady przewidziany został jedynie, jeżeli chodzi o funkcjonariuszów państwowych, w ustępie ostatnim art. 12, który nakazuje traktowanie narówni z funkcjonariuszami, mianowanymi na stałe, praktykantów oraz funkcjonariuszów, mianowanych do odwołania, jeżeli stali się trwale niezdolnymi do służby z przyczyn, wskazanych w p. 2 art. 9 (nieszcześliwy wypadek, działania wojenne, choroby zakaźne), jeżeli chodzi o wojskowych, w art. 99, 102 i 104, które przyznają pod pewnymi warunkami prawo do emerytury, względnie odprawy wojskowej, pomimo niezyskania przez nich w wojsku polskim charakteru zawodowych.

W związku z odnośniami normami poszczególnych przepisów służbowych wynika, że za funkcjonariuszów, mianowanych na stałe w rozumieniu ustawy emerytalnej należy uważać wszystkich tych funkcjonariuszów, którzy zamianowani zostali na stanowiska etatowe, a przytem bez zastrzeżeń.

nia ich charakteru prowizorycznego (do odwołania), bez względu na to, czy ich prawo do t. zw. względnej nieusuwalności zostało ustawowo zawieszono. O ile przeto chodzi o funkcjonariuszów państwowych, do których ma zastosowanie ustawa o służbie cywilnej z dnia 17/II. 1922 r., ustawa emerytalna ma zastosowanie nie tylko do funkcjonariuszów, ustalonych na zasadzie art. 116 tejże ustawy, ale i do tych funkcjonariuszów, którzy mianowani zostali w trybie art. 4 i 5 bez zastrzeżenia o ich charakterze prowizorycznym, a dotąd nie zostali ustaleniu.

Za wojskowych zawodowych w rozumieniu niniejszej ustawy należy uważać: a) z pomiędzy oficerów, którzy wstąpili do wojska polskiego przed wydaniem ustawy z dnia 23/III. 1923 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (dz. ust. p. 256), tych oficerów, którzy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2/VIII. 1919 r. o ustaleniu starszeństwa i nadaniu stopni oficerskich w Wojsku Polskim (Dz. Ust. p. 399) zostali pomieszczeni w listach starszeństwa oficerów zawodowych, ogłoszonych w Dzienniku Rozkazów Wojskowych, b) tych wszystkich oficerów, którzy, odpowiadając warunkom przewidzianym w Rozdziale II — powołanej ustawy z dnia 29 marca 1922 r., zostaną mianowani na oficerów w trybie, wskazanym w art. 11 i 12 tejże ustawy; c) z pomiędzy szeregowych, ci szeregowi, którzy, odpowiadając warunkom art. 71 ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (dz. ust. p. 698), zostaną mianowani na podoficerów zawodowych w trybie art. 72 i 73 tejże ustawy; d) urzędników wojskowych, istniejących w wojsku polskim zgodnie z art. 105 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. dz. ust. p. 256 do dnia 31/XII. 1924 r., jako w myśl art. 58 ustawy emerytalnej z dn. 5/VIII. 1922 r. dz. ust. p. 616 i art. 111 ustawy z dnia 9/X. 1923 r. dz. ust. p. 924 zrównanych pod względem praw z oficerami zawodowymi.

Patrz część V wyrok N. T. A. Nr. 7, 8, 17, 20, 21, 35.

Art. 2. Funkcjonariuszami państwowymi w rozumieniu niniejszej ustawy są urzędnicy i niżsi funkcjonariusze państwowi, pracownicy państwowych kolei żelaznych, poczt, telegrafów i telefonów, funkcjonariusze policji państwowej, nauczyciele wszystkich szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa, tudzież sędziowie, prokuratorzy i aplikanci sądowi, z wyłączeniem niezawodowych sędziów pokoju w b. zaborach rosyjskim i pruskim, pełniących swe czynności ubocznie.

Emerytem w rozumieniu niniejszej ustawy odnośnie do zawodowych wojskowych jest zawodowy wojskowy, przeniesiony w stan spoczynku.

Zaopatrzenie emerytalne ministrów reguluje osobna ustawa.

Artykuł ten wylicza taksatywnie wszystkie kategorie funkcjonariuszów państwowych, do których ma zastosowanie ustawa. Z powyższego wynika, że korzystanie z dobrodziejstw ustawy mają zapewnione jedynie ci funkcjonariusze państwowi, którzy wedle charakteru swej służby mieszczą się w wyliczonych w tym artykule kategoriach funkcjonariuszów. Wszyscy inni funkcjonariusze z dobrodziejstw ustawy korzystać nie mogą, chyba że specjalnymi przepisami prawa emerytalne zostaną im zastrzeżone jak to, na przykład, ma miejsce z funkcjonariuszami państwowych przedsiębiorstw leśnych (rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej dz. ust. Nr. 119, 1924 r. p. 1079).

Co do wojskowych zawodowych, to z dobrodziejstw ustawy mają prawo korzystać tak oficerowie, jak i szeregowi, przeniesieni w stan spo-

czynku przez wskazane w art. 45 władze, ustawa emerytalna przeto nie ma zastosowania do wojskowych zawodowych, przeniesionych do rezerwy. Do czasu istnienia w wojsku polskim chorażych i podchorążych ustawa emerytalna ma do nich zastosowanie, o ile odpowiadają oni warunkom, przewidzianym w ustawach z d. 29/III. 1922 r. i 18 lipca 1924 r. dla oficerów i szeregowych zawodowych, a to zgodnie z art. 113 i 114 ustawy z d. 9/X. 1923 r. dz. ust. p. 924.

Ustęp 3-ci tegoż artykułu zapowiada uregulowanie praw emerytalnych ministrów osobną ustawą. Ustawa taka jednak przez Sejm uchwaloną dotąd nie została, wobec czego w razie ewentualnego zwolnienia ze służby państwowej ministra, który przed mianowaniem na ministra był funkcjonariuszem państwowym, może mu być przyznane i wymierzone uposażenie emerytalne jedynie za czas i odpowiednio do zajmowanego przez niego stanowiska służbowego przed mianowaniem na ministra, niezależnie od trzy miesięcznej odprawy, która wypłaca się wszystkim ustępującym ministrom na podstawie uchwały wewnętrznej Rady Ministrów, nigdzie nie ogłoszonej.

Patrz część V wyrok N. T. A. Nr. 7, 8, 13, 17, 20, 21, 35.

Art. 3. Ze Skarbu Państwa można pobierać tylko jedno zaopatrzenie.

W przypadkach, gdyby funkcjonariuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, względnie pozostałej rodzinie, służyło z jakiegokolwiek bądź innego tytułu prawo do zaopatrzenia, wypłacanego ze Skarbu Państwa — uprawniony ma prawo wyboru.

Wedle artykułu tego ze Skarbu Państwa może być pobierane jedno tylko zaopatrzenie, przyczem interesowani mają prawo wyboru w razie, gdyby przysługiwało im prócz zaopatrzenia z ustawy emerytalnej zaopatrzenie jeszcze z innego tytułu. Wynika z powyższego, że, na przykład, funkcjonariusze kolejowi z Małopolski, którzy poza prawami emerytalnymi, wynikającymi z niniejszej ustawy, posiadają prawo do zaopatrzenia z tak zw. funduszu prowizyjnego, nie mogą jednocześnie pobierać obu tych zaopatrzeń, a mają prawo wybrać to, które będzie dla nich korzystniejsze. Natomiast zasada powyższa nie stoi na przeszkodzie funkcjonariuszom b. Wydziału Krajowego Galicyjskiego, którzy, poza emeryturą państwową austriacką, uzyskali prawo do emerytury z funduszu Wydziału Krajowego, do skumulowania obu tych służb i wymierzenia uposażenia emerytalnego wedle zasad niniejszej ustawy za lata przebyte w obu tych służbach i odpowiednio do zajmowanego ostatnio stanowiska.

Patrz część V, wyrok N. T. A. Nr. 2, 54.

Art. 4. Emeryt (wdowa, sierota), który świadomie wprowadził władzę w błąd celem uzyskania bezprawnie emerytury (pensji wdowiej, sierocej), odprawy lub pośmiertnego, lub też wyższego wymiaru odprawy lub pośmiertnego, obowiązany jest niezależnie od odpowiedzialności sądowo-karnej wynagrodzić Skarbowi Państwa wyrządzoną szkodę.

O ile kto w podobny sposób uzyskał wyższy wymiar zaopatrzenia emerytalnego od przypadającego mu w myśl niniejszej ustawy, traci prawo do dalszego pobierania zaopatrzenia, niezależnie od odpowiedzialności sądowo-karnej i obowiązku zwrotu szkody, wyrządzonej Skarbowi Państwa.

Artykuł ten traktuje o skutkach świadomego wprowadzenia w błąd władzy w celu uzyskania emerytury, odprawy lub pośmiertnego, względnie

uzyskania wyższego wymiaru tych zaopatrzeń; wedle postanowień tego artykułu osoby, które wprowadziły władzę w błąd, prócz odpowiedzialności karno-sądowej, tracą prawo do dalszego pobierania emerytury, oraz obowiązane są do zwrotu szkód, poniesionych przez Skarb Państwa. Z powyższego przepisu wynika, że osoba, która otrzymała zaopatrzenie nienależnie, traci je bez względu na to, czy w celu uzyskania go świadomie lub nieświadomie wprowadziła odnośną władzę w błąd. Natomiast jeżeli uzyskała w ten sposób wyższe zaopatrzenie, to traci prawo do dalszego zaopatrzenia, jedynie w tym wypadku, jeżeli wprowadziła w błąd władzę świadomie; w każdym jednak razie traci prawo do dalszego pobierania wyższego zaopatrzenia, względnie obowiązana jest zwrócić nadbrane, gdyby nawet wprowadzenie w błąd było nieświadomem.

Art. 5. Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) oraz odprawy mogą ulec zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu tylko z tytułu alimentów, jakoteż zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu lub administracyjnemu z tytułu należności Skarbu Państwa.

Wysokość zapowiedzeń i zajęć wynosi: dla alimentów $\frac{2}{3}$ zaopatrzenia emerytalnego, względnie odprawy, a dla należności Skarbu Państwa $\frac{1}{3}$ zaopatrzenia emerytalnego, a $\frac{2}{3}$ odprawy.

Pośmiertne nie ulega zapowiedzeniu, ani też zajęciu.

Artykuł ten całkowicie wyłącza od zapowiedzeń i zajęć z wszelkiego rodzaju tytułów pośmiertnego, natomiast zezwala na zapowiedzenia i zajęcia sądowe lub administracyjne innych zaopatrzeń, a więc uposażenia emerytalnego, pensji wdowiej i sierocy tudzież odprawy, z tytułu alimentów, lub z tytułu należności Skarbu Państwa. Z powyższego wynika, że wskazane zaopatrzenia nie mogą ulegać zapowiedzeniom i zajęciom z jakichkolwiek bądź innych tytułów i że, jeżeli chodzi o należności Skarbu Państwa, to należności te mogą być ściągane nie tylko, jako wynikłe w związku ze służbą czynną emeryta, jak to miało miejsce wedle zasad poprzedniej ustawy emerytalnej, ale i ze wszystkich innych powodów, a więc nawet za należny od emeryta podatek państwowy, nie stojący w związku z pobieraniem uposażeniem emerytalnym. Artykuł ten wniesiony do Sejmu nowelą do ustawy emerytalnej ma być uzupełniony przez nowy ustęp dotyczący specjalnie wojskowych i ich rodzin w brzmieniu następującem:

„Do emerytów wojskowych oraz pozostałych po nich rodzin mają zastosowanie odnośnie do wysokości dopuszczalnych potrąceń postanowienia art. 3 ustawy z dnia 2/IV. 1925 r. o potrąceniach z uposażenia osób wojskowych (Dz. Ust. Nr. 45 p. 312).

Art. 6. Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) wymierza się w punktach w myśl załącz. art. 3, 4 i 5 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), względnie dla sędziów i prokuratorów w myśl zasad art. 4 § 2 i art. 5 § 1, 2 i 3 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) zależnie od grupy i szczebla, do których funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, został zaliczony.

Zmiany ilości punktów w poszczególnych grupach uposażenia oraz wartości mnożnej, stosowane do funkcjonariuszów

państwowych i zawodowych wojskowych, pozostających w służbie czynnej, będą automatycznie stosowane do zaopatrzenia emerytalnego. Natomiast wszelkie zmiany, dotyczące zaszerzegowania funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych do grup uposażenia, nie mają zastosowania do przeniesionych już w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Artykuł ten ustanawia ogólne zasady wymiaru uposażenia emerytalnego w związku z obowiązującą ustawą uposażeniową, zastrzegając przytem, że wszelkie zmiany ilości punktów w poszczególnych grupach uposażenia oraz wartości mnożnej, stosowane do funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych w czynnej służbie, mają być automatycznie stosowane do zaopatrzeń emerytalnych. Ten ostatni przepis zabezpiecza emerytów od ewentualnego nierównomiernego traktowania emerytów w stosunku do funkcjonariuszów służby czynnej, jak to miało miejsce w czasie obowiązywania poprzednich ustaw emerytalnych, które jedynie ogólnikowo zapowiadały stosowanie do emerytów zmian w ustawach uposażeniowych.

Ustanawiając powyżej wskazane zastrzeżenia, artykuł niniejszy równocześnie zapewnia emerytom na stałe to zaszerzowanie do grupy uposażenia, jakie miało miejsce ostatnio w czasie pełnienia przez nich służby czynnej, wobec czego późniejsze zaszerzowanie takiegoż stanowiska w służbie czynnej do niższej lub wyższej grupy nie może pociągać za sobą ani obniżenia, ani podwyższenia uposażenia emerytalnego.

Art. 7. Ustanawia się za świadczenia, obciążające w myśl niniejszej ustawy Skarb Państwa, opłatę w wysokości 3% uposażenia, pobieranego przez funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych w służbie czynnej i na emeryturze. Opłaty te pobiera się przez potrącenie każdego miesiąca z uposażenia.

Opłata powyższa obowiązywać będzie przez cały czas istnienia dodatku regulacyjnego (art. 3 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r.—Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924 i art. 4 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r.—Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107). Natomiast z chwilą ostatecznego zniesienia jego wynosić będzie 5% całego uposażenia.

Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi przy każdorazowym osiągnięciu uposażenia wyższej grupy lub szczebla, względnie przy uzyskaniu lub podwyższeniu dodatku, zaliczanego do emerytury opłacają połowę różnicy w wysokości uposażenia przez przeciąg jednego roku.

Nie podpadają pod to postanowienie podwyżki płac, wynikające z podwyższania się drożyzny.

Opłatę pobiera się, począwszy od dnia pierwszego miesiąca, następującego po osiągnięciu wyższego uposażenia.

Artykuł ten wprowadza nieznanne poprzednim ustawom emerytalnym opłaty za świadczenia, wynikające z niniejszej ustawy. Opłaty te pobierane są nie tylko od funkcjonariuszów czynnych, ale i od emerytów, a przytem, prócz periodycznego oprocentowania miesięcznego (3 do 5%) uposażeń, potrąca się w ciągu jednego roku połowę ewentualnych podwyżek uposa-

żenia, nie wyłączając nawet nadwyżek, powstałych wskutek osiągnięcia przez funkcjonariusza wyższego szczebla w grupie uposażenia.

Pensje wdowie i sieroce są od opłat tych wolne.

Należy stwierdzić, że opłaty, przewidziane w niniejszym artykule, wobec braku w ustawie postanowienia co do ewentualnego wyodrębnienia budżetowego zbieranych z tych opłat funduszów, muszą być uważane za wkładki na zabezpieczenie funkcjonariuszowi, przysługujących mu na zasadzie ustawy świadczeń emerytalnych i z tego punktu widzenia nie jest usprawiedliwionem pobieranie opłat od uposażeń emerytalnych, jako już przedtem zabezpieczonych przez pobieranie opłat z uposażenia czynnego.

Również za niefortunny należy uważać przepis, dotyczący potrącenia z uposażeń czynnych połowy osiągniętych przez funkcjonariuszów nadwyżek, gdyż pączy on tendencję ustaw uposażeniowych, które, o ile chodzi w szczególności o szczeble uposażenia, miały na celu zapewnienie funkcjonariuszom automatycznej, za wysługę lat, stałej podwyżki uposażenia.

We wniesionej do Sejmu noweli do ustawy emerytalnej powyżej wytknięte braki mają być usunięte, przyczem artykuł ten ma otrzymać następujące brzmienie:

„Ustanawia się za świadczenia, obciążające w myśl niniejszej ustawy Skarb Państwa opłaty w wysokości 4% uposażenia, pobieranego w czynnej służbie przez funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Opłaty te pobiera się przez potrącanie każdego miesiąca z uposażenia.

Funkcjonariusze państwowi względnie zawodowi wojskowi, wybrani do ciał ustawodawczych, uiszczają przez czas trwania mandatu poselskiego, względnie senatorskiego opłaty, wymienione w ustępie I-ym od uposażenia, które im przysługuje, względnie ostatnio przysługiwało w służbie czynnej“.

Należy zauważyć, że opłaty, przewidziane w niniejszym artykule, w żadnym razie nie podlegają zwrotowi.

Patrz okólniki Ministra Skarbu część IV Nr. 1, 2, 3, 7, 9 i 10.

Art. 8. Prezydent Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek właściwej władzy naczelnej, a za zgodą Ministra Skarbu, może w przypadkach, zaślugujących na szczególne uwzględnienie i nieobjętych niniejszą ustawą, uwzględniać przy wymiarze zaopatrzeń emerytalnych ustawowo niezaliczalne lata służby, przyznawać zaopatrzenie emerytalne, tudzież podwyższać wymiar ustawowo przypadającego zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, jakoteż osobom, po nich pozostałym.

Na podstawie tego artykułu Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo w drodze łaski: a) uwzględniać przy wymiarze zaopatrzeń emerytalnych niezaliczalne lata służby, b) przyznawać zaopatrzenie emerytalne oraz c) podwyższać wymiar przypadającego na zasadach niniejszej ustawy zaopatrzenia emerytalnego. Prawo to przysługuje Prezydentowi Rzeczypospolitej jedynie w stosunku do funkcjonariuszów państwowych, zawodowych wojskowych, oraz osób, po nich pozostałych (wdów i sierot), w stosunku do innych osób zaopatrzenie może Prezydent Rzeczypospolitej przyznawać na zasadach ustawy „o darach z łaski“. (Dz. Ust. Nr. 2 z 1925 r. p. 12). Dla wydania decyzji Prezydenta Rzeczypospolitej w powyższych kwestiach niezbędną jest uprzednia uchwała Rady Ministrów, powzięta na wniosek właściwej władzy naczelnej i za zgodą Ministra Skarbu. Procedura powyższa nie wyklucza, oczywiście, i inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej w powyższych kwestiach, decyzja jednak Prezydenta nie może nastąpić bez powzięcia odpowiedniej uchwały przez Radę Ministrów. De-

cyzie Prezydenta Rzeczypospolitej w powyższych kwestiach, uprzednie uchwały Rady Ministrów, wniosek władzy naczelnej oraz zgoda Ministra Skarbu należą w zupełności do zakresu swobodnego uznania tych władz, a przeto decyzje o odmowie zaopatrzenia z artykułu niniejszego, czy też podwyższenia zaopatrzenia nie są zaskarżalne do Najw. Tryb. Administracyjnego.

Należy zauważyć, że przyznane na podstawie tego artykułu uposażenia emerytalne, względnie podwyższenia uposażeń, jako dopuszczalne jedynie w wypadkach, zaślugujących na szczególne uwzględnienie, a prztem nie oparte na normalnych zasadach, przewidzianych w ustawie, mają charakter wyłącznie osobisty i dlatego, bez nowej decyzji, powziętej w trybie art. 8, nie mogą służyć jako podstawa do przyznania uposażenia emerytalnego wdowie względnie sierotom. Nie stoi z tem w sprzeczności zasada, wygłoszona w art. 60 ustawy, uzależniająca prawo wdowy i sieroty do pensji od nabycia praw emerytalnych przez męża względnie ojca; ponieważ artykuł ten, mówiąc o nabyciu praw emerytalnych przez męża względnie ojca, ma niewątpliwie na myśli nabycie tych praw wedle ogólnie i normalnie obowiązujących przepisów ustawy, a nie w drodze wyjątkowej art. 8.

Nadmienić poza tem wypada, że przyznane w trybie artykułu 8 uposażenia, nie mogą być cofnięte względnie zawieszone bez powodów, przewidzianych w ustawie dla normalnie przyznanych uposażeń emerytalnych, i dlatego ewentualnie skargi na decyzję o cofnięciu względnie zawieszeniu takich uposażeń, podlegają orzecznictwu N. T. A.

TYTUŁ II.

Zaopatrzenie emerytalne funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Rozdział I.

Postanowienia wspólne.

Art. 9. Prawo do uposażenia emerytalnego nabywa funkcjonariusz państwowy po nieprzerwanej (art. 10) conajmniej 10-letniej służbie cywilno-państwowej, a zawodowy wojskowy po nieprzerwanej (art. 10) conajmniej 10-letniej służbie wojskowej, o ile z powodów, podanych w niniejszej ustawie, przechodzi w stan spoczynku.

Wyjątkowo nabywa funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, prawo do uposażenia emerytalnego:

1) po nieprzerwanej conajmniej 5-letniej służbie cywilno-państwowej (dla funkcjonariusza państwowego), względnie wojskowej (dla zawodowego wojskowego), z powodu trwałej niezdolności do służby, spowodowanej kalectwem lub chorobą, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby;

2) bez względu na czas służby wskutek trwałej niezdolności do służby z powodu:

a) nieszczęśliwego wypadku, wynikłego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych;

- b) działań wojennych w miejscu służbowego pobytu;
c) chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu, względnie w wojsku.

Przy obliczaniu 10-letniej, a względnie 5-letniej służby państwowej, postanowienia art. 16 nie mają zastosowania.

Z przepisów artykułu tego wynika, że tak normalny 10-letni okres, jak i skrócony 5-letni musi być przesłużony przez funkcjonariusza względnie zawodowego wojskowego całkowicie, a przytem bez jakichkolwiek przerw, w przeciwnym razie, a więc w razie braku choćby kilku dni do wskazanych okresów, lub też przerwy w służbie, przewyższającej osiem dni (art. 37), funkcjonariusz względnie zawodowy wojskowy nie nabywa prawa do uposażenia emerytalnego. Poza to samo tylko przesłużenie w służbie wskazanych okresów nie jest dostatecznym dla nabycia prawa do uposażenia emerytalnego, niezbędnym warunkiem jest również, ażeby przejście w stan spoczynku następowało z powodów, wskazanych w niniejszej ustawie, a więc przy normalnym 10-letnim okresie służby z powodów, wskazanych w art. 28, 29, 30, 47, 48 i 98, a przy skróconym 5-letnim z powodu *trwałej* niezdolności do służby, spowodowanej kalectwem lub chorobą, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby. Z powyższego wynika, że funkcjonariusz lub zawodowy wojskowy, który na własną prośbę opuszcza służbę, (przechodzi do rezerwy) nie może się domagać uposażenia emerytalnego nawet, gdyby odpowiadał wszystkim innym warunkom, przewidzianym w niniejszym artykule. Nie uzależnia, w drodze wyjątku, artykuł ten nabycia praw emerytalnych od przesłużenia pewnego okresu lat służby, gdy funkcjonariusz z powodu, wyliczonych pod 2) a, b, i c), wypadków stanie się trwale niezdolnym do służby, przytem w odróżnieniu od warunku, przewidzianego przy skróconym okresie 5-letnim, własna wina funkcjonariusza względnie zawodowego wojskowego nie odgrywa tu żadnej roli, wystarcza bowiem jedynie stwierdzenie przyczynowego związku trwałej niezdolności do służby z przypadkami, w punktach a, b i c podanymi.

Należy pozatem stwierdzić, że zgodnie z art. 81, 97 i 101 za służbę zaliczną do przewidzianych w niniejszym artykule okresów 10 i 5-letniego uważa się przejściowo i służbę b. państw zaborskich oraz służbę samorządową i pracę zawodową w b. państwach zaborskich na warunkach, wskazanych w powołanych artykułach.

Patrz wyroki N. T. A. część V Nr. 12, 25, 34.

Art. 10. Do wysługi emerytalnej liczy się czas służby nieprzerwanej z wyjątkiem przypadków, przewidzianych w niniejszej ustawie.

W razie reaktywowania emerytowanego funkcjonariusza państwowego, względnie przeniesienia zawodowego wojskowego ze stanu spoczynku w stan czynny, wlicza się przy ponownym przeniesieniu w stan spoczynku do wysługi emerytalnej czas poprzedniej służby, uwzględniony przy poprzednim wymiarze emerytury.

Artykuł ten powtórnie stwierdza, że do wysługi emerytalnej może być liczona tylko służba odbywana bez przerwy, z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w niniejszej ustawie, a więc w ustępie 8 i ostatnim art. 37, w ustępie ostatnim art. 50 i w art. 85, a pozatem zastrzega prawo reaktywowanych emerytów do zaliczenia przy powtórnym przeniesieniu w stan spoczynku czasu służby, uwzględnionego przy poprzednim wymiarze emerytury.

Patrz wyroki N. T. A. część V Nr. 50.

Art. 11. Funkcjonariuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który po nieprzerwanej conajmniej 10-letniej służbie państwowej stał się trwale niezdolnym do służby, a ponadto utracił bez własnej winy trwale conajmniej 95% zdolności do zarabkowania—dolicza się przy wymiarze uposażenia emerytalnego w granicach art. 19 niniejszej ustawy 10 lat do czasu służby, podlegającego normalnemu zaliczeniu do wysługi emerytalnej.

Artykuł ten dotyczy specjalnie tych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy po przesłużeniu bez przerw całkowitych 10 lat przechodzą w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby i co do których stwierdzoną została trwała utrata conajmniej 95% zdolności do zarabkowania, wynikła przytem bez własnej ich winy. Sposób stwierdzenia wskazanej wyżej utraty zdolności do zarabkowania w ustawie nie został podany, gdyż komisje lekarskie tudzież wojskowo-lekarskie, o których mowa w art. 13 i 14, przewidziane zostały dla celów art. 12, a więc dla wypadków, przewidzianych w art. 9 p. 2, z czego wynika, że dla stwierdzenia 95% utraty zdolności do pracy, będącej warunkiem zastosowania niniejszego artykułu, wystarczy opinia urzędowego lekarza.

Należy nadmienić, że interpretacja niniejszego artykułu, idąca w kierunku przyznawania prawa na doliczenie 10 lat przy wymiarze pensji wdowie lub sierocie, po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, zmarłym w służbie z powodu nieuleczalnej choroby, jest błędna, ponieważ art. niniejszy doliczenie tych lat zastrzega wyłącznie *funkcjonariuszowi względnie zawodowemu wojskowemu przechodzącemu w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby*, a pozatem, przy takim rozumieniu omawianego artykułu, w każdym wypadku śmierci funkcjonariusza, czy zawodowego wojskowego, należałoby doliczać 10 lat, co żadną miarą nie mogło być intencją ustawodawcy. Rzecz oczywista, że pensja wdowa i sieroca po funkcjonariuszu wzgl. zawodowym wojskowym, do którego przy przejściu w stan spoczynku artykuł ten został zastosowany, wymierza się z uwzględnieniem doliczonych zmarłemu emerytowi lat 10, a to zgodnie z art. 60, 61 i 62 ustawy. Patrz okólniki Ministra Skarbu część IV Nr. 13, oraz wyrok N. T. A. część V Nr. 33.

Art. 12. Funkcjonariuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który wskutek przypadków, wymienionych w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy, utracił również zdolność do pracy zarobkowej—wymierza się uposażenie emerytalne według norm art. 19 niniejszej ustawy, doliczając ponadto do wysługi emerytalnej w granicach tegoż artykułu zależnie od stopnia utraty zdolności do zarabkowania, a mianowicie:

przy utracie zdolności od 35%— 54%		2 lata
przy utracie zdolności od 55%— 74%		4 lata
przy utracie zdolności od 75%— 84%		6 lat
przy utracie zdolności od 85%— 94%		8 lat
przy utracie zdolności od 95%—100%		10 lat

W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach może właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu przyznać uposażenie emerytalne

w wymiarze wyższym od przewidzianego w ustępie 1 niniejszego artykułu aż do pełnej wysokości uposażenia w służbie czynnej (art. 17), będącego podstawą do obliczenia uposażenia emerytalnego.

Praktykantów i funkcjonariuszów państwowych, mianowanych do odwołania w myśl ustaw o państwowej służbie cywilnej, w przypadkach, wymienionych w niniejszym artykule, traktuje się narówni z funkcjonariuszami państwowymi, mianowanymi na stałe.

Artykuł ten jak i poprzedni 11, odróżnia utratę zdolności do służby od utraty zdolności wogóle do zarobkowania, z czego wynika, że w przypadkach obu tych artykułów niezbędnym jest poza stwierdzeniem niezdolności trwałej do wykonywanej służby, stwierdzenie również stopnia niezdolności do pracy zarobkowej wogóle, co w przypadkach artykułu 12 należy do przewidzianych w art. 13 i 14 komisji lekarskich. Wymiar uposażenia emerytalnego przy stosowaniu niniejszego artykułu następuje w ten sposób, że przewidziana w artykule 19 najniższa norma 40%-wa, o ile ubiegający się o uposażenie nie posiadał 10 lat służby wzgl. jeżeli je posiadał, podwyższa się o 2,4% za każdy doliczony odpowiednio do utraty zdolności do pracy zarobkowej rok, jeżeli zaś posiadał więcej jak 10 lat, to do normy 40% dodaje się po 2,4% za przesłużone ponad 10 lat, a ponadto po 2,4% za każdy doliczony rok. Powyższy sposób wymiaru uposażenia znajduje uzasadnienie w tem, że wedle treści I-go ustępu artykułu niniejszego przedewszystkiem następuje wymiar uposażenia emerytalnego wedle norm art. 19 ustawy, a następnie doliczenie „ponadto” lat, uwidoczniionych w podanej tabelce. A ponieważ najniższą normą uposażenia emerytalnego wedle art. 19 jest do lat 10 posiadanej wysługi norma 40%-towa, przeto i w wypadku nie posiadania przez funkcjonariusza wzgl. zawodowego wojskowego 10 lat wysługi wymiar musi nastąpić w 40%, do czego ponadto dolicza się odpowiedni procent w stosunku po 2,4% za każdy przypadający wedle tabelki rok.

Za tą wykładnią przemawia pozatem i ta okoliczność, że artykuł niniejszy ma za przedmiot wyłącznie ustanowienie doliczenia lat, wskazanych w tabelce za stwierdzoną utratę zdolności do pracy zarobkowej, natomiast prawo do uposażenia z powodu trwałej niezdolności do pełnienia służby wynika, niezależnie od postanowień niniejszego artykułu, z p. 2 art. 9. Dlatego też i obliczenie przypadającego wedle tego artykułu w związku z p. 2 art. 9 uposażenia emerytalnego musi się odbywać w sposób wyżej podany, gdyż w razie ewentualnego doliczenia wskazanych w niniejszym artykule lat do lat efektywnie wysłużonych przez funkcjonariusza wzgl. zawodowego wojskowego, który nie posiadał okresu 10-letniego służby, doliczenie takie, wbrew postanowieniom niniejszego artykułu, nie wpływałoby na zwiększenie już z art. 9 p. 2 przypadającego wymiaru uposażenia emerytalnego, co przecież wyraźnie miały na celu postanowienia niniejszego artykułu na wypadek utraty przez funkcjonariusza wzgl. zawodowego wojskowego nie tylko zdolności do służby, ale i do pracy zarobkowej wogóle.

Drugi ustęp artykułu niniejszego zawiera uprawnienie dla władzy do przyznawania wedle swego uznania, w wyjątkowych wypadkach, uposażenia emerytalnego w wyższej normie, aż do pełnego uposażenia, bez względu na ten, czy inny stopień utraty zdolności do pracy. Ze stylizacji tego ustępu wynika, że odmowa przyznania uposażenia w wyższej normie nie może być skutecznie zaskarżona do N. T. A., który w myśl art. 3 b ustawy o N. T. A. musiałby skargę taką pozostawić bez rozpatrzenia, jako należącą do zakresu swobodnego uznania władzy.

Trzeci ustęp niniejszego artykułu zawiera przepis, będący wyjątkiem od ogólnej zasady, wypowiedzianej w art. 1 co do wyłącznego stosowania

ustawy do funkcjonariuszów, mianowanych na stałe, a nakazujący w wypadkach, wymienionych w tym artykule, traktowanie praktykantów i funkcjonariuszów, mianowanych do odwołania, narówni z funkcjonariuszami stałymi. Rzecz oczywista, nie może tu być mowy o potrąceniu z przyznanego w takich wypadkach uposażenia emerytalnego, opłat emerytalnych z art. 7, do uiszczania których ani praktykanci, ani funkcjonariusze prowizoryczni nie są obowiązani.

Art. 13. Doliczenie lat do wysługi emerytalnej w myśl art. 12 niniejszej ustawy następuje pod warunkiem:

1) niezdolności do służby, spowodowanej przyczynami, wskazanymi w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy, stwierdzonej zarządzeniem z urzędu badaniem komisji lekarskiej;

2) zgłoszenia wypadków w ciągu jednego roku tej władzy, przy której dany funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, służył.

W przypadkach, zasługujących na wyjątkowe uwzględnienie, a należące usprawiedliwionych i udowodnionych, może władza przyjąć zgłoszenie, jeżeli nastąpiło ono nie później, niż w trzy lata po zajściu wypadku.

Artykuł ten ustanawia termin zgłoszenia wypadków z art. 9 p. 2 na jeden rok, licząc od dnia, kiedy wypadek miał miejsce, przyczem wypadek winien być zgłoszony do władzy, przy której funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy służył. Z powyższego wynika, że żądanie wymierzenia uposażenia emerytalnego może nastąpić po upływie roku, byleżby wypadek w sposób wskazany wyżej został zgłoszony chociażby nawet w ostatnim dniu rocznego terminu. Przyjęcie zgłoszenia wypadku po upływie rocznego terminu (ostatni ustęp artykułu) należy do swobodnego uznania władzy, i odmowa przyjęcia zaskarżeniu do N. T. A. nie ulega. Niezgłoszenie wypadku, w ciągu 3-ech lat pociąga za sobą bezwzględne przedawnienie pretensji, wynikającej z niezgłoszonego wypadku.

Art. 14. Skład i sposób urzędowania komisji lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych, a komisji wojskowo-lekarskiej dla zawodowych wojskowych określi rozporządzenie Rady Ministrów, które też określi sposób oceny zdolności do służby (państwowej, wojskowej), sposób oceny stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej, a także sposób stwierdzenia przyczynowego związku choroby (kalectwa) ze służbą państwową, a względnie wojskową wogóle, specjalnie zaś ustalenie, iż choroba powstała z przyczyn, przewidzianych w art. 9 niniejszej ustawy, sposób stwierdzenia powstania choroby, braku lub istnienia winy chorego (kaleki) w jej powstaniu, a następnie stałej potrzeby pomocy osób postronnych, względnie potrzeby szczególnej opieki, jako to: potrzeby umieszczenia w domu inwalidów, względnie w zakładzie dla umysłowo-chorych.

Komisje lekarskie, o których mowa w artykule niniejszym, jak to jest widocznym z treści tego artykułu oraz art. 13, przewidziane zostały wyłącznie dla przypadków, objętych p. 2 art. 9 i, ściśle biorąc, nie dotyczą

wypadków z art. 11. Rzecz oczywista jednak, że poddanie badaniu tej komisji osoby, ubiegającej się o doliczenie lat z art. 11, nie będzie mogło być uznane za wadliwość postępowania.

Patrz rozporządzenie Rady Ministrów Dz. U. 34 z 1924 r. p. 355 część II Nr. 2.

Art. 15. Czas czynnej służby wojskowej, odbytej podczas wojny w czasie od dnia rozpoczęcia działań wojennych do dnia zawieszenia broni, poprzedzającego zawarcie pokoju, liczy się przy wymiarze uposażenia emerytalnego podwójnie zawodowym wojskowym i wszystkim funkcjonariuszom państwowym powołanym do służby wojskowej, jakoteż pełniącym służbę w formacjach wojskowych względnie na terenie operacyjnym, podporządkowanym dowództwu armii. W obu ostatnich przypadkach oblicza się jedynie czas rzeczywistego spełniania tej służby.

Przy częściowej mobilizacji oblicza się w ten sposób czas służby, odbytej podczas wojny, tylko pełniącym służbę w formacjach zmobilizowanych, a ponadto zawodowym wojskowym, zatrudnionym w Ministerstwie Spraw Wojskowych i Naczelnem Dowództwie.

Z treści niniejszego artykułu wynika, że zaliczenie podwójne czasu czynnej służby, odbytej podczas wojny, ma miejsce za cały okres od dnia rozpoczęcia działań wojennych do dnia zawieszenia broni, jedynie w stosunku do zawodowych wojskowych, oraz funkcjonariuszów państwowych, powołanych do wojska, w stosunku zaś do funkcjonariuszów państwowych, pełniących służbę w formacjach wojskowych, nie na skutek powołania do wojska, lub też w cywilnej służbie na terenie operacyjnym, podporządkowanym dowództwu armii — jedynie za czas rzeczywistego spełniania tej służby. Podwójne policzenie przysługuje wszystkim bez wyjątku wojskowym zawodowym i funkcjonariuszom państwowym, powołanym do wojska tylko w razie powszechnej mobilizacji, przy częściowej natomiast mobilizacji podwójne policzenie przysługuje z pomiędzy wskazanych osób jedynie tym, którzy pełnili służbę w formacjach zmobilizowanych, oraz zawodowym wojskowym, zatrudnionym w Ministerstwie Spraw Wojskowych i Naczelnem Dowództwie. Czas doliczony w powyżej wskazany sposób do czasu efektywnej (kalendarzowej służby) jest policzalnym do okresów 10 i 5-letniego, przewidzianych w art. 9 ustawy, a więc, w razie nie przesłuzania przez osobę, ubiegającą się o uposażenie emerytalne wskazanych okresów, może mieć wpływ na uzasadnienie roszczenia o emeryturę. Z zestawienia tego artykułu z drugim ustępem art. 92 wynika, że podwójnemu policzeniu nie podlega okres wojny, prowadzonej przez Państwo Polskie z Rosją bolszewicką. Jest to oczywiście lapsus ustawy, jeżeli się weźmie pod uwagę, że wobec postanowień art. 81 możliwym jest liczenie podwójne lat wojny, odbytej w państwach zaobcych. To też nowela, wniesiona do Sejmu projektuje skreślenie ustępu 2 art. 92.

W omawianym artykule 15 nowela projektuje zastąpienie wyrazów: „do dnia zawieszenia broni, poprzedzającego zawarcie pokoju“ wyrazami: „do dnia podpisania traktatu pokoju“.

Patrz okólnik Ministr. Skarbu część IV Nr. 14.

Art. 16. Przy ostatecznem obliczeniu lat wysługi emerytalnej nie uwzględnia się części roku do 6 miesięcy włącznie,

natomiast okres, przekraczający czas 6 miesięcy, liczy się jako pełny rok.

Przepis niniejszego artykułu ma zastosowanie wyłącznie przy ostatecznem obliczeniu ilości lat, zaliczonych na podstawie art. 15, 37 i 50 ustawy i służących za podstawę do określenia zgodnie z art. 19 procentowej wysokości uposażenia emerytalnego, w żadnym zaś razie nie ma on zastosowania do specjalnie oznaczonych w poszczególnych artykułach okresach minimalnych, warunkujących nabycie tych, czy innych praw.

Art. 17. Podstawą do wymierzenia uposażenia emerytalnego jest uposażenie, pobierane ostatnio w służbie czynnej, przypadające według art. 3 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924), względnie dla sędziów i prokuratorów według art. 4 §§ 1 i 3 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134 poz. 1107). Podstawę oblicza się w wymiarze dla samotnego.

Z treści niniejszego artykułu wynika, że za podstawę do wymierzenia uposażenia emerytalnego winna być brana tylko ta ilość punktów, obliczona w wymiarze dla samotnych, która przypada funkcjonariuszowi względnie zawodowemu wojskowemu, na zasadzie wskazanych w tymże artykule przepisów ustaw uposażeniowych, odpowiednio do zajmowanego przez nich ostatnio stanowiska w służbie czynnej, a więc bez uwzględnienia punktów, przewidzianych w tych ustawach dla specjalnych dodatków, z wyjątkiem dodatków, wskazanych w art. 18 niniejszej ustawy. Gdyby zatem funkcjonariusz względnie zawodowy wojskowy ostatnio, w chwili przeniesienia w stan spoczynku, pobierał, czy to wskutek błędnego obliczenia; czy też z innych powodów, mniejsze lub większe uposażenie, niż to należałoby mu się wedle obowiązujących przepisów ustawowych, to zgodnem z przepisami artykułu niniejszego będzie jedynie takie ustalenie podstawy, które odpowiada prawnie przypadającemu uposażeniu, chociażby obliczona w ten sposób podstawa do wymiaru różniła się od faktycznie pobieranego ostatnio uposażenia.

Należy zaznaczyć, że za podstawę wymiaru uposażenia emerytalnego oficerom, którym zgodnie z art. 75 ustawy o prawach i obowiązkach oficerów nadany został jeden stopień wyżej, winna być wzięta ta grupa uposażenia, wedle której pobierał ostatnio uposażenie w służbie czynnej przed nadaniem tego wyższego stopnia.

Co się zaś tyczy ustosunkowania postanowień niniejszego artykułu do ustawy z dnia 22/XII 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 129, poz. 918), a w szczególności do art. 1, 2 i 3, to należy zaznaczyć, że niewątpliwie funkcjonariusz względnie zawodowy wojskowy, przechodzący względnie przeniesiony w stan spoczynku po 1-ym stycznia 1926 r., nie będzie mógł rościć sobie prawa do podniesienia wartości mnożnej w stosunku do mnożnej z 1-go grudnia 1925 r., wobec kategorycznego w art. 1 pomienionej ustawy ustabilizowania mnożnej na wysokości, obowiązującej w dniu 1 grudnia 1925 r., natomiast uprawnionym będzie do żądania, ażeby za podstawę do wymierzenia wzięte było, przypadające mu na podstawie ustaw uposażeniowych (art. 3 ustawy z d. 9/X 1923 r. i art. 4 § 1 i 3 ustawy z d. 5/XII 1923 r.) uposażenie bez przewidzianych w art. 2 zmniejszeń, jako obowiązujących jedynie czasowo. Rzecz oczywista, że od tak obliczonego uposażenia emerytalnego (bez zmniejszeń) nastąpić winno przewidziane w p. a tegoż art. 2 4% czasowo potrącenie.

Patrz wyroki N. T. A. część V Nr. 16, 35.

W noweli, wniesionej do Sejmu, zaprojektowany został do artykułu niniejszego 2-gi ustęp następującej treści:

„Przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego funkcjonariuszom państwowym, względnie zawodowym wojskowym, pełniącym służbę poza granicami państwa, bierze się za podstawę wymiaru uposażenie czynne, jakie pobieraliby, gdyby pozostawali na służbie w granicach Państwa Polskiego”.

Art. 18. Dodatki, określone w punktach w ustawie o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924) w artykułach:

37 ust. 1 dla dyrektora szkoły średniej oraz seminarjum nauczycielskiego i ochroniarskiego,

47 ust. 1 dla kierowników szkół powszechnych,

48 i 49 dla inspektora szkolnego i zastępcy inspektora szkolnego,

54 ust. 1 dla dyrektora państwowej szkoły zawodowej,

62 ust. 1 i 2 dla dyrektora i kierownika szkoły specjalnej,

66 lit. a) dla podpułkownika i komandora-porucznika,

118 — dodatek wyrównawczy dla funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, jeżeli ten dodatek przysługiwał danemu funkcjonariuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu w chwili przeniesienia w stan spoczynku, oraz dodatki, wymienione w art. 8 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134 poz. 1107) o uposażeniu sędziów i prokuratorów — wliczają się do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego, obliczone od różnicy w wymiarze dla samotnego.

Artykuł ten taksatywnie wylicza te z dodatków, przewidzianych w ustawach uposażeniowych, które wliczają się do podstawy wymiaru uposażenia. Z powyższego wynika, że wszystkie inne dodatki, które ustanawiają ustawy uposażeniowe za specjalne czynności, poza dodatkami, wyliczonymi w tym artykule, do podstawy wymiaru nie mogą być wliczane. W związku z art. 3 ustawy z dnia 22/XII 1925 r. Dz. Ust. p. 918, poczynając od 1/I 1926 r., dodatkowe punkty z art. 37 ust. 1., 54 ust. 1, 62 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9/X 1923 r. i z art. 8 ustawy z dnia 5/XII 1923 r. zostały zredukowane o 50%, a przeto od powyższej daty, w tej zmniejszonej wysokości, mają być wliczane do podstawy wymiaru. Również od 1 stycznia 1926 r. inspektorom szkolnym i ich zastępcom nie będą wliczane do wymiaru emerytury dodatki, przewidziane w art. 48 i 49 ustawy z d. 9/X 1923 r. Dz. Ust. p. 924, wobec uchylecia tych artykułów art. 5 powołanej ustawy z d. 22/XII 1925 r. Co się zaś tyczy dodatku dla kierowników publicznych szkół powszechnych, to od powyżej wskazanej daty dodatek ten wliczany będzie do wymiaru emerytury w wysokości, wskazanej w art. 8 ustawy z d. 22/XII 1925 r., wobec uchylecia tym artykułem art. 47 ustawy z d. 9/X 1923 r. w Dz. Ust. p. 924.

Art. 19. Uposażenie emerytalne wynosi do 10 lat służby włącznie 40% (czterdzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok służby o 2,4% (dwa całe cztery dziesiąte procent), w żadnym jednak razie nie może przenosić 100% (stu procent) podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego.

W tym samym stosunku oblicza się także wszystkie dodatki, do których emeryt ma prawo w myśl przepisów niniejszej ustawy.

Ułamków jednostek monetarnych, otrzymanych przy obliczaniu zaopatrzenia emerytalnego, nie wypłaca się.

Z treści artykułu tego wynika, że minimalna wysokość uposażenia emerytalnego wynosi 40% podstawy, przyjętej, w myśl art. 17 i 18, do wymiaru tego uposażenia, chociażby nawet prawo do uposażenia emerytalnego funkcjonariusza względnie zawodowego wojskowego, wypływało z pp. 1 lub 2 art. 9 ustawy, a więc gdyby nawet nie posiadał 10 lat służby. Zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu pełne uposażenie emerytalne osiąga się po 35 latach służby, a w ten sposób lata, przesłużone ponad 35 lat, nie mają żadnego wpływu na wysokość uposażenia emerytalnego.

W noweli zaprojektowane zostało skreślenie 3-go ustępu tego artykułu.

Patrz okólnik Ministr. Skarbu część IV Nr. 1.

Art. 20. Na czas trwania wyjątkowych warunków ekonomicznych otrzymuje ponadto emeryt na żonę dodatek, ustanowiony w art. 4 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), względnie w art. 5 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107).

W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu przyznać emerytowi również dodatek na jedno dziecko.

Wedle tego artykułu emeryt, na zasadach, przewidzianych w ustawach uposażeniowych dla funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych służby czynnej, ma prawo do dodatku rodzinnego na żonę. Może być poza tem przyznany mu dodatek wyłącznie na jedno dziecko, zależnie od swobodnego uznania właściwej władzy naczelnej, ograniczonego zgodą Ministra Skarbu.

W noweli zaprojektowane zostało dodanie po pierwszym ustępie tego artykułu nowego ustępu treści następującej:

„Dodatek na żonę otrzymuje emeryt tylko w razie zawarcia z nią związku małżeńskiego przed przeniesieniem w stan spoczynku”.

Patrz okólnik Ministr. Skarbu część IV Nr. 1.

Art. 21. Funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, ma prawo z powodu przeniesienia go w stan spoczynku do zwrotu kosztów jednorazowego przesiedlenia się z rodziną z miejsca dotychczasowego zamieszkania do przyszłego miejsca zamieszkania w wysokości udowodnionych kosztów przesiedlenia do wysokości ryczałtu, przysługującego mu w służbie czynnej przy przesiedleniach z urzędu.

Uwzględnia się tylko przesiedlenia wewnątrz Państwa, a w razie przesiedlenia się zagranicę — koszty, poniesione do granicy Rzeczypospolitej.

Z prawa tego można skorzystać w ciągu jednego roku od dnia przeniesienia w stan spoczynku.

Wysokość, podlegających zwrotowi kosztów przesiedlenia się emeryta i rodziny, musi być udowodniona i nie może w żadnym wypadku przenosić wysokości ryczałtu, który przysługiwałby mu ostatnio w służbie czynnej przy przeniesieniu z urzędu. (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 lipca 1924 r. Dz. Ust. p. 703 § 2 i 21).

Prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia gaśnie, o ile emeryt nie przesiedlił się w ciągu jednego roku od dnia przeniesienia w stan spoczynku. Rzecz oczywista, że żądanie zwrotu kosztów może być przedstawione przez emeryta bez ujemnych dla niego skutków i po upływie roku, byleby przesiedlenie faktycznie nastąpiło w ciągu roku.

Art. 22. Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca, następującego po przeniesieniu w stan spoczynku.

Uposażenie emerytalne płatne jest miesięcznie z góry.

Art. 23. Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego gaśnie:

- 1) w razie śmierci emeryta;
- 2) gdy emeryt został prawomocnie skazany za czyn karygodny, a skazanie pociąga za sobą utratę zdolności do piastowania urzędu publicznego, względnie prawa do uposażenia emerytalnego. Właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może jednak w tym przypadku przyznać żonie i dzieciom emeryta odpowiedni zasiłek na czas, przez który rodzina pozostawałaby bez środków do utrzymania. Zasiłek ten nie może przekraczać ustawowego zaopatrzenia wdowiego, względnie sierociego.

Przyznanie czasowego zasiłku żonie i dzieciom emeryta, który z powodu prawomocnego wyroku za czyn karygodny utracił prawo do uposażenia emerytalnego, zależy od swobodnego uznania właściwej władzy naczelnej w porozumieniu z Ministrem Skarbu, odmowa przeto takiego zasiłku nie może być skutecznie zaskarżona do Naj. Tryb. Admin.

Art. 24. Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego nie przysługuje:

- 1) na czas przebywania przez okres dłuższy niż pół roku poza granicami Państwa, względnie Wolnego Miasta Gdańska, bez zezwolenia właściwej władzy naczelnej, udzielonego w porozumieniu z Ministrem Skarbu;
- 2) w razie utraty obywatelstwa polskiego;
- 3) na czas pobierania zaopatrzenia z tytułu niezdolności do służby lub pracy na zasadzie innych ustaw, jeżeli świadczenia te płyną ze Skarbu Państwa (art. 3); postanowienie to nie ma zastosowania do weteranów powstań narodowych, którzy otrzymują zaopatrzenie na mocy ustawy z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 212);

4) na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego; postanowienie to nie ma zastosowania do emerytowanych ministrów, podsekretarzy stanu i profesorów wyższych uczelni;

5) w razie wstąpienia do klasztoru;

6) przy zastosowaniu przepisów niniejszej ustawy (art. 42, 55, 56, 57 i 58) na czas umieszczenia w domu inwalidów, względnie w zakładach dla umysłowo chorych.

W przypadkach, przewidzianych w niniejszym artykule, wypłaca się uposażenie emerytalne od dnia pierwszego miesiąca, następującego po usunięciu przyczyn, wymienionych w tym artykule, nie wcześniej jednak niż od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o uposażenie.

Przepis punktu I-go niniejszego artykułu nie uprawnia władzy do odmowy wymierzenia uposażenia emerytalnego osobie, przebywającej zagranicą, a jedynie do zaprzestania wypłaty wymierzonego uposażenia po 6 miesiącach, o ile po tym terminie osoba ta nie uzyska zezwolenia właściwej władzy centralnej i Ministra Skarbu na dalsze przebywanie poza granicami Państwa Polskiego lub wolnego miasta Gdańska.

Odnosnie przepisu, podanego w punkcie 3 tego artykułu, należy zaznaczyć, że w związku z art. 3 ustawy chodzić tu może oczywiście o pobieranie takiego zaopatrzenia, które byłoby wyższym od zaopatrzenia, przypadającego na zasadach niniejszej ustawy. Rygor zawarty w niniejszym punkcie nie stosuje się wyjątkowo do weteranów powstań narodowych, którzy uposażenie emerytalne, przypadające im ewentualnie na podstawie niniejszej ustawy, mają prawo pobierać równocześnie z zaopatrzeniem, przyznanym na mocy ustawy z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. Ust. Nr. 26, p. 212).

Wedle ostatniego ustępu tego artykułu wznowienie wypłaty uposażenia emerytalnego następuje po usunięciu przyczyn zawieszenia od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o uposażenie, z czego wynika, że decydującą o terminie wznowienia wypłaty jest właściwie nie chwila usunięcia przyczyn, a chwila zgłoszenia się o wznowienie uposażenia, po usunięciu przyczyn. Wobec powyższego pretensja emeryta, który zgłosiłby się o wznowienie uposażenia w kilka, na przykład, miesięcy po usunięciu przyczyny zawieszenia, do wypłaty uposażenia za czas od chwili usunięcia przyczyn do chwili zgłoszenia o uposażenie, musiałaby być uznana za nieuzasadnioną.

Art. 25. Jeżeli emeryt obejmie jakiekolwiek stanowisko na służbie w instytucji państwowej lub samorządowej za wynagrodzeniem, lub też pobiera z niej emeryturę — może pobierać tylko taką część uposażenia emerytalnego, która wraz z tem wynagrodzeniem nie przewyższa uposażenia, przywiązanego do tego szczebla grupy, do którego emeryt został zaliczony ostatnio w służbie czynnej.

Ponieważ istotnym celem ustawodawstwa emerytalnego jest zabezpieczenie wysłużonym pracownikom utrzymania na rachunek publiczny w przypuszczeniu, że może się on stać niezdolnym do zarobkowania, czy to z powodu choroby, lub kalectwa, czy to z powodu starości, — przeto objęcie przez emeryta posady, płatnej z funduszy publicznych (państwowych lub samorządowych), względnie pobieranie emerytury z fundu-

szów samorządowych, a więc również publicznych, ustawodawca związał z redukcją uposażenia emerytalnego.

Z powyższego również wynika, że funkcjonariusz, który prócz stanowiska w służbie państwowej, zajmuje płatne stanowisko w służbie samorządowej, w razie przejścia w stan spoczynku ze służby państwowej, miałby prawo jedynie do emerytury zredukowanej w sposób, wskazany w niniejszym artykule.

Patrz okólnik Ministr. Skarbu część IV Nr. 12.

Rozdział II.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie funkcjonariuszów państwowych.

Art. 26. Przeniesienie w stan spoczynku funkcjonariuszy państwowych (art. 2), nie wyłączając sędziów i prokuratorów, zarządza właściwa władza naczelna.

Sędziów i prezesów Najwyższego Trybunału Administracyjnego przenosi w stan spoczynku Prezes Rady Ministrów.

Członków kolegium Najwyższej Izby Kontroli i prezesów izb okręgowych przenosi w stan spoczynku Prezes Rady Ministrów, natomiast innych urzędników — Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

Władza naczelna może upoważnić podległe sobie bezpośrednio władze do przenoszenia w stan spoczynku pewnych kategorii funkcjonariuszów, których mianowanie jest zastrzeżone kompetencji jej lub podległej jej władzy.

Art. 27. Uposażenie emerytalne przyznaje i wymierza w porozumieniu z Ministrem Skarbu właściwa władza naczelna, względnie upoważnione przez nią odnośne władze II instancji w porozumieniu z właściwą izbą skarbową.

Artykuły te traktują o władzach, które powołane są: a) do przenoszenia funkcjonariuszów państwowych w stan spoczynku (art. 26) a następnie b) do przyznania i wymierzania uposażenia emerytalnego (art. 27). Z różnego w istocie swej charakteru wskazanych wyżej czynności władzy, wynika, że decyzje władz w powyższych kwestiach: a) przeniesienia w stan spoczynku, b) przyznania uposażenia emerytalnego, c) wymierzenia tego uposażenia są samodzielne i niezależne od siebie, po przeprowadzeniu przez ostatnią instancję administracyjną, mogą być osobno zaskarżone do N. T. A.

Należy pozatem zauważyć, że zgodnie z art. 27 władza, powołana do przyznania i wymierzania uposażenia emerytalnego jest właściwą władzą resortową, na której ciąży obowiązek porozumienia się w poszczególnych wypadkach z odnośną władzą skarbową. Wobec tego, skargi na decyzję o przyznaniu i wymiarze emerytury do N. T. A. winny być kierowane wyłącznie przeciwko władzy resortowej, a nie przeciwko Ministerstwu Skarbu, a to pod rygorem pozostawienia skargi bez rozpatrzenia z powodu pozwania niewłaściwej władzy.

Praktyka wskazuje, że niektóre ministerstwa, zawiadamiając interesowanych o decyzjach co do przyznania względnie wymierzenia uposażenia emerytalnego, czynią to w tej formie, że podają im do wiadomości opinię Ministerstwa Skarbu, które zgodnie z art. 27 mają charakter wy-

łącznie wewnętrzny. Ten niewłaściwy sposób redagowania decyzji wprowadza często w błąd interesowane osoby, które zamiast skarżyć do N. T. A. władzę resortową, wskazują w skargach jako pozwaną władzę Ministerstwo Skarbu, co pociąga za sobą pozostawienie takich skarg bez rozpoznania. Wskazany sposób komunikowania decyzji zwykle ma miejsce w tych wypadkach, kiedy władza resortowa nie zgadza się z opinią Ministerstwa Skarbu. Zamiast jednak komunikowania nazewną tego, co jest przeznaczone jedynie dla wewnętrznego użytku, władza resortowa w razie nieosiągnięcia zgody Ministerstwa Skarbu na zajęte przez nią stanowisko winna przeprowadzać to swoje stanowisko w drodze, wskazanej przez obowiązujący dotychczas przepis art. 17 dekretu Nr. 1 z 1918 r. p. 1, a mianowicie przez przedstawienie sporu Radzie Ministrów i uzyskanie odnośnej uchwały. Ta droga zapobiegłaby niedopuszczalnemu dyskredytowaniu się nazewną władz państwowych i nie wprowadzałaby, jak o tem wyżej, osób interesowanych w błąd, pociągający dla nich niepożądane skutki.

Patrz wyroki N. T. A. część V Nr. 34, 39.

Art 28. Przeniesienie w stan spoczynku następuje na prośbę funkcjonariusza państwowego:

- bez względu na wiek, jeżeli funkcjonariusz państwowy z powodu ułomności cielesnej, albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby;
- bez względu na zdolność do służby, gdy przekroczył sześćdziesiąt lat życia;
- gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończył 55 lat życia.

Należy zauważyć, że prośba funkcjonariusza, który posiada jeden z warunków, przewidzianych w p. a, b i c niniejszego artykułu, o zwolnienie ze służby, nie może być traktowana jako chęć opuszczenia służby na własną prośbę, a więc z pozbawieniem nabytych praw emerytalnych chyba w odnośnym podaniu wyraźnie byłoby zaznaczone, że petent zrzeka się swych praw emerytalnych. W przeciwnym razie prośba taka winna być traktowana jako wyrażenie woli funkcjonariusza do opuszczenia jedynie służby czynnej i przejścia w stan spoczynku z należnym mu uposażeniem emerytalnym.

Patrz wyrok N. T. A. część V Nr. 27.

Funkcjonariusz, który żąda przeniesienia w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby (p. a. niniejszego artykułu) podlega przedwstępnemu urzędowemu badaniu lekarskiemu w sposób wskazany w art. 31, i dopiero po stwierdzeniu trwałej niezdolności do służby może nastąpić decyzja o przeniesieniu w stan spoczynku, a następnie wymiar uposażenia emerytalnego. Należy zaznaczyć, że p. a. tego artykułu, nie zastrzegając konieczności stwierdzenia nabycia trwałej niezdolności po wstąpieniu do służby i braku własnej winy, ma niewątpliwie na myśli tych funkcjonariuszów państwowych, którzy stali się trwale niezdolni do służby po przesłużeniu normalnego 10-letniego okresu, niezbędnego w myśl art. 9 dla nabycia prawa do uposażenia emerytalnego. Nie wynika z powyższego, ażeby funkcjonariusz, który po 5-iu latach służby stał się trwale niezdolnym do służby (art. 9 p. 1), nie miał prawa prosić o przeniesienie w stan spoczynku. Rzecz oczywista jednak, że prośba o przeniesienie w stan spoczynku w tym ostatnim wypadku może osiągnąć skutek, jeżeli będą stwierdzone wszystkie okoliczności, wymagane przez punkt 1-y art. 9, a więc nabycie trwałej niezdolności do służby, bez własnej winy, czego w stosunku do funkcjonariuszów, którzy przesłużyli normalny okres 10-letni, (p. a. art. niniejszego) jak o tem wyżej, artykuł niniejszy nie wy-

maga, ograniczając się jedynie warunkiem stwierdzenia trwałej niezdolności do służby z powodu ułomności cielesnej, albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych. Również i funkcjonariusz względnie zawodowy wojskowy, roszcujący sobie prawo do uposażenia emerytalnego z p. 2 art. 9, może wystąpić z prośbą o przeniesienie w stan spoczynku i przyznanie uposażenia emerytalnego.

Patrz wyroki N. T. A. część V Nr. 12, 22.

Art. 29. Władza powinna funkcjonariusza państwowego przenieść w stan spoczynku bez jego prośby:

- a) gdy funkcjonariusz państwowy z powodu choroby nie pełnił służby dłużej niż na to zezwalają ustawy o państwowej służbie cywilnej; za przerwy w tych czasokresach uważane będą tylko te czasokresy czynnej służby, które wynoszą co najmniej połowę czasu spędzonego poprzednio poza służbą wskutek choroby lub na urlopie dla poratowania zdrowia;
- b) gdy z powodów, podanych w punkcie a) art. 28, jest trwale niezdolny do prawidłowego pełnienia służby;
- c) jeżeli funkcjonariusz państwowy w ciągu pół roku od chwili przeniesienia go w stan nieczynny nie został powołany do służby czynnej.

Władza może przenieść funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku bez jego prośby, gdy przekroczył 60 lat życia i uzyskał prawo do pełnego zaopatrzenia emerytalnego. Przepis ten nie stosuje się do sędziów, prokuratorów, profesorów szkół akademickich, jako też do członków kolegium Najwyższej Izby Kontroli, kolegów departamentów Najwyższej Izby Kontroli, prezesów i wiceprezesów izb okręgowych i członków kolegów tychże izb, do których stosuje się odrębne przepisy.

Art. 30. Władza musi funkcjonariusza państwowego przenieść w stan spoczynku bez jego prośby na podstawie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego o przeniesieniu w stan spoczynku przy zachowaniu postanowień tego orzeczenia.

Ponadto Prezes Najwyższej Izby Kontroli i członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli muszą być przeniesieni w stan spoczynku na skutek uchwały Sejmu, powziętej w myśl art. 9 Konstytucji, lub wskutek utraty praw stanu na zasadzie wyroku sądowego, podanych do wiadomości Prezesa Rady Ministrów.

Przeniesienie w stan spoczynku w powyższych przypadkach następuje wyłącznie przy zachowaniu postanowień ustępu 1 art. 9 niniejszej ustawy.

Pracownika kolejowego można przenieść w stan spoczynku z urzędu także bez względu na wiek, gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego.

Artykuły powyższe rozróżniają trzy rodzaje wypadków przeniesienia funkcjonariuszów w stan spoczynku z urzędu, a mianowicie wypadki:
a) kiedy władza *powinna* przenieść funkcjonariusza w stan spoczynku (p. a, b i c art. 29), b) kiedy władza *może* przenieść funkcjonariusza w stan

spoczynku (ustęp 2-go art. 29 i ustęp ostatni art. 30) c) kiedy władza *musi* przenieść funkcjonariusza w stan spoczynku. Z zestawienia wskazanej powyżej stylizacji wynika, że kategorię nakaz dla władzy co do przeniesienia funkcjonariusza w stan spoczynku, ustawa przewiduje jedynie w stosunku do wypadków, przewidzianych w ustępach 1 i 2 art. 30, w pozostałych wypadkach takiego kategorię obowiązkową ustawa na władzę nie nakłada. Co do punktu a art. 29 należy zauważyć, że okres choroby, po upływie którego funkcjonariusz powinien być przeniesiony z urzędu w stan spoczynku, został ustawowo unormowany jedynie w stosunku do funkcjonariuszów, których stosunek służbowy uregulowany został ustawą o państwowej służbie cywilnej (art. 28 tej ustawy).

Z powołania w punkcie b, tegoż art. 29 punktu a art. 28 jest wiadocznym, że chodzi tu również o tych funkcjonariuszów, którzy przesłużyli normalny 10-letni okres, niezbędny dla nabycia praw emerytalnych i że dla możliwości przeniesienia ich w stan spoczynku dostatecznym jest stwierdzenie jedynie tych okoliczności, jakie wskazuje p. a. art. 28. Nie wyklucza to oczywiście prawa władzy do przeniesienia w stan spoczynku z urzędu i funkcjonariuszów, którzy odpowiadają warunkom punktu 1 wzgl. 2 art. 9, rzecz oczywista, jednak po stwierdzeniu wszystkich okoliczności, warunkujących wedle powołanego art. 9, prawo do uposażenia emerytalnego. Należy nadmienić, że analogicznie do punktu a art. 28, przeniesienie w stan spoczynku z p. b art. 29 musi się opierać na urzędowym stwierdzeniu trwałej niezdolności funkcjonariusza do służby.

Ustęp 2 art. 29 pozostawia uznaniu władzy przeniesienie w stan spoczynku z urzędu funkcjonariusza, który przekroczył 60 lat wieku i uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego. Wynika z powyższego, że władza nie może przenieść w stan spoczynku *bez jego prośby* funkcjonariusza, który przekroczył 60 lat wieku, o ile nie ma on jeszcze praw do pełnego uposażenia emerytalnego. Należy nadmienić, że uzyskanie praw do pełnego uposażenia emerytalnego w danym wypadku należy rozważać nie tylko z punktu widzenia normalnie policzalnych w myśl p. a, b i c art. 37 lat służby do wysługi emerytalnej, ale i z punktu widzenia lat doliczalnych za obowiązkową służbę wojskową i studia wyższe, z czego wynika, że z urzędu może być przeniesiony w stan spoczynku i taki funkcjonariusz 60-letni, który, przesłużywszy efektywnie mniej niż lat 35, przez dodatkowe doliczenie okresu obowiązkowej służby wojskowej lub 4 lat za studia wyższe uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego. Należy zauważyć, że w projektowanej noweli ustęp ten ma być zmieniony w ten sposób, że władza będzie mogła przenieść w stan spoczynku 60-letniego funkcjonariusza bez względu na to, czy uzyskał on prawo do pełnego uposażenia emerytalnego.

Odrębne przepisy dla sędziów, prokuratorów, profesorów szkół akademickich i t. d., o których mowa w tymże ustępie 2 niniejszego artykułu dotąd nie zostały wydane, z czego wynika, że funkcjonariusze, wyliczeni w niniejszym ustępie nie mogą być z urzędu przeniesieni w stan spoczynku nawet po ukończeniu 60 lat i uzyskaniu pełnego uposażenia emerytalnego, mogłoby to nastąpić jedynie na ich własną prośbę na podstawie p. b. art. 28. Należy zauważyć, że w stosunku do sędziów i prokuratorów ustawa wogóle nie nadaje odrębnym władzom prawa do przenoszenia tych funkcjonariuszów w stan spoczynku z urzędu, nawet z powodu choroby, czy też trwałej niezdolności do prawidłowego pełnienia służby. Wynika to z postanowienia art. 35 ustawy, który zastrzegając, że artykuł 32, dotyczący toku postępowania przy przenoszeniu w stan spoczynku z urzędu, nie stosuje się do sędziów, prokuratorów i aplikantów sądowych, postanawia, że zasady postępowania celem przeniesienia w stan spoczynku tych funkcjonariuszów z urzędu dopiero określi ustawa o służbie sędziowskiej i prokuratorowskiej, dotąd, jak wiadomo, przez ciała ustawodawcze, nie uchwalona.

Co się tyczy profesorów szkół akademickich, to, wobec braku odrębnych przepisów służbowych, nie mogą być przenoszeni w stan spo-

czynku z urzędu z powodu przedłużającej się choroby (p. a. art. 29), mogą natomiast być przenoszeni w stan spoczynku z powodu stwierdzonej w sposób urzędowy trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych (p. b. art. 29).

Wymienieni w omawianym ustępie funkcjonariusze Kontroli państwowej mogą być przenoszeni w stan spoczynku tak na podstawie p. a., jak p. b. art. 29, ponieważ w myśl art. 117 ustawy o państwowej służbie cywilnej ma do nich zastosowanie art. 28 tej ostatniej ustawy, ustanawiający maksymalny termin przedłużającej się choroby.

Co się tyczy pierwszych dwóch ustępów art. 30, które omawiają wypadki, kiedy władza *musi* przenieść funkcjonariusza w stan spoczynku, to przeniesienie w stan spoczynku odnośnych funkcjonariuszów następuje wyłącznie przy zachowaniu postanowień ustępu 1 art. 9. Z postanowienia tego wynika, że funkcjonariusze, o których mowa mają prawo do uposażenia emerytalnego tylko wtedy, jeżeli przeszli bez przerwy całkowity okres 10-letni wskazanym ustępem art. 9-go określony, w przeciwnym razie może być mowa jedynie o odprawie z art. 44 ustawy. Postanowienie to nie pozbawia jednak tych funkcjonariuszów prawa na zaliczenie do okresu 10-letniego służby lub pracy w b. państwie zaborczem, a to zgodnie z art. 81 wzgl. 97 ustawy.

Artykuł ten zawiera również specjalne uprawnienie dla władzy w stosunku do funkcjonariuszów kolejowych, nadając prawo przeniesienia z urzędu w stan spoczynku, bez względu na wiek, tych funkcjonariuszów, którzy uzyskali prawo do pełnego uposażenia emerytalnego. Skorzystanie z tego prawa należy do zakresu swobodnego uznania władzy, a wobec tego skarga na decyzję władzy o odmowie przeniesienia w stan spoczynku w tych wypadkach, nie podlegałaby w myśl art. 3 p. b. ustawy o N. T. A. orzecznictwu tegoż Trybunału.

Patrz wyroki N. T. A. część V Nr. 6, 12, 14, 22, 39 i 42.

Art. 31. Funkcjonariusz państwowy, ubiegający się o przeniesienie w stan spoczynku z powodów, wymienionych w punkcie a) art. 28, poddany będzie badaniu lekarza urzędowego w celu stwierdzenia, czy zachodzi trwała niezdolność do służby i z jakich przyczyn. Lekarz przesyła swoje orzeczenie bezpośrednio tej władzy, która zarządziła badanie. W wypadkach wątpliwych właściwa władza może poddać funkcjonariusza państwowego ponownym badaniom komisji lekarskiej. Również funkcjonariusz państwowy ma prawo domagać się ponownego badania komisji lekarskiej, jeżeli wynik pierwszego badania lekarskiego wypadł dla niego niekorzystnie; odnośną prośbę powinien funkcjonariusz państwowy wnieść w ciągu 14 dni po pisemnym zawiadomieniu go o wyniku pierwszego badania lekarskiego.

Artykuł ten omawia tryb postępowania przy przeniesieniach w stan spoczynku funkcjonariusza na własną prośbę z powodu trwałej niezdolności do służby, postanawiając, między innymi, że zarządzenie badania lekarskiego należy do władzy, która w myśl art. 26 jest powołana do orzekania o przeniesieniu w stan spoczynku, a więc do władzy naczelnej wzgl. do upoważnionych przez władzę naczelną bezpośrednio im podległych (II instancja). Należy tu zauważyć, że zgodnie z ustępem 2 art. 33, na orzeczenie, wydane na podstawie powtórnego badania lekarskiego, zarządzonego na własną prośbę funkcjonariusza, nie przysługuje żaden środek prawny (oczywiście w administracyjnym toku instancji). Wynika z powyższego, że wydane w ten sposób orzeczenia upoważnionych do prze-

noszenia w stan spoczynku władz, bezpośrednio podległych władzom naczelnym (II instancje), wbrew ogólnej zasadzie, przyjętej w niniejszej ustawie, podlegają zaskarżeniu wprost do N. T. A.

Art. 32. O zamierzonym przeniesieniu funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku bez jego prośby należy w wypadkach, przewidzianych w punktach a) i b) art. 29, zawiadomić funkcjonariusza państwowego na piśmie, z podaniem powodów i wyjaśnieniem, że w ciągu 14 dni wolno mu wnieść sprzeciw, co do którego w razie potrzeby należy zarządzić dochodzenie.

Z treści niniejszego artykułu wynika, że o zamiarze przeniesienia funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku z urzędu władza obowiązana jest uprzednio zawiadomić interesowanych funkcjonariuszów tylko w wypadkach przenoszenia z powodu choroby (p. a. art. 29), lub z powodu trwałej niezdolności do służby (p. b. art. 29). W innych wypadkach tego obowiązku ustawa na władzę nie nakłada.

Art. 33. Funkcjonariuszowi państwowemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia w ciągu 30 dni do właściwej władzy naczelnej przeciw orzeczeniom władz, wydanym na zasadzie art. 27, lub też wydanym przez władzę, upoważnioną przez władzę naczelną na mocy art. 26 ust. 4 do przenoszenia w stan spoczynku pewnych kategorii funkcjonariuszów.

Przeciw orzeczeniu, opartemu na powtórnym, na własną prośbę funkcjonariusza państwowego zarządzone, badaniu komisji lekarskiej nie przysługuje żaden środek prawny.

Artykuł ten ustanawia tok instancji administracyjnych w sprawach, wynikających z niniejszej ustawy oraz termin na zaskarżenie decyzji władz II instancji. Wyczerpanie toku instancji, wskazanych w niniejszym artykule, jest nieodzownym warunkiem skutecznego zaskarżenia decyzji emerytalnej do N. T. A., gdyż w przeciwnym razie N. T. A. na mocy art. 1 i 14 ustawy o N. T. A. musiałby pozostawić odnośną skargę bez rozpoznania. W szczególności co do tego artykułu należy zauważyć, że orzeczenia władz naczelnych o przeniesieniu w stan spoczynku, oraz przyznanie lub wymiar uposażenia emerytalnego należy uważać jako wydane w pierwszej i *ostatniej* instancji administracyjnej, służy od nich przeto jedynie skarga do N. T. A.

Art. 34. Bieg terminów, przewidzianych w art. 31, 32 i 33, rozpoczyna się z dniem, następującym po dniu doręczenia zawiadomienia lub orzeczenia.

Jeżeli koniec terminu przypadnie na niedzielę lub święto uroczyste, kończy się termin następnego dnia powszedniego. Terminu nie uważa się za zaniedbany, jeżeli przed jego upływem zażalenie wysłano pocztą listem poleconym, nadanym w dniu ostatnim terminu.

Artykuł ten omawia szczegółowo bieg terminów, przewidzianych w art. 31, 32 i 33. Z postanowień artykułu niniejszego oraz art. 33 wynika, że terminy te mają charakter prekluzyjny i zaniedbanie ich musi pociągać za sobą pozostawienie odnośnego zażalenia bez rozpatrzenia.

Art. 35. Art. 32 nie stosuje się do sędziów i prokuratorów i aplikantów sądowych. Zasady postępowania celem przeniesienia tych funkcjonariuszów w stan spoczynku z urzędu określi ustawa o służbie sędziowskiej i prokuratorskiej.

Patrz uwagi pod art. 29.

Art. 36. Uposażenie emerytalne przyznaje się i oblicza na podstawie dat, zawartych w wykazie stanu służby.

Skoro funkcjonariusz państwowy rości sobie prawo do uposażenia emerytalnego w wyższym wymiarze, aniżeli wynika to z dat, zawartych w wykazie stanu służby, ma udowodnić swe żądania dokumentami.

Wyższe uposażenie emerytalne otrzymuje funkcjonariusz państwowy od dnia pierwszego następującego miesiąca po zgłoszeniu i wykazaniu prawa do takiego uposażenia.

Za czas, nieobjęty obliczeniem z powodu wadliwego lub nieprawdziwego wpisu do wykazu stanu służby, otrzymuje funkcjonariusz państwowy różnicę w tym przypadku, gdy nie ponosi winy wadliwego lub nieprawdziwego wpisu.

Artykuł ten ustanawia jako podstawę do przyznania i obliczenia uposażenia emerytalnego daty, zawarte w wykazie stanu służby. Nie wyklucza to jednak prawa funkcjonariusza na przedstawienie odpowiednich dowodów, stwierdzających mylnie ustalenie tych dat i spowodowanie w ten sposób podwyższenia wymierzonego uposażenia emerytalnego. Do otrzymania różnicy za czas ubiegły, w razie otrzymania niższego uposażenia, funkcjonariusz ma prawo jedynie wtedy, jeżeli nie ponosi winy wadliwego lub nieprawdziwego wpisu, w przeciwnym razie, otrzymuje wyższe uposażenie od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu i wykazaniu prawa do takiego uposażenia.

Należy zauważyć, że artykuł ten mówi tylko o wypadku roszczenia pretensji do wyższego uposażenia. Jest jednak oczywiście, że i w przypadku odmowy przyznania wogóle uposażenia emerytalnego z powodu mylnych dat, zawartych w wykazie, przepis niniejszego artykułu ma analogiczne zastosowanie.

Art. 37. Czas służby, podlegającej normalnemu liczeniu do wysługi emerytalnej, liczy się od dnia rozpoczęcia służby państwowej.

Do tego czasu służby wlicza się:

- a) czas, przebyty w stanie nieczynnym, określony w ustawach o państwowej służbie cywilnej;
- b) czas czynnej służby w wojsku polskim, gdy funkcjonariusz nie spełniał jej równocześnie z państwową służbą cywilną;
- c) czas, przebyty w niewoli, jeżeli dostanie się do niej nie stało bez jego winy.

Przy wymiarze uposażenia emerytalnego dolicza się czas obowiązkowej służby wojskowej, jakoteż minimalny, odnośnymi ustawami przepisany, czas studjów wyższych na jednym z wydziałów uniwersytetu lub równorzędnym zakładzie naukowym,

jeżeli czas studjów nie biegnie równolegle z czasem służby, zaliczalnej do emerytury, i tylko w przypadku całkowitego zakończenia studjów przepisanimi egzaminami, jednakowoż w ilości nie wyższej niż 4 lata.

Czas obowiązkowej służby wojskowej oraz studjów wyższych ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie.

W razie reaktywowania emeryta, który przeszedł w stan spoczynku przed wejściem w życie niniejszej ustawy, — czas studjów wyższych może być zaliczony do wysługi emerytalnej dopiero po przesłużeniu co najmniej 5 lat w państwowej służbie polskiej.

Do wysługi emerytalnej liczy się czas służby, spędzonej w charakterze państwowego funkcjonariusza prowizorycznego, lub praktykanta, w myśl zasad odnośnych ustaw o państwowej służbie cywilnej, a ponadto za zgodą Ministra Skarbu może być zaliczony czas służby, przebytej w charakterze pracownika kontraktowego.

Powyższy okres służby pracowników kontraktowych może być zaliczony do emerytury pod warunkiem poprzedniego uiszczenia opłaty ze składanym procentem po 6 od sta, przewidzianej w art. 7 niniejszej ustawy, od uposażenia tej grupy, do której zaliczono danego funkcjonariusza przy przyjęciu na stałe do służby państwowej.

W wyjątkowych przypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu zaliczyć do wysługi emerytalnej czas służby, spędzonej przed przerwą (art. 10), z zastrzeżeniem zwrotu ewentualnie pobranej jednorazowej odprawy w myśl art. 44 niniejszej ustawy.

Pracownikom państwowym kolei żelaznych w służbie parowozowej i konduktorskiej, jakoteż pracownikom poczt ruchomych (urzędnikom ambulansowym i niższym funkcjonariuszom pocztowym, jeżdżącym w ambulansach) zalicza się do wysługi emerytalnej każdy rok służby, spędzonej w tym charakterze ponad 10 lat takiej służby, jako 14 miesięcy i w tym też stosunku podwyższa się opłacane przez nich za ten czas wedle postanowień art. 7 niniejszej ustawy składki miesięczne.

Przerwy w służbie, wynikające wskutek przejścia z jednego działu służby do drugiego, jeżeli nie przekraczają dni 8, nie są uważane za przerwy w myśl niniejszej ustawy.

Artykuł ten jako początek służby, od którego liczą się lata normalnej służby, ustanawia chwilę *objęcia* służby (a nie chwilę nominacji), a przeto, oczywiście, służby stałej wzgl. etatowej.

Co do doliczanej na podstawie punktu b. drugiego ustępu służby wojskowej, to należy zauważyć, że służba ta dolicza się bez względu na to, czy miała miejsce przymusowo wskutek mobilizacji, czy też spełniana była dobrowolnie (ochotniczo) za zgodą władzy przełożonej.

Poza przewidzianem w p. a, b i c doliczeniem do normalnych lat służby, podlega, zgodnie z ustępem 6-ym, zaliczeniu do wysługi emerytal-

nej służba państwowa prowizoryczna, oraz w charakterze praktykanta, o ile funkcjonariusz bezpośrednio z tej służby był mianowany na stanowisko służby stałej, natomiast służba, przebyta w charakterze pracownika kontraktowego — wedle uznania władzy naczelnej i za zgodą Ministra Skarbu, pod warunkami w ustępie 7-ym wskazanymi. Również wedle uznania władzy naczelnej, a za zgodą Ministra Skarbu, może być wliczony do wysługi emerytalnej czas służby, spędzony przed przerwą, wynosząca więcej niż 8 dni, który to okres, w myśl ustępu ostatniego nie jest uważany za przerwę. Oczywiście, iż w obu wskazanych wypadkach swobodnego uznania władz, odmowa doliczenia lat służby kontraktowej względnie spędzonych przed przerwą nie może być skutecznie skarżona do Najw. Tryb. Adm.

Wszystkie powyższe doliczenia, jak również i doliczenia, wynikające z ustępu przedostatniego, dotyczącego pracowników kolejowych i pocztowych, a przypadające dopiero po przesłużeniu 10 lat normalnych, mają wpływ na uzasadnienie roszczenia do uposażenia emerytalnego.

Natomiast, przewidziane w ustępie 3-im, doliczenia czasu *obowiązkowej* służby wojskowej oraz 4 lat za studia wyższe, mają wpływ jedynie na wysokość uposażenia, nie mogą zaś uzasadniać roszczenia do uposażenia emerytalnego. Z powyższego wynika, że czas obowiązkowej służby wojskowej względnie 4 lata za studia wyższe, nie mogą uzupełniać okresu 5 — względnie 10-letniego, niezbędnych w myśl art. 9 do nabycia praw emerytalnych, a mogą być jedynie doliczane po przesłużeniu tych okresów, a więc już po nabyciu praw emerytalnych zgodnie ze wspomnianym art. 9. Również doliczenie tych lat nie może uzasadniać roszczenia o przeniesienie w stan spoczynku z p. c. art. 28, który nadaje prawo funkcjonariuszowi państwowemu na przeniesienie w stan spoczynku po uzyskaniu praw do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończeniu 55 lat życia. Poza wskazanymi w niniejszym artykule doliczeniami, zalicza się przejściowo do wysługi emerytalnej służba państwowa i samorządowa oraz praca zawodowa w państwach zaborskich pod warunkami w art. 81.97 i 98 określonymi, przyczem doliczenie to ma wpływ na uzasadnienie roszczenia do uposażenia emerytalnego.

Patrz wyroki N. T. A. część V Nr. 10, 19, 30, 46 i 49.

Art. 38. Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

- a) czasu służby, spędzonego przed ukończeniem 18 lat życia, wyjątek stanowi służba wojskowa na obszarze operacyjnym;
- b) czasu urlopu bez uposażenia, z wyjątkiem urlopu, otrzymanego na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego;
- c) czasu zawieszenia w służbie, niepoliczalnego do czasu służby czynnej, w myśl odnośnych przepisów;
- d) czasu służby, odliczonego orzeczeniem dyscyplinarnym w myśl odnośnych przepisów.

Artykuł ten postanawia jakie *okresy* z normalnie wysłużonych lat, służby, nie wlicza się do wysługi emerytalnej.

Co do p. c. należy zauważyć, że o ile chodzi o funkcjonariuszów, do których ma zastosowanie ustawa z dnia 17/II 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, nie wlicza się do wysługi emerytalnej okresu zawieszenia w służbie jedynie wtedy, kiedy postępowanie dyscyplinarne, prowadzone przeciwko funkcjonariuszowi, zakończy się orzeczeniem o karze dyscyplinarnej (art. 61 ustawy dyscyplinarnej).

Art. 39. W razie przyznania emerytury z doliczeniem lat wskutek nieszczęśliwego wypadku (art. 9 punkt 2) przysługuje izbie skarbowej, w której okręgu emeryt otrzymuje swe zaopatrzenie, względnie która to zaopatrzenie wypłaca, lub też innej władzy wypłacającej zaopatrzenie emerytalne — prawo zarządzenia trzykrotnego badania emeryta w ciągu lat dziewięciu, w okresach trzechletnich od dnia przeniesienia w stan spoczynku, przez komisję lekarską w celu stwierdzenia, czy trwała niezdolność do pracy zarobkowej nadal istnieje. W przypadku stwierdzenia odzyskania w części zdolności do pracy zarobkowej, ma dana izba skarbową, względnie władza wypłacająca, postawić władzy, uprawnionej do przenoszenia w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych, wniosek o odliczenie częściowe lub całkowite przyznanych dodatkowo lat do wysługi emerytalnej w art. 12 niniejszej ustawy.

W razie stwierdzenia przez komisję lekarską zupełnej zdolności do służby, należy emeryta powołać do służby czynnej. W przypadku odmowy ze strony emeryta, należy cofnąć przyznane mu zaopatrzenie emerytalne.

Artykuł ten dopuszcza badanie przez urzędową komisję lekarską stanu zdrowia emeryta, przeniesionego w stan spoczynku na podstawie p. 2 art. 9, trzykrotnie w ciągu 9 lat od chwili spensjonowania. Wynika z powyższego, że poprawa stanu zdrowia, która nastąpiłaby po upływie okresu 9-letniego, nie może powodować skutków, przewidzianych w tym artykule, chociażby nawet emeryt wrócił zupełnie do zdrowia.

Należy zauważyć, że częściowe odzyskanie zdolności do pracy zarobkowej ma skutek jedynie w stosunku do dodatkowo przyznanych w myśl art. 12 lat, a nie dotyczy zupełnie zasadniczej 40% normy uposażenia emerytalnego; jedynie w wypadku stwierdzenia zupełnej zdolności do służby i odmowy powrotu na służbę, emeryt traci całkowite uposażenie emerytalne.

Art. 40. Oprócz przypadków, wymienionych w art. 23 niniejszej ustawy, prawo do pobierania uposażenia emerytalnego gaśnie, gdy emeryt, który nie ukończył 50 lat życia, powołany w ciągu 6 lat po przeniesieniu w stan spoczynku w myśl punktu a) art. 28 i punktów a), b) i c) art. 29, odmówi przyjęcia ofiarowanej mu ponownie posady państwowej równej lub wyższej grupy uposażenia, przyczem mają zastosowanie odnośne postanowienia ustaw o państwowej służbie cywilnej.

Artykuł ten, jak to wynika z treści, może być zastosowany do emeryta w okresie nie dłuższym jak 6 lat od chwili przeniesienia w stan spoczynku, a przytem tylko do czasu ukończenia przez emeryta lat 50-tych. Niewątpliwem jest również, że powołanie ponownie do służby, pod grozą utraty uposażenia emerytalnego, emerytów, przeniesionych w stan spoczynku na zasadzie p. a. art. 28 i punktów a i b art. 29, a więc z powodu choroby, lub trwałej niezdolności do służby, może nastąpić nie inaczej, jak po stwierdzeniu urzędowym pomyślnego stanu zdrowia emeryta. We wszystkich wypadkach, w tym artykule przewidzianych, emeryt może, bez ujemnych dla siebie skutków prawnych, odmówić przyjęcia zaofiarowanej posady, jeżeli jest ona niższej grupy, aniżeli grupa, wedle której pobierał uposażenie emerytalne.

Patrz wyrok N. T. A. część V Nr. 43.

Art. 41. Do emerytowanych funkcjonariuszów państwowych, powołanych do służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia wojska do stopy wojennej, mają analogiczne zastosowania postanowienia ust. 3 art. 13 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924).

Postanowienie powyższe nie dotyczy emerytowanych pracowników kolejowych, względnie pracowników poczt, radiotelegrafów, telegrafów i telefonów, powołanych do służby wojskowej kolejowej, względnie w pocztach, radiotelegrafach i telefonach na podstawie ustaw z dnia 27 marca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27 poz. 160) i 18 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 7 poz. 36).

Z treści artykułu niniejszego wynika, że emeryci powołani do służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stopy wojennej, otrzymują uposażenie, określone w rozdziale 4-ym dział 9 (art. 77, 78) ustawy z dnia 9/X. 1923 r. Dz. ust. p. 924, a poza tem od władzy cywilnej różnicę między pełnym uposażeniem wojskowym, a uposażeniem emerytalnym, jeżeli uposażenie emerytalne jest wyższe od uposażenia, otrzymanego w wojsku.

Postanowienia powyższe nie dotyczą osób, wskazanych w ustępie 2-gim tegoż artykułu, do których mają zastosowanie przepisy ustaw z d. 27/III 1920 r. dz. ust. p. 160 i 18/XII 1920 r. dz. ust. p. 36.

Art. 42. Emerytowany funkcjonariusz państwowy umysłowo chory, a nie mający oprócz emerytury innych źródeł utrzymania, może być umieszczony w państwowym zakładzie dla umysłowo chorych. Naonczas jest on leczony i utrzymywany na koszt Skarbu Państwa.

Żonie i dzieciom takiego emeryta przysługuje za czas jego pobytu w takim zakładzie prawo do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierociego, obliczonego według ust. 1 art. 61, względnie 62 niniejszej ustawy.

Umieszczenie emeryta umysłowo chorego, nie posiadającego żadnych źródeł utrzymania prócz uposażenia emerytalnego, na koszt Skarbu Państwa w państwowym zakładzie dla umysłowo chorych, zależy od uznania odnośnej władzy i dlatego odmowa umieszczenia nie może być skutecznie skarżona do Najw. Tryb. Adm.

za czas umieszczenia w zakładzie uposażenie emerytalne emerytowi nie przysługuje, natomiast żonie względnie dzieciom takiego emeryta przysługuje za ten czas prawo do zaopatrzenia wdowiego względnie sierociego. Po wyjściu z zakładu emeryt nanowemu otrzymuje uposażenie emerytalne, przyznane mu poprzednio, żona zaś i dzieci tracą z tą chwilą prawo do pensji wdowiej wzgl. sierociej.

Art. 43. Emerytowani funkcjonariusze państwowi mają prawo do korzystania z ulg w razie kuracji w państwowych zakładach leczniczych i uzdrowiskach narówni z funkcjonariuszami w służbie czynnej.

Ponadto władną będzie Rada Ministrów przyznać emerytowanym funkcjonariuszom państwowym prawo do korzystania

z ulg, przyznawanych funkcjonariuszom państwowym w zakresie pomocy lekarskiej, przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi i t. p.

W razie przyznania funkcjonariuszom w służbie czynnej dodatku na mieszkanie Rada Ministrów władna będzie przyznać emerytowanym funkcjonariuszom państwowym odpowiedni dodatek na mieszkanie.

Zasady korzystania emerytów z ulg w państwowych zakładach leczniczych i uzdrowiskach oraz z pomocy lekarskiej zawarte są w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 73 p. 725) patrz część II Nr. 6.

Ulg w korzystaniu z państwowych środków komunikacji normują rozporządzenia Ministra Kolei, ogłoszone w Monitorze Polskim z r. 1920 Nr. 147 i 190 oraz z r. 1923 Nr. 232. Patrz część II Nr. 5.

Trzeci ust. niniejszego artykułu, dotyczący dodatku mieszkaniowego ma charakter postanowienia czasowego. Wprowadzony został, począwszy od dn. 1/VI. 1924 r., do 31/XII. 1924 r., a następnie przedłużony do dn. 31/XII. 1925 r. ustawą z dn. 22 lipca 1925 r. Dz. Ust. p. 566.

Patrz okólnik Ministr. Skarbu część IV Nr. 5.

Art. 44. Funkcjonariusz państwowy, który nie nabył prawa do emerytury, a opuszcza służbę z powodu trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych, nabytej wskutek choroby lub kalectwa bez własnej winy, względnie zostanie zwolniony ze służby z powodu zmian organizacji władz i urzędów, otrzymuje jednorazową odprawę w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia w służbie czynnej.

Odprawa, przewidziana w niniejszym artykule, przysługuje funkcjonariuszom państwowym, którzy w myśl art. 9 ustawy nie nabyli prawa do uposażenia emerytalnego, tylko w dwóch wypadkach: a) jeżeli opuszczają służbę wskutek trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych, nabytej wskutek choroby lub kalectwa bez własnej winy i b) jeżeli zostaną zwolnieni ze służby z powodu zmian organizacji władz i urzędów. Odprawa ta wynosi trzykrotne całkowite ostatnio pobrane uposażenie w służbie czynnej.

Wedle noweli, wniesionej do sejmu, artykuł ten ma otrzymać następujące brzmienie:

„Funkcjonariusz państwowy, który nie nabył prawa do uposażenia emerytalnego, a opuszcza służbę nie z powodu dobrowolnego wystąpienia, lub nie z powodu wydalenia ze służby, otrzymuje jednorazową odprawę, która wynosi za zaliczalny do emerytury czas służby państwowej polskiej od dwóch do pięciu lat trzymiesięczne, ponad 5 lat sześciomiesięczne ostatnio pobierane uposażenie w służbie czynnej“.

Patrz okólnik Ministra Skarbu część IV Nr. 6.

R o z d z i a ł III.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie zawodowych wojskowych.

Art. 45. Zawodowych oficerów przenosi w stan spoczynku Minister Spraw Wojskowych, zaś zawodowych szeregowych— dowódca okręgu korpusu na wniosek przełożonego, posiadającego uprawnienie co najmniej dowódcy pułku.

Artykuł ten, jako władzę powołaną do przenoszenia w stan spoczynku oficerów zawodowych, ustanawia Ministra Spraw Wojskowych, zaś szeregowych zawodowych — dowódcę Okręgu Korpusu. Postanowienie to, jako późniejsze, uchyla art. 71 ustawy z dn. 23/III. 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów zawodowych, zgodnie z którym przenoszenie oficerów w stan spoczynku, należało do Prezydenta Rzeczypospolitej.

Należy zauważyć, że tak artykuł niniejszy, jak i art. 26, dotyczący wyłącznie funkcjonariuszów służby cywilnej, wbrew zasadzie przyjętej w poprzednich ustawach emerytalnych, przenoszenie w stan spoczynku przekazuje odnośnym władzom naczelnym bez względu na to, czy mianowanie odnośnego funkcjonariusza należało do tych władz, czy też Prezydenta Rzeczypospolitej. Wychodzono tu z założenia, że przeniesienie w stan spoczynku nie jest całkowitem zlikwidowaniem stosunku oficera wzgl. funkcjonariusza do Państwa, co leżałoby oczywiście w kompetencji władzy, która mianowała, a jedynie zastąpieniem stosunku służby czynnej, stosunkiem spoczynkowym, z którego w niektórych wypadkach tak officer, jak i funkcjonariusz państwowy może być z powrotem powołany do służby czynnej.

Art. 46. Uposażenie emerytalne zawodowych oficerów wymierza Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, a zawodowych szeregowych — dowódca okręgu korpusu w porozumieniu z właściwą izbą skarbową.

Wypłatę uposażenia emerytalnego zarządza właściwa władza skarbowa.

Przeciw orzeczeniu dowódcy okręgu korpusu służy zawodowemu szeregowemu prawo zażalenia do Ministra Spraw Wojskowych w ciągu 30 dni, licząc od dnia, następującego po dniu doręczenia orzeczenia, przyczem postanowienie ust. 2 art. 34 niniejszej ustawy ma zastosowanie.

Artykuł ten analogicznie do art. 27, 33 i 34 określa władze, powołane do przyznawania i wymierzania uposażeń emerytalnych wojskowym zawodowym, sposób zaskarżenia orzeczeń dowódców Okręgu Korpusu oraz bieg terminów na wniesienie zażalenia.

Patrz uwagi pod art. 27, 33 i 34.

Art. 47. Przeniesienie w stan spoczynku następuje na prośbę zawodowego wojskowego:

- a) bez względu na wiek, jeżeli z powodu ułomności cielesnej, albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolnym do pełnienia służby wojskowej;
- b) bez względu na zdolność do służby, gdy przekroczył 55 lat życia;
- c) gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończył 53 lat życia;
- d) bez względu na stan zdrowia po ukończeniu przez oficerów 30 lat, a przez szeregowych 20 lat służby wojskowej.

Uwzględnienie prośby o przeniesienie w stan spoczynku w przypadku, przewidzianym w punkcie d), zależy od decyzji

Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Artykuł ten traktuje o przeniesieniu w stan spoczynku zawodowych wojskowych na własną prośbę.

Punkt a tego artykułu jest analogiczny do p. a. art. 28 ustawy, dotyczącego funkcjonariuszów służby cywilnej. Niewątpliwie, przeniesienie w stan spoczynku z tego punktu i w stosunku do zawodowych wojskowych, musi być poprzedzone urzędowym stwierdzeniem niezdolności do służby, jakkolwiek ustawa emerytalna wyraźnego w tym względzie przepisu nie zawiera, jak to ma miejsce w stosunku do funkcjonariuszów służby cywilnej (art. 31). Zresztą konieczność stwierdzenia uprzednio urzędownie niezdolności do służby wynika pośrednio z p. c) art. 76 ustawy o prawach i obowiązkach oficerów oraz art. 89 o prawach i obowiązkach szeregowych, które to artykuły przeniesienie ewentualne w stan spoczynku uzależniają od stwierdzenia stanu zdrowia przez Komisję sepperwizyjną. Patrz uwagi pod art. 28.

Pozatem co do artykułu niniejszego należy zauważyć, że jeżeli chodzi o wypadki, wymienione w punktach a, b i c, to prośba o przeniesienie w stan spoczynku ma skutek bezwzględny i dlatego odmowa przeniesienia w tych wypadkach, może być, po wyczerpaniu toku instancji administracyjnych, zaskarżona skutecznie do N. T. A., natomiast, jeżeli chodzi o wypadki, wymienione w p. d, to przeniesienie w stan spoczynku zależy od uznania Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, a wobec tego decyzje, odmawiające przeniesienia w stan spoczynku w takich wypadkach, nie będą podlegały orzecznictwu N. T. Adm.

Art. 48. Zawodowy wojskowy powinien być przez władzę, wskazaną w art. 45 niniejszej ustawy, z urzędu przeniesiony w stan spoczynku:

- a) gdy przekroczył wiek, przewidziany dla zawodowych wojskowych ustawami o obowiązkach i prawach oficerów i szeregowych;
- b) gdy, pozostając w stanie nieczynnym z powodu niezdolności do służby, przekroczył termin, ustalony ustawami, wskazanymi w punkcie a) niniejszego artykułu;
- c) w przypadku, przewidzianym w punkcie a) art. 47 niniejszej ustawy;
- d) w przypadkach zredukowania etatów po upływie okresu czasu, przewidzianego w art. 68 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 256).

Artykuł ten dotyczy wypadków przeniesienia zawodowych wojskowych w stan spoczynku z urzędu.

Granice, wieku po osiągnięciu których zawodowy wojskowy powinien być wedle p. a tego artykułu przeniesiony w stan spoczynku ustanawia, o ile chodzi o oficerów zawodowych, art. 72 ustawy o prawach i obowiązkach oficerów, art. zaś 94 ustawy o prawach i obowiązkach szeregowych, o ile chodzi o szeregowych.

Okres pozostawania w stanie nieczynnym, po upływie którego zawodowy wojskowy w myśl p. b niniejszego artykułu winien być przeniesiony w stan spoczynku określa dla oficerów art. 67 ust. 3 i 4 ustawy o prawach i obowiązkach oficerów, dla szeregowych art. 89 ustawy o prawach i obowiązkach szeregowych.

Co do punktu *d* tego artykułu należy zauważyć, że, zgodnie z art. 68 ustawy o prawach i obowiązkach oficerów, oficera, przeniesionego w stan nieczynny z powodu redukcji etatów, należy przenieść w stan spoczynku nie wcześniej, jak po upływie 3 lat od chwili przeniesienia w stan nieczynny.

Należy pozatem stwierdzić, że we wszystkich wypadkach, wymienionych w niniejszym artykule, przeniesienie w stan spoczynku nie jest pozo-stawione uznaniu odnośnej władzy, to jednak ze względu na użytą stylizację „powinna“, a nie „musi“, jak to ma miejsce w art. 30, domaganie się w tych wypadkach w drodze skargi do N. T. A. przeniesienia w stan spoczynku mogłoby być w skutkach wątpliwe.

Art. 49. 10-cio, względnie 5-letni okres służby wojskowej, wymagany w art. 9 i 11, jak również okres 30, względnie 20 lat służby wojskowej, przewidziany w art. 47 niniejszej ustawy, obejmuje faktyczną służbę wojskową, obliczoną według czasu kalendarzowego od dnia jej rozpoczęcia.

Do czasokresów, wymienionych w ust. 1, wlicza się czas służby, przewidzianej w punktach b), c) i d) art. 50 niniejszej ustawy.

Z treści artykułu tego wynika, że dla możności skorzystania z prawa na przeniesienie w stan spoczynku z mocy p. *d* art. 47 jest niezbędnem, ażeby wojskowy przesłużył wskazane w tym punkcie okresy w wojsku faktycznie, w obliczeniu kalendarzowym, z ewentualnem wliczeniem służby, przewidzianej w p. b, c i d art. 50 (czas w stanie nieczynnym z uposażeniem, czas w stanie nieczynnym z powodu mandatu do izb ustawodawczych, czas przebyty w niewoli). Z tego wynika, że okresy te niemogą być obliczane przy zastosowaniu art. 15 wzgl. 52 (podwójne policzenie). Natomiast o ile chodzi o okresy 10-letni i 5-letni, wymagane w art. 9 i 11, to przepisy niniejszego artykułu nie mogą być żadną miarą w powyższy sposób rozumiane, gdyż stałyby z jednej strony w sprzeczności z art. 50, a tem samem art. 37, art. 15 i art. 52, z drugiej zaś strony, wobec braku podobnego postanowienia w stosunku do funkcjonariuszów służby cywilnej, stawiłyby gorzej wojskowych zawodowych, niż funkcjonariuszów państwowych, co przecież nie mogło być dążeniem ustawy. Gdyby stanąć na stanowisku, że przewidziany w art. 9 okres 10-letni wzgl. 5-letni winien być obliczany dla wojskowych zawodowych wyłącznie kalendarzowo, to, wobec niewskazania w ustępie 2-im artykułu niniejszego p. *a* art. 50, wynikałoby, że ewentualne przesłużenie w służbie cywilno-państwowej okresu przeszło nawet 10-letniego, policzalnego do wysługi emerytalnej w myśl art. 37, co w myśl art. 9 przy nastaniu warunków, wymaganych przy przenoszeniu w stan spoczynku, nadawałoby prawa emerytalne funkcjonariuszowi państwowemu, nie nadawałoby tych praw wojskowemu.

Takie rozumienie tych przepisów byłoby również sprzeczne z tendencjami, które powodowały ustawodawcę przy ustanawianiu przepisów art. 15 i 52, gdzie niewątpliwie chodziło o przyspieszenie nabycia praw emerytalnych względnie szybkiego nabycia wyższego uposażenia emerytalnego, ze względu na niszczące zdrowie obowiązki, wynikające czy to ze służby frontowej w czasie wojny, czy też z zatrudnienia w aeronautyce i t. p. Zresztą w żadnym z tych artykułów niema zastrzeżenia, ażeby bądź służba cywilno-państwowa, bądź podwójne policzenie nie miało wpływu na uzasadnienie roszczenia do emerytury, jak to ma miejsce w stosunku do obowiązkowej służby wojskowej, czasu studjów wyższych i t. p. (art. 37 i 50). Pozatem, wobec postanowień art. 81 o wliczeniu, do wysługi emerytalnej ze skutkami, uzasadniającemi roszczenie do uposażenia emerytalnego, służby w b. Państwie zaborczem, wynikałby jakiś niezrozumiały wprost przywilej dla służby państwu zaborczemu w stosunku do służby

wojskowej polskiej, gdyż między innemi, wobec postanowienia, iż lata służby zaborczej mają być obliczane wedle przepisów b. państw zaborczych, do omawianych okresów art. 9 podlegałyby wliczeniu nawet podwójnie policzone lata służby wojskowej zaborczej. Analogicznie rzecz się ma i w stosunku do okresu 10-letniego, przewidzianego w art. 11, gdyż o ile chodzi o służbę cywilno-państwową wojskowego, to trudno jest przypuścić, ażeby mogła być ona nie wliczana do tych okresów tylko dlatego, że odbywana była przed przejściem do wojska, wtedy, kiedy ta sama służba, gdyby tenże wojskowy nadal w niej pozostał, byłaby mu, jako funkcjonariuszowi państwowemu, ewentualnie, zaliczalną do tychże okresów. Również brak jakiegokolwiek uzasadnienia, ażeby w okresy te nie należało wliczać podwójnego policzenia z art. 15 i 52, jeżeli się zważy, że właśnie służba frontowa w czasie wojny wzgl. w aeronautyce i t. p., a więc służba, wynikająca bezpośrednio z obowiązków służbowych wojskowego, najprędzej może wpłynąć na utratę zdolności do zarobkowania i najbardziej zasługuje na uprzywilejowane traktowanie.

Wobec powyższego uznać należy, że do okresów, przewidzianych w art. 9 i 11, podlegają wliczeniu tak lata służby cywilno-państwowej jak i lata dodatkowe z art. 15 i 52, poza latami służby zaborczej w myśl art. 81.

Art. 50. Czas służby, podlegający normalnemu liczeniu do wysługi emerytalnej, liczy się od dnia rozpoczęcia czynnej służby wojskowej.

Do tego czasu służby wlicza się:

- a) czas czynnej służby cywilno-państwowej, niespełnianej równocześnie ze służbą wojskową, obliczony według odnośnych ustaw o służbie cywilnej, gdy zajmowana posada w służbie cywilno - państwowej uprawniała do emerytury;
- b) czas, przebyty w stanie nieczynnym z uposażeniem;
- c) czas spędzony w stanie nieczynnym bez uposażenia czynnego, skoro przeniesienie w stan nieczynny nastąpiło z powodu piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego;
- d) czas przebyty w niewoli.

Przy wymiarze uposażenia emerytalnego dolicza się minimalny, odnośnemi ustawami przepisany, czas studjów wyższych na jednym z wydziałów uniwersytetu lub w równorzędnym zakładzie naukowym, jeżeli czas studjów nie biegnie równoległe z czasem służby, zaliczanej do emerytury, i tylko w przypadku całkowitego zakończenia studjów przepisaniem egzaminami, jednakowoż w ilości nie wyżej niż 4 lata.

Czas studjów wyższych, jako też czas odkomenderowania na studia niewojskowe, ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie.

Czas obowiązkowej służby wojskowej dla podoficerów zawodowych ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie tego roszczenia.

Wyjątkowo może Minister Spraw Wojskowych za zgodą Ministra Skarbu zaliczyć do wysługi emerytalnej także czas, spędzony w charakterze państwowego pracownika kontrakto-

wego, przyczem mają postanowienia ustępu 7 art. 37 niniejszej ustawy analogiczne zastosowanie.

Postanowienie ustępu 8 art. 37 niniejszej ustawy ma zastosowanie do zawodowych wojskowych.

Zgodnie z punktem *b* artykułu niniejszego do wysługi emerytalnej wlicza się wojskowym zawodowym z czasu, przebytego w stanie nieczynnym, tylko te okresy, w ciągu których w myśl art. 85, 86, 87 i 88 ustawy z dn. 9/X. 1923 r. Dz. Ust. p. 924 o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, mają prawo do pobierania uposażenia czynnego. W szczególności co do wojskowych zawodowych, pozostających w stanie nieczynnym z powodu czasowej niezdolności do służby, stwierdzonej przez Komisję superrewizyjną należy zauważyć, że osobom tym zalicza się do wysługi emerytalnej, jeżeli niezdolność do służby nie jest spowodowana przyczynami, związanymi ze służbą wojskową, tylko pół roku z czasu, przebytego w stanie nieczynnym, tym zaś, których niezdolność do służby spowodowana została przyczynami, związanymi ze służbą wojskową, cały okres czasu przebywania w stanie nieczynnym w granicach, określonych ustępem 3-im art. 67 ustawy o prawach i obowiązkach oficerów oraz w ust. 3 art. 89 ustawy o prawach i obowiązkach szeregowych. Co do *p. c* tegoż artykułu patrz art. 70 ustawy o prawach i obowiązkach oficerów i art. 92 ustawy o prawach i obowiązkach szeregowych.

Co do *p. d* należy zauważyć, że czas przebyty w niewoli zalicza się do wysługi emerytalnej o tyle, o ile, jak to wynika z treści art. 69 ustawy o prawach i obowiązkach oficerów i art. 91 ustawy o prawach i obowiązkach szeregowych, postępowanie rehabilitacyjne zakończone zostanie wynikiem dodatnim.

Co do ustępu 5-go, to należy stwierdzić, że postanowienie w nim zawarte nie dotyczy oficerów zawodowych co do których półczalność obowiązkowej służby wojskowej rozstrzyga, wobec braku zastrzeżenia, jak to ma miejsce dla podoficerów, ustęp 1-szy artykułu niniejszego.

Pozatem patrz co do tego artykułu uwagi pod art. 49 i 37. Należy zauważyć, że ustawa emerytalna nie zawiera przepisu o odprawach zawodowych wojskowych, zwolnionych z wojska przed uzyskaniem praw do uposażenia emerytalnego. Postanowienia o odprawach dla tych osób mieszczą się w rozdziale 8 (art. 94, 95, 96, 97) ustawy z dnia 9/X. 1922 r. Dz. Ust. poz. 924.

Art. 51. Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

- czasu trwania dezercji lub samowolnego opuszczenia służby;
- czasu odbywania kary pozbawienia wolności, wymierzonej na podstawie prawomocnego wyroku sądowego;
- czasu, spędzonego w stanie nieczynnym bez uposażenia czynnego, z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w punkcie *c*) art. 50 niniejszej ustawy;
- czasu służby, za który przy zwolnieniu wypłacono odprawę, jeżeli odprawa ta nie zostanie zwrócona;
- czasu czynnej służby, spędzonej przed ukończeniem 18 lat życia; wyjątek stanowi służba wojskowa na obszarze operacyjnym.

Artykuł ten wylicza, jakie okresy służby nie wlicza się do wysługi emerytalnej. W szczególności, co do *p. d* należy zauważyć, że postanowienie, zawarte w tym punkcie, ma charakter warunkowy, gdyż niezaliczenie wskazanej w nim służby następuje tylko wtedy, jeżeli nie zostanie

zwrócona pobrana odprawa, w razie zaś zwrotu odprawy okres tej służby podlega wliczeniu do wysługi emerytalnej. Co do *p. c* patrz uwagi do art. 50 *p. b*.

Art. 52. Przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego zawodowym wojskowym, zatrudnionym w aeronautyce, czas przydziału do personelu latającego, przebyty podczas pokoju, zalicza się do wysługi emerytalnej podwójnie.

Przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego zawodowym wojskowym, marynarzom zaokrętowanym oraz zawodowym wojskowym armii lądowej, pełniącym służbę na statkach, znajdujących się w kampanji, liczy się do wysługi emerytalnej podczas pokoju 1 miesiąc za 40 dni.

Zawodowemu wojskowemu, przeniesionemu w stan spoczynku i powołanemu w czasie wojny do czynnej służby wojskowej, wymierza się przy zdemobilizowaniu uposażenie emerytalne, obliczone z uwzględnieniem czasu, spędzonego ponownie w czynnej służbie, w granicach art. 19 niniejszej ustawy, uwzględniając jednak ewentualne nominacje (awanse).

Artykuł ten w pierwszych dwóch ustępach traktuje o ulgowym policzeniu lat służby w czasie pokoju niektórym kategoriom wojskowych, ze względu na wyjątkowy pod względem bezpieczeństwa dla zdrowia i życia charakter ich służby. Co do stosowania postanowień tego artykułu przy obliczaniu okresów, wskazanych w art. 9 i 11, patrz uwagi do art. 49.

Trzeci ustęp tego artykułu traktuje o prawach zawodowych wojskowych, powołanych w czasie wojny ze stanu spoczynku do stanu służby czynnej. Jest niewątpliwem, że w wypadku wskazanym w tym ustępie, analogicznie do wypadków z ustępu 2 art. 10, po ustaniu potrzeby pozostawiania wojskowego w stanie czynnym następuje ponowne przeniesienie w stan spoczynku, z czego wynika, co zresztą w niniejszym ustępie jest wyraźnie powiedziane, że ponowne uposażenie emerytalne winno mu być wymierzone z uwzględnieniem zarówno lat ponownej służby czynnej, jak i ewentualnych zmian szarży, zgodnie z zasadą, wyrażoną w art. 17 ustawy.

Patrz wyrok N. T. A. część V Nr. 50.

Art. 53. Aeronautom, którzy z powodu nieszczęśliwego wypadku podczas wzlotów służbowych stali się niezdolnymi do służby wojskowej, uwzględnia się przy wymiarze uposażenia emerytalnego również dodatek aeronautyczny.

Artykuł ten zawiera postanowienie, uzupełniające art. 18 ustawy, a dotyczące prawa wojskowych zawodowych w służbie aeronautycznej na wliczenie do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego (art. 17) przewidzianego z art. 91 (*p. 4* tabeli należności ubocznych) ustawy z dnia 9/X. 1923 r. dz. ust. p. 924, dodatku aeronautycznego. Przytem należy zauważyć, że dodatek ten podlega wliczeniu do podstawy wymiaru wyłącznie wtedy, jeżeli wojskowy przechodzi w stan spoczynku z powodu niezdolności do służby wojskowej, wynikłej na skutek nieszczęśliwego wypadku podczas wzlotów służbowych.

Art. 54. W razie przyznania uposażenia emerytalnego z doliczeniem do wysługi emerytalnej lat w myśl art. 12 niniejszej ustawy ma Minister Spraw Wojskowych odnośnie do za-

wodowych oficerów, zaś dowódca okręgu korpusu odnośnie do zawodowych szeregowych, zarządzać conajmniej 2 razy w okresach trzechletnich w przeciągu sześciu lat od dnia przeniesienia w stan spoczynku ponowne zbadanie emeryta przez komisję wojskowo-lekarską w celu stwierdzenia stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej i ewentualnego odliczenia przyznanych dodatkowo lat do emerytury z art. 12 niniejszej ustawy.

Emeryt, któremu odliczono w myśl powyższego ustępu przyznane dodatkowo lata, a który nie może być przyjęty z powrotem do służby wojskowej — otrzymuje uposażenie emerytalne w wymiarze nie niższym jednak od 40% (art. 19).

Artykuł ten zawiera postanowienia analogiczne do postanowień artykułu 39, dotyczącego funkcjonariuszów służby cywilnej. Różnica postanowień obu tych artykułów polega przede wszystkim na tem, że wedle artykułu niniejszego na Ministra Spraw Wojskowych wzgl. dowódcę Okręgu Korpusu wkłada się obowiązek (ma) badania stanu zdrowia wojskowego, który pobiera uposażenie emerytalne z doliczeniem lat wedle art. 12, wedle zaś art. 39 badanie takie zależy od uznania władz, w nim wskazanych (przysługuje prawo).

Pozatem ustęp 2 art. 39 zagraża emerytowi, który powrócił do zdrowia i odmówił przyjęcia ofiarowanej mu posady, utratą uposażenia emerytalnego, art. zaś 54 takiego wyraźnego postanowienia nie zawiera, jakkolwiek z treści ustępu 2 wynikałoby że i wojskowemu zawodowemu, wykazującemu zupełnie zadawalniący stan zdrowia, a co do powrotu którego do służby czynnej nie zachodzą przeszkody, wynikające z odnośnych przepisów wojskowych, w razie odmowy przejścia do służby czynnej, groziłaby również utrata pobieranego uposażenia emerytalnego.

Prócz tego, patrz uwagi pod art. 39.

Art. 55. Emerytowany zawodowy wojskowy, który wskutek podeszłego wieku lub wskutek złego stanu zdrowia potrzebuje szczególnej opieki, jakiej nie znajduje w rodzinie, a przytem nie ma oprócz emerytury innych źródeł utrzymania, może być umieszczony w domu inwalidów.

Art. 56. Emerytowany zawodowy wojskowy umysłowo chory, nie mający oprócz emerytury innych źródeł utrzymania, może być umieszczony w państwowych zakładach leczniczych cywilnych, względnie wojskowych, jeżeli władze, określone w rozporządzeniu Rady Ministrów, wydanem na mocy art. 14 niniejszej ustawy, stwierdzą potrzebę tego, jakoteż okoliczność, że jest pozbawiony szczególnej opieki.

Art. 57. Emerytowany zawodowy wojskowy, umieszczony w domu inwalidów, względnie w zakładzie dla umysłowo chorych, otrzymuje na koszt Państwa mieszkanie, utrzymanie, odzienie, opiekę lekarską i usługę.

Art. 58. Żonie i dzieciom takiego emeryta (art. 57) przysługuje za czas jego pobytu w domu inwalidów, względnie w za-

kładzie dla umysłowo chorych, prawo do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierociego, obliczonego według ust. 1 art. 61, względnie 62 niniejszej ustawy, przy zachowaniu zasad art. 60.

Artykuły te traktują o warunkach pomieszczenia emerytów wojskowych w domach inwalidów względnie w państwowych zakładach leczniczych. Należy zauważyć, że zgodnie z brzmieniem tych artykułów, umieszczenie w tych instytucjach, zależy od uznania odnośnych władz, i dlatego odmowa pomieszczenia nie może być skutecznie skarżona do N. T. Adm. Zgodnie z art. 24 p. 6 w wypadku pomieszczenia emeryta wojskowego w jednej ze wskazanych instytucji zawieszają się wypłacanie pobieranego uposażenia na cały czas przebywania w zakładzie, natomiast żonie i dzieciom przysługuje za ten czas prawo na zaopatrzenie wdowie wzgl. sieroce, obliczone na zasadach odnośnych artykułów ustawy emerytalnej. Należy zauważyć, że powyższe zaopatrzenie, zgodnie ze stylizacją tego postanowienia, stanowi kategorię prawo wdów i sierot, a przeto odmowa tego zaopatrzenia podlega zaskarżeniu do Najw. Tryb. Adm.

Patrz pozatem uwagi do art. 42.

Art. 59. Emerytowany zawodowy wojskowy ma prawo korzystania z ulg leczniczych, jako to z bezpłatnej porady w ambulatoriach wojskowych lekarskich, bezpłatnego pobierania lekarstw, z leczenia szpitalnego w szpitalach wojskowych na warunkach, przysługujących wojskowym zawodowym w stanie czynnym, jako też prawo korzystania z ulg w sezonowych opłatach w razie kuracji w państwowych zakładach kąpielowych i uzdrowiskach, przy zachowaniu warunków, dotyczących zawodowych wojskowych w stanie czynnym.

Ponadto władna będzie Rada Ministrów przyznawać emerytowanym wojskowym ulgi w przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi i inne ulgi, przyznawane wojskowym zawodowym w stanie czynnym.

W razie przyznania zawodowym wojskowym w służbie czynnej dodatku na mieszkanie Rada Ministrów władna będzie przyznać emerytom wojskowym zawodowym odpowiedni dodatek na mieszkanie.

Artykuł ten jest analogiczny do artykułu 43 ustawy, dotyczącego funkcjonariuszów w służbie cywilnej. Różnica jednak polega na tem, że emerytowanym zawodowym wojskowym zastrzega się w I-yim ustępie niniejszego artykułu kategorię prawo na korzystanie z ulg leczniczych, wyliczonych w tym artykule, czego w stosunku do funkcjonariuszów art. 43 nie zastrzega, pozostawiając kwestię przyznania tych ulg uznaniu Rady Ministrów.

Drugi ustęp, dotyczący ulg w korzystaniu ze środków komunikacji, jest identyczny z odnośnym postanowieniem art. 43, dotyczącym funkcjonariuszów służby cywilnej, uzależniając nadanie tych ulg od uznania Rady Ministrów.

Patrz pozatem uwagi pod art. 43.

TYTUŁ III.

Zaopatrzenie rodzin, pozostałych po funkcjonariuszach państwowych i po zawodowych wojskowych.

Art. 60. Prawo do pensji wdowiej, tudzież do pensji sierocy, jest prawem pochodnem, zależnem od nabycia praw emerytalnych przez męża, względnie ojca.

Pensję wdowią oblicza się według wymiaru dla samotnych.

Z treści pierwszego ustępu artykułu niniejszego wynika, że wdowie wzgl. sierocie po funkcjonariuszu państwowym wzgl. wojskowym zawodowym przysługuje prawo do pensji tylko wtedy, jeżeli mężowi wzgl. ojcu w chwili śmierci przysługiwałoby prawo do uposażenia emerytalnego na zasadzie postanowień art. 9, 15, 37, 50, 52, 81, 97, 98, 101 niniejszej ustawy, wzgl. jeżeli w chwili śmierci pobierał on uposażenie emerytalne przyznane na zasadzie powyżej wskazanych postanowień, lub też odnośnych postanowień poprzednich ustaw emerytalnych.

Wobec powyższego, jak o tem wyżej w uwagach przy art. 8, nie można wyprowadzać prawa do pensji wdowy lub sieroty z faktu, że zmarły mąż wzgl. ojciec miał przyznane uposażenie emerytalne w drodze łaski w trybie art. 8. Wdowa wzgl. sierota po takim emerycie, w myśl art. 60, nie ma prawa do pensji, o ile w trybie tegoż art. 8 nie zostanie jej osobiście uposażenie emerytalne przyznane.

Wedle ustępu 2-go tego artykułu wymiar pensji wdowiej oblicza się zawsze wedle normy dla samotnych, t. zn., że przy wymiarze wysokości pensji, określonej w art. 61, nie bierze się pod uwagę ewentualnie pobieranego przez funkcjonariusza, wzgl. emeryta dodatku rodzinnego, przewidzianego w art. 20 ustawy.

Art. 61. Pensja wdowia wynosi 50% (pięćdziesiąt procent) kwoty uposażenia emerytalnego, które zmarły mąż pobierał, względnie tego, do którego w chwili śmierci miałby prawo.

Pensja wdowia po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, poległym lub zmarłym wskutek działań wojennych, wynosi 50% (pięćdziesiąt procent) pełnego uposażenia w stanie czynnym zmarłego męża, służącego za podstawę wymiaru uposażenia emerytalnego w myśl art. 17 i 18 niniejszej ustawy.

Z postanowienia ustępu 1-go niniejszego artykułu wynika, że za podstawę do określenia wysokości pensji wdowiej normalnie winno być wzięte albo pobierane przez męża uposażenie *emerytalne*, albo, jeżeli mąż zmarł na służbie, to uposażenie *emerytalne*, jakiego mu się należało wedle przepisów niniejszej ustawy, a więc między innymi z uwzględnieniem wszystkich dodatkowo policzalnych lat za czas przebytu na wojnie, za służbę w aeronautyce, za studia wyższe i t. p.

Drugi ustęp tego artykułu, w drodze specjalnego wyjątku, zapewnia wdowom po funkcjonariuszach i zawodowych wojskowych, poległych lub zmarłych wskutek działań wojennych, obliczenie pensji wdowiej od pełnego uposażenia męża w *stanie czynnym*, przyjętego jednak w wymiarze dla samotnych, z uwzględnieniem dodatków z art. 18 ustawy; przyczem ze stylizacji tego ustępu oraz braku jakichkolwiek zastrzeżeń wynika, że pensja w wypadku powyższym należy się wdowie we wskazanym wymiarze bez względu na ilość lat służby poległego wzgl. zmarłego męża, co

zresztą nie stoi w sprzeczności z zasadą ustępu 1-go art. 60 ustawy, ponieważ nabycie przez zmarłego wskutek działań wojennych praw emerytalnych, uzasadnia p. 2. art. 9., którego zastosowanie, jak wiadomo, nie jest uzależnione od ilości przesłużonych lat, nawet w wypadkach jedynie utraty zdolności do służby. Zauważyć należy, że takie uprzywilejowane obliczenie, nie dotyczy wdów po zmarłych czy to wskutek nieszczęśliwego wypadku (p. a. art. 9.), czy to wskutek chorób zakaźnych (p. c. art. 9.), którym uposażenie emerytalne obliczać należy wedle ustępu 1-go niniejszego artykułu.

Art. 62. Prawo do pensji sierocy nabywa się po ojcu.
Pensja ta wynosi:

- dla każdego dziecka, jeżeli wdowa żyje i w chwili śmierci funkcjonariusza państwowego, względnie zawodowego wojskowego, miała prawo do pensji wdowiej — jedną czwartą część pensji wdowiej;
- dla każdego dziecka, jeżeli wdowa nie żyje, lub też w chwili śmierci męża nie miała prawa do pensji wdowiej, albo też później to prawo utraciła — połowę pensji wdowiej;
- dla jedynej sieroty bez ojca i matki — $\frac{3}{4}$ pensji wdowiej.

Jeżeli wdowa nie pobiera pensji wdowiej z powodu pobierania emerytury za własną służbę państwową, sierotom służy prawo do pensji według postanowień punktu a) artykułu niniejszego.

Z postanowień artykułu niniejszego wynika, że za podstawę do wymiaru pensji sierocy, nabytej po ojcu, służy pensja wdowia, obliczona wedle przepisów art. 61., i że wysokość tej pensji zależy przede wszystkim od tego, czy wdowa pobiera równocześnie pensję wdowią. Zgodnie przeto z p. a niniejszego artykułu pensja sieroca będzie wynosić na każde dziecko $\frac{1}{4}$ część pensji wdowiej, jeżeli wdowa żyje i pobiera pensję wdowią, lub nie pobiera pensji wdowiej z powodu pobierania uposażenia emerytalnego za własną służbę państwową; jeżeli zaś wdowa nie żyje, albo też z powodów wskazanych, czy to w p. a i b art. 69, czy też w p. c art. 72, niema względnie utraciła prawo do pobierania pensji wdowiej, $\frac{1}{2}$ pensji na każde dziecko; o ile pozatem oboje rodzice nie żyją i pozostało po nich jedno tylko dziecko, to pensja sieroca dziecka tego wynosić będzie $\frac{3}{4}$ pensji wdowiej. Z powyższego wynika, że jeżeli po zmarłym emerycie pozostanie wdowa, z którą zmarły zawarł związek małżeński w czasie pozostawania w stanie spoczynku (art. 69 p. a.), to pensja sieroca dla dzieci, pozostałych ewentualnie z pierwszej żony, z którą zmarły zawarł związek małżeński przed przejściem w stan spoczynku, będzie wynosić połowę pensji wdowiej na każde dziecko. Również ten sam wymiar pensji sierocy będzie miał miejsce, w razie jeżeli między wdową, a zmarłym funkcjonariuszem wzgl. zawodowym wojskowym została sądowo rozdzielona wspólność małżeńska bez obowiązku męża do utrzymania żony (art. 69 p. b.), albo też, jeżeli wdowa, została prawomocnie skazana za czyn karygodny z utratą prawa do zaopatrzenia wdowiego (art. 72 p. c.).

Jeżeli oboje rodzice nie żyją, a pozostanie po nich więcej niż jedno dziecko, to pensja sieroca na każde dziecko wynosić będzie po $\frac{1}{2}$ pensji wdowiej, co wynika z zestawienia p. b. z p. c. tegoż artykułu.

Art. 63. Prawo do pensji sierocy może być również nabyte po matce.

Jeżeli sierota nabyła prawo do pensji po ojcu i po matce, wypłaca się sierocie pensję wyższą.

Sierota nabywa prawo do pensji po matce za życia ojca w razie jego niezdolności do pracy i niemożności zapewnienia jej utrzymania.

Pensja po matce wynosi jedną szóstą część jej uposażenia emerytalnego.

Artykuł ten traktuje o pensji sierocej, nabytej po matce. Z odnośnych postanowień tego artykułu wynika, że sierota nie może pobierać równocześnie dwóch pensji, nabytych po ojcu i po matce i że w takich wypadkach ma prawo do tej pensji, która jest wyższą, że poza tem nie może pobierać pensji po matce przy życiu ojca, chyba, że stwierdzoną zostanie niezdolność do pracy ojca i niemożność zapewnienia sierocie utrzymania.

Art. 64. Łączna kwota pensji sierocych bez względu na ilość dzieci nie może sama, ani łącznie z pensją wdową przekraczać wysokości uposażenia emerytalnego, które zmarły funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, faktycznie pobierał, lub do którego miałby prawo w chwili śmierci.

W razie jeżeli suma pensji sierocych sierot, których matka żyje, i sierot bez matki łącznie z pensją wdową, przekracza wysokość uposażenia emerytalnego, które zmarły funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, pobierał, lub do którego miał prawo w chwili śmierci — należy zmniejszyć proporcjonalnie pensje sieroce.

Z treści I-go ustępu niniejszego artykułu wynika, że przy obliczaniu uposażenia emerytalnego zmarłego funkcjonariusza, którego wysokości nie mogą przekraczać pensja wdowa łącznie z sierocami, wzgl. pensje sieroce, jeżeli pensja wdowa nie jest wypłacana, — winny być wzięte pod uwagę i dodatki z art. 18 i 20. Przytem zgodnie z 2-im ustępem tegoż artykułu, w razie przekroczenia wskazanej w I-ym ustępie normy, pensja wdowa pozostaje w wysokości, określonej w art. 61, proporcjonalnemu ześ zmniejszeniu ulegają wyłącznie pensje sieroce.

Art. 65. Gdy mianowanie lub awans zmarłego zawodowego wojskowego na wyższy stopień nastąpiło po jego śmierci w myśl artykułów 22 i 42 ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów wojsk polskich z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 256), pozostałe po nim osoby, uprawnione do zaopatrzenia, otrzymują pensję, odpowiadającą nadanemu wyższemu stopniowi zmarłego.

Artykuł ten zawiera specjalny przywilej dla wdów i sierot po oficerach i szeregowych zawodowych, zmarłych wskutek przyczyn, związanych ze służbą wojskową, a których w wypadkach, stwierdzenia ich wyjątkowych zasług, zamianowano po śmierci na wyższe stopnie, oficerów — o jeden stopień (art. 42) a szeregowych — podporuczników (art. 22). Otóż artykuł ten postanawia, że w tych dwóch wyłącznie wypadkach wdowy i sieroty otrzymują zaopatrzenie emerytalne wedle przyznanego po śmierci wyższego stopnia, oczywiście o tyle, o ile w myśl art. 9 i innych niniejszej ustawy wojskowi ci nabyli prawa emerytalne.

Art. 66. Postanowienie art. 27, 33 i 34 mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych, a postanowienia art 46 do wdów i sierot po zawodowych wojskowych.

Patrz uwagi pod art. 27, 33, 34 i 46, dotyczącymi władz, powołanych do przyznawania i wymierzania zaopatrzeń emerytalnych, toku instancji, oraz biegu terminów, a mającemi analogiczne, zgodnie z niniejszym artykułem, zastosowanie do wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 67. Żony i dzieci funkcjonariuszów państwowych, powołanych do służby wojskowej na skutek mobilizacji, jakoteż zawodowych wojskowych, którzy zaginęli na terenie działań wojennych, otrzymują od dnia 1 miesiąca, następującego po wstrzymaniu uposażenia w myśl art. 14 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924), tymczasowe zaopatrzenie emerytalne w wysokości należnego im ewentualnie stałego zaopatrzenia według zasad ust. 1 art. 61, względnie 62 niniejszej ustawy.

Gdy na podstawie towarzyszących zaginiению okoliczności istnieje uzasadnione podejrzenie, że zachodzi wypadek dezercji, postanowienia niniejszego artykułu nie mają zastosowania do czasu stwierdzenia, że wypadek dezercji nie zachodzi.

Art. 68. W razie odnalezienia się zaginionego potrąca się przy wypłacie zaległego uposażenia kwotę, wypłaconą jego żonie i dzieciom tytułem tymczasowego zaopatrzenia.

W razie nieodnalezienia się zaginionego w ciągu dwóch i pół lat, licząc od końca roku kalendarzowego w którym podpisano preliminarja pokojowe, żona, względnie dzieci, powinny przed końcem tego terminu przedłożyć orzeczenie sądowe, uznające zaginionego za zmarłego, względnie orzeczenie sądowe, że dowód śmierci należy uważać za ustalony, w przeciwnym bowiem wypadku tymczasowe zaopatrzenia zostają wstrzymane. Orzeczenie to służy za podstawę przy rozpatrywaniu przyznania stałego zaopatrzenia.

Postanowienia obu tych artykułów traktują o prawach żon i dzieci po funkcjonariuszach wzgl. zawodowych wojskowych, którzy zaginęli na terenie działań wojennych, do zaopatrzenia.

Z treści tych artykułów wynika, że prawo do tymczasowego zaopatrzenia przysługuje wyłącznie żonom i dzieciom po zawodowych wojskowych oraz tych funkcjonariuszach państwowych, którzy powołani zostali do służby wojskowej na skutek mobilizacji, i że prawo to powstaje zgodnie z ostatnim ustępem art. 14 ustawy o uposażeniu z dnia 9/X. 1923 r. Dz. Ust. 924, od dnia 1-go miesiąca trzynastego od chwili ratyfikacji pokoju i ustaje po upływie 2½ lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym podpisano preliminarja pokojowe, względnie od dnia 1-go miesiąca, następującego po odnalezieniu się zaginionego. Przed powstaniem prawa do zaopatrzenia tymczasowego rodzina (żona i dzieci) zaginionego otrzy-

mują 50% należnego mu uposażenia czynnego przez czas do końca roku od chwili ratyfikacji, przyczem prawo to przysługuje rodzinom zaginionych funkcjonariuszów państwowych bez względu na to, czy zostali oni powołani do służby wojskowej na skutek mobilizacji, jak to ma miejsce w stosunku do tymczasowego zaopatrzenia wedle omawianego art. 67, czy też znaleźli się na terenie działań wojennych z innych powodów, jak wstąpienie na ochotnika do wojska, spełnianie obowiązków służbowych na tym terenie i t. p. (art. 14 ustawy o uposażeniu). Przed upływem wskazanego 2½ letniego terminu, żona wzgl. dzieci winne są uzyskać orzeczenie właściwego sądu o uznaniu zaginionego męża (ojca) za zmarłego, względnie, że dowód śmierci męża (ojca) należy uważać za ustalony, a to pod rygorem bezwzględnej z upływem tego terminu wstrzymania wypłaty tymczasowego zaopatrzenia. Uzyskane orzeczenie sądowe służy następnie jako podstawa przy rozpatrywaniu kwestji przyznania stałego zaopatrzenia wdowiego lub sierocę. Zauważyć należy, że żona wzgl. dzieci funkcjonariusza państwowego, który zginął na terenie działań wojennych, nie będąc powołanym do służby wojskowej na skutek mobilizacji, a przebywającego na terenie działań wojennych bądź na skutek pełnienia służby ochotniczej w wojsku, bądź pełnienia obowiązków służby cywilnej, jakkolwiek wedle brzmienia art. 67, nie mają prawa do tymczasowego zaopatrzenia, po uzyskaniu wskazanego wyżej orzeczenia sądowego, mają prawo do żądania przyznania zaopatrzenia stałego zgodnie z art. 60, 61 i 62 ustawy.

Nie od rzeczy będzie stwierdzić, że tymczasowe zaopatrzenie z art. 67 oblicza się wyłącznie wedle ustępu 1-go art. 61, a więc w wysokości 50% ewentualnie przysługującego mężowi uposażenia *emerytalnego* i winno być przyznane bez względu na okres lat służby męża wzgl. ojca w wysokości obliczonej conajmniej od przewidzianej w art. 19 40% normy.

Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że zachodzi wypadek dezercji, zaopatrzenie tymczasowe nie przysługuje aż do czasu stwierdzenia, że wypadek dezercji nie zachodzi. Stwierdzenie to winno oczywiście nastąpić w drodze urzędowej, co nie wyklucza możliwości przedstawienia w tym kierunku dowodów i przez osoby interesowane (żonę i dzieci). Stwierdzenie, że wypadek dezercji nie zachodzi, nadaje prawo żonie i dzieciom do pobierania zaopatrzenia tymczasowego od chwili tego stwierdzenia, a więc wedle zasad niniejszej ustawy, od dnia 1 miesiąca, następującego po dniu stwierdzenia, w żadnym zaś razie nie nadaje prawa do żądania zaopatrzenia tymczasowego za czas ubiegły.

Pobrane przez żonę i dzieci zaopatrzenie tymczasowe, w razie odnalezienia się zaginionego, potrąca się przy wypłacie należnego mu zaległego uposażenia czynnego.

Stale zaopatrzenie, uzyskiwane na podstawie orzeczenia sądowego o uznaniu zaginionego za zmarłego wzgl. uznającego, że dowód śmierci zaginionego należy uważać za ustalony, oblicza się ściśle na podstawach art. 60, 61 i 62 ustawy emerytalnej od tej daty, jaka w orzeczeniu sądowym jako dzień śmierci zaginionego zostanie ustalona, a przeto ewentualne różnice w plus między zaopatrzeniem stałym, przysługującym na podstawie powyżej wskazanych artykułów ustawy, a pobranem uposażeniem tymczasowym podlegają uzupełniającej wypłacie, za czas od daty uznanej za dzień śmierci zaginionego do dnia rozpoczęcia wypłaty stałego zaopatrzenia. Należy zauważyć, że przy obliczaniu stałego zaopatrzenia pozostałym po zaginionym na terenie działań wojennych winien mieć zastosowanie ustęp 2-gi art. 61, ponieważ uznanie w drodze postępowania sądowego zaginionego za zmarłego, stwarza niewątpliwie z punktu widzenia prawnego te same warunki, w jakich wedle treści tego ustępu znajdują się wdowy (sieroty) po zmarłych wskutek działań wojennych.

Art. 69. Wdowa nie ma prawa do pensji:

- a) jeżeli małżeństwo zostało zawarte przez emeryta;
- b) jeżeli wspólność małżeńska została sądowo rozdzielona bez obowiązku męża do utrzymania żony.

Dzieci pozostałe z małżeństwa, zawartego przez emeryta, nie mają prawa do pensji sierocęj.

Artykuł ten ustanawia zasadę, że tak wdowa, która wyszła *zamąż za emeryta*, jak i dzieci, pozostałe z takiego małżeństwa, nie mają prawa do zaopatrzenia emerytalnego. Zasada ta, zauważyć należy, ma zastosowanie nie tylko w stosunku do emerytów polskich, ale i w stosunku do emerytów b. państw zaborczych, a to wobec wyraźnego w tym względzie zastrzeżenia w art. 89. Co do p. b. niniejszego artykułu stwierdzić należy, że wdowie której wspólność małżeńska została sądowo rozdzielona z obowiązkiem męża do utrzymania żony, prawo do pensji wdowiej przysługuje.

Patrz wyrok N. T. A. część V Nr. 52.

Art. 70. Prawo do otrzymywania pensji wdowiej i sierocęj rozpoczyna się z pierwszym dniem miesiąca, następującego po tym miesiącu, za który zmarły funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy (emeryt), pobrał ostatnio należne mu uposażenie w służbie czynnej (uposażenie emerytalne). Dla sierot, które przyszły na świat po tym terminie, prawo do pensji rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca po urodzeniu.

Jeżeli żądanie przyznania pensji wdowiej lub sierocęj nie zostało zgłoszone w ciągu jednego roku od dnia śmierci męża, względnie ojca lub matki, należy przyznać pensję wdowie lub sierocą od pierwszego dnia miesiąca po dniu zgłoszenia.

Właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może przyznać pensję wdowie i sierocą od terminu, ustalonego w ustępie 1 niniejszego artykułu, jeżeli osoby uprawnione wykażą, iż zaszły ważne okoliczności, które uniemożliwiły im wcześniejsze zgłoszenie żądania o zaopatrzenie.

Artykuł ten zawiera postanowienia, dotyczące terminów, od których winna się rozpoczynać wypłata pensji wdowiej wzgl. sierocęj.

Zauważyć należy, że żądanie przyznania pensji wdowiej wzgl. sierocęj winno być zgłoszone nie później, jak w ciągu roku od dnia śmierci męża wzgl. ojca, w przeciwnym razie wypłata następuje nie od 1-go dnia miesiąca, następującego po tym miesiącu, za który zmarły mąż wzgl. ojciec pobrał uposażenie czynne, a od 1-go dnia miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o pensję. Uwzględnienie zgłoszenia po upływie roku a w związku z tem przyznanie pensji i za czas ubiegły zależy od swobodnego uznania odnośnej władzy naczelnej w porozumieniu z Ministrem Skarbu, a wobec czego odmowna decyzja w tej kwestji wskazanych władz nie podlega orzecznictwu Najw. Tryb. Adm.

Art. 71. Pensje wdowie i sieroce płatne są miesięcznie z góry.

Art. 72. Prawo do pensji wdowiej, względnie sierocęj, gaśnie:

- a) w razie śmierci wdowy lub sieroty — z końcem tego miesiąca, w którym śmierć nastąpiła;
- b) w razie ukończenia przez sierotę 18 roku życia, lub też wcześniejszego zawarcia związku małżeńskiego;

- c) gdy wdowa, względnie sierota, została prawomocnie skazana za czyn karygodny, a skazanie pociąga za sobą utratę prawa do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierocego.

Sierotom, odbywającym studia w zakładach naukowych, przyznaje się pensję sierocą z powyższymi zastrzeżeniami na każdy rok szkolny aż do ukończenia studiów, nie dłużej jednak, niż do ukończenia 24 roku życia.

W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących, wypadkach może właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu zezwolić na dalsze pobieranie pensji sierocej także po ukończeniu 18, względnie 24 roku życia.

Artykuł ten omawia wypadki, kiedy prawo do pensji wdowiej wzgl. sierocej gaśnie.

W szczególności co do p. b. tego artykułu w związku z ustępem 2 i 3 należy zauważyć, że zasadniczo sierota traci prawo do pobierania pensji z chwilą ukończenia 18 lat życia. Prawo to jednak sierota może utracić wcześniej, jeżeli przed ukończeniem 18 lat życia zawrze związek małżeński albo też, zgodnie z p. c. zostanie prawomocnie skazana za czyn karygodny; może być natomiast prawo to przedłużone aż do ukończenia 24 lat wieku, o ile sierota odbywa studia w zakładach naukowych. W tym ostatnim wypadku pensja sieroca przyznaje się osobno na każdy rok szkolny i może być cofnięta w każdej chwili w razie czy to śmierci sieroty, czy zawarcia związku małżeńskiego, czy też skazania prawomocnego za czyn karygodny (p. a, b i c).

Ostatni ustęp niniejszego artykułu zezwala, wedle swobodnego uznania właściwej władzy naczelnej w porozumieniu z Ministrem Skarbu, przyznawać prawo do pobierania pensji sierocej i po ukończeniu 18, a nawet 24 lat życia z innych powodów, niż odbywanie studiów w zakładach naukowych. Skargi na odmowę w tych wypadkach przyznawania pensji sierocej nie podlega orzecznictwu N. T. A.

Art. 73. Prawo do pobierania pensji wdowiej lub sierocej nie przysługuje:

- a) na czas przebywania przez okres dłuższy niż pół roku poza granicami Państwa, względnie wolnego miasta Gdańska, bez zezwolenia właściwej władzy naczelnej, udzielonego w porozumieniu z Ministrem Skarbu;
- b) w razie utraty obywatelstwa polskiego;
- c) na czas pobierania zaopatrzenia z tytułu śmierci męża (ojca) na zasadzie innych ustaw, o ile świadczenia te płyną ze Skarbu Państwa; postanowienie to nie ma zastosowania do wdów po weteranach powstań narodowych, które otrzymują zaopatrzenie na mocy ustawy z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 212);
- d) na czas zajmowania przez sierotę jakiegokolwiek stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej, do którego przywiązane jest stałe uposażenie;
- e) na czas piastowania przez wdowę mandatu poselskiego lub senatorskiego;

- f) na czas uwzględnienia sieroty przy wymiarze uposażenia funkcjonariusza państwowego, względnie zawodowego wojskowego (ojczyzna, matki, macochy);
- g) w razie wstąpienia do klasztoru.

W przypadkach, przewidzianych w niniejszym artykule, wypłaca się zaopatrzenie emerytalne od dnia pierwszego miesiąca, następującego po usunięciu przyczyn, wymienionych w tym artykule, nie wcześniej jednak niż od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o zaopatrzenie.

Artykuł ten zawiera analogiczne postanowienia do postanowień art. 24, dotyczącego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Z postanowień artykułu niniejszego wynika że objęcie wzgl. zajmowanie przez wdowę po funkcjonariuszu państwowym wzgl. zawodowym wojskowym płatnego stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej, odmiennie niż to ma miejsce w stosunku do emerytów w myśl art. 25 ustawy, nie stoi na przeszkodzie pobieraniu w pełnej wysokości należnego wdowie zaopatrzenia.

Pozatem patrz uwagi pod art. 24.

Art. 74. Wdowa po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, która weszła ponownie w związek małżeński, otrzymuje na prośbę albo jednorazową odprawę wzamian za pobieraną pensję wdowią, albo zachowuje prawo do pensji wdowiej na wypadek ponownego owdowienia.

Zgłoszenie o odprawę winno nastąpić w ciągu trzech miesięcy od dnia zawarcia ponownego małżeństwa.

Odprawa wynosi dla wdów w wieku do 45 lat życia dwuletnią, powyżej zaś tego wieku jednoroczną kwotę pensji wdowiej.

Wdowa, która wyszła zamaż za obywatela państwa obcego, otrzymuje odprawę tylko wtenczas, jeżeli ustawodawstwo państwa, którego jej mąż jest obywatelem, udziela wdowom odprawy, jeżeli wychodzą za mąż za obywatela Państwa Polskiego.

Z postanowień niniejszego artykułu wynika, że wdowa pobierająca pensję, w razie ponownego wyjścia zamaż, właściwie traci prawo do pobierania tej pensji na czas trwania powyższego związku małżeńskiego, po powtórnej zaś owdowieniu prawo to jej przysługuje nadal, o ile zamiast zachowania sobie tego prawa do pensji, nie zażąda wypłacenia jednorazowej odprawy, o którą winna się zgłosić w nieprzekraczalnym trzymiesięcznym terminie od dnia zawarcia ponownego związku małżeńskiego. Niezgłoszenie się wdowy we wskazanym terminie pociąga za sobą utratę prawa na odprawę, niema jednak tych skutków w stosunku do prawa na pensję po powtórnej owdowieniu. Wypłacona po zawarciu powtórnego związku małżeńskiego pensja podlega zwrotowi.

Art. 75. Wdowa po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, która z tytułu zajmowania

stanowiska w służbie państwowej nabyła własne prawa emerytalne, może otrzymać tylko jedno zaopatrzenie według swego wyboru.

Artykuł ten zgodnie z ogólną zasadą przyjętą w niniejszej ustawie (art. 3), postanawia, że wdowa, która poza pensją wdowią nabyła prawo do uposażenia emerytalnego z tytułu własnej służby państwowej, może pobierać tylko jedno z tych zaopatrzeń, wedle swego wyboru.

Art. 76. Wdowa po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, który zmarł w czynnej służbie przed uzyskaniem prawa do emerytury, otrzymuje, o ile sama nie jest funkcjonariuszem państwowym, względnie nie pobiera emerytury z tytułu własnej służby, jednorazową odprawę w wysokości połowy kwoty rocznego uposażenia, służącego za podstawę wymiaru uposażenia emerytalnego zmarłego.

W tej samej wysokości otrzymują odprawę sieroty bez ojca i matki w wieku poniżej 18 roku życia po ojcu, względnie po matce, o ile ci nie nabyli prawa do emerytury, z tem ograniczeniem, że równocześnie można otrzymać tylko jedną odprawę.

Taką samą odprawę należy przyznać sierotom bez ojca i matki w przypadku, określonym w ustępie przedostatnim art. 72, przyczem postanowienie ostatniego ustępu art. 72 niniejszej ustawy ma również zastosowanie.

Sierotom wypłaca się odprawę niepodzielną.

Sierotom, pochodzącym z różnych małżeństw tego samego funkcjonariusza, względnie zawodowego wojskowego, wypłaca się odprawę tylko wtedy, jeżeli pozostała po nim wdowa nie skorzystała z tego prawa, albo z prawa z tego zrezygnowała na rzecz sierot.

Artykuł ten zawiera postanowienia, dotyczące odprawy należnej wdowie wzgl. sierotom po funkcjonariuszach i zawodowych wojskowych, którzy zmarli w służbie czynnej przed uzyskaniem praw do uposażenia emerytalnego (art. 9 ustawy). Odprawa ta nie będzie się należeć wdowie w tych wypadkach, jeżeli w chwili śmierci męża jest sama funkcjonariuszem państwowym, albo też pobiera uposażenie za własną służbę państwową. Z powyższego oraz art. 73 wynika, że o ile wdowa po śmierci męża obejmie stanowisko w służbie państwowej, albo też otrzyma zaopatrzenie za własną służbę państwową, prawo do odprawy wdowie przysługuje i po braniu odprawy zwrotowi nie ulega. Również nie stoi na przeszkodzie prawu wdowy do odprawy zajmowanie prze nią nawet w chwili śmierci męża stanowiska płatnego w służbie samorządowej, wzgl. pobieranie zaopatrzenia z funduszków samorządowych.

Co do odprawy dla sierot, to wedle postanowień artykułu niniejszego prawo to przysługuje sierotom, tylko wtedy, jeżeli i matka nie żyje, przyczem, gdyby prawo to przysługiwało im tak po ojcu, jak i po matce (funkcjonariusze państwowej), to otrzymują jedną odprawę, albo po ojcu, albo po matce; w tym ostatnim wypadku, analogicznie do innych wypadków, przewidzianych w ustawie, mają one niewątpliwie prawo wyboru ewentualnie wyższej odprawy. Zasadniczo odprawa należy się sierotom takim w wieku niżej lat 18-u, jednak pod warunkami, wskazanymi w art. 72 ust. 2 odprawa tu przysługuje i sierotom, odbywającym studia w zakładach nau-

kowych do lat 24-ch wieku, może być przyznana również sierotom, które ukończyły 18 lat wzgl. 24 lat wieku w trybie i wypadkach, przewidzianych w ustępie ostatnim tegoż art. 72.

Co się tyczy wypadku, kiedy po zmarłym funkcjonariuszu, wzgl. zawodowym wojskowym pozostanie wdowa oraz dzieci z różnych małżeństw, to prawo do odprawy przysługuje wyłącznie wdowie, przysługiwać zaś może wszystkim wskazanym sierotom tylko wtedy, jeżeli wdowa, albo z prawa do odprawy nie skorzystała, albo też wyraźnie zrzekła się jej na rzecz sierot.

Podział odprawy pomiędzy sieroty nie należy do władzy państwowej, a wypłaca się ją uprawnionym wzgl. upoważnionym osobom niepodzielną.

Art. 77. Wdowy lub sieroty po funkcjonariuszu państwowym lub zawodowym wojskowym, zmarłym w służbie czynnej, mają prawo do zwrotu udowodnionych kosztów jednorazowego przesiedlenia się z miejsca służbowego męża, względnie ojca, do przyszłego miejsca zamieszkania do wysokości ryczałtu, przysługującego funkcjonariuszom państwowym, względnie zawodowym wojskowym w służbie czynnej, przy przesiedleniach z urzędu.

Uwzględnia się tylko przesiedlenia wewnątrz Państwa, a wranie przesiedlenia się zagranicę — koszty, poniesione do granicy Rzeczypospolitej.

Z prawa tego może wdowa, względnie sierota, skorzystać w ciągu jednego roku od dnia śmierci męża, względnie ojca.

Patrz uwagi pod art. 21.

Art. 78. W razie śmierci funkcjonariusza lub wojskowego zawodowego w stanie spoczynku, należy się wdowie, która pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, niezależnie od zaopatrzenia, względnie odprawy (art. 60, względnie 76), pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio przez zmarłego.

Pod temi samymi warunkami w tej samej wysokości należy się pośmiertne w razie śmierci funkcjonariuszki w stanie spoczynku wdowcowi.

W braku wdowy (wdowca), uprawnionej(ego) do pośmiertnego, należy się pośmiertne w tej samej wysokości niepodzielną dzieciom ślubnym, uprawnionym i pasierbom zmarłego, o ile zmarły je utrzymywał. W braku wyżej wymienionych członków rodziny można zwrócić udowodnione koszty leczenia i pogrzebu do wysokości pośmiertnego innym krewnym lub osobom postronnym, jeżeli zmarły nie pozostawił majątku ruchomego lub nieruchomego, wystarczającego na pokrycie tych kosztów.

Artykuł ten zawiera postanowienia, dotyczące prawa na pośmiertne po funkcjonariuszach wzgl. zawodowych wojskowych, którzy zmarli, będąc w stanie spoczynku. Prawo na otrzymanie pośmiertnego ma przede wszystkim wdowa, wzgl. wdowiec, o ile chodzi o zmarłą funkcjonariuszkę państwową, przyczem, w razie jeżeli wspólność małżeńska między wdową(em) a zmarłym mężem (żoną) została sądowo rozdzielona, pra-

wo do pośmiertnego nie przysługuje wdowie(cowi), a przechodzi na te osoby, którym wedle artykułu niniejszego należy się pośmiertne, na wypadek braku wdowy(ca). Należy przytem zauważyć, że wobec braku jakiegokolwiek zastrzeżenia w niniejszym artykule, jak również ze względu na istotę pośmiertnego, jako ekwiwalentu kosztów pogrzebowych b. funkcjonariusza państwowego wzgl. zawodowego wojskowego, wdowy, które weszły w związek małżeński ze zmarłym już po przejściu jego w stan spoczynku, winny być traktowane na równi z wdowami, które pozostawały w związku małżeńskim ze zmarłym przed przejściem w stan spoczynku. To samo dotyczy pośmiertnego, należnego ewentualnie sierotom.

Prawo sierot do pośmiertnego następuje w wypadku, jeżeli brak jest wdowy wzgl. wdowca. Pośmiertne, tak jak odprawa, wypłaca się sierotom niepodzielnie, przyczem pasierbom zmarłego, należy się o tyle, o ile udowodnionem zostanie, że byli oni utrzymywani przez zmarłego.

W razie braku wdowy i sierot, ustawa nakłada obowiązek na odnośne władze zwrotu kosztów leczenia i pogrzebu w kwocie jednak nie większej od ewentualnie przypadającego pośmiertnego innym krewnym, a nawet osobom postronnym po udowodnieniu przez nich wysokości poniesionych wydatków i po stwierdzeniu że zmarły nie posiadał dostatecznego majątku ruchomego i nieruchomego, z którego możnaby pokryć te koszty.

Pośmiertne należy się wdowie i sierotom niezależnie od ewentualnie przypadających im pensji wzgl. odprawy.

Pośmiertne po funkcjonariuszach wzgl. zawodowych wojskowych, zmarłych w służbie czynnej identycznie reguluje art. 16 i 17 ustawy o uposażeniu z 9/X. 1923 r. Dz. Ust. p. 924 oraz art. 6 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5/X. 1923 r. Dz. Ust. p. 1107 z tem, że wysokość pośmiertnego wynosi kwotę trzymiesięcznego całkowitego uposażenia, pobieranego ostatnio przez zmarłego w służbie czynnej, a więc bez jakichkolwiek redukcji, przyjętych w art. 17, 18, 20 i in. ustawy emerytalnej, ustanowionych dla wymiaru podstawy do uposażenia emerytalnego.

Art. 79. Postanowienia art. 36 mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych z tą różnicą, że wdowa i sieroty otrzymują w każdym razie powstałą różnicę za czas, nieobjęty obliczeniem z powodu wadliwego lub nieprawidłowego wpisu do wykazu stanu służby zmarłego męża, względnie ojca.

Artykuł ten stanowi, że pensję wdową wzgl. sierocą oblicza się na podstawie dat, zawartych w wykazie stanu służby zmarłego męża wzgl. ojca. Zauważyć należy, że wdowa (sierota) w odróżnieniu od samego funkcjonariusza wzgl. zawodowego wojskowego w żadnym razie nie ponosi winy wadliwego lub błędnego wpisu, chociażby wadliwość ta lub nieprawidłowość powstała z winy zmarłego, a przeto ma prawo, po udowodnieniu wadliwości wpisu, otrzymaniu wyższego wymiaru zaopatrzenia za cały czas od chwili powstania prawa na zaopatrzenie wedle odnośnych postanowień ustawy.

Art. 80. Wdowom po funkcjonariuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych wyznania mahometańskiego, jeżeli pozostało ich dwie lub więcej po jednej i tej samej osobie, przyznaje się do równego podziału pensję wdową według norm, przypadających na jedną wdowę.

Sieroty po takich funkcjonariuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych, zrodzonych z prawnych żon, uważa się za równouprawnione pod względem zaopatrzenia

emerytalnego i wyznacza się im pensję sieroce według norm niniejszej ustawy do równego podziału.

Postanowienia art. 64 mają analogiczne zastosowanie do przypadków, o których mowa w niniejszym artykule

Wedle postanowień niniejszego artykułu wdowom, pozostałym po funkcjonariuszach wzgl. zawodowych wojskowych wyznania mahometańskiego, bez względu, czy pozostało ich dwie, czy też więcej, przyznaje się jedną pensję wdową, obliczoną wedle odnośnych przepisów ustawy (art. 60 i 61), przyczem pensję tę wypłaca się w równych częściach, przypadających na każdą poszczególną wdowę wedle ich ilości. Rzecz oczywista, że i w wypadku, gdyby niektóre z tych wdów zrzekły się przypadających im części pensji, wdowa, wzgl. wdowy, któreby się swych praw nie zrzekły, miałyby prawo do pobierania części pensji zwiększonych proporcjonalnie do ilości wdów domagających się pensji, a w razie zrzeczenia się wszystkich wdów, prócz jednej, wdowa, domagająca się pensji, miałaby prawo do pobierania całkowitej pensji wdowiej, przypadającej wedle powołanych wyżej artykułów ustawy.

Podział pensji sierocych między pozostałe z kilku żon dzieci następuje z urzędu, a przytem w równych częściach wedle ilości głów.

Pensja wdowa łącznie z pensjami sierocemi wzgl. pensje sieroce w żadnym razie, bez względu na ilość żon i sierot, nie mogą przekraczać uposażenia emerytalnego, które zmarły pobierał lub do którego miałby prawo w chwili śmierci.

T Y T U Ł IV.

Przepisy przejściowe.

R o z d z i a ł 1.

Postanowienia wspólne.

Art. 81. Funkcjonariuszom, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej, oraz zawodowym wojskowym, którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego, pozostawali na służbie jednego z byłych państw zaborczych, jakoteż w służbie byłego Wydziału Krajowego Galicyjskiego, lub też którzy byli nauczycielami publicznych szkół ludowych lub wydziałowych i przechodzą w stan spoczynku ze służby państwowej polskiej, względnie ze służby w wojsku polskim — wlicza się do wysługi emerytalnej pełną ilość lat służby w b. państwie zaborczym, podlegającą zaliczeniu według ustaw emerytalnych odnośnego państwa zaborczego, a względnie według ustaw krajowych galicyjskich, z zastrzeżeniem, że sposób zaliczania czasu tego do wysługi emerytalnej nie może być korzystniejszy aniżeli w służbie państwowej polskiej, względnie w wojsku polskim, na mocy niniejszej ustawy, tudzież lata służby państwowej polskiej. Czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego przed wejściem w życie niniejszej ustawy zalicza się przytem do emerytury.

Funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy służyli czynnie w czasie trwania mocy obowiązującej ustaw z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), a którzy przed wstąpieniem do służby państwowej, względnie wojskowej, pełnili służbę samorządową w Państwie Polskiem, zaliczalną do wysługi emerytalnej w myśl punktu d) art. 15 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466), względnie punktu a) art. 12 ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), zalicza się do wysługi emerytalnej czas tej służby samorządowej pod warunkami, określonymi w wymienionych ustawach.

Zawodowi wojskowi, którzy z powodu przekroczonego wieku przechodzą w stan spoczynku, nabywają prawo do zaopatrzenia emerytalnego również i w przypadku, gdy ilość lat służby cywilno-państwowej, oraz wojskowej wynosi co najmniej 10 lat, obliczonych według czasu kalendarzowego.

Do czasokresu, podanego w 3 ustępie, zalicza się tylko taką służbę cywilno-państwową w b. państwach zaborczych, która uprawniała do emerytury i była spełniana nieprzerwanie i bezpośrednio przed przewrotem politycznym w b. państwie zaborczym.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaliczy do wysługi emerytalnej lata udowodnionej pracy nauczycielskiej tym byłym zawodowym nauczycielom polskich szkół prywatnych w b. zaborze rosyjskim, którzy posiadając odpowiednie kwalifikacje, wstąpili do służby państwowej polskiej w zawodzie nauczycielskim i pozostają na służbie w dniu 1 października 1923 r. i ze służby tej przechodzą w stan spoczynku, a to pod warunkiem, iż w ciągu pół roku po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, licząc od dnia ogłoszenia, przedłożą Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wystarczające dowody swej pracy nauczycielskiej w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo.

Artykuł niniejszy zawiera jak i artykuły następne przepisy o charakterze przejściowym, wychodzące ściśle biorąc, poza ramy normalnych przepisów ustawowych. Przepisy te wywołane w przeważnej mierze dążnością do uregulowania poprzednio nabytych w państwach zaborczych praw emerytalnych przez pozostających obecnie w służbie Państwa Polskiego funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych, są niewątpliwie wyrazem dobrej woli Państwa Polskiego, które ze względów humanitarnych i sprawiedliwości postanowiło wziąć na siebie ciężar związany z unormowaniem słusznym zresztą dążeń w tym kierunku osób interesowanych. W żadnym razie jednak przepisy te nie mogą być traktowane, jako obowiązek narzucony Państwu Polskiemu przez odnośne traktaty międzynarodowe, które jak wiadomo, jedynie ogólnikowo omawiają sprawę funduszów emerytalnych, składanych przez funkcjonariuszów odnośnych państw zaborczych, w niczem nie krepując Państwa Polskiego do uregulowania praw emerytalnych tych osób, wedle swego uznania i rozumienia. Wynika z tego, że domaganie się b. funkcjonariuszów zaborczych do bar-

dziej uprzywilejowanego traktowania ich praw, niż to zastrzeżone zostało w omawianych przepisach, niema żadnych podstaw prawnych i wszelkiego rodzaju skargi w tym kierunku do N. T. A. nie mogą mieć żadnych widoków powodzenia, co niejednokrotnie już Trybunał wypowiedział w licznych swoich wyrokach.

W szczególności przepisy niniejszego artykułu dotyczą uregulowania praw emerytalnych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, wynikających ze służby w państwach zaborczych, a więc służby w urzędach, w instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych państw zaborczych, służby w wydziale krajowym galicyjskim, służby w szkolnictwie publicznym ludowym i w szkołach wydziałowych. Należy przytem zauważyć, że artykuł ten, mówiąc o służbie w państwie zaborczym ma na myśli nie tylko służbę cywilno-państwową, regulowaną specjalnymi ustawami o charakterze publiczno-prawnym, ale wogóle służbę państwu zaborczemu nawet z wolnego najmu, a więc o charakterze raczej prywatno-prawnym. Oczywiście nie wynika z tego, ażeby każda służba państwu zaborczemu podpadała pod postanowienia niniejszego artykułu. Z zastrzeżenia podanego w niniejszym artykule, iż wliczeniu do wysługi emerytalnej podlegają tylko te lata służby państwa zaborczego, które podlegałyby zaliczeniu do emerytury wedle ustaw emerytalnych odnośnego państwa zaborczego, wynika, że tylko ta służba podpada pod postanowienia niniejszego artykułu, z którą związane było nabywanie praw emerytalnych przez uczestnictwo w kasach zaopatrzenia, bez względu na to, czy kasy te nosiły charakter państwowy, czy też jedynie półrządowy. Niewątpliwie przeto, jako kryterium do oceny, czy służba państwu zaborczemu danego funkcjonariusza (zawodowego wojskowego) podlega zaliczeniu do wysługi emerytalnej wedle niniejszego artykułu, należy przyjąć: 1) pozostawanie na służbie państwa zaborczego oraz 2) uczestnictwo w odnośnej kasie zaopatrzenia, ewentualnie opłacanie wymaganych przez statuty tych kas składek emerytalnych. Wynika stąd, że osoby, ubiegające się o zaliczenie poprzedniej swej służby zaborczej, muszą przedstawić, pod rygorem odmowy zaliczenia, dowody podanych wyżej pod 1 i 2 okoliczności.

Zaliczona na podstawie niniejszego artykułu i na warunkach wyżej omówionych służba państwu zaborczemu, jak również służba w b. galicyjskim wydziale krajowym oraz służba w szkołach publicznych ludowych i wydziałowych podlega zaliczeniu do okresów 10 i 5-letniego, niezbędnych, zgodnie z art. 9 ustawy, dla nabycia praw emerytalnych. Wyjątek od ustalonych powyżej warunków dla wliczenia służby państwu zaborczemu do okresu 10-letniego z pomienionego art. 9 ustawy, ustanowiony został dla zawodowych wojskowych, którzy przechodzą w stan spoczynku z powodu przekroczonego wieku, a którym zgodnie z ust. 3 i 4 niniejszego artykułu do wskazanego okresu 10-letniego może być wliczona tylko służba o charakterze cywilno-państwowym, uprawniająca do emerytury państwa zaborczego, spełniana nieprzerwanie a przytem bezpośrednio przed powstaniem Państwa Polskiego.

Co się zaś tyczy zastrzeżenia, że wliczeniu do wysługi emerytalnej ulegają tylko te lata w b. państwie zaborczym, które podlegały zaliczeniu do emerytury wedle ustaw emerytalnych odnośnego państwa zaborczego wzgl. przepisów krajowych galicyjskich, to zastrzeżenie to ma jedynie na celu konieczność stwierdzenia, czy wedle wskazanych przepisów b. państw zaborczych wliczone lata *zasadniczo* podlegały zaliczeniu do emerytury zaborczej. Gdy przeto policzalność lat wedle ustaw emerytalnych zaborczych nie nasuwa wątpliwości, nieusprawiedliwionem będzie żądanie dodatkowego stwierdzenia przez funkcjonariusza (zawodowego wojskowego), że opłacał składki emerytalne, co wymaganem być może jedynie w wypadkach wątpliwych. Z powyższego również wynika, że niezgodnem z omawianym przepisem będzie niewliczanie funkcjonariuszom ze służby w państwie rosyjskim lat, które nie stanowiły całkowitego, wymaganego dla przyznania emerytury wzgl. otrzymania wyższego wymiaru okresu, gdyż lata te zasadniczo były niewątpliwie wedle ustaw rosyjskich policzalne do

emerytury, a tylko ze względu na niedostateczną ilość nie uzasadniały prawa do emerytury, wzgl. nie wpływały na jej wysokość. Należy przytem zauważyć, że w wypadku, kiedy ustawy emerytalne państw zaborczych, lub też krajowe galicyjskie przewidują korzystniejszy sposób liczenia lat do wysługi emerytalnej, niż to ma miejsce w niniejszej ustawie, to obliczenie lat służby zaborczej, wliczanej do wysługi lat wedle artykułu niniejszego, winno nastąpić wyłącznie zgodnie z przepisami niniejszej ustawy.

Poza prawem na doliczanie lat służby zaborczej, ustęp 1-y artykułu niniejszego nadaje również prawo funkcjonariuszom i zawodowym wojskowym na zaliczenie czasu piastowania mandatu poselskiego wzgl. senatorskiego, ale tylko do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, a więc przed 1 października 1923 r. Rzecz oczywista, że chodzi tu wyłącznie o mandaty poselskie i senatorskie, wykonywane w Państwie Polskim.

Ustęp II-gi niniejszego artykułu daje wyraz dążeniu ustawy do zachowania praw nabytych przez funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych z poprzednich ustaw emerytalnych z dn. 28 lipca 1921 r. i 5 sierpnia 1922 r. na zaliczenie do wysługi emerytalnej służby samorządowej, spełnianej w Państwie Polskim, która to służba, odmiennie od przepisów poprzednich ustaw, wedle art. 37 i 50 niniejszej ustawy, zaliczeniu do wysługi emerytalnej nie podlega. Prawo to, oczywiście, przysługuje tylko tym funkcjonariuszom, którzy służyli czynnie w czasie obowiązywania powyżej wskazanych ustaw emerytalnych, a więc zgodnie z art. 110 niniejszej ustawy przed 1 października 1923 r. Należy zauważyć, że prawo to, jeżeli chodzi o funkcjonariuszów państwowych, do których ma zastosowanie ustawa z dn. 17/II. 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, niewątpliwie przysługuje tym, którzy w czasie obowiązywania ustawy z dn. 28 lipca 1921 r. byli funkcjonariuszami prowizorycznymi lub praktykantami, o ile bezpośrednio z tych służb przeszli na służbę o charakterze stałym, a to wobec postanowienia art. 14 powołanej ustawy o państwowej służbie cywilnej oraz art. 37 ust. 6 niniejszej ustawy.

Służba w myśl niniejszego ustępu zaliczana wlicza się do okresów, przewidzianych w art. 9 ustawy.

Wreszcie co do ostatniego ustępu niniejszego artykułu zauważyć należy, że przepisy w nim zawarte zdradzają nieznaną stosunków w b. zaborze rosyjskim. W ustępie tym chodzi o nauczycielstwo polskich prywatnych szkół w b. zaborze rosyjskim, które powstały w związku z bojkotem szkoły rządowej rosyjskiej i które prowadzone były z wielkim wysiłkiem tegoż właśnie nauczycielstwa oraz społeczeństwa polskiego w zaborze rosyjskim wobec ciągłych prześladowań ze strony rządu. Otóż zdawałoby się, że nauczyciele tych szkół „zawodowi”, jak głosi ustęp niniejszy a więc nie ubocznie zajmujący się nauczaniem w tych szkołach, powinni być traktowani już conajmniej narówni z nauczycielami szkół rządowych państw zaborczych, którzy zgodnie z ustępem I-y niniejszego artykułu, gdyby nawet cały czas swej działalności poświęcili nauczaniu w uczelniach rządowych, poza granicami kraju, mają prawo do zaliczenia całego czasu tej swojej służby bez względu na to, czy obecnie pracują w szkolnictwie polskim, czy też zajęci są w innych działach służby państwowej. Tymczasem rzecz ma się całkiem przeciwnie. Przedewszystkiem lata udowodnionej służby nauczycielskiej w powyżej wskazanych szkołach podlegają zaliczeniu do wysługi emerytalnej tylko nauczycielom, osobom zaś, zajmującym stanowiska w innych działach służby państwowej, zaliczeniu nie podlegają. Poza tem i nauczyciel, choć mieć zaliczone te lata, musi: 1) udowodnić, że był zawodowym nauczycielem. 2) posiadać odpowiednie kwalifikacje przy wstąpieniu na służbę nauczyciela w Państwie Polskim. 3) pozostawać na służbie w dniu 1/X. 1923 r. 4) przedłożyć dowody swej pracy nauczycielskiej w wymiarze 14 godzin tygodniowo w terminie nieprzekraczalnym 6 miesięcy po dniu ogłoszenia niniejszej ustawy. Oczywiście, że wobec charakteru wymienionych warunków ustawa nie mogła wprost postanowić o zaliczeniu lat tej służby, a musiała ich zaliczenie zastrzedz decyzji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

który zresztą obowiązany jest lata te zaliczyć, o ile warunki powyższe zostaną stwierdzone.

Zauważyć przytem należy że przepisy niniejszego ustępu nie mają charakteru przepisów uprawniających władzę do rozstrzygania wedle swobodnego uznania a przeto decyzje, wydane na ich podstawie, podlegają orzecznictwu Naj. Tryb. Adm.

Co się tyczy przepisów emerytalnych b. państw zaborczych, które przy stosowaniu niniejszego artykułu należy mieć na uwadze to zawarte są one w następujących ustawach i rozporządzeniach:

I) b. zabór rosyjski:

a) funkcjonariusze cywilni:

- 1) ustawa z d. 4/16 marca 1835 r. o pensjach emerytalnych dla urzędników cywilnych, oficyalistów i posługaczy w Królestwie Polskim (Dz. Pr. Król. Pol. tom 16 str. 324).
- 2) ustawa z d. 2/14 lipca 1841 r. (Dz. Pr. Król. Pol. tom 27 str. 265);
- 3) postanowienia Rady Administracyjnej Król. Pol. z d. 24 listopada / 6 grudnia 1850 r. (Zbiór przep. Emeryt. Cywilnych w Król. Pol. wydanie 1871 r. str. 319);
- 4) ustawy o pensjach i jednorazowych zapomogach wydanie 1896 r. z kontynuacją 1912 r. (Zbiór Praw Ces. Rosyjsk. tom III księga 2);
- 5) ustawy kas emerytalnych Zarządu cywilnego wydanie 1906 r. z kontynuacją 1912 r. (Zb. Praw Ces. Ros. tom III księga 4);
- 6) ustawa z d. 2 czerwca 1903 r. o kasie pensyjnej pracowników skarbowych dróg żelaznych;
- 7) ustawa kasy emerytalnej b. Kolei Warsz.-Wiedeńskiej;

b) wojskowi:

Zbiór rozporządzeń wojskowych 1869 r. (Swod Wojennych Postanowienij 1869 goda) księga VIII, wydanie III 1915 r., do którego włączono w szczególności ustawy emerytalne dla wojskowych z 1907 r. i 1912 r.;

II) b. zabór austriacki:

a) funkcjonariusze cywilni:

- 1) austriacka ustawa z d. 14 maja 1896 r. (aust. Dz. Ust. P. Nr. 74);
- 2) austriacka ustawa z d. 24 maja 1906 r. (aust. Dz. Ust. P. Nr. 105);
- 3) austriacka ustawa z d. 19 lutego 1907 r. (aust. Dz. Ust. P. Nr. 34);
- 4) § § 60—66, 86 i 179 austriackiej pragmatyki służbowej (ustawa z d. 25 stycznia 1914 r. D. U. P. Nr. 15) oraz uzupełniające rozporządzenie wszystkich ministerstw z d. 25 stycznia 1914 r. (D. U. P. Nr. 20);
- 5) rozporządzenie wszystkich ministerstw z d. 25 stycznia 1914 r. (D. U. P. Nr. 21 § § 37—66), dotyczące pomocniczego personelu kancelaryjnego (Kanzleihilfspersonal);
- 6) rozporządzenie wszystkich ministerstw z d. 27 września 1911 r. (D. U. P. Nr. 193) wraz z uzupełniającym rozporządzeniem z dnia 25 stycznia 1914 r. (D. U. P. Nr. 22), dotyczące sług pomocniczych (Aushilfsdiener);
- 7) statut pensyjny dla urzędników i podurzędników c. k. austriackich kolei państwowych, ogłoszony rozporządzeniem ministerstwa kolei z d. 18 sierpnia 1900 r. L. 37657;
- 8) statut prowizyjny dla sług i pracowników c. k. austriackich kolei państwowych, ogłoszony rozporządzeniem ministerstwa kolei z d. 18 sierpnia 1900 r. L. 37657;
- 9) austriacka ustawa z d. 29 stycznia 1897 r., dotycząca zaopatrzenia dla szeregowców żandarmerji i dla sług biurowych żandarmerji (D. U. P. Nr. 42);

- 10) przepisy emerytalne dla urzędników i sług służby cywilno-administracyjnej w Bośni i Hercegowinie tudzież dla wdów i sierot po nich, wydane rozporządzeniem cesarskiem z d. 12/XI 1885 r. (dz. ust. i rozp. dla Bośni i Hercegowiny Nr. 177);
 - 11) ustawa z d. 30 marca 1914 r. wprowadzająca zmiany niektórych postanowień przepisów emerytalnych dla urzędników i sług służby cywilno-administracyjnej Bośni i Hercegowiny (dz. ust. i rozp. dla Bośni i Hercegowiny. Część VI);
 - 12) ustawa z d. 1 maja 1914 r. w przedmiocie zaliczenia czasu, przebytego w służbie zakładów leczniczych, klinik uniwersyteckich i instytucji medycznych w Bośni i Hercegowinie, tudzież w obu państwach, do emerytury lekarzy urzędowych (dz. ust. dla Bośni i Hercegowiny. Część XII);
- b) wojskowi:
- 1) austriacka ustawa z d. 27 grudnia 1875 r. o zaopatrzeniu wojskowych (D. U. P. Nr. 158);
 - 2) węgierska ustawa LI z roku 1875;
 - 3) austriacka ustawa z d. 27 kwietnia 1887 r. o zaopatrzeniu wdów i sierot po wojskowych (D. U. P. Nr. 41) wraz z nowelą z dnia 28 marca 1896 r. (D. U. P. Nr. 48);
 - 4) rozporządzenie cesarskie z d. 9 czerwca 1915 r. co do zaliczenia lat wojennych przy wymiarze emerytury (D. U. P. Nr. 361) wraz z rozporządzeniem wykonawczem z d. 10 grudnia 1915 r. (D. U. P. Nr. 362);

III. b. zabór pruski:

a) funkcjonariusze cywilni:

- 1) pruska ustawa pensyjna (Pensionsgesetz) z d. 27 marca 1872 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 268 — Preussische Gesetzsammlung) z nowelami z d. 31 marca 1882 r. (tamże str. 133), z d. 20 marca 1890 r. (tamże str. 43), z d. 25 kwietnia 1896 r. (tamże str. 87) i z d. 27 maja 1907 r. (tamże str. 95);
- 2) pruska ustawa o zaopatrzeniu wdów i sierot (Hinterbliebenenfürsorgegesetz) po bezpośrednich urzędnikach państwowych z dnia 20 maja 1872 r. (Zb. ust. prusk. str. 298) z nowelami z d. 20 maja 1882 r. (tamże str. 298), z d. 1 czerwca 1897 r. (tamże str. 169) i z d. 27 maja 1907 r. (tamże str. 99);
- 3) niemiecka ustawa dla urzędników Rzeszy Niemieckiej (Reichsbeamtenengesetz) z d. 31 marca 1873 r. z nowelą z d. 18 maja 1907 r., ogłoszona w 1907 r. w nowym brzmieniu (Niem. Dz. Ustaw — Reichsgesetzblatt — z 1907 r. str. 245 i nast. § § 55—71);
- 4) niemiecka ustawa o zaopatrzeniu wdów i sierot po urzędnikach Rzeszy (Beamtenhinterbliebenengesetz) z d. 17 maja 1907 r. (Niem. Dz. Ust. str. 135);
- 5) pruska organizacja zarządu kolei państwowych (Verwaltungsordnung für die Staatseisenbahnen § 16), ogłoszona w nowym brzmieniu w 1907 r. (Zb. ustaw prusk. str. 81 i nast.);

b) wojskowi:

- 1) niemiecka ustawa z d. 31 maja 1906 r. o pensjonowaniu oficerów (Niem. Dz. ust. — Reichsgesetzblatt — str. 565);
- 2) niemiecka ustawa z d. 31 maja 1906 r. o zaopatrzeniu wojskowych niższych stopni (Niem. Dz. ust. str. 593);
- 3) niemiecka ustawa z d. 17 maja 1907 r. o zaopatrzeniu wdów i sierot po wojskowych (Militärhinterbliebenengesetz, tamże str. 214);
- 4) niemiecka ustawa dla urzędników Rzeszy niemieckiej (jak wyżej w p. a, 3).

Patrz okólnik Ministr. Skarbu część IV Nr. 17 oraz wyroki N. T. A. część V Nr. 1, 5, 9, 19, 32, 33, 37, 45 i 46.

Art. 82. Emerytowani funkcjonariusze państwowi i emerytowani wojskowi b. państw zaborczych, przeniesieni w stały stan spoczynku, tudzież emerytowani nauczyciele szkół powszechnych i wydziałowych, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego — otrzymują uposażenie emerytalne do wysokości 75% tego uposażenia, które należałoby się im według norm art. 19 od podstawy wymiaru, określonej w art. 17 niniejszej ustawy według pierwszego szczebla danej grupy, z zastrzeżeniem, że sposób zaliczania do wysługi emerytalnej czasu służby w b. państwach zaborczych nie może być korzystniejszy, aniżeli w służbie państwowej polskiej, względnie w wojsku polskim, na mocy niniejszej ustawy.

Rada Ministrów będzie władna na wniosek Ministra Skarbu podwyższyć zaopatrzenie emerytalne do pełnego wymiaru wedle norm art. 19 od podstawy wymiaru, określonej w art. 17 niniejszej ustawy, tak pewnym kategoriom emerytów, jakoteż poszczególnym osobom, które pełniąc służbę w b. państwach zaborczych, zasłużyły się dla Narodu i Państwa Polskiego. Wysokość jednak zaopatrzenia emerytalnego nie może przekraczać procentowo tych norm uposażenia, do których miały prawo wspomniane osoby wedle odnośnych ustaw b. państw zaborczych.

Sprawę podporządkowania tych emerytów przepisom dyscyplinarnym, obowiązującym funkcjonariuszów państwowych, uregułuje rozporządzenie Rady Ministrów, które ustanowi kary dyscyplinarne i tok postępowania.

Kary te mogą być również stosowane w postępowaniu dyscyplinarnym za czyny, popełnione w czasach rządów zaborczych, a zwrócone przeciw interesom Narodu Polskiego.

Postanowienia tego artykułu łącznie z art. 83, 84, 87, 88, 89, 90, 93, 95, 96, 102, 103, 104, 106, 107 i 108 regulują prawa emerytalne funkcjonariuszów państwowych tudzież zawodowych wojskowych b. państw zaborczych. Tak z pomieszczenia postanowień tych w dziale zawierającym *przepisy przejściowe*, jak i z ich treści wynika, że tylko te postanowienia samej ustawy stosują się do funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, co do których wyraźnie o tem zostało zastrzeżone w powyżej wyliczonych artykułach; domaganie się przeto stosowania przepisów nie zastrzeżonych w tych artykułach a dotyczących wobec powyżej powiedzianego wyłącznie funkcjonariuszów polskich, nie mogłoby być uznane za prawnie uzasadnione.

Zwracając się do postanowień w szczególności artykułu niniejszego, należy przedewszystkiem stwierdzić, że dotyczą one wyłącznie funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy *przeniesieni zostali na emeryturę przez odnośne władze zaborcze*. Wynika to z jednej strony z brzmienia niniejszego artykułu, określającego tych funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych jako „emerytowanych“, z drugiej zaś strony wobec uregulowania osobno praw emerytalnych z niniejszej ustawy funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych, którzy przez władze zaborcze nie

zestali spensjonowani, a którzy wedle ustaw b. państw zaborczych prawa emerytalne nabyli, w art. 95, o ile chodzi o funkcjonariuszów służby cywilnej oraz w art. 108, o ile chodzi o zawodowych wojskowych.

Co się tyczy władz zaborczych, których orzeczenia dla zastosowania niniejszego artykułu są miarodajne, to należy zauważyć, że za władze takie należy uznać nie tylko władze, istniejące przed powstaniem Państwa Polskiego, ale i przejściowo powstałe organy b. państw zaborczych po powstaniu Państwa Polskiego w celu zlikwidowania stosunków służbowych funkcjonariuszów wzgl. wojskowych tych państw, którzy po przejściu odnośnych terytoriów tych państw do Państwa Polskiego stali się obywatelami polskimi. W szczególności za władzę zaborczą w rozumieniu niniejszego artykułu należy uznać Ministerjum Wojny w likwidacji w Wiedniu wzgl. Komisję Likwidacyjną Wiedeńską, która z udziałem przedstawicieli Państwa Polskiego przeniosła w stan spoczynku cały szereg b. wojskowych austriackich, a obywateli polskich. (Patrz co do Komisji Likwidacyjnej wzgl. Ministerjum Wojny w likwidacji szczegółowe motywy w wyroku N. T. A. w sprawie Wisnowskiego L. rej. 1444/24 część V Nr. 15). Przemyt zauważyć należy, że artykuł niniejszy dotyczy jedynie tych funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, którzy przeniesieni zostali przez władze zaborcze w stały stan spoczynku, wobec czego pod postanowienia niniejszego artykułu nie będą podpadać wypadki, kiedy osoby te przeniesione zostały w tymczasowy stan spoczynku. W tych wypadkach mogłyby mieć zastosowanie art. 95 i 108 pod warunkami w nich zastrzeżonymi.

Poza wskazanymi wyżej warunkami, tylko ci funkcjonariusze i zawodowi wojskowi b. państw zaborczych mają prawo do korzystania z dobrodziejstw, zapewnionych niniejszym artykułem, którzy posiadają obywatelstwo z samego prawa w myśl art. 2 z dnia 20/I 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego, lub którzy, będąc pochodzenia polskiego, uznani zostali w trybie art. 3 powołanej ustawy o obywatelstwie — obywatelami Państwa Polskiego, z czego wynika, że osoby, którym *nadane* zostało obywatelstwo polskie w myśl art. 9 ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego, do zaopatrzenia z niniejszego artykułu prawa nie mają.

Obliczenie uposażenia emerytalnego z artykułu niniejszego winno mieć miejsce w sposób następujący. Przedewszystkiem stwierdzić należy do jakiej z grup uposażenia, przewidzianych w polskich ustawach uposażeniowych, zostało zaszeregowane rozporządzeniem Rady Ministrów, wydanem na podstawie delegacji z art. 83, stanowisko zajmowane ostatnio przez emeryta w b. państwie zaborczym. Następnie, biorąc za podstawę wymiaru uposażenie, przywiązane do wskazanej wyżej grupy szczebla *a*, a obliczone w wymiarze dla samotnych, prztem bez jakichkolwiek dodatkowych punktów, przewidzianych w ustawach uposażeniowych, określa się, jakie uposażenie należałoby się emerytowi, za lata, przebyte w służbie zaborczej, wedle zasad art. 19 ustawy, gdyby służbę tę przebył w Państwie Polskiem; 75% w powyższy sposób obliczonej kwoty uposażenia stanowić będzie uposażenie emerytalne emeryta b. państwa zaborczego. Należy zauważyć, że lata służby zaborczej, wedle których wymierza się, jak o tem wyżej, omawiane uposażenie emerytalne, oblicza się wedle przepisów ustaw zaborczych, gdyby jednak przepisy te przewidywały korzystniejsze obliczenie lat służby, niż to ma miejsce w niniejszej ustawie dla funkcjonariuszów i wojskowych polskich, mają zastosowanie przepisy ustawy niniejszej.

Stwierdzić wypada, że artykuł niniejszy ustanawia stosunkowy procent uposażeń emerytalnych emerytów b. państw zaborczych w sposób odmienny, niż to miało miejsce w art. 43 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. i art. 50 ustawy z dnia 5/VIII 1922 r., określając go w wysokości *do* 75%, kiedy poprzednie ustawy emerytalne procent ten ustanawiały *kategorycznie* („w wysokości 75%“). Z tego wynika, że emerytom b. państw zaborczych, którzy zgłosili się o uposażenie emerytalne po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, to znaczy po 1 października 1923 r., może być to uposażenie przyznane i w wysokości mniejszej od 75%, zależnie od uzna-

nia właściwej władzy. Powyższe nie dotyczy jednak wszystkich tych emerytów b. państw zaborczych, którym wymierzono uposażenie emerytalne na podstawie poprzednich ustaw emerytalnych przed 1 października 1923 r., a to wobec postanowień art. 93 ustawy, które polecają odnośnym władzom jedynie przerachowanie przyznanych emerytur z zachowaniem praw, nabytych z poprzednich ustaw.

Patrz w tej kwestji wyrok N. T. A. w sprawie Olewińskiego L. rej. 1268/24 część V Nr. 11.

Drugi ustęp tego artykułu nadaje prawo Radzie Ministrów, na wniosek Ministra Skarbu, podwyższenia uposażeń, przewidzianych w niniejszym artykule, aż do 100% podstawy, o której wyżej była mowa, tak pewnym kategoriom emerytów b. państw zaborczych, jak i poszczególnym emerytom w wypadkach, kiedy osoby te, pełniąc służbę w państwach zaborczych, zasłużyły się dla Narodu i Państwa Polskiego. Podwyższenie, orzeczone w tej drodze, nie może jednak procentowo przewyższać tych norm uposażenia, do których miałyby prawo dany emeryt za lata przebytej służby wedle odnośnych ustaw b. państw zaborczych, to znaczy, gdyby, na przykład, emerytowi na podstawie ustaw b. państw zaborczych, ze względu na przesłużone lata służby przypadało tylko 90% podstawy do emerytury, to podwyższone uposażenie z niniejszego ustępu nie mogłoby przekraczać 90% podstawy.

Tak postawienie wniosku przez Ministra Skarbu, jak i następnie przyznanie wyższego uposażenia przez Radę Ministrów pozostawione zostało swobodnemu uznaniu pomienionych władz, a przeto decyzje w tym względzie nie podlegają orzecznictwu Najw. Tryb. Adm.

Ostatnie dwa ustępy niniejszego artykułu dotyczą kwestji unormowania odpowiedzialności dyscyplinarnej emerytów, pobierających uposażenie na podstawie niniejszego artykułu, przyczem z treści tych ustępów wynika, że poza występami służbowymi, popełnionymi przez nich w czasie pobierania uposażenia z niniejszego artykułu, mogą być oni pociągani do odpowiedzialności dyscyplinarnej i za czyny, popełnione w czasie rządów zaborczych, a zwrócone przeciw interesom Narodu Polskiego.

Patrz rozporządzenie Rady Ministrów część II Nr. 1.

Należy w końcu zaznaczyć, że artykuł ten, wymieniając emerytów b. państw zaborczych tudzież emerytowanych nauczycieli publicznych szkół powszechnych i wydziałowych, nie nie wspomina o emerytowanych funkcjonariuszach b. Wydziału Krajowego Galicyjskiego. Jeżeli się zatem zważy, że poprzedni art. 81 służbę w tym Wydziale zrównywa ze służbą państwową zaborczą, to należy uznać, że emerytowani funkcjonariusze b. Wydziału Krajowego winni być na podstawie niniejszej ustawy traktowani narówni z emerytami b. państw zaborczych, a nie narówni z funkcjonariuszami polskimi, jak to miało miejsce wedle art. 10 i 11 noweli do poprzedniej ustawy. W praktyce jednak to gorsze potraktowanie tej kategorii emerytów nie ma znaczenia, ponieważ wszyscy ci emeryci mają już na podstawie poprzednich ustaw emerytalnych przyznane uposażenie, które w myśl art. 86 ustawy ulegają jedynie przerachowaniu. Również nie odgrywa to żadnej roli i w stosunku do wdów, które pozostałyby po tych emerytach, w razie ich śmierci już po wejściu w życie niniejszej ustawy, ponieważ pensja wdowia w myśl art. 60 i 61 należałaby się takim wdowom w wysokości 50% od pobieranego przez zmarłych mężów uposażenia emerytalnego.

Patrz okólnik Ministr. Skarbu część IV Nr. 11 oraz wyroki N. T. A. część V Nr. 3, 29, 38, 41, 44, 48, 53 i 54.

Art. 83. Zaszeregowanie emerytów do poszczególnych grup nastąpi na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów.

Artykuł ten zawiera ustawową delegację dla Rady Ministrów do zaszeregowania tak emerytów b. państw zaborczych jak i emerytów polskich

(art. 86), do poszczególnych grup uposażenia, a ściśle stanowisk, zajmowanych ostatnio przez nich w służbie czynnej. Z powyższego wynika, że Rada Ministrów może to zaszerogowanie przeprowadzić według swego uznania, wszelkie przeto skargi na niskie zaszerogowanie wskazanych stanowisk nie podlegałyby orzecznictwu Najw. Tryb. Adm., chyba gdyby chodziło o obniżenie zaszerogowania stanowisk w stosunku do zaszerogowania z poprzednich ustaw emerytalnych, a dotyczyłoby tych emerytów, którym uposażenia emerytalne wymierzono do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, t. j. do dnia 1 października 1923 r., a to wobec treści art. 93 ustawy.

Rozporządzenie Rady Ministrów, wydane na podstawie niniejszego artykułu, ogłoszone zostało w dz. ust. Nr. 32 z 1924 r. p. 320; rozporządzenie to uzupełnione zostało rozporządzeniami z dnia 28 stycznia 1925 r. dz. ust. Nr. 16 p. 104 i z dnia 20 maja 1925 r. dz. ust. Nr. 55 p. 393, obowiązującymi od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, oraz rozporządzeniem z dnia 4 listopada 1925 r. Nr. 116 p. 827, obowiązującym od dnia 1 stycznia 1926 r. To ostatnie rozporządzenie dotyczy wyższego zaszerogowania emerytowanych funkcjonariuszów kolejowych polskich oraz profesorów szkół akademickich.

Patrz część II Nr. 1 oraz wyrok N. T. A. część V Nr. 48.

Art. 84. Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, jako też pobierający w dniu 1 października 1923 r. zaopatrzenie emerytalne ze Skarbu Państwa emeryci (wdowy i sieroty), którzy byli członkami kas emerytalnych lub innych kas zaopatrzenia, albo opłacali składki emerytalne do kas b. państw zaborczych, jeśli udowodnią, że praw, z tego tytułu im przysługujących, nie zrealizowali w b. państwach zaborczych, będą mogli korzystać z uprawnień, wynikających z niniejszej ustawy, jedynie pod warunkiem poprzedniego ustąpienia na rzecz Skarbu Państwa wszelkich praw, przysługujących im z tytułu uczestnictwa w tych kasach, względnie opłacania składek emerytalnych.

Funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym (wdowom i sierotom), którzy w całości lub w części zrealizowali swe prawa do powyższych kas i przeszli do służby państwowej polskiej, dolicza się do usługi emerytalnej czas służby, za który podjęli składki, pod warunkiem wpłacenia do Skarbu Państwa kwot, pobranych z tych źródeł, wedle kursu, który ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej. W przeciwnym razie lata służby za okres podniesionych składek będą mogły być doliczone do usługi emerytalnej jedynie jako praca zawodowa (art. 97, względnie 101).

Postanowienia ustępu 1 niniejszego artykułu mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierot po tych funkcjonariuszach i wojskowych zawodowych b. państw zaborczych, którzy podnieśli swoje osobiste składki emerytalne, lecz pozostawili składki na rachunku żon i dzieci.

Artykuł ten omawia specjalne warunki, od których uzależnionem zostało nabycie uprawnień z niniejszej ustawy tych funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych, którzy w czasie służby swej w b. państwach zaborczych byli członkami kas zaopatrzenia w tych państwach, względnie wpłacali składki emerytalne do tych kas. Zasadniczym warunkiem naby-

cia tych uprawnień jest stwierdzenie, że wskazani funkcjonariusze wzgl. zawodowi wojskowi nie zrealizowali praw, przysługujących im w b. państwach zaborczych z tytułu należenia do tych kas wzgl. opłacania składek emerytalnych, a pozatem ustąpienie na rzecz Skarbu Państwa wszelkich praw, przysługujących im z powyższych tytułów. Jednak i w razie zrealizowania tych praw w części lub w całości funkcjonariusze ci wzgl. zawodowi wojskowi mogą korzystać z uprawnień niniejszej ustawy, a w szczególności mogą mieć zaliczone do usługi emerytalnej te lata służby zaborczej, za które podjęli składki, pod warunkiem wpłacenia do Skarbu Państwa kwot, pobranych z tych źródeł wedle kursu, określonego w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej, z dnia 24/1 1925 r. dz. ust. p. 77. W razie nie wpłacenia wskazanych kwot lata, za które składki pobrano, mogą być zaliczone do usługi emerytalnej tylko jako praca zawodowa, na warunkach w art. 97 i 101 ustawy określonych.

Przepisy powyższe stosują się analogicznie do wdów i sierot po wskazanych funkcjonariuszach, przyczem w razie podniesienia przez zmarłego funkcjonariusza wzgl. zawodowego wojskowego jedynie składek osobistych z pozostawieniem składek, zaliczonych na rachunek żon i sierot, wdowy i sieroty po nich mają prawo do pensji bez obowiązku jakichkolwiek wpłat na rzecz Skarbu Państwa. Pobrane składki zgodnie ze wskazanym wyżej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej winny być wpłacone jednorazowo, jednak odnośna władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może rozłożyć spłaty na raty, nie więcej jednak niż na 60 miesięcznych rat. Rozłożenie spłaty w ten sposób zależy od swobodnego uznania pomienionych władz, a przeto decyzja odmowna w tym względzie nie może być skutecznie skarżona do Najw. Tryb. Adm. Z powyższego wynika, że w razie odmowy rozłożenia na raty i niewpłacenia przez osoby interesowane pobranych składek jednorazowo lata służby, za które pobrano składki, nie mogą być wliczone do usługi emerytalnej. Natomiast, w razie zgody pomienionych władz na rozłożenie spłaty omawianych składek, uposażenie emerytalne winno być wymierzone z uwzględnieniem lat, za które składki pobrano i wypłacane na ogólnych zasadach, przewidzianych w niniejszej ustawie, z potrąceniem co miesiąc należnej raty na poczet spłaty. Stanowisko takie nie stoi w sprzeczności z niniejszym artykułem, ponieważ odnośny ustęp artykułu niniejszego ogranicza się stwierdzeniem konieczności wpłacenia pobranych składek, nie wskazując sposobu zadośćuczynienia temu warunkowi, natomiast wyraźnie uzasadnia je treść powyższego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, które w stosunku do ewentualnego prawa na otrzymanie zaopatrzenia, ratową spłatę traktuje narówni ze spłatą jednorazową, nie stawiając w tym kierunku żadnych zastrzeżeń.

Jakkolwiek ustęp drugi niniejszego artykułu nic nie wspomina o emerytach b. państw zaborczych oraz emerytach polskich, spensjonowanych na podstawie poprzednich ustaw emerytalnych, jednak i ci emeryci nie mogą być uznani za pozbawionych tem samem prawa na zaliczenie lat, za które pobrali składki, w razie spłaty tych składek Skarbowi Państwa. Wynika to, jeżeli chodzi o emerytów b. państw zaborczych wogóle z postanowień art. 89 ustawy, który nakazuje, między innymi, analogiczne stosowanie art. 84 do tych emerytów, a zarazem i z art. 93, jeżeli chodzi o emerytowanych funkcjonariuszów b. państw zaborczych z wymierzonym już uposażeniem na podstawie ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r., która, jak wiadomo wyraźnie zapewniała prawo to i emerytom b. państw zaborczych w art. 45. Co się zaś dotyczy emerytów państwowych polskich, to prawo powyższe przysługuje im i nadal, a to na mocy art. 86 i 93, zastrzegających jedynie przerachowanie uposażeń, wymierzonych im na podstawie poprzednich ustaw emerytalnych, a więc wykluczających prawo władzy na redukcję praw, nabytych z tych ustaw w myśl postanowień nowej ustawy. Niewątpliwem jest również, że wobec powyżej przytoczonego nie może dotyczyć emerytów, którym wymierzono uposażenie emerytalne na podstawie poprzednich ustaw emerytalnych i powołane wyżej roz-

porządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, wydane w rozwinięciu 2-go ustępu niniejszego artykułu, ponieważ emeryci ci spłatę pobranych składków uskuteczniili zgodnie z obowiązującymi wtedy przepisami, a przeto prawo do zaliczenia im lat, o których mowa w niniejszym artykule, nabyli już przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Patrz okólnik Minist. Skarbu część IV Nr. 16.

Art. 85. Przerwy w służbie (art. 10), zaszłe przed wejściem w życie niniejszej ustawy — nie stoją na przeszkodzie zaliczeniu poprzedniego czasu służby. Postanowienie to nie narusza jednak przepisów b. państw zaborczych o zaliczalności lat do wysługi emerytalnej z wyjątkiem przypadków, dotyczących zwolnienia ze służby z przyczyny natury politycznej.

Artykuł ten ustanawia wyjątek od zasady, podanej w art. 10 o policzalności do wysługi emerytalnej jedynie lat, spędzonych w służbie *bez przerwy*, pozwalając na zaliczenie do wysługi emerytalnej lat, przesłużonych przed przerwami w służbie, o ile przerwy miały miejsce przed wejściem w życie niniejszej ustawy, t. j. przed 1/X 1923 r. czy to w służbie państwowej polskiej, czy też w służbie państwa zaborczego. Ze względu jednak na zasadę, podaną w art. 81 ustawy co do sposobu liczenia lat, spędzonych w służbie b. państw zaborczych, artykuł ten zastrzega, że wskazane powyżej postanowienie nie może naruszać przepisów b. państw zaborczych o zaliczalności lat do wysługi emerytalnej z wyjątkiem przypadków zwolnienia ze służby z powodów politycznych. Wynika stąd, że, o ile przepisy b. państw zaborczych nie pozwalały na zaliczenie lat, spędzonych przed przerwą w służbie, to lata te nie będą mogły być policzone przy wymiarze uposażenia emerytalnego wedle niniejszej ustawy, chyba, że przerwa nastąpiła na skutek zwolnienia ze służby z przyczyn politycznych, w którym to wypadku lata, spędzone przed przerwą, podlegałyby zaliczeniu.

Patrz wyrok N. T. A. część V Nr. 24.

Art. 86. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy emerytowanym funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, tudzież pozostałym po nich wdowom i sierotom, którzy przeszli w stan spoczynku w czasie trwania mocy obowiązującej ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616) wymierza się zaopatrzenie emerytalne w myśl art. 17 i 18 (w odniesieniu do podpułkownika i komandora-porucznika), 19 i 20, względnie 60, 61 ust. 1 i 62 niniejszej ustawy, przy zastosowaniu art. 83 niniejszej ustawy.

Postanowienia art. 39 i 54 niniejszej ustawy mają do tych osób analogiczne zastosowanie.

Z postanowień niniejszego artykułu wynika, że w stosunku do emerytów polskich (wdów i sierot), przeniesionych w stan spoczynku w czasie trwania mocy obowiązującej poprzednich ustaw emerytalnych, a więc przed 1/X 1923 r., winno nastąpić jedynie przerachowanie zaopatrzeń emerytalnych w myśl wskazanych w tymże artykule przepisów niniejszej ustawy. Powyższe stanowisko znajduje uzasadnienie w tem, że artykuł niniejszy z jednej strony mówi tylko o *wymiarze* zaopatrzenia, a nie o *przyznaniu* i *wymiarze*, z drugiej zaś strony, wyliczając taksatywnie artykuły niniejszej ustawy, mające w danym wypadku zastosowanie, podaje jedynie te artykuły, które dotyczą sposobu obliczenia wysokości zaopatrzenia, a nie

zasad, na których ustawa niniejsza opiera, czy to samo prawo do uposażenia emerytalnego, czy też sposób liczenia lat wysłużonych. Wobec tego nie może tu być mowy o ponownem badaniu praw emerytalnych tych emerytów z punktu widzenia zasad niniejszej ustawy. Słuszność takiej interpretacji niniejszego artykułu potwierdzają pozatem postanowienia art. 93, dotyczącego funkcjonariuszów państwowych, które to postanowienia *przyznanie* i wymiar zaopatrzeń emerytalnych zastrzegają jedynie w stosunku do tych funkcjonariuszów, którym przed wejściem w życie niniejszej ustawy *nie* przyznano zaopatrzeń emerytalnych, natomiast w stosunku do emerytów, którym przed wejściem w życie niniejszej ustawy *przyznano* zaopatrzenie emerytalne, zastrzegają jedynie *przerachowanie*, a więc tylko wymiar zaopatrzenia.

Co się zaś tyczy samego wymiaru zaopatrzenia, to wymiar ten winien nastąpić wedle grupy uposażenia, do której stanowisko emeryta, zajmowane przez niego ostatnio w służbie czynnej, zostało zaszerzegowane rozporządzeniem Rady Ministrów, wydanem na podstawie art. 83, wedle szczebla, przypadającego w myśl art. 98 i 100 ustawy uposażeniowej z d. 9/X 1923 r. dz. ust. p. 924 za lata, zaliczone do wysługi lat wzgl. emerytalnej, od podstawy, obliczonej w wymiarze dla samotnego bez punktów dodatkowych, z wyjątkiem punktów, przysługujących podpułkownikowi i komandorowi-porucznikowi, które podlegają doliczeniu, — z dodatkiem na żonę i ewentualnie jedno dziecko. Przy wymierzaniu pensji wdowiej (sierocy) ma zastosowanie wyłącznie ustęp 1 artykułu 61, ustanawiający jako podstawę pensji wdowiej uposażenie *emerytalne*, jakie zmarły mąż pobierał, wzgl. do jakiego miałby prawo w chwili śmierci.

Należy pozatem zaznaczyć, że do tych z pomiędzy emerytów polskich, którym przyznane zostały zaopatrzenia na zasadzie ustępu ostatniego art. 3 ustawy z d. 28 lipca 1921 r. i art. 4 ustawy z d. 5/VIII 1922 r. (nabycie trwałej niezdolności z powodu nieszczęśliwego wypadku) mają analogiczne zastosowanie art. 39 i 54 ustawy, dotyczące prawa władzy do badania stanu zdrowia emerytów, spensjonowanych wedle p. 2 art. 9 z doliczonymi okresami lat w myśl art. 12, oraz do ewentualnej redukcji uposażeń emerytalnych. Przy stosowaniu przepisu powyższego powstać mogą wątpliwości w następujących kwestiach: 1) od jakiego terminu obliczać należy okres 9-letni, w czasie którego władza ma prawo badania stanu zdrowia emerytów, o których mowa w niniejszym artykule, oraz 2) w jaki sposób należy przeprowadzać ewentualną redukcję uposażeń, jeżeli się zważy, że poprzednie ustawy emerytalne wysokość uposażenia emerytalnego w tych wypadkach pozostawiały uznaniu władzy, nie podając jak to czyni ustawa niniejsza w art. 12, szczegółowej tabeli doliczeń okresów lat w zależności od stopnia utraty zdolności do pracy. Co do pierwszej kwestji należy uznać, że okres 9-letni winien być obliczany od dnia przeniesienia emeryta w stan spoczynku na podstawie poprzednich ustaw emerytalnych, gdyż tylko takie postawienie tej kwestji będzie ściśle analogicznem do postanowień art. 39 i 54 ustawy, wedle których okres 9-letni poczyną bieżąc od dnia przeniesienia w stan spoczynku. Gdyby ustawodawca chciał, ażeby termin ten liczony był dla emerytów z poprzednich ustaw od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, a więc od chwili, kiedy powstała możliwość stosowania postanowień art. 39 i 54, to musiałby to wyrazić w ustawie zaznaczyć, a nie ograniczać się jedynie postanowieniem o analogicznem stosowaniu. Pozatem takie rozumienie omawianego przepisu byłoby sprzecznem z powołanym art. 39 i 54, gdyż w ten sposób ustanowiony w tych artykułach prekluzyjny termin 9-letni zwiększałby się w stosunku do emerytów z poprzednich ustaw o okres pozostawiania w stanie spoczynku przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Co do drugiej kwestji, to zalecona analogja winna być przeprowadzona w sposób następujący. Należy przedewszystkiem określić wedle wysokości procentowej otrzymywanego na zasadzie poprzednich ustaw uposażenia emerytalnego jakiej ilości lat uposażenie to odpowiada zgodnie z normami, przyjętymi w art. 14 ustawy z d. 28 lipca 1921 r. i art. 11 ustawy

z d. 5/VIII 1922 r., a następnie odliczać te lata, które wedle przeprowadzonego badania lekarskiego w stosunku, wskazanym w tabelce art. 12 niniejszej ustawy, odpowiadają procentowemu podwyższeniu zdolności do zarobkowania. Oczywiście, że i w danym wypadku norma 40% jest nienaruszalna, chyba, że emeryt okaże się w zupełności zdolnym do służby i odmówi powrotu na służbę, w którym to wypadku traci wogóle prawo do pobierania uposażenia emerytalnego.

Patrz wyroki N. T. A. część V Nr. 23, 31.

Art. 87. Wdowy i sieroty po emerytowanych funkcjonariuszach państwowych, względnie po emerytowanych zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, jeżeli posiadają obywatelstwo polskie w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznane zostały w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego — otrzymują pensję wdowia, względnie sierocą, w wysokości, określonej w ust. 1 art. 61, względnie 62, od zaopatrzenia emerytalnego, określonego w art. 82, przy zastosowaniu postanowień art. 83 niniejszej ustawy.

Odnośnie przyznania i wymiaru pensji wdowich i sierocych, jakoteż prawa wnoszenia zażaleń przeciw przyznaniu i wymiarowi mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. 93 niniejszej ustawy.

Z postanowień niniejszego artykułu wynika, że zasadniczo ma on zastosowanie do wdów i sierot po funkcjonariuszach i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, którzy zostali przeniesieni w stan spoczynku przez władze b. państw zaborczych, a więc tych, o których mówi art. 82 ustawy. Artykuł ten jednak w związku z powołaniem się w ustępie 2-im na art. 93 ustawy, ma również zastosowanie i przy prerachowaniu wszystkich pensji wdów i sierot, przyznanych do dnia 1/X. 1923 r. na podstawie art. 46 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r., i art. 51 ustawy z dnia 5/VIII. 1922 r. tudzież przy wymierzaniu pensji wdowom i sierotom po funkcjonariuszach i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, nie przeniesionych w stan spoczynku przez władze zaborcze, a którym przyznano zaopatrzenie emerytalne do 1/X. 1923 r. na mocy art. 43 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. i art. 50 ustawy z dnia 5/VIII. 1922 r., wobec nabycia przez nich praw emerytalnych, zgodnie z przepisami b. państw zaborczych.

Również, jak to ma miejsce wedle art. 82 w stosunku do emerytowanych funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych, z dobrodziejstw, zastrzeżonych niniejszym artykułem mogą, korzystać tylko te wdowy i sieroty, które posiadają obywatelstwo polskie z mocy art. 2 ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego oraz te, które uznane zostały zgodnie z art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, nie mogą zaś korzystać wdowy i sieroty, którym nadane zostało obywatelstwo na mocy art. 9 ustawy o obywatelstwie.

Co się tyczy wysokości pensji, przypadających z niniejszego artykułu, to oblicza się je wedle zasad ust. 1 art. 61 (dla wdów) oraz art. 62 (dla sierot) od zaopatrzenia, określonego w art. 82 dla emerytowanych funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, wedle pierwszego szczebla grupy, do której zaliczone zostało stanowisko służbowe, zajmowane ostatnio w służbie zaborczej przez męża względnie ojca, rozporządzeniem Rady Ministrów, wydanem na podstawie art. 83 ustawy.

Należy zauważyć, że wobec ogólnego jedynie powołania się w niniejszym artykule, że podstawą pensji wdowich i sierocych jest zaopatrzenie, określone w art. 82, do wdów i sierot po emerytach b. państw zaborczych

może mieć analogiczne zastosowanie ustęp 2 art. 82, dotyczący przyznawania, w zależności od uznania odnośnych władz, wyższego zaopatrzenia. Rzecz oczywista, że w związku z art. 60 ustawy, który wedle art. 89 ma analogiczne zastosowanie do wdów i sierot po emerytach b. państw zaborczych, wdowa względnie sierota po emerycie, któremu przyznano wyższe zaopatrzenie wedle ustępu 2-go art. 82, będzie miała prawo do pensji, obliczonej w myśl ustępu 1 art. 61 wzgl. art. 62 ustawy od przyznanego mężowi (ojcu) wyższego zaopatrzenia.

Patrz pozatem uwagi pod art. 82, oraz wyroki N. T. A. część V Nr. 4, 23, 31.

Art. 88. Postanowienia art. 5 niniejszej ustawy nie mają zastosowania do zapowiedzi i zajęć, powstałych z jakiegokolwiek tytułu przed 1 października 1921 r.

Artykuł ten jest uzupełnieniem przejściowym art. 5 ustawy i dotyczy zapowiedzi i zajęć, powstałych przed 1-ym października 1921 r., a więc przed dniem wejścia w życie pierwszej normalnej polskiej ustawy emerytalnej. Usunięcie zapowiedzi i zajęć z przed 1-go października 1921 r. z pod działania artykułu 5-go niniejszej ustawy ma na celu zachowanie praw, nabytych przez osoby trzecie w tych zaborach, gdzie ustawowo były dozwolone zapowiedzenia i zajęcia zaopatrzeń emerytalnych.

Art. 89. Postanowienia artykułów 2, 3, 4, 5, 6, 7, 17, art. 19, art. 20 i ustępu 2 artykułu 22, artykułów 23, 24, 25, 27 i ustępu 1 art. 33, tudzież artykułów 34, 36, 41, 46, 84 i 88 mają analogiczne zastosowanie do emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 60 i ustęp 1 art. 61, artykuły 62, 63, 64, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78 i 80, jak również postanowienia artykułów, wymienionych w ust. 1, z wyjątkiem przepisów art. 7, 20 i 25, stosują się analogicznie do wdów i sierot po osobach wymienionych w 1 ustępie.

W razie przyznania emerytom z art. 43 i 59 dodatku na mieszkanie, Rada Ministrów władna będzie przyznać odpowiedni dodatek na mieszkanie emerytom, którzy przeszli w stan spoczynku przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Co do tego artykułu przede wszystkim stwierdzić należy, że dotyczy on wyłącznie emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych (wdów i sierot), jakkolwiek w artykule niniejszym nie jest to wyraźnie zaznaczone. Gdyby wnioskować ściśle wedle brzmienia odnośnego ustępu niniejszego artykułu, to mogłoby się wydawać, że postanowienia, zawarte w tym artykule dotyczą wyłącznie polskich emerytów z poprzednich ustaw emerytalnych, o których mówi artykuł 87 ustawy, a względnie tych emerytów oraz emerytów b. państw zaborczych. Z zestawienia jednak artykułu niniejszego z art. 86 wynika, że w stosunku do emerytów polskich jest zbędnym postanowienie o analogicznym stosowaniu całego szeregu artykułów, wyliczonych w art. niniejszym, gdyż, jak to wyżej w uwagach pod art. 86 zostało uzasadnione, do emerytów polskich z poprzednich ustaw emerytalnych mają zastosowanie bezwzględnie jedynie przepisy, dotyczące wymiaru uposażeń emerytalnych, oraz wymienione w tymże art. 86, inne zaś przepisy ustawy o tyle, o ile nie godzą w prawa, nabyte przez tych emerytów z poprzednich ustaw. A ponieważ oczywiście nie może tu być mowy o polskich emerytach, spensjonowanych na mocy niniejszej ustawy, to niewątpliwie artykuł ten

dotyczyć może tylko tej trzeciej kategorii emerytów, o których pozątem mówi ustawa, a mianowicie emerytów b. państw zaborczych.

Zgodnie z powołanymi w artykule niniejszym artykułami ustawy wynika, że do emerytów b. państw zaborczych mają zastosowanie następujące przepisy ustawy: a) postanowienia przepisów ogólnych z wyjątkiem art. 8, chyba, że chodzi o przyznanie zaopatrzenia emerytowi b. państwa zaborczego, który zgłosił się o nie po 1/IV. 1924 r., kiedy art. 8 ma zastosowanie, b) postanowienia art. 17, art. 19 ust. 1 i 3 i art. 20, z czego wynika, że wskazani emeryci mają prawo do dodatku na żonę, a nawet mogą otrzymywać dodatek na jedno dziecko, lecz nie mają prawa na dodatki, wyliczone w art. 18, c) postanowienia ust. 2 art. 22 o wypłacaniu uposażenia miesięcznie z góry, art. 23 dotyczącego wypadków, kiedy prawo do emerytury gaśnie, art. 24 o wypadkach, kiedy prawo pobierania uposażenia się zawiesza, art. 25 o skutkach objęcia płatnego stanowiska w instytucji państwowej, lub samorządowej, art. 27 i 46 o władzach, powołanych do wymiaru uposażenia, art. 33 i 34 o zażaleniach na władze, wymierzające uposażenia i o biegu terminów na zażalenie, art. 41 o prawach tych emerytów na wypadek mobilizacji, art. 36 o wykazach stanu służby i o skutkach wadliwego wpisu do wykazów, art. 84 o prawach osób, które były członkami kas emerytalnych i przezorności b. państw zaborczych i wreszcie art. 88 o zapowiedzeniach i zajęciach, powstałych przed 1/X. 1921 r.; do wdów i sierot po tych emerytach mają zastosowanie: a) postanowienia art. 60 o charakterze pochodnym pensji wdowiej i o zasadzie obliczania tej pensji według wymiaru dla samotnych, art. 61 ust. 1 o stosunku pensji wdowiej do przysługującego mężowi uposażenia emerytalnego, art. 62 o wysokości pensji sierocy po ojcu, art. 63 o wysokości pensji sierocy po matce, art. 64 o wysokości łącznej pensji wdowiej i sierocy, art. 69 o wypadkach, kiedy wdowa wzgl. sierota nie ma prawa na pensję, art. 70 o terminach, od których powstaje prawo na otrzymanie pensji wdowiej lub sierocy, art. 71 o płatności pensji miesięcznie, z góry, art. 72 o wypadkach, kiedy prawo do pensji gaśnie, art. 73 o wypadkach, kiedy prawo do pobierania pensji się zawiesza art. 74 o skutkach ponownego wejścia wdowy-emerytki w związki małżeńskie, art. 75 o wypadkach posiadania przez wdowę praw na własne uposażenie emerytalne z tytułu zajmowania stanowiska w służbie państwowej, art. 78 o prawie na pośmiertne oraz art. 80 o wdowach i sierotach po funkcjonariuszach wyznania mahometańskiego; b) postanowienia wyżej wymienionych artykułów w stosunku do emerytów, z wyjątkiem art. 7, 20 i 25, z czego wynika, że wdowy wolne są od opłacania opłaty emerytalnej (dotyczy to i sierot), mogą zajmować bez żadnych ujemnych skutków w stosunku do otrzymywanej pensji wdowiej płatne stanowiska w służbie państwowej i samorządowej nie mogą zaś otrzymywać jakichkolwiek dodatków na dzieci.

Rzecz oczywista, że wszystkie inne przepisy ustawy, nie wylczone w tym artykule oraz w art. 82 i 87, nie mają zastosowania do emerytów b. państw zaborczych oraz wdów i sierot po nich.

Patrz wyrok N. T. A. część V Nr. 52 oraz okólnik Ministra Skarbu część IV Nr. 5.

Art. 90. Wszyscy emerytowani funkcjonariusze państwowi i emerytowani wojskowi b. państw zaborczych, jakoteż wdowy i sieroty po nich, którzy nie zgłosili jeszcze swych praw emerytalnych — powinni w celu uzyskania zaopatrzenia emerytalnego według postanowień niniejszej ustawy wnieść pisemne zgłoszenia do końca kwietnia 1924 r. W tym wypadku wypłaca się zaopatrzenie emerytalne od dnia 1 miesiąca po zgłoszeniu się; późniejsze zgłoszenia o zaopatrzenie mogą być uwzględniane jedynie na podstawie art. 8 niniejszej ustawy.

Termin 1/IV. 1924 r. wskazany w niniejszym artykule, ma niewątpliwie charakter terminu prekluzyjnego, a więc pociągającego za sobą, w razie zgłoszenia pretensji po jego upływie, utratę prawa na zaopatrzenie. Wynika to z całą jasnością z zastrzeżenia, iż zgłoszone po tym terminie żądania mogą być uwzględniane wyłącznie w trybie art. 8 ustawy (w drodze loski).

Należy przytem zauważyć, że w wypadkach artykułu niniejszego zaopatrzenie przysługuje wyłącznie od dnia 1 miesiąca, następującego po zgłoszeniu; wobec tego pretensje o zaopatrzenie, które mogłoby przysługiwać za czas przed zgłoszeniem, nie mają prawnego uzasadnienia.

Patrz wyrok N. T. A. część V Nr. 52.

Art. 91. Termin przedłożenia orzeczenia sądowego, ustalony w art. 68 niniejszej ustawy, przedłuża się dla pozostałych po zaginionych w wojnie polsko-bolszewickiej do końca 9 miesiąca, licząc od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy.

Niniejszy artykuł jest uzupełnieniem przejściowym do artykułu 68 dotyczącego praw rodzin po funkcjonariuszach i zawodowych wojskowych, zaginionych na terenach działań wojennych, ustala on na dzień 31 października 1924 r. ostateczny termin na przedstawienie orzeczeń sądowych o uznaniu zaginionego za zmarłego przez rodziny, pozostałe po zaginionych w ostatniej wojnie polsko-bolszewickiej.

Rozdział II.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie funkcjonariuszów państwowych.

Art. 92. Postanowienia art. 37 niniejszej ustawy nie mają zastosowania do funkcjonariuszów państwowych, którzy przeszli w stan spoczynku przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Postanowienia art. 15, 37 punktu c), 67 i 68 mają odnośnie funkcjonariuszów państwowych, względnie ich żon i dzieci, zastosowanie od czasu zawarcia traktatu pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisanego w Rydze dnia 18 marca 1921 r., a ratyfikowanego ustawą z dnia 15 kwietnia 1921 r., (Dz. U. R. P. Nr. 49, poz. 299).

Postanowienie ustępu I-go artykułu niniejszego służy dalszym potwierdzeniem (patrz uwagi pod art. 86) dążności ustawodawcy do zachowania praw nabytych przez emerytowanych funkcjonariuszów państwowych polskich z poprzedniej ustawy. Wynika z tego postanowienia, że w stosunku do funkcjonariuszów państwowych, którzy przeszli w stan spoczynku przed dniem 1-go października 1923 r., bez względu na to, czy im już na podstawie ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. wymierzono uposażenie emerytalne, czy też nie wymierzono, wymiar zaopatrzenia emerytalnego z niniejszej ustawy następuje za lata służby, obliczone wedle zasad, podanych w poprzedniej ustawie emerytalnej, a w szczególności art. 15, 16, 17 i inn.

W ten sposób w stosunku do wskazanych osób zaliczeniu podlegają lata, spędzone w służbie samorządowej polskiej, lata, spędzone przed przerwami w służbie (art. 85), nie podlegają natomiast zaliczeniu lata

obowiązkowej służby wojskowej oraz 4 lata za studia wyższe (studia wyższe winny być uwzględnione w sposób wskazany w artykule 100 ustawy o uposażeniu przez dodanie jednego szerebła w grupie uposażenia).

Drugi ustęp niniejszego artykułu zawiera przepis, z którego wynika, że postanowienia artykułu 15 o podwójnym policzeniu czasu spędzonego na terenie działań wojennych, artykuł 37 p. c. o zaliczeniu lat, spędzonych w niewoli, art. 67 i 68 o prawach rodzin, pozostałych po zaginionych na terenie działań wojennych, nie mają zastosowania do wypadków, dotyczących funkcjonariuszów służby cywilnej (wdów i sierot), a zaszytych w czasie ostatniej wojny polsko-bolszewickiej oraz przed jej wybuchem, mają natomiast zastosowanie na przyszłość. W konsekwencji powyżej omówionych postanowień tego ustępu w związku z art. 81 wynika, o czym patrz uwagi pod art. 81, że służba wojskowa w państwie zaborczym za czas wojny podlega podwójnemu zaliczeniu do wysługi emerytalnej z niniejszej ustawy. Natomiast służba wojskowa polska w wojnie Państwa Polskiego przeciwko bolszewikom podwójnemu zaliczeniu nie podlega. Oczywiście, że postanowienie, prowadzące do tego rodzaju konsekwencji, jest niewątpliwie niedopatrzaniem i dlatego też wniesiona do Sejmu nowela do ustawy emerytalnej projektuje uchylenie tego ustępu.

Art. 93. B. funkcjonariuszom państwowym, którym nie przyznano dotychczas emerytury, względnie emerytom państw zaborczych, przyznają i wymierzają uposażenie emerytalne w myśl art. 82 niniejszej ustawy właściwe władze II instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową.

Przyznane już w Państwie Polskiem uposażenia emerytalne przerachują te władze II instancji, które je przyznały, względnie przerachowały w myśl ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466).

Dotychczas przez władze naczelne przyznane, względnie przerachowane w myśl ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466), uposażenia emerytalne funkcjonariuszów, względnie emerytów b. państw zaborczych, przerachują właściwe władze II instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową.

Przeciw wymiarowi uposażenia emerytalnego służy emerytowi prawo zażalenia do właściwej władzy naczelnej w ciągu dni 30.

Postanowienia art. 34 mają w tym przypadku analogiczne zastosowanie.

Z postanowień niniejszego artykułu, a w szczególności z zestawienia ustępu 1-go z ustępami 2-im i 3-im wynika, że wszelkie przyznane do dnia 1/X. 1923 r. na podstawie poprzedniej ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. czy to b. funkcjonariuszom państwowym polskim (wdowom i sierotom), czy to emerytom b. państw zaborczych (wdowom i sierotom) zaopatrzenia emerytalne, winny być jedynie *przerachowane* wedle zasad obliczeniowych niniejszej ustawy przez władze w tym artykule wskazane, a więc bez prawa rewizji z punktu widzenia niniejszej ustawy zasad, na których zostały oparte.

Artykuł ten wypowiada w sposób jaknajbardziej wyraźny zasadę, wynikającą z art. 86 ustawy, co do dążności ustawy zachowania praw, nabytych przez emerytów polskich z poprzedniej ustawy. Rzecz oczywista, że w związku z tymże artykułem 86 oraz 1-ym ustępem artykułu 92, i funkcjonariuszom państwowym polskim, którzy przeniesieni zostali w stan spo-

czynku przed 1 października 1923 r., a więc w czasie obowiązywania ustawy z dnia 28 lipca 1921 r., a którym nie przyznano i nie wymierzono uposażenia emerytalnego przed tym terminem, uposażenie emerytalne winno być przyznane i wymierzone przez władze, w niniejszym artykule wskazane, wedle zasad poprzedniej ustawy emerytalnej, a następnie przerachowane, wedle zasad obliczeniowych niniejszej ustawy.

Patrz uwagi pod art. 86 i 92, wyroki N. T. A. część V Nr. 11 i 41, oraz okólniki Ministerstwa Skarbu część IV Nr. 1, 4, 8.

Ostatnie dwa ustępy niniejszego artykułu dotyczą terminów na zażalenie orzeczeń władz, powołanych niniejszym artykułem do przerachowania względnie przyznawania zaopatrzeń oraz biegu terminów na zażalenia.

Patrz uwagi pod art. 33 i 34.

Art. 94. Funkcjonariuszom państwowym, pozostającym na służbie w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, dolicza się przy wymiarze uposażenia emerytalnego czas studjów wyższych w myśl trzeciego ustępu art. 37 niniejszej ustawy.

Postanowienie, zawarte w niniejszym artykule, jest zbędne, gdyż prawo na zaliczenie funkcjonariuszom państwowym, pozostającym na służbie w dniu 1 października 1923 r., do wysługi emerytalnej czasu studjów wyższych wynika i bez tego postanowienia z odnośnego przepisu art. 37, który, jak i cała ustawa, zgodnie z artykułem 110, obowiązuje, poczynając od dnia 1-go października 1923 r.

Art. 95. Funkcjonariusze b. państw zaborczych, nie przyjęci do służby w Państwie Polskiem dla braku etatu, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, jeżeli dotychczas nie wymierzono im uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa Polskiego, uzyskują prawo do zrealizowania nabytych w b. państwach zaborczych praw emerytalnych dopiero po nastaniu warunków, określonych w art. 28 niniejszej ustawy.

Artykuł ten wyłącznie dotyczy tej kategorii b. funkcjonariuszów państw zaborczych, którzy, nie będąc przeniesieni w stan spoczynku przez władze b. państw zaborczych, posiadają prawa emerytalne wedle ustaw emerytalnych, obowiązujących w tych państwach, a którym do dnia 1-go października 1923 r. nie zostało przyznane zaopatrzenie emerytalne na mocy art. 43 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. Z dobrodziejstw, zapewnionych niniejszym artykułem, mogą korzystać jedynie ci, z pomiędzy wymienionych funkcjonariuszów, którzy nie zostali przyjęci do służby państwowej polskiej *dla braku etatu*. O ile przeto nieprzyjęcie do służby polskiej takiego funkcjonariusza nastąpiło z innych powodów, nie dla braku etatu, nie ma on prawa do zaopatrzenia nawet gdyby istniały wszystkie dalsze warunki, podane w niniejszym artykule. Poza-tem ubiegający się o zaopatrzenie z niniejszego artykułu, winien wykazać, iż jest obywatelem polskim z mocy art. 2 względnie 3-go ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego, i że w stosunku do niego nastąpił jeden z warunków art. 28 niniejszej ustawy (trwała niezdolność do służby państwowej z powodu ułomności, albo upadku sił fizycznych, ukończenie 60 lat życia, ukończenie 55 lat życia i wysłużenie w państwie zaborczem pełnej emerytury). Rzecz oczywista, że przy wymierzaniu takiemu funkcyj-

narjuszowi uposażenia emerytalnego mają zastosowanie zasady, podane w art. 82 ustawy.

Z wyżej powiedzianego wynika, że funkcjonariuszom b. państw zaborczych, których dotyczy niniejszy artykuł, o ile posiadają zasadnicze warunki, niezbędne dla zastosowania niniejszego artykułu, a mianowicie a) nie zostali przyjęci do służby polskiej z powodu braku etatu i b) są obywatelami polskimi z mocy artykułu 2 względnie 3 ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego, przysługuje *prawo* na zaopatrzenie niniejszego artykułu z tem jednak, że zrealizowanie tego prawa odracza się aż do czasu nastania warunków, przewidzianych w artykule 28 ustawy.

Zauważyć należy, że artykuł ten zawiera bardzo poważną lukę, a mianowicie nic nie mówi o prawach wdów i sierot po takich funkcjonariuszach b. państw zaborczych. Brak odnośnego postanowienia w tym artykule nie upoważnia jednak do wyprowadzenia wniosku, że wdowy i sieroty po tych osobach nie mogą rościć sobie praw do zaopatrzenia po nich, jeżeli się zważy, że zaopatrzenie wdowie i sieroce tak wedle niniejszej ustawy, jak i poprzedniej ustawy emerytalnej nie jest prawem samodzielne, a wypływa i stoi w zależności od nabytych praw męża wzgl. ojca. Jeżeli przeto taki funkcjonariusz umiera po przyznaniu mu zaopatrzenia z niniejszego artykułu, to niewątpliwie pozostała po nim wdowa i sieroty będą miały prawo do zaopatrzenia wdowiego, obliczonego wedle zasad artykułu 87. Natomiast sprawa się komplikuje, jeżeli funkcjonariusz b. państwa zaborczego, posiadając inne warunki, umrze przed nastaniem warunków artykułu 28. Jak wyżej wskazanem zostało, funkcjonariusz taki prawo do zaopatrzenia niniejszego artykułu w chwili śmierci posiadał z tem jednak, że mogło być ono zrealizowane nie wcześniej, jak po nastaniu warunków artykułu 28. Oczywiście, że prawo to w myśli zasady artykułu 60 przechodzi w granicach artykułu 61 i 62 na wdowę i sieroty; zachodzi jednak pytanie, czy i zrealizowanie zaopatrzenia wdowiego wzgl. sieroce winno być odroczone aż do czasu, w którym ewentualnie nastąpiłyby dla zmarłego funkcjonariusza warunki art. 28. Pytanie to należy rozstrzygnąć przecząco, a więc, że w stosunku do wdów i sierot prawo na zaopatrzenie powstaje z chwilą śmierci męża wzgl. ojca, o ile zmarły posiadał dwa wskazane wyżej zasadnicze warunki i o ile, oczywiście wdowa i sieroty posiadają osobiście kwalifikowane (z art. 2 lub 3) obywatelstwo polskie.

Teza powyższa znajduje uzasadnienie przede wszystkim w tych przesłankach, jakie spowodowały ustanowienie artykułu niniejszego. Z treści odnośnych postanowień wynika bowiem, że nie chodziło tu bynajmniej o to, ażeby pozbawić b. funkcjonariuszów państw zaborczych prawa na zrealizowanie swych praw, nabytych za czas służby w państwie zaborczym, tylko dlatego, że nie zostali spensjonowani przez władze b. państwa zaborczego, które to prawa, stwierdzić należy, artykuł ten w zasadzie uznaje, a oto, ażeby ludzie wzgl. młodsi i zdrowsi za czas, kiedy jeszcze mogą zapracować na siebie i na rodzinę, nie obciążali przed nastaniem warunków, uzasadniających potrzebę zabezpieczenia państwowego, Skarbu Państwa. O ile takie postawienie sprawy w stosunku do samych funkcjonariuszów jest najzupełniej usprawiedliwionem z punktu widzenia przyjętych w polskich ustawach emerytalnych zasad ubezpieczenia państwowego, o tyle rzecz się ma inaczej w stosunku do wdów i sierot, w razie śmierci takiego funkcjonariusza. Jak wiadomo zasadniczym celem ustaw emerytalnych jest zabezpieczenie zaopatrzenia funkcjonariuszom na wypadek utraty zdrowia lub starości, rodzinom zaś po funkcjonariuszach — na wypadek ich śmierci. Nastanie tych warunków jest niewątpliwie zasadniczym powodem zastosowania ustawy emerytalnej, czemu daje wyraz i artykuł niniejszy powołaniem się na artykuł 28. Z powyższego niewątpliwie wynika, że kiedy w stosunku do samych funkcjonariuszów zasadniczym powodem zastosowania ustawy emerytalnej, a w konsekwencji przyznania zaopatrzenia, jest utrata zdrowia wzgl. podeszły wiek, w stosunku do wdów i sierot takim powodem, uzasadniającym potrzebę zaopatrzenia, jest śmierć męża wzgl. ojca. Wobec powyższego uznać należy, że w stosunku do wdów

i sierot po funkcjonariuszach, o których mowa w niniejszym artykule prawo na zrealizowanie praw, nabytych ze służby męża (ojca) w państwach zaborczych, powstaje z chwilą jego śmierci. Rzecz oczywista, że obliczenie ewentualnej pensji tym wdowom i sierotom następuje zgodnie z zasadami, podanymi w art. 87 ustawy.

Patrz wyrok N. T. A. część V Nr. 20, 51.

Art. 96. Emerytowanych funkcjonariuszów b. państw zaborczych, którzy nie wysłużyli pełnych lat służby i nie przekroczyli 50 lat życia, a pobierają emeryturę ze Skarbu Państwa Polskiego, może wezwać Minister Skarbu lub właściwa władza naczelna do poddania się badaniu lekarza urzędowego w celu stwierdzenia ich zdolności, celem powołania ich do służby w jakimkolwiek resorcie. Jeśli emeryt wezwaniu tak do poddania się badaniu lekarskiemu, jak do objęcia służby zadość nie uczyni — traci prawo do emerytury.

Artykuł ten dotyczy tak b. funkcjonariuszów państw zaborczych, o których mowa w art. 82 ustawy jak i tych, którym przyznane zostało zaopatrzenie czy to na podstawie art. 43 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r., czy to art. 95 niniejszej ustawy. Z odnośnych postanowień niniejszego artykułu wynika, że artykuł ten może być zastosowany tylko do tych z pomiędzy wyżej wskazanych funkcjonariuszów, którzy nie wysłużyli w państwie zaborczym lat, zapewniających pełne uposażenie emerytalne, i nie ukończyli poza tem lat 50 życia. Należy zauważyć, że artykuł niniejszy nie czyni żadnych zastrzeżeń co do rodzaju posady, jaka ewentualnie może być zaofiarowana takiemu funkcjonariuszowi, w razie stwierdzenia jego zdolności do służby. Wynika z tego, że władza, tak jak i co do resortu, o czym wyraźnie w artykule niniejszym zaznaczonem zostało, nie jest krępowana *rodzajem* stanowiska, zajmowanego przez funkcjonariusza w państwie zaborczym, i może powołać go na każde stanowisko wedle swego uznania, oczywiście urzędnicze, o ile był urzędnikiem, funkcjonariusza niższego, o ile był w państwie zaborczym funkcjonariuszem niższym. Gdyby na zaofiarowanej posadzie funkcjonariusz taki przyznane miał niższe oposażenie od otrzymywanego przedtem uposażenia emerytalnego — ma analogiczne zastosowanie art. 25, co wobec braku w artykule niniejszym jakiegokolwiek w tym względzie zastrzeżenia, wynika z zasady zachowania praw już nabytych.

Nieprzyjęcie zaofiarowanej posady wzgl. nie poddanie się badaniu lekarskiemu pociąga za sobą utratę prawa na uposażenie emerytalne.

Art. 97. Funkcjonariuszom państwowym (art. 2), którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej pozostawali w jednym z b. państw zaborczych w służbie samorządowej albo oddawali się pracy zawodowej i którym na zasadzie ustaw o uposażeniu z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429 do 436) zaliczono do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy czas tej służby lub pracy do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa, dodatku za trzecie lat, jeżeli wykazują, że w czasie tej służby lub pracy zawodowej nabyli kwalifikacje i doświadczenie, uzdalniające ich do obecnie spełnianej służby państwowej dolicza się do wysługi emerytalnej czas służby samorządowej (nie objętej postanowieniami art. 81 ustęp. 1) lub pracy zawodowej w całości lub w części, jednak w ilości, nie

przekraczającej lat 20 i nie wyższej od ilości czasu, zaliczonego na zasadzie jednej z ustaw o uposażeniu z dnia 13 lipca 1920 r., pod warunkiem przesłużenia w Państwie Polskiem co najmniej 5 lat.

Doliczenie skutecznia właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu, oceniając dostarczone dowody o nabyciu wymaganych kwalifikacji i doświadczenia, wedle ich faktycznej wartości i doniosłości, ustalonych w kwalifikacji służbowej. Doliczenie winno być skutecznione i podane do wiadomości zainteresowanych funkcjonariuszów do końca roku 1924.

Artykuł ten traktuje o warunkach zaliczenia funkcjonariuszom państwowym do wysługi emerytalnej czasu służby samorządowej lub pracy zawodowej, przebytej w b. państwach zaborczych.

Jako zasadnicze warunki zaliczenia tej służby lub pracy ustęp 1-y niniejszego artykułu podaje: a) zaliczenie do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, a więc do dnia 1/X. 1923 r., na zasadzie ustaw o uposażeniu z dnia 13 lipca 1920 r. czasu tej służby lub pracy do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa i dodatku za trzechlecie, b) wykazanie, że w służbie tej lub pracy funkcjonariusz nabył kwalifikacje i doświadczenie, uzdalniające go do obecnie spełnianej służby państwowej, c) przesłużenie w państwie polskiem *co najmniej* 5-u lat. Brak chociażby jednego z tych zasadniczych warunków pozbawia bezwzględnie prawa na zaliczenie lat tej służby wzgl. pracy do wysługi emerytalnej. Należy poza tem zauważyć, że co się dotyczy okresu 5-letniego, o którym mówi niniejszy artykuł to ze stylizacji odpowiedniego ustępu wynika, że nie chodzi tu wyłącznie o cywilno-państwową służbę polską, a o służbę w *Państwie Polskiem*, to znaczy wogóle o taką służbę, która na podstawie postanowień niniejszej ustawy podlega zaliczeniu do wysługi emerytalnej, jak np. służba wojskowa z punktu b. art. 37, służba prowizoryczna i praktykanta, pod warunkami w ustępie 6 art. 37 wskazanymi, służba kontraktowa zaliczona na podstawie ustępu 7 tegoż artykułu 37, służba samorządowa, o której mowa w art. 81 ustęp 2 i t. p. Oczywiście, że w myśl powyższego — przy obliczaniu wskazanego 5-letniego okresu nie może być brany pod uwagę ani czas obowiązkowej służby wojskowej, ani też czas studiów wyższych, mających jedynie wpływ na wysokość uposażenia, a nie na uzasadnienie roszczenia o emeryturę.

Omawiana służba samorządowa względnie praca zawodowa zalicza się do wysługi emerytalnej w całości lub w części; zaliczona jednak na podstawie niniejszego artykułu ilość tej służby lub pracy nie może być wyższa od ilości lat zaliczonych danemu funkcjonariuszowi przed 1 października 1923 r., na podstawie jednej z powołanych wyżej ustaw o uposażeniu z dnia 13 lipca 1920 r., i w każdym razie nie może przekraczać lat 20-u. Określenie ilości lat, podlegających zaliczeniu, należy do kompetencji właściwej władzy naczelnej w porozumieniu z Ministrem Skarbu, przyczem, jak wynika z treści odpowiedniego ustępu (ust. 2-gi), ilość tych lat ustawa uzależnia od stopnia nabytych kwalifikacji i doświadczenia, uzdalniających do obecnie spełnianej służby, a ustalonych, o ile chodzi o funkcjonariuszów, podpadających pod rozporządzenia Rady Ministrów o Komisjach Kwalifikacyjnych, a więc wszystkich funkcjonariuszów od VI stopnia służbowego w dół, do których ma zastosowanie ustawa o służbie cywilnej z dnia 17/II 1922 r. w kwalifikacji służbowej. Z powyższego wynika, że władza, postanawiając o zaliczeniu tej, czy innej ilości lat ze służby samorządowej wzgl. pracy zawodowej, lub też, odmawiając zaliczenia z powodu niedostatecznych, zdaniem władzy, kwalifikacji i doświadczenia z tej służby lub pracy, winna odnośną decyzję swoją należyście umotywować. Brak motywów, wzgl. po-

danie powodów niedostatecznych, lub sprzecznych czy to z przedstawionymi dowodami nabytych kwalifikacji i doświadczenia, czy to z danymi, ustalonymi w kwalifikacji służbowej, w razie skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, może spowodować uznanie wadliwości postępowania, a nawet niezgodności z postanowieniami niniejszego artykułu.

Końcowe zdanie drugiego ustępu tego artykułu ustanawia termin, do którego odnośne władze winne były przeprowadzić zaliczenie do wysługi emerytalnej lat służby samorządowej i pracy zawodowej funkcjonariuszom, pozostającym w służbie czynnej. Termin ten przez władze przeważnie nie został dotrzymany; fakt ten jednak oczywiście nie może pociągać za sobą jakichkolwiek ujemnych skutków w sferze praw, wynikających z niniejszego artykułu w stosunku do interesowanych funkcjonariuszów państwowych, ponieważ niedotrzymanie tego terminu nastąpiło nie z winy funkcjonariuszów państwowych. Pozatem zauważyć należy, że termin ten ma charakter jedynie porządkowy, i dlatego z faktu podania tego terminu w niniejszym artykule nie można wyprowadzać wniosku, ażeby ustanowienie go miało na celu ograniczenie stosowania niniejszego artykułu, tylko do osób, które do tego terminu posiadały pełnych 5 lat służby w Państwie Polskiem. Gdyby ustawa miała to na celu, to niewątpliwie odpowiednie zastrzeżenie zamieszczonymby zostało w I-ym ustępie, tam, gdzie jest mowa o okresie 5-letnim, niezbędnym dla nabycia praw, zapewnionych niniejszym artykułem, wzgl. musiałoby to być wyraźnie wypowiedziane w treści odpowiedniego ustępu, dotyczącego ustanowienia tego terminu. Żadnych jednak zastrzeżeń w tym względzie, ani ustęp 1-szy ani 2-gi nie zawiera. Niewątpliwem jest przeto, że wyprowadzenie podobnego wniosku byłoby na niczem nie opartą dowolnością, któraby w żadnym razie nie dała się utrzymać, w razie skargi do Najwyższego trybunału Administracyjnego.

Patrz okólnik Ministr. Skarbu część IV Nr. 15, oraz wyroki N. T. A. część V Nr. 19, 21, 26, 36, 45.

Art. 98. Prócz przypadków, przewidzianych w art. 29 niniejszej ustawy, władza przenosi funkcjonariusza państwowego (art. 1) w stan spoczynku w razie zwolnienia go ze służby w myśl art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) lub analogicznych postanowień innych ustaw o państwowej służbie cywilnej i wymierza mu uposażenie emerytalne, jeżeli w chwili zwolnienia miał co najmniej 10 lat zaliczonych do emerytury, wedle przepisów niniejszej ustawy.

W przypadku zwolnienia na podstawie przepisów, wymienionych w tym artykule, funkcjonariusza państwowego, podpadającego pod postanowienia art. 97, dolicza się za każdy rok służby państwowej polskiej, zaliczalnej do wysługi emerytalnej, rok służby samorządowej lub pracy zawodowej, zaliczonej w myśl art. 97.

Artykuł ten jest przejściowem uzupełnieniem artykułu 20, 29 i 30 ustawy i podaje jeszcze jeden wypadek, nieobjęty powołanymi wyżej artykułami, kiedy następuje zastosowanie niniejszej ustawy, a mianowicie zwolnienie funkcjonariusza na podstawie art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej, lub analogicznych postanowień innych ustaw służbowych. Z postanowień tego artykułu wynika, że nabycie prawa do emerytury zwolnionych w sposób powyżej wskazany funkcjonariuszów ocenia się ściśle na zasadzie ust. I-go art. 9 niniejszej ustawy, należne zaś uposażenie emerytalne wymierza się przy zastosowaniu odpowiednich przepisów ni-

niejszej ustawy tak, jak w stosunku do wypadków, przewidzianych w powołanych art. 28, 29 i 30 ustawy.

Drugi ustęp niniejszego artykułu dotyczy specjalnie zaliczenia do wysługi emerytalnej czasu służby samorządowej i pracy zawodowej w państwach zaborczych funkcjonariuszom, zwolnionym w sposób, wskazany w ustępie I-ym. Funkcjonariuszom takim zalicza się z czasu, zaliczonego w trybie i na warunkach, podanych w art. 97, tylko taka ilość lat, jaką funkcjonariusz przesłużył w służbie polskiej, przyczem ma tu, wobec braku jakiegokolwiek zastrzeżenia, zastosowanie art. 16 ustawy (o zaokrągleniu miesięcy).

Patrz wyrok N. T. A. część V Nr. 21, 36.

R o z d z i a ł III.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie zawodowych wojskowych.

Art. 99. Postanowienia niniejszej ustawy mają również zastosowanie do:

1) oficerów, chorążych i podoficerów, którzy pełniąc służbę w wojsku polskiem lub w polskich formacjach wojskowych, które zostały uznane przez Państwo, stali się przed terminem możliwości uzyskania charakteru i praw zawodowych wojskowych wojska polskiego trwale niezdolni do pracy zarobkowej wskutek przyczyn, wymienionych w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy, a zasłużych w czasie tej służby, i którym w myśl art. 9 ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojskowych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 195) przysługiwałoby prawo do dodatku dla ciężko poszkodowanych; do których osób postanowienie powyższe ma zastosowanie orzeka komisja, utworzona przez Ministra Spraw Wojskowych z udziałem delegata, mianowanego przez Ministra Skarbu; niezdolność do służby musi być stwierdzona przez komisję wojskowo-lekarską (art. 14);

2) wdów i sierot po wyżej wymienionych osobach, które zmarły wskutek przyczyn, wymienionych w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy.

Wypłata zaopatrzenia emerytalnego dla osób, wymienionych w punkcie 1 niniejszego artykułu następuje od pierwszego dnia miesiąca po wniesieniu podania, nie wcześniej jednak niż od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Wypłata zaopatrzenia emerytalnego dla osób, wymienionych w punkcie 2 niniejszego artykułu, następuje od pierwszego dnia miesiąca po wniesieniu podania, nie wcześniej jednak niż od dnia 1 lipca 1923 r.

Artykuł ten przyznaje prawo do zaopatrzenia według postanowień niniejszej ustawy tym oficerom, chorążym i podoficerom niezawodowym (wdowom i sierotom), którzy, pełniąc służbę w Wojsku Polskiem, wzgl. w polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo, stali się

przed terminem możliwości uzyskania charakteru i praw zawodowych wojskowych Wojska Polskiego trwale niezdolni do pracy zarobkowej wskutek przyczyn, wskazanych w art. 9 p. 2 (nieszczęśliwego wypadku, działań wojennych, chorób zakaźnych), pod warunkiem, że osobom tym w myśl art. 9 ustawy z dnia 18/III 1921 r. przysługiwałoby prawo do dodatku dla ciężko poszkodowanych. Z powyższego wynika, że artykuł ten wyłącznie dotyczy tych niezawodowych wojskowych, którzy dotknięci zostali utratą zdolności do pracy zarobkowej w czasie przed ogłoszeniem list starszeństwa oficerów i szeregowych zawodowych. O zastosowaniu niniejszego artykułu do poszczególnych osób orzeka komisja, powołana przez Ministra Spraw Wojskowych z udziałem delegata, mianowanego przez Ministra Skarbu, przyczem niezdolność do służby wojskowej winna być osobno stwierdzona przez przewidzianą w art. 14 ustawy Komisję Wojskowo-Lekarską. Poza tem z postanowień ustępu ostatniego artykułu niniejszego wynika, że zaopatrzenia emerytalne, przypadające z niniejszego artykułu, należą się osobom w tym artykule wymienionym zasadniczo od dnia 1-go miesiąca, następującego po zgłoszeniu podania, przyczem, o ile podania zgłoszone zostały przed wejściem w życie niniejszej ustawy, to zaopatrzenie należeć się będzie a) oficerom, chorążym i podoficerom nie wcześniej, jak od dnia 1-go października 1923 r., b) wdowom i sierotom nie wcześniej, jak od dnia 1 lipca 1923 r., wobec czego roszczenia o zaopatrzenie za czas do wskazanych terminów, a więc do dnia 1-go miesiąca, następującego po zgłoszeniu podania, wzgl. do 1/X lub 1/VII 1923 r. nie miałyby prawnego uzasadnienia. Należy ponadto zauważyć, że orzeczenia Komisji powołanej przez Ministra Spraw Wojskowych z udziałem delegata Ministra Skarbu jako komisji, orzekającej na zasadzie delegacji obu tych ministrów, mają niewątpliwie charakter orzeczeń administracyjnych, wydanych w ostatniej instancji i mogą być zaskarżone wprost do Najw. Tryb. Adm. Należy zauważyć, że zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 2/VIII 1919 r. Dz. Ust. p. 399 przez Państwo uznane zostały następujące formacje wojskowe polskie: a) I, II, III korpusy wschodnie legionów polskich, b) Polski Korpus Posiłkowy, c) wojska polskie we Francji i Włoszech, d) dywizja generała Żeligowskiego, e) formacje wojskowe polskie w Syberji, na Murmanie i Findlandji i f) polska organizacja wojskowa.

Art. 100. Zawodowym wojskowym, którzy służyli w polskich formacjach wojskowych, które zostały uznane przez Państwo, zalicza się do czasu służby czynnej ewentualnie czas przerwy między służbą w powyższych formacjach, a wstąpieniem do wojska polskiego, o ile jednak przerwa ta nie nastąpiła wcześniej niż 1 czerwca 1917 r. i wstąpienie do wojska nastąpiło nie później, niż 3 maja 1922 r.

Artykuł ten zastrzega zawodowym wojskowym wojska polskiego, którzy służyli w polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo (patrz uwagi pod art. 99), prawo na zaliczenie do wysługi emerytalnej przerw między służbą w tych formacjach, a wstąpieniem do Wojska Polskiego, zasłużych między 1 czerwca 1917 r. i 3 maja 1922 r. Przytem należy zauważyć, że, jeżeli przerwa nastąpiła przed 1 czerwca 1917 r., albo też po 1 czerwca 1917 r., lecz trwała tak długo, iż wojskowy nie wstąpił do wojska polskiego do d. 3 maja 1922 r. włącznie, to takie przerwy zaliczeniu do wysługi emerytalnej wogóle nie ulegają.

Art. 101. Zawodowym wojskowym, którzy wstąpili do wojska polskiego najpóźniej pod koniec roku 1920, a przed wstąpieniem do wojska polskiego pełnili w jednym z b. państw zaborczych służbę samorządową lub oddawali się pracy zawo-

dowej, dolicza się do wysługi emerytalnej czas tej służby lub pracy na podstawie orzeczenia emerytalnej komisji weryfikacyjnej w całości lub w części, jednak w ilości, nie przekraczającej lat 20, pod warunkiem przesłużenia w wojsku polskim co najmniej 5 lat, obliczonych według czasu kalendarzowego.

Przepisy, dotyczące składu komisji i jej działalności, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Artykuł ten jest analogiczny do art. 97 ustawy, dotyczącego funkcjonariuszów państwowych i traktuje o warunkach zaliczenia do wysługi emerytalnej zawodowym wojskowym wojsk polskich służby samorządowej i pracy zawodowej w państwach zaborczych. Zasadnicze warunki zaliczenia wedle artykułu niniejszego są następujące: a) zaliczenie przysługuje tylko tym wojskowym, którzy wstąpili do Wojska Polskiego *najpóźniej po koniec 1920 r.*, i b) przesłużyli w Wojsku Polskim *co najmniej lat 5, obliczonych według czasu kalendarzowego*. Zaliczenia uskutecznia specjalna komisja weryfikacyjna, której skład i działalność ustali rozporządzenie wykonawcze. Zaliczyć komisja może powyżej wskazaną służbę w całości lub w części, w każdym razie jednak w ilości nie wyższej, jak lat 20. Jak widać z powyższego, artykuł niniejszy nie zawiera wskazówek, jakimi winna się kierować Komisja przy zaliczaniu takiej, czy innej ilości lat z tej służby, lub pracy, zapowiadając określenie jej składu i działalności w rozporządzeniu wykonawczym. Ponieważ jednak takie rozporządzenie dotąd nie zostało wydane, przeto wykonanie postanowień niniejszego artykułu jest w zawieszeniu.

Art. 102. Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którzy wstąpili do służby w wojsku polskim i zostali z urzędu zwolnieni bez ich winy, a nie uzyskali charakteru zawodowego wojskowego wojska polskiego, przyznaje się prawo do zaopatrzenia emerytalnego w wysokości 85% tego uposażenia, które należałoby się im według art. 19 od podstawy wymiaru, określonej w art. 17, 18 i 20 niniejszej ustawy według pierwszego szczebla danej grupy, a mianowicie:

- a) o ile przesłużyli w wojsku polskim *co najmniej 12 miesięcy kalendarzowych* i bądź to posiadają łącznej służby wojskowej w b. państwie zaborczym, zaliczalnej do emerytury, i wojsku polskim *co najmniej 20 lat, obliczonych według czasu kalendarzowego*, bądź też przeszli po przesłużeniu *co najmniej takiej samej ilości lat służby w stan spoczynku w b. państwie zaborczym*, a to w Niemczech i Austro-Węgrach przed dniem 1 listopada 1918 r., a w Rosji przed dniem 1 listopada 1917 r. z prawem do emerytury;
- b) bez względu na czas służby w wojsku polskim, o ile posiadają w b. państwie zaborczym i wojsku polskim *co najmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego*, i zwolnieni zostali wskutek trwałej niezdolności do służby, powstałej z przyczyn, związanych ze służbą w wojsku polskim.

Trwała niezdolność do służby wojskowej, nabyta w wojsku polskim, oraz związek przyczynowy ze służbą wojskową

muszą być stwierdzone przez komisje wojskowo-lekarskie przy zwolnieniu ze służby wojskowej.

Do osób, wymienionych w niniejszym artykule, nie mają zastosowania postanowienia art. 11 i 12, jakoteż punktów b) i c), oraz trzy ostatnie ustępy art. 50 niniejszej ustawy.

Postanowienia ust. 2 art. 82 mają do osób, wyżej wymienionych, analogiczne zastosowanie.

Z postanowień niniejszego artykułu wynika, że z dobrodziejstw niniejszego artykułu korzystać mogą jedynie wojskowi, którzy a) byli zawodowymi wojskowymi b. państw zaborczych, b) zostali zwolnieni z Wojska Polskiego *bez własnej winy*, nie uzyskawszy charakteru i praw zawodowych wojskowych Wojska Polskiego, c) przesłużyli w Wojsku Polskim *co najmniej 12 miesięcy kalendarzowych*, a pozatem albo posiadają służby wojskowej w b. państwie zaborczym, zaliczonej do emerytury wedle przepisów odnośnego państwa zaborczego, łącznie ze służbą w Wojsku Polskim *co najmniej lat 20 kalendarzowych*, albo, po przesłużeniu w służbie zaborczej lat 20, przeszli w stan spoczynku w b. państwie zaborczym z prawem do emerytury w Niemczech i Austro-Węgrach przed dniem 1 listopada 1918 r., a w Rosji przed dniem 1 listopada 1917 r. Pozatem, zgodnie z p. b. niniejszego artykułu, z dobrodziejstw niniejszego artykułu mają prawo korzystać bez względu na ilość czasu, przesłużonego w Wojsku Polskim, ci zawodowi wojskowi b. państw zaborczych, którzy posiadając w b. państwie zaborczym i w Wojsku Polskim rzeczywistej (policzalnej do emerytury) służby wojskowej *co najmniej lat 10*, zwolnieni zostali z Wojska Polskiego wskutek trwałej niezdolności do służby z przyczyn, związanych ze służbą wojskową, stwierdzonych przez komisję wojskowo-lekarską przy zwolnieniu ze służby wojskowej.

Przy obliczaniu zaopatrzenia z niniejszego artykułu *nie ma zastosowania* art. 11 i 12 o doliczeniach lat za utratę zdolności do pracy *zarobkowej* oraz punkty b. i c., dotyczące zaliczenia czasu służby, przebytej w stanie nieczynnym, tudzież 3 ostatnie ustępy art. 50, omawiające zaliczenie do wysługi emerytalnej czasu obowiązkowej służby wojskowej, czasu spędzonego w charakterze państwowego pracownika kontraktowego, czasu spędzonego przed przerwą. Wreszcie zgodnie z ostatnim ustępem niniejszego artykułu zaopatrzenie z niniejszego artykułu może być w wyjątkowych wypadkach podwyższone do wysokości i w trybie wskazanym w ustępie 2 art. 82 (patrz uwagi pod art. 82).

Patrz część V wyrok N. T. A. Nr. 18 i 40.

Art. 103. Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którym przyznano w b. państwach zaborczych, a mianowicie w Niemczech i Austro-Węgrach przed dniem 1 listopada 1918 r., a w Rosji przed dniem 1 listopada 1917 r. dożywotni dar z łaski, a którzy przesłużyli *co najmniej 12 miesięcy w wojsku polskim*, może Minister Spraw Wojskowych za zgodą Ministra Skarbu przyznać zaopatrzenie emerytalne pod warunkami i do wysokości, przewidzianej w art. 82.

Z treści niniejszego artykułu wynika, że przyznanie zaopatrzenia osobom w nim wymienionym zależy od *swobodnego uznania* Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Skarbu. Przyczem zaopatrzenie to nie może być w żadnym razie przyznane, jeżeli interesowany wojskowy nie jest obywatelem polskim z art. 2 lub 3 ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego i nie przesłużył w Wojsku Polskim *przynajmniej 12 miesięcy kalendarzowych* i jeżeli poza tem przyznanie przez państwo zaborcze emerytury

w drodze łaski nie nastąpiło przed terminem wskazanym w niniejszym artykule. Rzecz oczywista, że spór o przyznanie zaopatrzenia z niniejszego artykułu, jako pozostawione swobodnemu uznaniu władzy, nie podlegałby orzecznictwu Najw. Tryb. Adm.

Art. 104. Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którzy po przesłużeniu conajmniej 12 miesięcy w wojsku polskim z powodów, od nich niezawinionych, zostali z wojska polskiego z urzędu zwolnieni, nie uzyskawszy charakteru zawodowego w wojsku polskim, a nie posiadają łącznie ze służbą w wojsku polskim 20 lat, lecz conajmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, przysługuje prawo do jednorazowej odprawy, o ile nie pozostają na służbie państwowej, samorządowej lub w instytucjach państwowych — według następujących zasad:

za 10 lat jednorazowa odprawa, biorąc za podstawę wysokość jednorocznego uposażenia emerytalnego, określonego w art. 17 niniejszej ustawy według posiadanego rzeczywistego stopnia przy wartości mnożnej; obowiązującej w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy; za każdy następny ukończony rok rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, dolicza się 10% wymienionej odprawy.

Zgłoszenie o odprawę należy wnieść w przeciągu sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Wedle postanowień niniejszego artykułu jednorazowa odprawa, w wysokości, określonej w ustępie 2-im, przysługuje tylko tym zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którzy przesłużyli w Wojsku Polskim conajmniej 12 miesięcy kalendarzowych i zostali z urzędu (a więc nie na własną prośbę) zwolnieni z Wojska Polskiego bez własnej winy, nie uzyskawszy charakteru zawodowych wojskowych Wojska Polskiego, a którzy łącznie służby polskiej i zaborczej posiadają mniej niż 20, lecz *conajmniej* 10 lat, obliczonych wedle czasu kalendarzowego. Prawo na odprawę osobom tym, nawet przy istnieniu wszystkich wyżej podanych warunków, nie przysługuje jeżeli pozostają one na służbie państwowej, samorządowej, lub w instytucjach państwowych. Prawo na odprawę z niniejszego artykułu osoby te tracą, jeżeli nie zgłosiły się o nią w ciągu 6-u miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy; a więc do dnia 31 marca 1924 r. włącznie. Odprawę oblicza się za 10 lat służby w wysokości rocznego uposażenia wedle ilości punktów, przypadających w myśl art. 3 ustawy o uposażeniu z dnia 9/X 1923 r. Dz. Ust. poz. 924 dla samotnego, w grupie odpowiadającej stopniowi, posiadanemu ostatnio w służbie czynnej polskiej, tudzież wedle wartości mnożnej, obowiązującej dnia 1 października 1923 r. Za każdy następny rok służby, obliczonej kalendarzowo, dolicza się 10% obliczonej w powyżej wskazany sposób odprawy.

Patrz Część V wyrok N. T. A. Nr. 47.

Art. 105. Jako służbę w wojsku polskim uważa się również służbę wojskową, odbytą przed dniem 1 listopada 1918 r. w polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo.

Artykuł ten zrównywa służbę przebytą przed 1 listopada 1918 r. w formacjach wojskowych polskich, uznanych przez państwo ze służbą w Wojsku Polskim, z czego wynika, że służba w tych formacjach podlega zali-

czeniu do wysługi emerytalnej tak funkcjonariuszom państwowym, jak i zawodowym wojskowym.

Art. 106. Postanowienia art. 102, 103 i 104 mają zastosowanie do tych zawodowych wojskowych, którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego nie utracili charakteru zawodowego wojskowego w b. państwie zaborczym i jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, natomiast nie mają zastosowania do tych zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, którzy w wojsku polskim służyli wyłącznie jako kontraktowi.

Artykuł ten zawiera dodatkowe warunki, wymagane od ubiegających się o zaopatrzenie z art. 102, 103 i 104 ustawy. Otóż, prócz warunków wskazanych w pomienionych artykułach, ubiegający się o zaopatrzenie w nich przewidziane, winni wykazać, iż w państwie zaborczym przed wstąpieniem do Wojska Polskiego nie utracili charakteru zawodowych wojskowych, tudzież, że posiadają obywatelstwo polskie wyłącznie w myśl art. 2, i 3 ustawy o obywatelstwie państwa polskiego. Zarazem artykuł ten zastrzega, że postanowienia powołanych art. 102, 103 i 104 nie mają zastosowania do tych wojskowych zawodowych b. państw zaborczych, którzy w Wojsku Polskim służyli jako kontraktowi.

Art. 107. Wypłata uposażenia emerytalnego z art. 102, 103 i 104 następuje od 1 dnia miesiąca po wniesieniu podania, nie wcześniej jednak, niż od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Artykuł ten określa termin od jakiego należy się zaopatrzenie z art. 102 i 103, oznaczając go na dzień 1-go miesiąca, następującego po wniesieniu podania na zaopatrzenie. Gdyby jednak podanie takie wniesione zostało przed wejściem w życie niniejszej ustawy, to w żadnym razie zaopatrzenie nie należałoby się wcześniej, jak od dnia 1 października 1923 r.

Art. 108. Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, których próśb, wniesionych przed końcem 1919 r., o przyjęcie do wojska polskiego nie uwzględniono i którym dotychczas nie przyznano zaopatrzenia emerytalnego w b. państwie zaborczym, jak również i w Państwie Polskim, a posiadającym conajmniej 25 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, przysługuje zaopatrzenie emerytalne w wysokości, ustalonej w art. 82 niniejszej ustawy.

Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże

ustawy za obywateli Państwa Polskiego, przysługuje w razie nieposiadania 25 lat, lecz conajmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, jeżeli prośby, wniesionej przed końcem 1919 r., o przyjęcie do wojska polskiego nie uwzględniono, a są niezdolni do zarobkowania i nie posiadają majątku — jednorazowa odprawa w wysokości 50% odprawy, ustalonej w art. 104 niniejszej ustawy.

Odnośnie wypłaty odprawy mają postanowienia ostatniego ustępu art. 104 analogiczne zastosowanie.

Z postanowień 1-go ustępu artykułu niniejszego, wynika, że zawodowi wojskowi b. państw zaborczych, którzy przez władze b. państw zaborczych nie zostali przeniesieni na emeryturę i którym władze polskie przed dniem 1-go października 1923 r. nie przyznały uposażenia emerytalnego, mają prawo do uposażenia emerytalnego w wysokości, ustalonej w art. 82 ustawy, o ile a) *przed końcem 1919 r. zgłosili się* do Wojska Polskiego i podań ich o przyjęcie nie uwzględniono, b) posiadają *conajmniej* 25 lat służby wojskowej w państwie zaborczym, policzalnej do emerytury wedle przepisów odnośnego państwa, a obliczonych wedle czasu kalendarzowego, c) posiadają obywatelstwo polskie wyłącznie w myśl art. 2 i 3 ustawy o obywatelstwie państwa polskiego. Należy zauważyć, że ustawa, wyłączając z pod działania niniejszego ustępu zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, którym przyznano do dnia 1/X. 1923 r. uposażenie emerytalne na mocy art. 50 ustawy z dnia 5/VIII. 1922 r., ma na celu zachowanie nabytych już przez nich z poprzedniej ustawy praw, jak to ma miejsce w stosunku do b. funkcjonariuszów państw zaborczych wedle art. 93 ustawy. Dlatego też w stosunku do tych zawodowych wojskowych b. państw zaborczych następuje jedynie przerachowanie na zasadach art. 82 ustawy przyznanych już uposażeń.

Drugi ustęp niniejszego artykułu zastrzega dla osób, wskazanych w ustępie 1-ym oraz pod identycznymi warunkami odprawę, jeżeli osoby te nie posiadają 25 lat służby w państwie zaborczym. Odprawa ta przysługuje jednak tylko w tych wypadkach, gdy osoby te wykazują *conajmniej* 10 lat, służby w państwie zaborczym, policzalnej do emerytury, wedle przepisów odnośnego państwa zaborczego, są niezdolne do zarobkowania i nie posiadają majątku. Wysokość tej odprawy wynosi 50% odprawy, ustanowionej w art. 104. Osoby, które nie zgłosiły się o tę odprawę do dnia 31 marca 1924 r. włącznie, utraciły na nią prawo.

Patrz część V wyrok N. T. A. Nr. 18, 28.

T Y T U Ł V.

Postanowienia końcowe.

Art. 109. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Patrz rozporządzenie wykonawcze, część II Nr. 1.

Art. 110. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 października 1923 r. i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy, wydane w przedmiotach, unormowanych tą ustawą.

Artykuł ten ustanawia chwilę wejścia w życie niniejszej ustawy wstecz na dzień 1 października 1923 r., a więc na dzień, od kiedy zaczęły obowiązywać ustawy o uposażeniu z dnia 9/X. 1923 r. dz. u. p. 924 i z dnia 5/XII. 1923 r. dz. u. p. 1107. Cofnięcie mocy obowiązującej tej ustawy wstecz do dnia 1 października 1923 r. z równoczesnym uchyleniem wszystkich obowiązujących dotąd ustaw i przepisów emerytalnych, nadało niewątpliwie prawo odnośnym władzom *zrewidowania z punktu widzenia postanowień niniejszej ustawy* wszystkich orzeczeń emerytalnych w okresie pomiędzy 1 października 1923 r., a 19 stycznia 1924 r. (dniem ogłoszenia niniejszej ustawy), a dotyczących funkcjonariuszów i zawodowych wojskowych oraz emerytów b. państw zaborczych, przeniesionych w stan spoczynku wzgl. zgłaszających się o uposażenie emerytalne po 1 października 1923 r. Prawo to nie przysługuje, oczywiście, władzy w stosunku do tych orzeczeń emerytalnych, które wydane zostały w powyżej wskazanym okresie na skutek czy to zgłoszenia się o uposażenie emerytalne, czy też przeniesienia w stan spoczynku osoby, ubiegającej się o emeryturę, przed dniem 1 października 1923 r. W tych warunkach prawa emerytalne wskazanych osób winny być oceniane z punktu widzenia w tym czasie obowiązujących ustaw emerytalnych z dnia 28 lipca 1921 r. i z dnia 5/VIII 1922 r., a następnie odnośne uposażenia przerachowane w myśl zasad obliczeniowych niniejszej ustawy emerytalnej zgodnie z art. 82, 86, 87 i 93 ustawy. Wyżej powiedziane dotyczy tak funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, jak i emerytów b. państw zaborczych, tudzież wdów i sierot po tych osobach.

Patrz część V wyrok N. T. A. Nr. 46 i 51.

U S T A W A

z dnia 22 grudnia 1925 r.

o środkach zapewnienia równowagi budżetowej.

(Dz. Ust. Nr. 129 z 1925 r., poz. 918).

1. O zmianach niektórych przepisów o wymiarze uposażeń i zaopatrzeń emerytalnych.

Art. 1. Wszelkie świadczenia Skarbu Państwa, wynikające z ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), z ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107), jak również wszelkie inne świadczenia Skarbu Państwa, obliczane dotychczas według zasad, określonych jedną z tych ustaw, dalej świadczenia Skarbu Państwa, wynikające z ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z roku 1924 Nr. 6, poz. 46) oraz z ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 178), zmieniającej niektóre postanowienia ostatnio powołanej ustawy, wreszcie wynagrodzenia umowne funkcjonariuszów kontraktowych będą obliczane według zasad, obowiązujących w dniu 1 grudnia 1925 r. przy zastosowaniu

zmian, wprowadzonych dalszemi postanowieniami niniejszej ustawy.

Art. 2. Z obliczonych, w sposób, przepisany w art. 1, świadczeń Skarbu Państwa ulegają procentowemu zmniejszeniu następujące świadczenia:

a) zaopatrzenia emerytalne oraz zaopatrzenia wdów i sierot (ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46) o 4%;

b) uposażenia funkcjonariuszów państwowych i wojska oraz wynagrodzenia umowne funkcjonariuszów kontraktowych, wymierzane (art. 3, 4, 5 i 118 ustawy z dnia 9 października 1923 r. Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924):

1) wedle grup uposażenia XII do XIV o 4½%;

2) wedle grup uposażenia IX do XI o 5%;

c) uposażenia funkcjonariuszów państwowych i wojska, wymierzane wedle grup uposażenia I do VIII, uposażenia sędziów i prokuratorów oraz wszelkie inne świadczenia, tytułem uposażeń wypłacane, o 6%.

Zmniejszenia powyższe obowiązują na czas od 1 stycznia do 31 marca 1926 r. włącznie.

Art. 3. Wyszczególnione w art. 25, 27, 29, 37, 38, 50, 54, 61, 62 i 105 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska oraz w art. 8 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem i prokuratorów — dodatkowe punkty i mnożne wynagrodzenia zmniejsza się o 50% (pięćdziesiąt procent).

Art. 4. Określone w art. 34 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska maksymalne ilości godzin zmienia się pod literą a) na 27 godzin, pod literą b) na 23 godziny, pod literą c) na 21 godzin; określone w art. 51 tej ustawy maksymalne ilości godzin zmienia się pod literą a) na 27 godzin, pod literą b) na 23 godziny, pod literą c) na 21 godzin pod literą d) na 18 godzin, a określona w art. 58 tej ustawy ilość godzin zmienia się na 29.

Art. 5. Art. 35, ustęp drugi i czwarty art. 37, ustęp drugi art. 44, art. 48, 49, 52, ustępy trzeci i czwarty art. 54, ustępy drugi i trzeci art. 62 i art. 65 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska uchyla się.

Art. 6. Wynagrodzenie roczne za godziny nadliczbowe, określone w art. 36 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, oznacza się na 225 mnożnych za godzinę tygodniowo dla wszystkich kate-

goryj przedmiotów, takie samo wynagrodzenie roczne, określone w art. 53 tej ustawy, oznacza się na 300 mnożnych za godzinę tygodniowo dla wszystkich kategorii przedmiotów, a to samo wynagrodzenie, określone w ustępie drugim art. 46 i 60 tej ustawy, oznacza się na 150 mnożnych.

Art. 7. Wynagrodzenie nauczycieli nieetatowych za każdą godzinę nauki ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Ostatni ustęp art. 46 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska uchyla się.

Art. 8. Za pełnienie obowiązków kierownictwa szkoły dolicza się kierownikowi publicznej szkoły powszechnej:

1-klasowej	.	.	.	5 punktów miesięcznie
2 i 3-	"	.	.	10 " "
4 i 5-	"	.	.	30 " "
6-	"	.	.	40 " "
7-	"	.	.	60 " "

Art. 47 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska uchyla się.

Art. 9. Lata służby, spędzone na pełnieniu służby wizytatora szkół i inspektora szkolnego, w razie powrotu do służby nauczycielskiej, zaliczone będą tak, jak pełnienie służby nauczycielskiej.

Art. 10. Przepisy art. 107, 108 i 109 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska nie będą stosowane od dnia 1 stycznia 1926 r.

.

VI. Przepisy końcowe.

Art. 19. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 20. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1926 r.

**Ustawa z dnia 11 grudnia 1924 r. o przyznawaniu darów
z łaski.**

(dz. ust. Nr. 2 z 1925 r. p. 12).

Art. 1. W wypadkach, szczególnie zasługujących na uwzględnienie, może być przyznane poszczególnym osobom jednorazowe, czasowe lub stałe zaopatrzenie z funduszków państwowych. Akt przyznania następuje w drodze zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej na zasadzie uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek właściwego ministra za zgodą Ministra Skarbu.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Skarbu tudzież innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej.

CZĘŚĆ II

**ROZPORZĄDZENIA, WYDANE W WYKONANIU
USTAWY EMERYTALNEJ Z DN. 11/XII 1923 R.**

Nr. 1.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 26 marca 1924 r.

o wykonaniu ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. i z dnia 13 lutego 1924 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych rozporządzeniami, ogłoszonymi w dz. ust. Nr. 16 z 1925 r. poz. 104, Nr. 55 z 1925 r. p. 393 i Nr. 116 z 1925 r. poz. 827.

(dz. ust. Nr. 32 z 1924 r. p. 320).

Na zasadzie art. 82, 83 i 109 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6 poz. 46) i art. 2 ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6 poz. 46) o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 18 poz. 178) zarządza się co następuje:

CZĘŚĆ I.

§ 1.

Do art. 6 ustawy.

Otrzymane przy ostatecznem obliczeniu ułamki punktów uwzględnia się przy przyznawaniu zaopatrzenia emerytalnego (odprawy); przy wypłacie ma zastosowanie postanowienie ostatniego ustępu art. 19 ustawy.

§ 2.

Do art. 7 ustawy.

Oplaty, wynikające z art. 7 ustawy pobiera się: a) od uposażenia, które w myśl art. 3 i 4 (z wyjątkiem ustępu ostatniego) ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcyj-

juszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924) i art. 4 i 5 (z wyjątkiem § 7) ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134 poz. 1107) wypłaca się na dany miesiąc dla niego i jego członków rodziny, b) od dodatku regulacyjnego, oraz dodatków wchodzących w skład uposażenia emerytalnego, a wymienionych w art. 18 i 53 ustawy, c) od opłaty, wypłacanej w myśl art. 5 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924).

Przez czas opłacania połowy różnicy w wysokości uposażenia (ustęp 3 art. 7 ustawy) pobiera się opłatę 3% względnie 5% od ostatnio otrzymanego uposażenia (przed osiągnięciem wyższej grupy, względnie wyższego szczebla, lub dodatku — albo jego podwyżki — zaliczalnego do uposażenia emerytalnego), jakoteż od pozostałej połowy różnicy w wysokości uposażenia (dodatku). Opłatę należy potrącać również od dopłat uskutecznianych w ciągu miesiąca w myśl art. 5 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924), jako stanowiących integralną część uposażenia.

Opłaty powyższe wymierza się w punktach według ich wartości w odnośnym miesiącu.

Opłat powyższych nie uiszczają funkcjonariusze państwowi, mianowani prowizorycznie i przyjęci na próbną służbę (praktykanci), kontraktowi, jakoteż wdowy i sieroty od pensji wdowiej względnie sierocej.

W razie przejścia w stan spoczynku funkcjonariusza państwowego, względnie zawodowego wojskowego przed uiszczeniem opłaty z ust. 3 art. 7 ustawy potrąca się tę opłatę z uposażenia emerytalnego.

§ 3.

Do art. 13 ustawy.

Funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy winien zgłosić wypadek i poddać się badaniu Komisji Lekarskiej w terminie ustanowionym w osobnym rozporządzeniu, jednak nie później, jak w ciągu roku. Zgłoszenie uskutecznione na piśmie i wynik badania Komisji Lekarskiej należy przechowywać w aktach osobowych danego funkcjonariusza państwowego względnie zawodowego wojskowego.

§ 4.

Do art. 15 ustawy.

Dzień rozpoczęcia działań wojennych oraz dzień zawieszenia broni ustala — aż do czasu ewentualnego uregulowania w drodze ustawodawczej — Minister Spraw Wojskowych.

§ 5.

Do art. 20 ustawy.

Emeryt może pobierać dodatek na żonę, zaślubioną przed przejściem w stan spoczynku, jeżeli nie pobiera ona uposażenia lub zaopatrzenia ze Skarbu Państwa lub z instytucji państwowej, albo też nie była sądowo separowana bez obowiązku męża opłacania alimentów. W razie, gdy na mężu ciąży obowiązek alimentowania żony, suma dodatku ekonomicznego na żonę nie może przewyższać sumy alimentacji.

Pod pojęciem „dziecko“ rozumieć należy dziecko ślubne — zrodzone w małżeństwie zawartem przed przejściem ojca w stan spoczynku bez względu na to, w jakim czasie przyszło ono na świat — i dziecko uprawnione, a więc nie przysposobione (adoptowane) [art. 6 ustawy z dnia 1 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6 poz. 46), oraz art. 4 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924) art. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134 poz. 110)].

Emeryt ubiegający się o dodatek na żonę winien przedłożyć władzy wymierzającej uposażenie emerytalne poświadczenie właściwego urzędu parafjalnego lub metrykalnego, względnie właściwej władzy administracyjnej I instancji stwierdzające, że żona pozostaje z nim w wspólności małżeńskiej — względnie w razie separacji, iż na nim ciąży obowiązek alimentacji — jakoteż zaświadczenie władzy administracyjnej I instancji, iż żona nie pobiera uposażenia lub zaopatrzenia z instytucji państwowej i ewentualnie — jeżeli to nie wynika z wykazu stanu służby — metrykę ślubu.

Emeryt domagający się przyznania dodatku na dziecko w myśl ostatniego ustępu art. 20 ustawy winien przedłożyć władzy naczelnej danego działu służby podanie z dołączeniem poświadczenia urzędu parafjalnego lub metrykalnego względnie właściwej władzy administracyjnej I instancji stwierdzające, że dziecko jest na wyłącznym utrzymaniu emeryta, nadto poświadczenie tejże władzy, że dziecko nie posiada żadnych własnych źródeł dochodu, a emeryt żadnego ruchomego ani nieruchomego majątku, a w razie odbywania studiów przez dziecko, poświadczenie właściwego zakładu naukowego, wreszcie w razie niemożności zarabiania przez dziecko na swe utrzymanie wskutek ułomności fizycznych, albo umysłowych świadcstwo lekarza urzędowego, stwierdzające tę okoliczność i ewentualnie — jeżeli to nie wynika z wykazu stanu służby — metrykę urodzenia dziecka.

W razie wprowadzenia władzy w błąd należy postąpić w myśl postanowień art. 4 ustawy.

§ 6.

Do art. 21 ustawy.

W celu uzyskania zwrotu kosztów przesiedlenia winien emeryt wnieść podanie do tej władzy, w której służył przed przejściem w stan spoczynku. Do podania należy dołączyć zaświadczenie władzy administracyjnej I-ej instancji o dokonaniem przesiedlenia i zameldowaniu się na nowym miejscu zamieszkania, jakoteż rachunek poniesionych, względnie wykazanych do zapłaty kosztów przesiedlenia; zresztą mają analogiczne zastosowanie przepisy odnośnie przesiedleń funkcjonariuszów państwowych, względnie zawodowych wojskowych w służbie czynnej.

Przy obliczaniu ryczałtu, celem zwrotu kosztów przesiedlenia bierze się za podstawę to uposażenie służby czynnej, które funkcjonariusz państwowy względnie zawodowy wojskowy pobierał ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, przy uwzględnieniu wartości mnożnej w dniu dokonanego przesiedlenia (zameldowania się na nowym miejscu zamieszkania) względnie w dniu przekroczenia granicy Rzeczypospolitej.

Termin jednoroczny, określony w ostatnim ustępie art. 21 ustawy odnosi się do samego przesiedlenia i wniesienia podania o zwrot kosztów przesiedlenia.

Wypłatę kosztów przesiedlenia uskutecznia funkcjonariuszom państwowym władza wypłacająca uposażenie emerytalne, w okręgu której emeryt obrał nowe miejsce zamieszkania, a zawodowym wojskowym Komisja Gospodarcza, która wypłaciła ostatnie uposażenie czynne.

§ 7.

Do art. 22 ustawy.

Zarządzenie odnośnie przeniesienia w stan spoczynku i wymiaru uposażenia emerytalnego winno nastąpić najpóźniej przed upływem pierwszej połowy danego miesiąca, w którym funkcjonariusz państwowy względnie zawodowy wojskowy ma być przeniesiony w stan spoczynku tak, aby w wypłacie uposażenia nie nastąpiła żadna zwłoka.

§ 8.

Do art. 23 ustawy.

Uposażenie emerytalne zamyka się z końcem tego miesiąca, w którym nastąpiła śmierć względnie w którym nabral prawomocności zasadzający wyrok sądowy.

Żona (względnie dzieci) skazanego prawomocnym wyrokiem sądowym, ubiegająca się o zasiłek ma przedłożyć podanie w sposób, ustalony niniejszem rozporządzeniem (§ 19), do którego winna dołączyć uwierzytelniony odpis wyroku sądowego, wywiad policyjny, potwierdzony przez władzę administracyjną I instancji co do stanu rodzinnego, majątkowego i zarobkowego,

tudzież świadectwo lekarza urzędowego, stwierdzające stopień zdolności do zarobkowania osób ubiegających się o zasiłek.

§ 9.

Do art. 24 p. 6, 42, 55, 56, 57 i 58 ustawy.

Państwowy lub samorządowy Zakład dla umysłowo chorych względnie dom inwalidów ma donieść o każdorazowym przyjęciu emerytowanego funkcjonariusza państwowego tej władzy, która wypłacała mu uposażenie emerytalne, a emerytowanego zawodowego wojskowego — Ministerstwu Spraw Wojskowych. Władza, wypłacająca uposażenie emerytalne względnie Ministerstwo Spraw Wojskowych lub Dowództwo Okręgu Korpusu ma je wstrzymać z końcem tego miesiąca, w którym nastąpiło umieszczenie emeryta w zakładzie (domu inwalidów) i ewentualnie wymierzyć żonie i dzieciom przypadające zaopatrzenie na podstawie podania, do którego dołączyć należy poświadczenie urzędu parafjalnego lub metrykalnego względnie właściwej władzy administracyjnej I instancji, stwierdzające wspólność pożycia małżeńskiego (a w razie separacji małżonków ponadto poświadczenie sądu o obowiązku męża do alimentacji) i ewentualnie — jeżeli to nie wynika z wykazu stanu służby — metrykę ślubu względnie metryki urodzenia dzieci.

Zakład dla umysłowo chorych względnie dom inwalidów ma donieść władzy, wypłacającej uposażenie emerytalne, względnie Ministerstwu Spraw Wojskowych o dniu opuszczenia zakładu (domu inwalidów) przez emeryta, celem otwarcia mu tego uposażenia od dnia 1-go miesiąca po opuszczeniu zakładu (domu inwalidów) i wstrzymania ewentualnie wypłacanego zaopatrzenia żonie i dzieciom.

Emerytowany zawodowy wojskowy, ubiegający się o umieszczenie w domu inwalidów, winien przedłożyć odnośne podanie dowódcy okręgu korpusu, w którego obrębie ma swe stałe miejsce zamieszkania, z dołączeniem zaświadczenia władzy administracyjnej I instancji o braku innych źródeł utrzymania, oprócz emerytury. Dowódca okręgu korpusu przedkłada prośbę do decyzji Ministra Spraw Wojskowych.

Okoliczność, iż chory jest pozbawiony szczególnej opieki, stwierdza władza administracyjna I instancji i Komisja Lekarska.

§ 10.

Do art. 25 ustawy.

Emeryt obejmujący jakiekolwiek stanowisko na służbie w instytucji państwowej lub samorządowej ma o tem bezwzględnie donieść władzy, wypłacającej jego uposażenie emerytalne.

Również instytucje państwowe i samorządowe, zatrudniające emerytów, mają bezwzględnie po ich przyjęciu do służby

donieść o tem władzy, wypłacającej uposażenie emerytalne, z podaniem wysokości wypłacanego im wynagrodzenia. Instytucje te mają zawiadomić władze wypłacające uposażenie emerytalne o zmianach w wysokości wynagrodzenia.

W razie wprowadzenia władzy w błąd należy postąpić w myśl postanowień art. 4 ustawy.

§ 11.

Do art. 28, 29, 47 i 48 ustawy.

Prawo do pełnego uposażenia emerytalnego uzyskuje się również przy zastosowaniu postanowień art. 15, 37, 50 i 52 ustawy.

§ 12.

Do art. 30 ustawy.

Funkcjonariuszowi państwowemu, przeniesionemu w stan spoczynku, w drodze dyscyplinarnej przyznaje się uposażenie emerytalne w tym tylko przypadku, jeżeli ukończył co najmniej 10 lat służby, zaliczalnej do wysługi emerytalnej, przyczem uposażenie emerytalne podlega umniejszeniu w myśl orzeczenia dyscyplinarnego.

§ 13.

Do art. 37 i 50 ustawy.

Czas obowiązkowej służby wojskowej funkcjonariuszów państwowych i zawodowych podoficerów jako też czas studjów wyższych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych ma wpływ tylko na wymiar uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie nabycia prawa do emerytury. Zawodowym oficerom dolicza się czas obowiązkowej służby wojskowej do wysługi emerytalnej. Doliczenie czasu studjów wyższych następuje na podstawie przedłożonych świadectw o ukończeniu studjów. Na żądanie władzy ma funkcjonariusz państwowy względnie zawodowy wojskowy przedłożyć zaświadczenie, stwierdzające minimalny czas studjów w odnośnym wyższym zakładzie naukowym, oraz złożenie przepisanych egzaminów.

W przypadku rozpoczęcia studjów wyższych przed wstąpieniem do służby, a ukończenia ich w czasie trwania tej służby, dolicza się do wysługi emerytalnej tylko czas studjów, odbytych przed rozpoczęciem służby. Czas studjów, odbywanych równocześnie ze służbą, zaliczalną do wysługi emerytalnej, nie może być zaliczony do powyższej wysługi.

Jako służbę, przebytą w charakterze pracownika kontraktowego, rozumieć należy służbę kontraktową w Państwie Polskiem. Zaliczenie takiej służby może nastąpić przy przejściu funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku.

Czas służby kontraktowej, zaliczony do stałej na zasadzie art. 14 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cy-

wilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21 poz. 164) do końca września 1923 r., zalicza się do wysługi emerytalnej.

Jako służbę parowozową i konduktorską rozumieć należy służbę kierowników parowozów i ich pomocników i palaczy parowozowych, pełniących stale służbę na parowozach, jakoteż konduktorów i hamulczych, przydzielonych stale do obsługi pociągów.

Jako służbę w ambulansach pocztowych rozumieć należy tak służbę w pocztach ruchomych, jak i służbę konwoju poczty kolejowej.

Czas przebyty w niewoli wlicza się do wysługi emerytalnej jedynie w tym przypadku, jeżeli ustalonym zostanie przez władze wojskowe, iż dostanie się do niewoli było usprawiedliwionem.

Przy zaliczaniu czasu służby z art. 37 i 50 ustawy należy mieć na uwadze postanowienia art. 10 ustawy.

§ 14.

Do art. 39 ustawy.

Pierwsze badanie emerytów na podstawie tego artykułu ustawy należy zarządzić w ciągu trzech lat po przeniesieniu w stan spoczynku, a następne w przepisanych trzechletnich okresach. Władze, wypłacające uposażenia emerytalne odnośnym emerytom mają w przepisanym terminie poddać emeryta badaniu Komisji Lekarskiej celem ustalenia, czy niezdolność do zarabkowania nadal istnieje, ewentualnie, o jaki procent się zmniejszyła.

Terminy badań mają być wpisane w kartach likwidacyjnych.

§ 15.

Do art. 60 ustawy.

W przypadkach, przewidzianych w p. 2 art. 9 ustawy, wdowa (sierota) po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym nabywa prawa do pensji wdowiej (sieroczej) w razie śmierci męża (ojca), o ile ustalonym zostanie, iż śmierć funkcjonariusza państwowego, względnie zawodowego wojskowego nastąpiła z powodu kalectwa lub choroby, nabytej z przyczyn, wymienionych w p. 2 art. 9 ustawy.

W przypadkach, przewidzianych w p. 1 art. 9 ustawy, władza może odmówić przyznania pensji wdowiej (sieroczej), o ile stwierdzi, że nie zachodzą warunki w tym punkcie przewidziane.

§ 16.

Do art. 62 ustawy.

W przypadku niepozbierania pensji wdowiej z powodu otrzymania odprawy jakoteż przez czas wstrzymania wypłaty pensji wdowiej z powodu zawarcia ponownego związku małżeńskiego

(art. 74 ustawy) wymierza się pensję sierocą według postanowień punktu b) art. 62 ustawy.

§ 17.

Do art. 63 ustawy.

Przyznanie sierocie pensji sierocej po matce za życia ojca następuje na czas trwania jego niezdolności do pracy zarobkowej po stwierdzeniu przez lekarza urzędowego tej niezdolności, tudzież zbadaniu jego stanu majątkowego przez władzę administracyjną I instancji.

§ 18.

Do art. 60 do 68 ustawy.

Uprawnione do pensji wdowy po funkcjonariuszach państwowych, zmarłych w stanie czynnym lub w stanie nieczynnym (roznorządzalności), jakoteż wdowy i sieroty po zmarłych wojskowych zawodowych w stanie czynnym przedkładają podania władzy względnie dowództwu tej formacji (oddziału, zakładu, urzędu wojskowego), w którym zmarły mąż ostatnio pełnił służbę.

Imieniem osób, które w myśl obowiązujących przepisów prawa cywilnego zdolne są do działań prawnych tylko przez zastępców prawnych, przedkłada podania ich zastępca prawny.

W podaniu należy podać stałe miejsce zamieszkania z dołączeniem zaświadczenia właściwej władzy administracyjnej I instancji, stwierdzającym tę okoliczność (karta meldunkowa), tudzież dokładny adres osób uprawnionych do zaopatrzenia.

§ 19.

Do podania należy dołączyć następujące dokumenty względnie uwierzytelnione ich odpisy:

- 1) poświadczenie urzędu parafjalnego lub metrykalnego, względnie właściwej władzy administracyjnej I instancji, stwierdzające wspólność pożycia małżeńskiego. W razie rozdzielenia wspólności małżeńskiej w drodze sądowej mają wdowy, ubiegające się o zaopatrzenie, przedłożyć zaświadczenie sądu o obowiązku zmarłego do alimentacji,
- 2) zaświadczenie odnośnego zakładu naukowego w razie odbywania studjów przez sierotę w zakładach naukowych po ukończeniu 18-go roku życia (§ 21 niniejszego rozporządzenia),
- 3) metrykę śmierci męża (ojca), o ile nie może być dołączona z urzędu, a — gdy nie wynika to z wykazu stanu służby — ponadto metrykę ślubu, względnie metryki urodzenia dzieci, oraz zaświadczenie właściwej władzy administracyjnej I instancji, stwierdzające czy wdowa jest funkcjonariuszem państwowym względnie czy po-

biera ze Skarbu Państwa uposażenie emerytalne z tytułu własnej służby, lub jakiegokolwiek bądź inne zaopatrzenie, i zaświadczenie właściwej władzy administracyjnej I instancji, iż wdowa względnie sieroty nie wstąpiły do klasztoru, ewentualnie, iż sieroty nie zajmują jakiegokolwiek stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej, do którego jest przywiązane stałe uposażenie.

W przypadku, gdy podanie przedkłada prawny zastępca należy dołączyć dokument, stwierdzający prawne zastępstwo, zaś w przypadku przedkładania podania w zastępstwie zupełnych sierot ponadto metrykę śmierci matki.

Władza (względnie dowództwo), której przedłożono podanie o pensję wdową, względnie sierocą, dołącza ewentualnie posiadane dokumenty zmarłego (jak wykaz stanu służby, odpis głównej księgi ewidencyjnej, wykaz należytości i zwrotów, ponadto u wojskowych uwierzytelnienie Komisji Gospodarczej, ewentualnie metrykę śmierci, wystawioną przez wojskowy urząd duszpasterski, jeżeli takowa nie została przedłożona przez wdowę i t. p.) i przesyła akt władzy, wymierzającej zaopatrzenie emerytalne.

Wdowy i sieroty (względnie prawny zastępca) po funkcjonariuszach państwowych, zmarłych w stanie spoczynku, przedkładają podania o zaopatrzenie wraz z wymienionymi wyżej dokumentami tej władzy, która wypłacała uposażenie emerytalne zmarłemu, zaś wdowy i sieroty (względnie prawny zastępca) po zawodowych wojskowych zmarłych w stanie nieczynnym lub w stanie spoczynku Ministerstwu Spraw Wojskowych, względnie po zawodowych szeregowych dowódcy właściwego okręgu korpusu.

§ 20.

Żony i dzieci funkcjonariuszów państwowych, względnie zawodowych wojskowych, zaginionych na terenie działań wojennych, winny przedłożyć celem uzyskania tymczasowego zaopatrzenia w myśl art. 67 ustawy wszystkie, wyszczególnione w §§ 18 i 19 dokumenty w sposób ustalony dla zmarłych w służbie czynnej. Zamiast metryki śmierci przedkłada dowódca formacji (oddziału, urzędu wojskowego) zaświadczenie, stwierdzające wśród jakich okoliczności zaginięcie nastąpiło i że nie zachodzi podejrzenie dezercji.

§ 21.

Do art. 72 ustawy.

Sieroty mogą otrzymywać pensje sieroce po ukończeniu 18 lat życia, jeżeli odbywają studia w zakładzie państwowym lub prywatnym z prawem publiczności w charakterze rzeczywistych uczniów względnie słuchaczy.

§ 22.

Do art. 74 ustawy.

Celem otrzymania odprawy winna wdowa wnieść podanie do władzy, która jej przyznała pensję wdowią. Odnosna władza przyznaje odprawę w porozumieniu z właściwą władzą skarbową, która zarządza wypłatę.

Odprawa z tytułu zawarcia ponownego związku małżeńskiego przysługuje również wdowom, pozostającym w służbie państwowej.

§ 23.

Do podania o odprawę należy dołączyć:

- a) metrykę ponownego ślubu,
- b) zaświadczenie władzy administracyjnej I instancji, iż mąż jest obywatelem polskim, a w razie gdyby był obywatelem obcego państwa, zaświadczenie właściwej zagranicznej władzy potwierdzone przez odnośny Konsulat (Poselstwo Rzeczypospolitej Polskiej), iż ustawodawstwo tego państwa udziela również odprawy wdowom wychodzącym zamaż za obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Przy ustalaniu wysokości odprawy służy za podstawę pensja wdowia przypadająca za ten miesiąc, w którym ona weszła w ponowny związek małżeński.

Jeżeli wdowa nie rości sobie pretensji do jednorazowej odprawy winna przedłożyć metrykę ślubu oraz deklarację, iż zastrzega sobie prawo do pensji wdowiej na wypadek ponownego owdowienia. Deklaracja ta winna być sądownie lub notarialnie legalizowana.

§ 24.

Do art. 75 ustawy.

Wdowy po funkcjonariuszach państwowych względnie zawodowych wojskowych, które nabyły prawa emerytalne z tytułu własnej służby państwowej, winny przy ubieganiu się o pensję wdowią zawiadomić o tem właściwą władzę. Wypłatę pensji wdowiej uzależnia się od przedłożenia deklaracji wdowy, które zaopatrzenie życzą pobierać. Podpis wdowy winien być urzędowo uwierzytelniony.

§ 25.

Do art. 77 ustawy.

Postanowienia wymienione w § 6 rozporządzenia mają analogiczne zastosowanie do wdów sierot po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych.

§ 26.

Do art. 78 ustawy.

Pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego uposażenia emerytalnego należy się przedewszystkiem pozostałej wdowie.

W przypadku gdy wdowa w chwili śmierci męża nie żyła z nim w wspólności małżeńskiej, należy się pośmiertne w tej samej wysokości dzieciom ślubnym, uprawnionym i pasierbom zmarłego, o ile zmarły je utrzymywał bez względu na to, czy zmarły pozostawił jakikolwiek ruchomy lub nieruchomy majątek.

Wspólność małżeńska w rozumieniu ustawy zachodzi we wszystkich przypadkach, jeżeli nie wykazano sądowej separacji lub sądowego unieważnienia, względnie rozdzielenia małżeństwa.

Jeżeli wdowa w chwili śmierci męża nie żyła z nim w wspólności małżeńskiej, lub też w razie braku wyżej wymienionych osób (dzieci ślubnych, uprawnionych, względnie pasierbów), można przyznać dalszym krewnym lub postronnym osobom zwrot udowodnionych kosztów leczenia i pogrzebu, do wysokości trzymiesięcznego uposażenia emerytalnego zmarłego, pod warunkiem, iż koszty te nie znalazły pokrycia częściowo lub w całości w pozostałym ruchomym lub nieruchomym majątku.

Pod temi samemi warunkami należy się pośmiertne (lub zwrot kosztów leczenia i pogrzebu) wdowcowi, względnie osobom wyżej wymienionym w razie śmierci funkcjonariuszki państwowej zmarłej w stanie spoczynku.

Pośmiertne przyznaje i zarządza jego wypłatę ta władza, która zarządziła przypis uposażenia emerytalnego zmarłemu funkcjonariuszowi państwowemu, względnie zawodowemu wojskowemu. Wypłata pośmiertnego winna nastąpić bezzwłocznie.

§ 27.

W celu uzyskania pośmiertnego petenci winni wnieść podanie do władzy, która zarządziła przypis uposażenia emerytalnego z dołączeniem następujących dokumentów, a mianowicie:

- a) wdowa (wdowiec) — metrykę śmierci męża (żony) i poświadczenie odnośnego urzędu parafialnego lub metrykalnego, względnie właściwej władzy administracyjnej I instancji, stwierdzające wspólność pożycia małżeńskiego, ewentualnie — jeżeli to nie wynika z wykazu stanu służby — ponadto metrykę ślubu,
- b) pozostające na utrzymaniu zmarłego (jej) dzieci i pasierby — metrykę śmierci ojca (matki), tudzież poświadczenie właściwej władzy administracyjnej I instancji, iż pozostawały na utrzymaniu zmarłego (jej) ewentualnie — jeżeli to nie wynika z wykazu stanu służby — ponadto swoją metrykę urodzenia,
- c) dalsi krewni i osoby postronne — metrykę śmierci zmarłego (jej), tudzież rachunek poniesionych, względnie

wykazanych do zapłaty kosztów leczenia i pogrzebu, jakoteż odpis sądowego aktu zejścia (w b. zaborze austriackim i pruskim), względnie potwierdzenia właściwej władzy administracyjnej I instancji (w b. zaborze rosyjskim), stwierdzającej, że zmarły (ła) nie pozostawił (ła) ani uprawnionej (nego) wdowy (wdowca), względnie dzieci i pasierbów, ani majątku ruchomego lub nieruchomego, wystarczającego na pokrycie kosztów ostatniej choroby i pogrzebu.

§ 28.

Do art. 81 ustawy.

Pod względem zaliczania do wysługi emerytalnej lat służby w b. państwie zaborczem decydują przepisy odnośnego państwa.

Służba spędzona w b. państwie zaborczem zaliczana według przepisów tegoż państwa do wysługi emerytalnej w sposób uprzywilejowany bądź to ze względu na rodzaj służby, bądź też na terytorjum, na którym była spełniana, nie może być przy obliczeniu wysługi emerytalnej traktowana korzystniej, niż w Państwie Polskiem (np. służba w żandarmerji, na kresach i t. d.); natomiast jeżeli przepisy emerytalne b. państwa zaborczego zezwalały na zaliczenie służby do wysługi emerytalnej w sposób mniej korzystny aniżeli na to zezwalała ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), to przy zaliczaniu takiej służby do wysługi emerytalnej mają zastosowanie przepisy odnośnego b. państwa zaborczego.

Jako czas obowiązkowej służby wojskowej dla podoficerów zawodowych Wojska Polskiego, którzy posiadali charakter zawodowego podoficera również w b. państwie zaborczem przyjmuje się cały czas służby poprzedzającej ich nominację na podoficera zawodowego w b. państwie zaborczem.

Przez wyrażenie „zawód nauczycielski“ rozumieć należy tak czynnych nauczycieli, jakoteż tych, którzy jako zawodowi nauczyciele zostali funkcjonariuszami w państwowym nadzorze szkolnym.

§ 29.

Do art. 82 ustawy.

Czas służby należy przyjąć w rozmiarze ustalonym do wymiaru uposażenia emerytalnego, względnie obliczyć według przepisów danego b. państwa zaborczego, a następnie ustalić uposażenie emerytalne licząc za pierwszych dziesięć lat 40%, a za każdy następny rok 2,4% do najwyższej granicy 100%. Od kwoty ustalonej w ten sposób wymierza się uposażenie emerytalne według zasad określonych art. 82 ustawy.

§ 30.

Do art. 84 ustawy.

Lata służby w b. państwach zaborczych, za które przy rozwiązaniu stosunku służbowego otrzymał funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy wkładki emerytalne, opłacane do kas emerytalnych lub zaopatrzeniowych, zaliczają się do wysługi emerytalnej jako służba państwowa jedynie pod warunkiem zwrotu otrzymanych wkładek, w przeciwnym razie mogą być te lata służby wzięte pod uwagę przy obliczaniu wysługi emerytalnej, jako praca zawodowa w myśl art. 97, względnie 101 ustawy. Zwrot podjętych wkładek z kas emerytalnych lub zaopatrzeniowych winien nastąpić w walucie polskiej wedle ustalonego kursu.

Funkcjonariusze państwowi, względnie zawodowi wojskowi, pozostający na służbie czynnej mają złożyć swej przełożonej władzy deklarację, mocą której odstępują Państwu Polskiemu swe pretensje do kas emerytalnych, lub zaopatrzeniowych b. państw zaborczych z tytułu wpłacania wkładek względnie zobowiązują się zwrócić na rzecz Skarbu podniesione wkładki (wzór Nr. 1 względnie 2).

Po otrzymaniu takich deklaracji, względnie po uiszczeniu ostatniej raty podjętych wkładek ma władza służbowa — po zanotowaniu w wykazie stanu służby — zawiadomić odnośnego funkcjonariusza państwowego, względnie zawodowego wojskowego o czasokresie zaliczonym mu do wysługi emerytalnej, na skutek złożonej deklaracji i zwrotu wkładek.

Emeryci, jakoteż wdowy i sieroty po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych, zmarłych w czynnej służbie, lub w stanie spoczynku mają złożyć deklarację według wzoru Nr. 1 względnie 2.

Doliczenie lat do wysługi emerytalnej następuje po całkowitem zwrocie podjętych wkładek.

Wdowy i sieroty, o których mowa w ustępie ostatnim art. 84 ustawy, otrzymują zaopatrzenie w wysokości przewidzianej w ust. 1 art. 61 względnie art. 62 ustawy.

§ 31.

Do art. 85 ustawy.

Przez wyrażenie „z przyczyn natury politycznej“ należy rozumieć działalność odnośnego funkcjonariusza państwowego względnie zawodowego wojskowego b. państwa zaborczego połączoną z korzyścią dla Narodu i Państwa Polskiego. Przyczyna zwolnienia musi być wykazana dowodami niebudzącymi żadnych wątpliwości (dokumentami, względnie zeznaniami co najmniej dwóch wiarogodnych osób).

O policzalności lat służby przed przerwą, wywołaną zwolnieniem ze służby z przyczyn natury politycznej decyduje właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 32.

Do art. 86 ustawy.

Przepis art. 86 ustawy odnosi się do funkcjonariuszów państwowych względnie zawodowych wojskowych, przeniesionych w stan spoczynku przed dniem 1 października 1923 r. ze służby państwowej polskiej, jakoteż do wdów i sierot pozostałych po funkcjonariuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych, zmarłych przed dniem 1 października 1923 r. w służbie czynnej lub w stanie spoczynku.

§ 33.

Do art. 90 ustawy.

Celem uzyskania zaopatrzenia emerytalnego należy dołączyć do podania skierowanego do władzy w myśl § 19 niniejszego rozporządzenia następujące dokumenty:

- a) zaświadczenie właściwej władzy administracyjnej I instancji co do posiadania obywatelstwa Państwa Polskiego w myśl art. 2 względnie 3 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44).
- b) oryginalne dowody co do całokształtu przebiegu służby w b. państwie zaborczem względnie w razie nieposiadania tychże dokładne zestawienie przebiegu służby w b. państwie zaborczem, potwierdzone co do wiarygodności dat podpisami co najmniej dwóch wiarygodnych świadków, którzy z nim równocześnie pozostawali na służbie państwowej, a których podpisy powinny być urzędowo stwierdzone,
- c) oryginalny, względnie sądownie lub notarialnie uwierzytelniony odpis dekretu emerytalnego,
- d) metrykę ślubu, względnie metrykę urodzenia dzieci ewentualnie dokładne zestawienie stanu rodzinnego (imię żony, imiona oraz daty urodzenia dzieci) — dzień, miesiąc i rok, — potwierdzone przez właściwą władzę administracyjną I instancji,
- e) dokładny adres swego stałego zamieszkania z dołączeniem zaświadczenia właściwej władzy administracyjnej I instancji, stwierdzającej tę okoliczność (karta meldunkowa).

§ 34.

Do art. 93 ustawy.

Pod pojęciem b. funkcjonariuszów państwowych, o których mowa w ust. 1 art. 93 rozumieć należy takich b. funkcjonariuszów państw zaborczych, którym dotychczas nie przyznano uposażenia emerytalnego, lecz którym będzie można przyznać uposażenie emerytalne w razie stwierdzenia warunków wymienionych w art. 95 ustawy.

Uposażenia emerytalne emerytowanych funkcjonariuszów państwowych polskich przeliczają według norm wskazanych w ustawie władze II instancji danego działu służbowego, w okręgu którego znajdowało się ostatnie miejsce służbowe emeryta. Wymiaru uposażenia emerytów, przeniesionych w stan spoczynku przez władze naczelne dokonują właściwe władze II instancji po otrzymaniu odnośnych aktów.

Uposażenia emerytowanych funkcjonariuszów państwowych b. państw zaborczych przeliczają według norm określonych w ustawie te władze, które im przyznały względnie przeliczyły uposażenia emerytalne w myśl ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70 poz. 466) z tem, że dotychczas przez władze naczelne przyznane względnie przerachowane zaopatrzenia emerytalne przeliczają właściwe władze II instancji.

Powyższe postanowienia mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierot.

§ 35.

Akta funkcjonariuszów państwowych, posiadających pracę zawodową lub służbę samorządową, zaliczoną przez komisje weryfikacyjne, którym wstrzymano uposażenie czynne z końcem września 1923 r., a przyznano uposażenie emerytalne, mają odnośne władze przedłożyć właściwej władzy naczelnej celem ustalenia w porozumieniu z Ministrem Skarbu lat, zaliczonych do wysługi emerytalnej (art. 97 i 98 ustawy i § 39 niniejszego rozporządzenia).

§ 36.

Władza wymiarowa skutecznie wymiar zaopatrzenia względnie odprawy z art. 76 ustawy, sporządza dekret i tabelę pensyjną i przesyła akt wymiarowy z projektem dekretu tudzież odpisem tabeli pensyjnej, zaopatrzonej pieczęcią urzędową i podpisem naczelnika władzy wymiarowej względnie jego zastępcy, właściwej władzy skarbowej do wglądu.

Władza skarbowa sprawdzi wymiar uposażenia emerytalnego [(pensji wdowiej, sierocej) (względnie odprawy)], zatrzyma u siebie odpis tabeli pensyjnej i zarządzi na jej podstawie przypis zaopatrzenia (odprawy); cały zaś akt wymiarowy, zaopatrzonej klauzulą „zgodzono się, wypłatę uposażenia emerytalnego (pensji wdowiej, sierocej, odprawy) zarządził w Kasie skarbowej w przez Pocztową Kasę Oszczędności” odeśle z powrotem władzy wymiarowej.

Po otrzymaniu aktu wymiarowego, zaopatrzonego powyższą klauzulą, zarządzi władza wymiarowa doręczenie dekretu pensyjnego interesowanej osobie.

Wzory tabel i dekretów pensyjnych załącza się (załączniki Nr. 3 do 11).

Zaopatrzenia emerytalne zawodowych wojskowych, jakoteż wdów i sierot po nich przeliczy Ministerstwo Spraw Wojskowych z Ministerstwem Skarbu.

§ 37.

Przy wypłacie pensji wdowich należy żądać od nich oświadczenia, że nie pobierają ze Skarbu Państwa uposażenia emerytalnego, lub jakiegokolwiek bądź innego zaopatrzenia (art. 3 i 75 ustawy).

§ 38.

Do art. 95 ustawy.

Określenie „nieprzyjęcie dla braku etatu“ należy rozumieć jako odróżnienie od nieprzyjęcia funkcjonariusza b. państw za-
borczych dla innych przyczyn np. złej kwalifikacji i t. p.

§ 39.

Do art. 97 ustawy.

Władze i urzędy zatrudniające funkcjonariuszów państwowych, którym komisje weryfikacyjne policzyły pewną ilość lat pracy zawodowej lub służby samorządowej do wysługi lat, dodatku starszeństwa, dodatku za trzechlecia mają przedłożyć w ciągu miesiąca od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia akta osobiste tych funkcjonariuszów właściwej władzy naczelnej, która w porozumieniu z Ministrem Skarbu określi ilość lat zaliczalnych do emerytury.

§ 40.

Do art. 102 i 103.

Celem uzyskania zaopatrzenia emerytalnego należy dołączyć do podania skierowanego do władzy w myśl § 19 niniejszego rozporządzenia oprócz dowodów, wymienionych w § 33 niniejszego rozporządzenia również dokładnie wypełnioną oraz urzędowo potwierdzoną kartę ewidencyjną ze służby polskiej, przeprowadzoną do chwili zwolnienia z Wojska Polskiego.

Ponadto zwolnieni po dniu 1 lipca 1923 r. winni dołączyć uwierzytelnienie Komisji Gospodarczej co do ostatnio otrzymanego czynnego uposażenia z wyszczególnieniem ewentualnie pobranej odprawy względnie długów skarbowych.

§ 41.

Do art. 104 ustawy.

Celem uzyskania jednorazowej odprawy należy dołączyć do podania skierowanego do władzy w myśl § 19 niniejszego rozporządzenia oprócz dowodów, wyszczególnionych w § 33 niniejszego rozporządzenia również zaświadczenie władzy admi-

nistracyjnej I instancji, iż nie pozostają na służbie państwowej, samorządowej lub w instytucjach państwowych.

§ 42.

Do art. 108 ustawy.

Celem uzyskania zaopatrzenia emerytalnego należy dołączyć do podania, skierowanego do władzy w myśl § 19 niniejszego rozporządzenia oprócz dowodów wymienionych w § 33 pod a, b, d i e niniejszego rozporządzenia również zaświadczenie danej władzy wojskowej, iż prośba petenta o przyjęcie do Wojska Polskiego, wniesiona przed końcem 1919 r., nie została uwzględniona.

§ 43.

Celem uzyskania jednorazowej odprawy w myśl ust. 2 art. 108 ustawy należy dołączyć do podania, skierowanego do władzy, wymienionej w § 19 niniejszego rozporządzenia oprócz dowodów, wyszczególnionych w § 33 niniejszego rozporządzenia ponadto:

- 1) świadectwo komisji wojskowo-lekarskiej, iż jest niezdolny do pracy zarobkowej.
- 2) zaświadczenie właściwej władzy administracyjnej I instancji, iż nie posiada ani ruchomego, ani nieruchomego majątku, tudzież zaświadczenie tej władzy odnośnie ich zajęcia.

C Z Ę Ś Ć II.

Zaszeregowanie przeniesionych w stan spoczynku zwolnionych względnie zmarłych przed dniem 1 października 1923 r. funkcjonariuszów państwowych, zawodowych wojskowych, tudzież sędziów i prokuratorów.

§ 44.

Do art. 82, 83, 86, 95, 99, 102, 103, 104 i 108 ustawy.

Celem wymierzenia uposażenia emerytalnego funkcjonariuszom państwowym (art. 2 ustawy), oraz zawodowym wojskowym, przeniesionym w stan spoczynku, względnie zwolnionym przed dniem 1 października 1923, jakoteż w celu wymierzenia zaopatrzenia emerytalnego osobom po nich pozostałym, o ile zmarli przed dniem 1 października 1923, postanawia się zaszerogowanie tych funkcjonariuszów do poszczególnych grup uposażenia według następujących zasad.

Wymienionych poniżej w rozdziale I i II emerytów zalicza się do szerebła a odpowiedniej grupy.

I. Emeryci b. zaboru austriackiego i rosyjskiego.

- a) wszystkich urzędników, nauczycieli wszystkich szkół państwowych i publicznych, pozostających na etacie Państwa, sędziów i prokuratorów, pracowników poczt, telegrafów i telefonów, którzy pobierali, lub mieliby prawo pobierać uposażenie emerytalne w myśl ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70 poz. 466) według stopni służbowych, określonych ustawą z dn. 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 429) szereguje się do tej grupy uposażenia, która cyfrowo odpowiada stopniowi służbowemu, według którego pobierali lub mieliby prawo pobierać uposażenie emerytalne na podstawie ustawy z dn. 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466).
- b) niższych funkcjonariuszów, którzy pobierali lub mieliby prawo pobierać uposażenie emerytalne na podstawie ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70 poz. 466) według jednego z 9-ciu stopni plac dla niższych funkcjonariuszów państwowych, określonych ustawą z dn. 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 429) do następujących grup:

a to dla emerytów stopnia płacy:	do grupy uposażenia:
1-2	XVI
3-4	XV
5	XIV
6	XIII
7	XII
8	XI
9	X

- c) oficjantów (oficjantki) kancelaryjnych b. zaboru austriackiego do XII grupy uposażenia,
- d) urzędników b. austriackiego zarządu kolejowego, którzy pobierali lub mieliby prawo pobierać uposażenie emerytalne na podstawie ustawy z dn. 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70 poz. 466) do tej grupy, która cyfrowo odpowiada stopniowi służbowemu I — XII z ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 429), według którego pobierali lub mieliby prawo pobierać uposażenie emerytalne,
- e) niższych funkcjonariuszów kolejowych b. zarządu kolejowego austriackiego i wszystkich funkcjonariuszów kolejowych b. zaboru rosyjskiego, którzy pobierali lub mieliby prawo pobierać uposażenie emerytalne według

ustawy z dn. 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) do następujących grup, a mianowicie:

pracowników kolejowych stopnia płacy:	do grupy uposażenia:
1	V
2	V
3	VI
4	VII
5	VIII
6	IX
7	IX
8	X
9	X
10	XI
11	XII
12	XIII
13	XIV
14	XV
15	XVI

- f) emerytowanych wojskowych b. zaboru austriackiego i rosyjskiego posiadających rzeczywiste stopnie:

w armji austriackiej:	rosyjskiej:	szereguje się do grupy:
Generała - majora, równorzędne i wyższe	Generała - majora, równorzędne i wyższe	V
Pułkownika i równorzędne	Pułkownika i równorzędne	VI
Podpułkownika i równorzędne	Podpułkownika i równorzędne	VII
Majora i równorzędne	Majora, kapitana i równorzędne	VIII
Kapitana „	Sztabs - kapitana i równorzędne	IX
Porucznika „	Porucznika i równorzędne	X
Podporucznika i równorzędne	Podporucznika i równorzędne	XI
Gażyistów bez rangi, chorążych i równorzędnych	—	XII
—	Chorążego	XIV
Podoficerów zawodowych w b. armjach austriackiej i rosyjskiej	—	XVI

Oficerów rezerwy, którzyby mieli już przyznane uposażenie emerytalne zalicza się o 2 grupy niżej od tej grupy, która odpowiada równorzędnemu stopniowi oficera zawodowego;

II. Emeryci b. zaboru pruskiego:

A) Wielkopolska i Pomorze:

wszystkich funkcjonariuszów państwowych, którzy pobierali lub mieliby prawo pobierać uposażenie emerytalne w myśl ustawy z dn. 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) jak pod I, a, b, e.

B) Górno-Śląska część województwa śląskiego i w. m. Gdańsk:

a) emerytowanych funkcjonariuszów cywilnych (tudzież nauczycieli) w sposób następujący:

grupa niemiecka:		odpowiada grupie uposażenia:	
		dla posiadających	studja
XIII	B 1 i powyżej .	VI	wyższe . . . V
XII		VII	„ . . . VI
XI		VIII	„ . . . VII
X		IX	„ . . . VIII
IX		X	„ . . . IX
VIII		X	
VII		XI	
VI		XI	
V		XII	
IV		XIII	
III		XIV	
II		XV	
I		XVI	

O ile dane stanowisko było zaliczone według ustawodawstwa niemieckiego względnie pruskiego do dwóch bezpośrednio po sobie następujących grup, należy uwzględnić grupę niższą (z niższem uposażeniem) i zaliczyć danego emeryta do odpowiedniej grupy polskiej chyba, że emeryt wykaże, iż na zasadzie ustawodawstwa niemieckiego względnie pruskiego przysługiwały mu prawne warunki do zaliczenia go do grupy wyższej o wyższem uposażeniu.

b) wszystkich funkcjonariuszów kolejowych b. zaboru pruskiego, których ostatnie miejsce służbowe było położone na Górno-Śląskiej części województwa śląskiego lub na terytorjum w. m. Gdańska w sposób następujący:

grupa niemiecka:

odpowiada stopniowi płac do grupy
kolejowemu z ustawy uposażenia:
z 13 lipca 1920 (Dz. U.
R. P. Nr. 65, poz. 430):

XIII	B 1 i powyżej .	2	V
XII		3	VI
XI		4	VII
X		5	VIII
IX		5	VIII
VIII		6	IX
VII		7	IX
VI		8	X
V		9	X
IV		10	XI
III		11	XII
II		12	XIII
I		13	XIV

C) Emerytowanych wojskowych b. zaboru pruskiego posiadających rzeczywiste stopnie:

	do grupy:
Generała-majora równorządne i wyższe . . .	V
Pułkownika i równorządne	VI
Podpułkownika „	VII
Majora „	VIII
Kapitana „	IX
Porucznika „	X
Podporucznika „	XI
Podoficerów zawodowych, którzy pobierali uposażenie miesięczne	XIV
Podoficerów zawodowych, którzy pobierali żołd	XVI

Oficerów rezerwy, którzy mieli już przyznane uposażenie emerytalne, zalicza się o dwie grupy niżej od tej grupy, która odpowiadała równorzędnemu stopniowi oficera zawodowego.

III. Emeryci polscy:

Funkcjonariuszów państwowych (art. 2 ustawy), którzy przeszli w stan spoczynku ze służby polskiej i którym wymierzono uposażenie emerytalne w myśl ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) od uposażenia pobieranego według jednej z ustaw z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429—436) zalicza się do poszczególnych grup i szczebli uposażenia według zasad następujących:

1) przy zaliczaniu do odpowiednich grup uposażenia stosuje się odnośnie do:

a) funkcjonariuszów państwowych, którym wymierzono uposażenie emerytalne na zasadach ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 429) — postanowienia art. 100 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924);

b) pracowników polskich kolei państwowych — postanowienie art. 104 ustawy z d. 9/X. 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924¹⁾).

c) funkcjonariuszów policji państwowej — postanowienia art. 20 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924);

d) oficjantów (oficjantek) kancelaryjnych — postanowienia zawarte w rozdziale I punkt c § 44 wymienionego w § 1 rozporządzenia Rady Ministrów;

e) profesorów zwyczajnych szkół akademickich zalicza się do IV grupy uposażenia, profesorów nadzwyczajnych tych szkół do V grupy uposażenia¹⁾);

f) nauczycieli i dyrektorów szkół ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich i preparand, wizytatorów, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych i tych, którzy pobierali uposażenie czynne, jak nauczyciele (dyrektorowie) szkół średnich do tej grupy uposażenia, która odpowiada cyfrowo stopniowi służbowemu, według którego pobierali ostatnio w służbie czynnej dodatek drożyzniany według art. 3 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 433);

g) nauczycieli szkół powszechnych i osób pobierających takie same uposażenie do tej grupy uposażenia, która odpowiada cyfrowo stopniowi służbowemu, według którego pobierali zasadniczą płacę miesięczną według art. 1 względnie art. 3 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 434);

h) instruktorów szkół zawodowych do tej grupy uposażenia, która odpowiada cyfrowo stopniowi służbowemu, według którego pobierali ostatnio w służbie czynnej dodatek drożyzniany

¹⁾ p. b i e w brzmieniu podanem obowiązuje od 1 stycznia 1926 r. Poprzednie brzmienie tych punktów, obowiązujące do 31/XII. 1925 r. włącznie, było następujące:

p. b) pracowników polskich kolei państwowych — postanowienia, zawarte w rozdziale I punkt e § 44 wymienionego w § 1 rozporządzenia Rady Ministrów;

p. e) profesorów zwyczajnych szkół akademickich zalicza się do IV grupy uposażenia, profesorów nadzwyczajnych szkół akademickich zalicza się do V grupy uposażenia, tych zaś, którzy przeszli w stan spoczynku przed 1 lipca 1920 r., względnie zmarli przed tym terminem zalicza się: zwyczajnych do VI grupy uposażenia, nadzwyczajnych do VII grupy uposażenia.

według ostatniego ustępu art. 5 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 435);

i) sędziów i prokuratorów — postanowienia art. 2 i 10 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134 poz. 1107).

2) Emerytowanych wojskowych wojsk polskich, którzy przeszli w stan spoczynku przed dniem 1 października 1923 r. szereguje się do następujących grup:

generała broni i równorzędnych	do	II	grupy uposażenia
„ dywizji i „	„	III	„ „
„ brygady i „	„	IV	„ „
pułkownika „	„	V	„ „
podpułkownika i majora i równorzędnych	„	VI	„ „
kapitana i równorzędnych	„	VII	„ „
porucznika i równorzędnych	„	VIII	„ „
podporucznika i równorzędnych	„	IX	„ „
podchorążego i równorzędnych	„	XII	„ „
chorążego i równorzędnych	„	X	„ „
st. sierżanta, st. wachmistrza, st. ogniomistrza, st. bosmana, st. sierżanta żandarmerji, st. majstra wojskowego	„	XI	„ „
sierżanta, wachmistrza, ogniomistrza, bosmana, sierżanta żandarmerji, majstra wojskowego	„	XII	„ „
plutonowego, bosmanmata, st. żandarma, mł. majstra wojsk.	„	XIII	„ „
kaprała, mata, żandarma, podmajstrzego	„	XIV	„ „

3) Zaliczenie funkcjonariuszów państwowych, wymienionych pod 1 oraz emerytowanych wojskowych wojsk polskich, wymienionych pod 2, do szerebli w obrębie danej grupy następuje na zasadach art. 98 oraz ostatniego ustępu art. 100 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) względnie postanowień art. 14 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134 poz. 1107).

C Z Ę Ś Ć III.

Przepisy dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych.

§ 45.

Do art. 82 ustawy.

Emerytowani funkcjonariusze państwowi (art. 2 ustawy) i emerytowani wojskowi b. państw zaborczych, którzy jako obywatele Państwa Polskiego, otrzymują ze Skarbu Państwa uposażenie emerytalne, mogą być niezależnie od odpowiedzialności sądowo-karnej pociągnięci do odpowiedzialności dyscyplinarnej, w myśl postanowień rozporządzenia niniejszego, z powodu:

- a) naruszenia obowiązków, do których zachowania po przeniesieniu w stan spoczynku obowiązani są polscy funkcjonariusze państwowi, względnie zawodowi wojskowi;
- b) naruszenia obowiązku nienagannego zachowania się;
- c) dopuszczenia się czynów, wymienionych w art. 82 ustawy w brzmieniu ustalonem ustawą z dn. 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18 poz. 178).

§ 46.

Postępowanie dyscyplinarne z powodu przewinień, wymienionych w § 45 posiadających znamiona czynu karygodnego ściganego ustawami karnymi, może być zawieszone, aż do ostatecznego zakończenia karnego postępowania sądowego.

§ 47.

Za wymienione w § 45 przewinienia mogą być nałożone tylko podane niżej kary dyscyplinarne:

- a) kara pieniężna do wysokości 20% jednomiesięcznego uposażenia emerytalnego;
- b) umniejszenie uposażenia emerytalnego od 20% do 50% najwyżej na 3 lata;
- c) czasowe lub stałe pozbawienie uposażenia emerytalnego.

W razie nałożenia prawomocnem orzeczeniem dyscyplinarnem jednej z wymienionych wyżej kar dyscyplinarnych, ukarany traci wszelkie uprawnienia, jakiego mu ewentualnie mogły

przysługiwać z tytułu pobierania zaopatrzenia emerytalnego ze Skarbu Państwa.

W razie zastosowania przewidzianej pod c) kary stałego pozbawienia uposażenia emerytalnego, można w orzeczeniu dyscyplinarnem zastosować analogicznie postanowienia art. 83 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164).

§ 48.

Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i emerytowanych wojskowych b. państw zaborczych powołane są w pierwszej instancji utworzone na zasadzie ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 165) Komisje Dyscyplinarne, czynne przy Izbach Skarbowych, w drugiej instancji Najwyższa Komisja Dyscyplinarna, czynna przy Prezesie Rady Ministrów.

Właściwość Komisji Dyscyplinarnej pierwszej instancji zależy od miejsca zamieszkania emeryta w chwili wdrożenia przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego.

Dla emerytów, których miejsce zamieszkania znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej, właściwą jest Komisja Dyscyplinarna, czynna przy Izbie Skarbowej we Lwowie.

§ 49.

O ile rozporządzenie niniejsze inaczej nie stanowi, mają w sprawach dyscyplinarnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych odnośnie postępowania dyscyplinarnego analogiczne zastosowanie postanowienia ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 165).

§ 50.

Postanowienia zawarte w ustępie 2-im art. 7, zdaniu 2-im art. 8, w art. 55 do 61 oraz w art. 71 ustawy wymienionej w § 48 nie mają zastosowania w postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko emerytowanym funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym b. państw zaborczych.

O ile wspomniana w § 48 ustawa mówi o władzy służbowej, wzgl. przełożonej władzy wyższej, rozumieć przez to należy w odniesieniu do spraw dyscyplinarnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych b.

państw zaborczych, izbę skarbową, przy której czynna jest właściwa Komisja Dyscyplinarna.

§ 51.

Przewodniczący Komisji Dyscyplinarnej I-ej wzgl. II-ej instancji przesyła odpisy orzeczenia dyscyplinarnego, po stwierdzeniu prawomocności tego orzeczenia władzy, która spowodowała wdrożenie postępowania dyscyplinarnego oraz władzy wypłacającej uposażenie emerytalne, celem zarządzenia wykonania i zanotowania w koncie emerytalnym i karcie likwidacyjnej, oraz władzy, która przechowuje akta osobowe.

§ 52.

O ile miejsce pobytu obwinionego nie jest znane, a nie ustanowił on obrońcy, Komisja Dyscyplinarna wstrzymuje postępowanie dyscyplinarne, a władza wypłacająca uposażenie emerytalne wypłatę tegoż do chwili stwierdzenia miejsca pobytu obwinionego.

§ 53.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą z dniem 1 października 1923 r.

Załączniki do rozp. Rady Ministrów
z dnia 26 marca 1924 r. poz. 320.

Wzór Nr. 1.

DEKLARACJA

(imię i nazwisko)

wystawiona w myśl art. 84 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych z dn. 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6 poz. 46).

Pragnąc korzystać z praw emerytalnych na mocy powołanej
wyżej ustawy, obowiązuję się podniesione z Kasy emerytalnej

b. państwa wkłady w sumie

zwrócić na rzecz Skarbu Państwa na warunkach i w relacji ustalonych przez Rząd.

dnia 192 r.

(podpis legalizowany)

Wzór Nr. 2.

DEKLARACJA

(imię i nazwisko)

wystawiona w myśl art. 84 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych z dn. 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6 poz. 46).

Pragnąc korzystać z praw emerytalnych na mocy wymienionej
wyżej ustawy, ustępuję na rzecz Skarbu Państwa prawa służące mi
dotychczas jako członkowi Kasy emerytalnej

b. państwa

Oświadczam przytem, że rachunku z powyższą Kasą emerytalną
nie dokonałem.

dnia 192 r.

(podpis legalizowany)

Nazwa władzy wymiarowej (Strona 1).

Wzór Nr. 3.

Tabela pensyjna dla emeryta
polskiego (wzg. wdowy i sierot
po nim).

L.

TABELA PENSYJNA*)

- a) uposażenia emerytalnego
do wymiaru b) pensji wdowiej
c) pensji sierocej

od 1

19 r. począwszy.

1.	Imię i nazwisko funkcjonariusza																																							
2.	Charakter służbowy (stanowisko służbowe)																																							
3.	Miejsce zamieszkania (dokładny adres)																																							
4.	Uposażenie w służbie czynnej, pobierane ostatnio (ustalone w myśl art. 17 i 18): A) płać zasadnicza grupy uposażenia szczebla pkt. B) dodatek w myśl art. 18 " C) dodatek regulacyjny " D) dodatek ekonomiczny na członków rodziny " R a z e m pkt.																																							
5.	Policzalny czas służby: A) w b. państwie zaborczem . . . od . . . do . . . lat . . . mies. . . dni . . . B) służba samorządowa (praca zawodowa w myśl art. 97 ustawy) od . . . do . . . lat . . . mies. . . dni . . . C) w Państwie Polskiem . . . od . . . do . . . lat . . . mies. . . dni . . . D) doliczony czas w myśl art. 11 wzgl. 12 . . . od . . . do . . . lat . . . mies. . . dni . . . E) doliczony czas w myśl art. 37 . . . od . . . do . . . lat . . . mies. . . dni . . . a) służby wojskow. obowiązującej od . . . do . . . lat . . . mies. . . dni . . . b) za studia wyższe . . . od . . . do . . . lat . . . mies. . . dni . . . c) służby kontraktowej . . . od . . . do . . . lat . . . mies. . . dni . . . d) traktowanie służby pracowników Państwowych Kolei Żel., wzgl. pracowników poczt ru- chomych za okres czasu . . . od . . . do . . . Razem . . . lat . . . mies. . . dni . . .																																							
6.	Imię żony Imiona i daty urodzenia dzieci niżej lat 18 Imiona i daty urodzenia dzieci w wieku powyżej lat 18 do 24	<table border="1"> <tr> <td>1)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>2)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>3)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>4)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>5)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>6)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> </table> <table border="1"> <tr> <td>uczęszczających do szkół publicznych</td> <td>1)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td></td> <td>3)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> </table> <table border="1"> <tr> <td>fizycznie albo umysłowo ułomnych</td> <td>1)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2)</td> <td>ur.</td> <td>19</td> </tr> </table>	1)	ur.	19	2)	ur.	19	3)	ur.	19	4)	ur.	19	5)	ur.	19	6)	ur.	19	uczęszczających do szkół publicznych	1)	ur.	19		2)	ur.	19		3)	ur.	19	fizycznie albo umysłowo ułomnych	1)	ur.	19		2)	ur.	19
1)	ur.	19																																						
2)	ur.	19																																						
3)	ur.	19																																						
4)	ur.	19																																						
5)	ur.	19																																						
6)	ur.	19																																						
uczęszczających do szkół publicznych	1)	ur.	19																																					
	2)	ur.	19																																					
	3)	ur.	19																																					
fizycznie albo umysłowo ułomnych	1)	ur.	19																																					
	2)	ur.	19																																					
7.	Pobory czynnej służby wstrzymano z dniem 19																																							

*) Nieodpowiednie skreślić

(Strona 2).

A) Wymiar uposażenia emerytalnego:

- a) Zasadnicze stałe uposażenie w służbie czynnej punktów
za lat służby % punktów
- b) Dodatek stały w myśl art. 18 w służbie czynnej punktów
z tego względu za lat służby % punktów
- Razem punktów**

(słowami)

D o d a t k i c z a s o w e:

- 1) Regulacyjny w służbie czynnej punktów
z tego względu za lat służby % punktów
- 2) Ekonomiczny na członka rodziny punktów
z tego względu za lat służby % punktów
- Razem punktów**

(słowami)

B) Wymiar pensji wdowiej:

- 1) Imię i nazwisko wdowy
- 2) Miejsce zamieszkania (dokładny adres)
- 3) Pensja wdowa wynosi 50% stałego uposażenia emerytalnego zmarłego męża punktów (słowami)
- 4) Data śmierci wdowy

C) Wymiar pensji sierocej:

Imiona i daty urodzenia sierot:

- 1) ur. 1 po koniec 19
- 2) ur. 1 po koniec 19
- 3) ur. 1 po koniec 19
- 4) ur. 1 po koniec 19
- 5) ur. 1 po koniec 19
- 6) ur. 1 po koniec 19

Dla każdej sieroty po 1/4, 1/2 względnie 2/3*) pensji wdowiej, t.j. po punktów.

Razem punktów (słowami)

..... dnia 19

(podpis)

*) Nieodpowiednie skreślić.

Nazwa władzy wymiarowej (Strona 1).

Wzór Nr. 6.

Tabela pensyjna dla emeryt.
funkc. państw. b. państwa za-
borego (wzgl. wdowy i sierot
po nim).

L.

TABELA PENSYJNA*)

do wymiaru a) uposażenia emerytalnego
b) pensji wdowiej
c) pensji sierocej

od 1 19 r. począwszy.

1.	Imię i nazwisko funkcjonariusza	
2.	Ostatni charakter służbowy (stano- wisko służbowe)	
3.	Ostatnia klasa rangi (klasa służbowa, klasa płacy stopień płacy)	
4.	Ostatnia płaca roczna (miesięczna, dzienna)	
5.	Ostatnie miejsce służbowe	
6.	Miejsce zamieszkania (dokładny adres)	
7.	Policzalny czas służby (w b. pań- stwie zaborcem)	od do lat mies. dni
8.	W myśl art. 82 i 83 zaliczony został	do grupy uposażenia szczebla z płacą za- sadniczą w ilości punktów miesięcznie.
9.	Data śmierci funkcjonariusza	
10.	Stan rodzinny	Imię żony
		Imiona i daty uro- dzenia dzieci poni- żej lat 18
		1) ur. 19
		2) ur. 19
		3) ur. 19
		4) ur. 19
11.	UWAGA:	uczęszczających do szkół publicz- nych
		1) ur. 19
		2) ur. 19
		3) ur. 19
		fizycznie albo umysłowo ułom- nych
		1) ur. 19

*) Nieodpowiednie skreślić.

(Strona 2).

A) Wymiar zaopatrzenia emerytalnego:

Stała płaca zasadnicza punktów za lat służby % punktów.

Uposażenie emerytalne wynosi 75% powyższej ilości, t. j.

(słownie)

Dodatki czasowe:

a) Regulacyjny punktów

ze względu na lat służby % punktów

a z tego stosunku % punktów

b) Ekonomiczny na członków rodziny punktów

ze względu na lat służby % punktów

a z tego stosunku % punktów

Razem punktów

(słownie)

B) Wymiar pensji wdowiej:

1) Imię i nazwisko wdowy

2) Miejsce zamieszkania (dokładny adres) w dniu przyznania pensji
wdowiej

3) Pensja wdowia wynosi 50% stałego uposażenia emerytalnego zmarłego
męża, t. j. punktów (słownie)

4) Data śmierci wdowy

C) Wymiar pensji sierocej:

Imiona i daty urodzenia sierot:

1) ur. 1 po koniec 19

2) ur. 1 po koniec 19

3) ur. 1 po koniec 19

4) ur. 1 po koniec 19

5) ur. 1 po koniec 19

6) ur. 1 po koniec 19

Dla każdej sieroty po 1/4, 1/2 względnie 2/3*) pensji wdowiej, t. j. po punktów.

Razem punktów (słownie)

..... dnia 19

(podpis)

*) Nieodpowiednie skreślić.

Nazwa władzy wymiarowej

Wzór Nr. 5.

Dekret pensyjny dla emeryta polskiego, przeniesionego w stan spoczynku po 1 października 1923 r.

L.

DO PANA (NI)

w

..... w przenosi Pana (nią) z dniem 192..... r. w stan spoczynku: 1) na własną prośbę w myśl art. 28 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6 poz. 46) z powodu stwierdzonej przez lekarza urzędowego trwałej niezdolności do służby (z powodu przekroczenia 60 roku życia, względnie uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończenia 55 lat życia) albo 2) z urzędu w myśl art. 29 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6 poz. 46) z powodu niepełnienia służby dla choroby dłużej niż na to zezwalają ustawy o państwowej służbie cywilnej (z powodu trwałej niezdolności do prawidłowego pełnienia służby, wynikającej z ułomności cielesnej albo upadku sił fizycznych lub umysłowych, z powodu przekroczenia 60 lat życia i uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego z powodu nie powołania do służby czynnej w ciągu pół roku od chwili przeniesienia w stan nieczynny), albo 3) w myśl art. 30 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6 poz. 46) na podstawie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego (względnie z innych powodów, wymienionych w tymże art. i poleca równocześnie w ażeby wymierzył(a) Panu (ni) przypadające w myśl art. 17 i 18 ustawy emerytalnej stałe uposażenie emerytalne, albo 2) i przyznaje Panu (ni) w porozumieniu w w myśl art. 19 pow. ust. emeryt. ze względu na policzalną służbę w ilości lat od stałego uposażenia służbowego w myśl art. 6 tejże ustawy w wysokości punktów uposażenie emerytalne w wysokości % t. j. punktów miesięcznie, którego wypłatę wraz z dodatkiem regulacyjnym względnie z dodatkiem w myśl art. 20 pow. ustawy zarządziła Izba Skarbowa w przez Kasę Skarbową (przez Pocztową Kasę Oszczędności).

Zaległe raty uposażenia emerytalnego otrzyma Pan (ni) naraz, bieżące zaś raty otrzymywać Pan (ni) będzie w ratach miesięcznych, przypadających dnia 1, a płatnych dnia 2 każdego miesiąca pod warunkiem spożywania uposażenia emerytalnego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Przeciwko orzeczeniu o przeniesieniu w stan spoczynku tudzież, przeciwko ustaleniu podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego służy Panu (ni) prawo wniesienia w ciągu 30 dni zażalenia do

O wszelkich zmianach, mających wpływ na pobór dodatku ekonomicznego na żonę: np. śmierć żony, unieważnienie małżeństwa, separacja bez obowiązków alimentacji, lub wymiar tejże w niższej kwocie niż dodatek ekonomiczny, objęcie posady państwowej (ewentualnie na dziecko: np. śmierć tegoż, zawarcie związku małżeńskiego, objęcie stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej i t. p.)

należy pod rygorem skutków, przewidzianych w art. 4 powołanej ustawy emerytalnej, bezzwłocznie zawiadomić Izbę Skarbową w i dołączyć odnośne dokumenty, jak metrykę śmierci, wyrok sądowy, metrykę ślubu i t. p.

Załączniki proszę zwraca się.

..... dnia 192..... r.

(podpis)

Nazwa władzy wymiarowej

Wzór Nr. 6.

Dekret pensyjny dla emeryta polskiego, przeniesionego w stan spoczynku przed dniem 1 października 1923 r.

L.

DO PANA (NI)

w

..... w przyznaje Panu (ni) w porozumieniu z w myśl art. 86 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) ze względu na policzalną służbę państwową w b. państwie zaborczym i w Państwie Polskiem w ilości lat od uposażenia według grupy szczebla w myśl art. 6 pow. ust. w ilości punktów, począwszy od dnia 1 października 1923 r. uposażenie emerytalne w wysokości % t. j. punktów miesięcznie, którego wypłatę wraz z dodatkiem regulacyjnym (i ekonomicznym na członka rodziny) zarządziła Izba Skarbowa przez Kasę Skarbową w (przez Pocztową Kasę Oszczędności).

Zaległe raty uposażenia emerytalnego otrzyma Pan (ni) naraz, bieżące zaś raty otrzymywać Pan (ni) będzie w ratach miesięcznych, przypadających dnia 1, a płatnych dnia 2 każdego miesiąca pod warunkiem spożywania uposażenia emerytalnego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Przeciw wymiarowi uposażenia emerytalnego służy Panu (ni) prawo zażalenia do właściwej władzy naczelnej w ciągu dni 30.

O wszelkich zmianach, mających wpływ na pobór dodatku ekonomicznego na żonę np. śmierć żony, unieważnienie małżeństwa, separacja bez obowiązków alimentacji, lub wymiar tejże w niższej kwocie niż dodatek ekonomiczny, objęcie posady państwowej (ewentualnie na dziecko: np. śmierć tegoż, zawarcie związku małżeńskiego, objęcie stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej i t. p.) należy pod rygorem skutków przewidzianych w art. 4 pow. ust. emeryt., bezzwłocznie zawiadomić Izbę Skarbową w i dołączyć odnośne dokumenty, jak metrykę śmierci, wyrok sądowy, metrykę ślubu i t. p.

Załączniki proszę zwraca się.

..... dnia 192..... r.

(podpis)

Nazwa władzy wymiarowej

Wzór Nr. 7.

Dekret przyznający uposażenie emerytalne, gdy przeniesienie w stan spoczynku zostało załatwione oddzielnie.

L.

DO PANA (NI)

w

Z powodu przeniesienia Pana (ni) rozporządzeniem Izby Skarbowej z dnia L. od dnia 1 kwietnia 1924 r. w stan spoczynku przyznaje się Panu (ni) w myśl art. 17 i 18 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) uposażenie emerytalne w wysokości punktów miesięcznie płatne począwszy od 2 kwietnia 1924 r. zgóry za pośrednictwem Kasy

Przy obliczeniu tego uposażenia wzięto za podstawę obliczenia w myśl art. 17 i 18 powyższej ustawy punktów i lat wysługi emerytalnej.

Na ilość punktów składa się punktów grupy szczebla do którego był (a) Pan (ni) ostatnio zaszeregowany (a) w służbie czynnej punktów dodatku zaliczalnego do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego w myśl art. 18 powołanej ustawy.

Na ilość lat wysługi emerytalnej składa lat służby państwowej polskiej lat służby w b. państwie zaborcem lat służby samorządowej, względnie pracy zawodowej, lat doliczonych w myśl art. 11 względnie 12 ustawy z powodu utraty % zdolności do zarobkowania (wskutek nieszczęśliwego wypadku).

Klauzula odnośnie wniesienia zażalenia.

..... dnia 192..... r.

(podpis)

Nazwa władzy wymiarowej

Wzór Nr. 8.

Dekret pensyjny dla emerytowanego funkcjon. b. państwa zaborczego.

L.

DO PANA (NI)

w

..... w przyznaje Panu (ni) w porozumieniu z w w myśl art. 82 i 83 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6 poz. 46) ze względu na policzalną służbę państwową w b. państwie w ilości lat ostatnio w klasie płacy (względnie klasie rangi), po zaliczeniu do grupy uposażenia szczebla stałe uposażenie emerytalne w myśl art. 6 powołanej ustawy w ilości punktów miesięcznie, poczynając od dnia 1 19 r. według poniższego obliczenia:

stałe uposażenie w ilości punktów
za policzalną służbę w ilości lat 83 % punktów
uposażenie emerytalne w wysokości 75% punktów.

Wypłatę uposażenia emerytalnego wraz z dodatkiem regulacyjnym, tudzież wraz z dodatkiem w myśl art. 20 pow. ust. zarządziła Izba Skarbowa przez Kasę Skarbową w (przez Pocztową Kasę Oszczędności).

Zaległe raty uposażenia emerytalnego otrzyma Pan (ni) naraz, bieżące zaś raty otrzymywać Pan (ni) będzie w ratach miesięcznych, przypadających dnia 1, a płatnych dnia 2 każdego miesiąca pod warunkiem spożywania uposażenia emerytalnego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Przeciwko orzeczeniu o przeniesieniu w stan spoczynku tudzież przeciwko ustaleniu podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego służy Panu (ni) prawo wniesienia w ciągu 30 dni zażalenia do

O wszelkich zmianach, mających wpływ na pobór dodatku, ekonomicznego na żonę: np. śmierć żony, unieważnienie małżeństwa, separacja bez obowiązku alimentacji, lub wymiar tejże w niższej kwocie niż dodatek ekonomiczny, objęcie posady państwowej (ewentualnie na dziecko: np. śmierć tegoż, zawarcie związku małżeńskiego) objęcie stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej i t. p. należy pod rygorem skutków, przewidzianych w art. 4 powołanej ustawy emerytalnej, bezzwłocznie zawiadomić Izbę Skarbową w i dołączyć odnośnie dokumenty, jak metrykę śmierci, wyrok sądowy, metrykę ślubu i t. p.

Załączniki prośby zwraca się.

..... dnia 192..... r.

(podpis)

Nazwa władzy wymiarowej

L. _____

Wzór Nr. 9

Dekret przyznania pensji wdowie (i sierocej) po funkcjonariuszu polskim, przeniesionym w stan spoczynku po 1 października 1923 r.

DO PANI _____

wdowy po _____

w _____

Pani w porozumieniu z Izłą Skarbową w _____ przyznaje wdowie po zmarłym w czynnej służbie (emerytowanym) w myśl art. 60 i 61 (wzgl. art. 62) ustawy z dn. 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), poczynszy od dnia 1 192 r. na czas wdowieństwa pensję wdową wedle umieszczonego obliczenia (w wysokości 50% stałego uposażenia emerytalnego zmarłego męża*) w ilości _____ punktów miesięcznie, tudzież pensję sierocą dla pozostałych sierot t. j. 1) syna (córk) _____ ur. _____ 19 _____ r. 2) i t. d. i t. d. w ilości po _____ punktów miesięcznie, czyli łącznie z pensją wdową w ilości _____ punktów miesięcznie, których wypłatę wraz z dodatkiem regulacyjnym zarządziła Izba Skarbowa w _____ przez Kasę Skarbową w _____ (przez Pocztową Kasę Oszczędności).

Zaległe raty pensji wdowiej (i sierocej) otrzyma Pani naraz, bieżące zaś raty otrzymywać Pani będzie w ratach miesięcznych, przypadających dn. 1, a płatnych dn. 2 każdego miesiąca pod warunkiem spożywania pensji w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Obliczenie uposażenia emerytalnego zmarłego męża:

Stałe uposażenie zasadnicze. _____ punktów
Dodatek w myśl art. 18 powołanej ustawy. _____ punktów

Razem _____ punktów

Za policzalną służbę w ilości lat _____ % _____

Pensja wdowa 50% (**). _____

Pensja sieroca dla _____ sierot po

1/4, 1/2, 2/3 pensji wdowiej t. j. po _____

punktów dla każdej łącznie. _____

Razem _____ punktów

Przeciw ustaleniu podstawy wymiaru pensji wdowiej (i sierocej) przysługuje Pani prawo wniesienia w ciągu 30 dni zażalenia do

O wszelkich zmianach w stanie rodzinnym np. śmierć dziecka, zawarcie związku małżeńskiego, objęcie posady państwowej lub samorządowej przez dziecko i t. p. należy pod rygorem skutków, przewidzianych w art. 4 pow. ustawy bezzwłocznie zawiadomić Izłą Skarbową i dołączyć odnośne dokumenty jak: metrykę śmierci dziecka, metrykę ślubu i t. p.

Załączniki prośby zwraca się. _____ dnia _____ 192 r.

(podpis)

*) Przy wdowach po emerytach Państwa Polskiego odpada potrzeba umieszczenia w dekrete pensyjnym obliczenia uposażenia emerytalnego zmarłego męża.

**) Nieodpowiednie skreślić.

Nazwa władzy wymiarowej

L. _____

Wzór Nr. 10

Dekret pensyjny przyznania pensji wdowiej (sierocej) po funkcjonariuszu polskim, przeniesionym w stan spoczynku przed 1 października 1923 r.

DO PANI _____

wdowy po _____

w _____

Pani w porozumieniu z Izłą Skarbową w _____ przyznaje wdowie po zmarłym w służbie czynnej (emerytowanym) w myśl art. 86 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), poczynszy od dnia 1 192 r. na czas wdowieństwa pensję wdową wedle poniżej umieszczonego obliczenia (w wysokości 50% stałego uposażenia emerytalnego zmarłego męża*) w ilości _____ punktów miesięcznie tudzież pensję sierocą dla pozostałych sierot t. j. 1) syna (córk) _____ ur. _____ 19 _____ r. 2) i t. d. i t. d. w ilości po _____ punktów, czyli łącznie z pensją wdową w ilości punktów miesięcznie, których wypłatę wraz z odpowiednim dodatkiem regulacyjnym zarządziła Izba Skarbowa w _____ przez Kasę Skarbową w _____ (przez Pocztową Kasę Oszczędności).

Zaległe raty pensji wdowiej (i sierocej) otrzyma Pani naraz, bieżące zaś raty otrzymywać Pani będzie w ratach miesięcznych, przypadających dnia 1, a płatnych dnia 2 każdego miesiąca pod warunkiem spożywania pensji w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Obliczenie stałego uposażenia emerytalnego zmarłego męża:

Według _____ grupy uposażenia szczebla _____ (art. 83 powoł. ust.) _____ pkt.

Za policzalną służbę w ilości _____ lat _____ % _____

Pensja wdowa 50% (**). _____

Pensja sieroca dla _____ sierot po 1/4, 1/2, 2/3 pen-

sji wdowiej t. j. po _____ punktów dla każdej

sieroty, łącznie. _____

Razem _____ pkt.

Przeciwko ustaleniu podstawy wymiaru pensji wdowiej (i sierocej) przysługuje Pani prawo wniesienia w ciągu 30 dni zażalenia do

O wszelkich zmianach i t. d., jak załącznik Nr. 9.

Załączniki prośby zwraca się.

_____, dnia _____ 192 r.

(podpis)

*) Przy wdowach po emerytach, pobierających już uposażenie emerytalne wedle art. 86, odpada potrzeba umieszczenia w dekrete pensyjnym emerytury zmarłego męża.

**) Nieodpowiednie skreślić.

Nazwa władzy wymiarowej

Wzór Nr. 11

Dekret przyznania pensji wdowie (i sierocej) po emerytowanym funkcjonariuszu państwowym b. państwa zaborczego.

L.

DO PANI

wdowy po

w

Pani w porozumieniu z Izłą Skarbową przysnaje jako wdowie po b. państwa w myśl art. 87 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), począwszy od dnia 1 192 r. na czas wdowieństwa pensję wdowią wedle niżej umieszczonego obliczenia w wysokości 50% stałego uposażenia emerytalnego zmarłego męża*) w ilości punktów miesięcznie, tudzież pensję sierocą dla pozostałych sierot t. j.:

1) syna (córkę) ur. 19 r. do końca 19 r.

2) i t. d., i t. d., w ilości punktów, czyli łącznie z pensją wdowią w ilości punktów, których wypłatę wraz z odpowiednim dodatkiem regulacyjnym zarządziła Izba Skarbowa w przez Kasę Skarbową w (przez Pocztową Kasę Oszczędności).

Zaległe raty pensji wdowiej (i sierocej) otrzyma Pani naraz bieżące zaś raty otrzymywać Pani będzie w ratach miesięcznych, zapadających dnia 1, a płatnych dnia 2 każdego miesiąca pod warunkiem spożywania pensji w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Obliczenie uposażenia emerytalnego zmarłego męża:

W myśl art. 82 i 83 pow. ust. zaliczony został do grupy uposażenia szczebla z płacą zasadniczą w ilości pkt. Za policzalną służbę w ilości lat % Uposażenie emerytalne wynosiłoby 75% t. j. Pensja wdowią wynosi 50% powyższej ilości t. j. Pensja sieroca dla każdej sieroty po 1/4, 1/2, 2/3**) pensji wdowiej, t. j. po punktów dla każdej, łącznie Razem pkt.

Przeciwno ustaleniu podstawy wymiaru pensji wdowiej i sierocej przysługuje Pani prawo wniesienia w ciągu dni 30 zażalenia do

O wszelkich zmianach i t. d. jak załącznik Nr. 9.

Załączniki proszę zwraca się.

....., dnia 19 r.

(podpis)

*) Przy wdowach po emerytach, pobierających już uposażenie emerytalne wedle art. 82 i 83, odpada potrzeba umieszczenia w dekreście pensyjnym uposażenia emerytalnego zmarłego męża.

**) Nieodpowiednie skreślić.

Nr. 2.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 9 kwietnia 1924 r.

o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych, oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych.

(Dz. Ust. Nr. 34 z 1924 r., poz. 355).

Na zasadzie art. 14 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) zarządza się co następuje:

Rozdział I.

Postanowienia dotyczące wyłącznie funkcjonariuszów państwowych.

§ 1. Ustanawia się komisje lekarskie dla funkcjonariuszów państwowych w I instancji dla każdego powiatu przy starostwie, dla m. st. Warszawy przy Komisarjacie Rządu, dla miast Krakowa i Lwowa przy magistratach tychże miast, w II instancji dla każdego województwa przy urzędzie wojewódzkim, a przy delegacie Rządu w Wilnie dla Ziemi Wileńskiej; komisji lekarskiej II instancji przy Urzędzie Wojewódzkim warszawskim porucza się wykonywanie czynności komisji lekarskiej II instancji także w odniesieniu do m. st. Warszawy.

§ 2. Do kompetencji komisji lekarskiej I instancji należy:

- ocena zdolności do służby w wypadkach wskazanych w punktach 1 i 2 art. 9 ustawy;
- ocena stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej w myśl art. 11 i 12 ustawy;
- stwierdzenie związku przyczynowego choroby (kalektwa) ze służbą państwową, specjalnie zaś ustalenie, czy choroba powstała z przyczyn, przewidzianych w art. 9 ustawy, oraz ustalenie winy chorego (kaleki) w jej powstaniu;
- stwierdzenie potrzeby umieszczenia emerytowanego funkcjonariusza państwowego w państwowym zakładzie dla umysłowo chorych w myśl art. 42 ustawy;
- stwierdzenie stanu niezdolności lub zdolności do służby lub pracy zarobkowej pozostającego w stanie spoczynku funkcjonariusza państwowego w wypadkach, wskazanych w art. 39 ustawy;

Do kompetencji komisji lekarskiej II instancji należy:

ostateczne stwierdzenie trwałej niezdolności do służby w wypadkach, wymienionych w art. 31 ustawy, tudzież ostateczne orzekanie w sprawach wymienionych w ustępie pierwszym niniejszego paragrafu pod pkt. a), b), d), e), jeżeli zdania członków komisji-lekarzy I instancji są podzielone, jeżeli władza powołana do przenoszenia funkcjonariusza w stan spoczynku tego zażąda z uzasadnionej przyczyny, oraz jeżeli prosi o to badany funkcjonariusz na zasadzie przedłożonych prywatnych świadectw lekarskich, stwierdzających jego stan zdrowia w sposób odmienny od komisji lekarskiej I instancji, w sprawie zaś pod pkt. c), jeżeli władza powołana do przenoszenia funkcjonariusza w stan spoczynku (art. 26 ustawy) zażąda orzeczenia komisji lekarskiej II instancji.

§ 3. Skład komisji lekarskiej I instancji w wypadkach, przewidzianych w punktach d) i e) § 2 stanowią:

lekarz urzędowy powiatu (dla m. st. Warszawy Naczelnik Urzędu Zdrowia Publicznego przy Komisarzacie Rządu dla m. st. Warszawy, a dla miast Krakowa i Lwowa fizyk miejski), jako przewodniczący, oraz drugi lekarz urzędowy wyznaczony przez wojewodę (w Warszawie przez Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, w Ziemi Wileńskiej przez delegata Rządu w Wilnie). W razie braku drugiego lekarza urzędowego w miejscu siedziby starostwa wyznacza wojewoda (delegat Rządu w Wilnie) jako drugiego członka komisji, miejscowego lekarza sądowego, a w razie braku takiego, lekarza urzędowego z najbliższej miejscowości. Przy badaniu pracowników państwowych Kolei Żelaznych wchodzi w skład komisji ponadto lekarz kolejowy, wyznaczony przez Prezesa tej dyrekcji kolejowej, w okręgu której znajduje się miejscowość, w której odbywają się posiedzenia komisji lekarskiej.

Skład komisji lekarskiej II instancji stanowią:

naczelnik Wydziału Zdrowia województwa (delegatury Rządu w Wilnie), jako przewodniczący, jeden z inspektorów lekarskich, wyznaczony przez wojewodę (delegata Rządu w Wilnie), oraz naczelny lekarz tej dyrekcji kolejowej, w której okręgu jest siedziba danego województwa (w Wilnie naczelny lekarz dyrekcji Wileńskiej). Do komisji lekarskiej II instancji przy województwie pomorskiem deleguje prezes dyrekcji kolejowej w Gdańsku w miejsce naczelnego lekarza kolejowego, jednego z lekarzy kolejowych, zamieszkałego w Toruniu.

§ 4. We wszystkich innych wypadkach § 3 nie objętych w skład komisji lekarskiej wchodzi starosta względnie jego zastępca jako przewodniczący, przedstawiciel władzy służbowej badanego funkcjonariusza oraz członkowie wymienieni w ustępie pierwszym § 3, zaś w skład komisji lekarskiej II instancji wojewoda, względnie jego zastępca jako przewodniczący, przed-

stawiciel władzy służbowej funkcjonariusza, względnie władzy bezpośrednio wyższej, oraz członkowie wymienieni w ustępie drugim § 3.

§ 5. Komisja lekarska I instancji poddaje funkcjonariusza państwowego badaniu na pisemne wezwanie ze strony jego władzy służbowej, skierowane do jej przewodniczącego, a komisja II instancji, po przysłaniu protokołu badania komisji lekarskiej I instancji, w wypadkach, przewidzianych w ustępie ostatnim § 2. Przewodniczący zawiadamia władzę służbową, względnie władzę bezpośrednio wyższą o wyznaczonym terminie celem wezwania funkcjonariusza do poddania się badaniu komisji. Stwierdzenia komisji lekarskiej stanowią podstawę do orzeczeń właściwej władzy. Przeprowadzenie badania i jego wynik stwierdza się protokółarnie. Protokół podpisują wszyscy członkowie komisji lekarskiej, poczem przewodniczący komisji, jeżeli jej orzeczenie jest ostateczne, przesyła jeden egzemplarz bezzwłocznie władzy, która zarządziła badanie funkcjonariusza państwowego, w przeciwnym razie komisji lekarskiej II instancji. Członek komisji lekarskiej I instancji, będący odmiennego zdania niż reszta członków komisji, zaznacza to w protokole badania i umieszcza swój podpis. W takim wypadku przewodniczący przekazuje komisji lekarskiej II instancji sprawę do ponownego zbadania i wydania orzeczenia, zawiadamiając o tem równocześnie właściwą władzę badanego funkcjonariusza.

Badanie funkcjonariusza państwowego przez komisje lekarskie winno nastąpić nie później niż w 6 tygodni od dnia otrzymania powiadomienia przez przewodniczącego.

Wynik badania spisuje komisja lekarska w formie odpowiedzi na pytania (wzór Nr. 1 i Nr. 2); komisja lekarska II instancji zaznacza w nagłówku „orzeczenie II instancji“.

§ 6. Ocenę zdolności do służby, oraz stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej, należy opierać na zasadach, zawartych w załączniku Nr. 3.

Jeżeli z powodu nieszczęśliwego wypadku wdrożone zostało postępowanie sądowo-karne, winna komisja w swoim orzeczeniu opierać się w zasadzie na wynikach tego postępowania i dołączyć do aktów dochodzeń odpisy odnośnych protokołów śledztwa, względnie dochodzeń karno-sądowych.

Stwierdzenie związku przyczynowego choroby (kalectwa) ze służbą państwową, w myśl pkt. 2 art. 9 ustawy, winna komisja przeprowadzać w drodze dochodzeń co do przyczyny wypadku i towarzyszących mu okoliczności i na tej podstawie ustalać, czy wypadek powstał z powodu, lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych; ewentualnie w razie koniecznej potrzeby przeprowadzić dochodzenia na miejscu. Każda czynność dochodzeń ma być ustalona protokołem, a przewodniczący dołącza akta dochodzeń do zawiadomienia o orzeczeniu komisji.

Orzeczenie komisji zapada większością głosów, w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

§ 7. Celem stwierdzenia trwałej niezdolności do służby w wypadkach, określonych w pkt. 1 art. 9 ustawy winna komisja ustalić, czy choroba (kalectwo) powstała po wstąpieniu do służby i czy funkcjonariusz nie ponosi winy jej powstania, w tym wypadku może komisja zwrócić się do władzy, która zarządziła badanie funkcjonariusza państwowego o przesłuchanie świadków, względnie przesłuchiwać świadków, przedstawionych przez wymienioną władzę lub badanego funkcjonariusza państwowego.

§ 8. Jeżeli funkcjonariusz państwowy, który ma być poddany badaniu komisji, zawiadomi, że nie może się stawić na wzywanie komisji lekarskiej, z powodu choroby obłożnej, winien do zawiadomienia dołączyć świadectwo lekarskie, władza zaś żądająca badania rozstrzyga, czy badanie ma być odłożone, czy też komisja ma się udać na miejsce pobytu funkcjonariusza, o ile miejsce to leży poza miejscem urzędowania komisji.

§ 9. Członkom komisji lekarskiej, nie będącym funkcjonariuszami państwowymi przyznaje się diety w takiej wysokości, jak funkcjonariuszom państwowym VII st. służbowego, o ile zaś nie mieszkają w miejscu posiedzenia komisji przyznaje się ponadto zwrot kosztów podróży z miejsca zamieszkania do miejsca posiedzeń komisji i z powrotem, na zasadzie przepisów w sprawie diet i kosztów podróży funkcjonariuszów państwowych, z wyjątkiem zwrotu kosztów przewozu bagaży podróży, oraz wydatków na tragarzy. Wszelkie wydatki, połączone z badaniem funkcjonariuszów państwowych, obciążają zarząd Ministerstwa Skarbu.

Rozdział II.

Postanowienia dotyczące wyłącznie zawodowych wojskowych.

§ 10. Ocena zdolności do służby wojskowej w wypadkach, wskazanych w art. 9 ustawy, stopień utraty zdolności do pracy zarobkowej w myśl art. 11 i 12 ustawy, związek przyczynowy choroby (kalectwa) ze służbą wojskową, ostateczną trwałą niezdolność do służby wojskowej w myśl art. 47 ustawy, jakoteż stała potrzeba opieki osób postronnych lub szczególnej opieki w myśl art. 55 i 56 ustawy, stwierdza orzeczenie komisji wojskowo-lekarskiej, zatwierdzone przez Ministra Spraw Wojskowych, względnie dowódcę okręgu korpusu.

§ 11. Orzeczenie, wydane w myśl § 10 niniejszego rozporządzenia, zatwierdza dowódca okręgu korpusu względem szeregowych zawodowych, względem zaś oficerów — zatwierdza Minister Spraw Wojskowych.

§ 12. Nieszczęśliwy wypadek podczas wlotu służbowego (art. 53 ustawy) stwierdza odnośny dowódca na podstawie urzędowych dochodzeń i dołącza protokoły dochodzeń do aktu w sprawie przyznania zaopatrzenia.

§ 13. W skład komisji wojskowo-lekarskiej przy dowódcy okręgu korpusu wchodzi:

- 1) lekarz wojskowy w stopniu pułkownika lub podpułkownika, jako przewodniczący;
- 2)
- 3) dwóch lekarzy wojskowych (oficerów sztabowych);
- 4) przedstawiciel intendentury (oficer sztabowy);
- 5) przedstawiciel sztabu okręgu (oficer sztabowy) jako członkowie.

Przewodniczącego, członków i zastępców komisji wojskowo-lekarskiej wyznacza dowódca okręgu korpusu.

Kompetencji komisji wojskowo-lekarskiej przy dowódcy okręgu korpusu podlegają wszyscy zawodowi szeregowi, oraz oficerowie z wyjątkiem tych, o których mowa w § 14 niniejszego rozporządzenia.

§ 14. Generalowie, oraz wyżsi oficerowie, którzy zajmują stanowiska szefów departamentów, oddziałów sztabu generalnego, szefów służb w dowództwach okręgów korpusów i szefów służb w okręgu, jako też ci oficerowie, co do których uzna za wskazane odnośny dowódca okręgu korpusu lub zarządzi Minister Spraw Wojskowych, mają być przedstawieni do komisji wojskowo-lekarskiej przy Ministrze Spraw Wojskowych.

§ 15. W skład komisji wojskowo-lekarskiej przy Ministrze Spraw Wojskowych wchodzi:

- 1) przedstawiciel departamentu sanitarnego generał brygady - lekarz lub pułkownik - lekarz, jako przewodniczący;
- 2)
- 3) dwóch lekarzy - oficerów sztabowych;
- 4) przedstawiciel departamentu intendentury (oficer sztabowy);
- 5) przedstawiciel oddziału osobowego sztabu generalnego (oficer sztabowy), jako członkowie.

Przewodniczącego, członków i zastępców komisji wojskowo-lekarskiej przy Ministrze Spraw Wojskowych pod 1, 2, 3 i 4 wyznaczają szefowie odnośnych departamentów, przedstawiciela zaś oddziału osobowego sztabu generalnego szef tego oddziału.

§ 16. Do kompetencji komisji wojskowo-lekarskiej należy:

- a) ocena zdolności do służby w wypadkach, wskazanych w art. 9 ustawy;

- b) ocena stopnia utraty zdolności zarobkowej w myśl art. 11 i 12 ustawy;
- c) stwierdzanie związku przyczynowego (kalectwa) ze służbą wojskową, specjalnie zaś ustalanie czy choroba (kalectwo) powstała z przyczyn, przewidzianych w art. 9 ustawy, oraz ustalanie winy chorego (kaleki) w jej powstaniu;
- d) stwierdzanie istnienia, względnie nieistnienia stałej potrzeby opieki osób postronnych, lub poszczegółnej opieki (potrzeba umieszczenia w domu inwalidów, względnie w zakładzie leczniczym dla umysłowo chorych).

§ 17. Komisje wojskowo - lekarskie zwoływane są na zarządzenie dowódców okręgów korpusów, względnie Ministra Spraw Wojskowych w miarę potrzeby w miejscach i terminach przez nich określonych.

Stwierdzenia komisji wojskowo - lekarskich stanowią podstawę dla orzeczeń odnośnych władz.

§ 18. Orzeczenia po ich zatwierdzeniu w myśl § 11 niniejszego rozporządzenia, oraz ewentualne akty dochodzeń przekazuje się władzom, wyszczególnionym w art. 46 ustawy.

§ 19. Od zatwierdzonego w myśl § 11 niniejszego rozporządzenia orzeczenia komisji wojskowo-lekarskiej w przedmiocie danego stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej, oraz nieprzyznania związku przyczynowego choroby (kalectwa) ze służbą wojskową zawodowemu wojskowemu przysługuje prawo odwołania się do komisji odwoławczej.

§ 20. Do rozpatrywania i rozstrzygania odwołań od tych orzeczeń komisji wojskowo-lekarskich, które zatwierdzone zostały przez Ministra Spraw Wojskowych właściwą jest komisja odwoławcza przy Ministrze Spraw Wojskowych.

Do rozpatrywania i rozstrzygania odwołań od tych orzeczeń komisji wojskowo-lekarskich, które zatwierdzone zostały przez dowódców okręgów korpusów, właściwą jest okręgowa komisja odwoławcza przy tym dowództwie okręgu korpusu, w którym zatwierdzone zostało odnośne orzeczenie.

§ 21. W skład komisji odwoławczej przy Ministrze Spraw Wojskowych wchodzi:

- a) przedstawiciel Ministra Spraw Wojskowych w stopniu generała brygady, lub pułkownika z korpusu oficerów sądowych, względnie jego zastępcą w jednym z tych stopni wojskowych — jako przewodniczący;
- b) przedstawiciel Ministra Skarbu;
- c) wojskowy lekarz sztabowy, względnie zastępcy wymienionych pod b) i c), jako członkowie.

Przewodniczącego, członków i zastępców komisji odwoławczej przy Ministrze Spraw Wojskowych wyznaczają właściwi Ministrowie.

W skład okręgowej komisji odwoławczej wchodzi:

- a) przedstawiciel dowódcy okręgu korpusu w stopniu pułkownika lub podpułkownika z korpusu oficerów sądowych, względnie jego zastępcą w jednym z tych stopni wojskowych — jako przewodniczący;
- b) przedstawiciel właściwej izby skarbowej;
- c) wojskowy lekarz sztabowy, względnie zastępcy wymienionych pod b) i c), jako członkowie.

Przewodniczącego, członków i zastępców okręgowej komisji odwoławczej wyznaczają: przewodniczącego i członka wymienionego pod a) i c), względnie ich zastępców dowódcę okręgu korpusu, zaś członka wymienionego pod b), względnie jego zastępcę dyrektora właściwej izby skarbowej.

§ 22. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą obowiązującą od dnia 1 października 1923 r.

(Strona 1).

Władza (urząd)

w

L.....

Badanie lekarskie celem przeniesienia w stan spoczynku.

Wzór Nr. 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 1924 r., poz. 355.

Do lekarza urzędowego przy Starostwie
Komisji Lekarskiej

przy

w

Celem przeniesienia w stan spoczynku

..... zechce Pan Doktor (Komisja Lekarska) zbadać (podać ponownemu badaniu) i wydać orzeczenie na odwrotnej stronie niniejszego pisma i zwrócić je bezzwłocznie.

Jednocześnie wzywa się nazwanego funkcjonariusza państwowego do jawienia się u Pana Doktora (przed Komisją Lekarską) w terminie

Podpis Naczelnika lub jego zastępcy władzy (urzędu) żądającego zbadania i pieczęć urzędowa.

N. B. Niepotrzebne skreślić.

(Strona 2).

L.p.	Pytanie	Odpowiedź
1.	Naukowe określenie choroby (kalectwa). W razie istnienia 2-ch lub kilku chorób podać na czele najważniejsze, wzgl. podstawowe.	
2.	Główne objawy choroby (cierpienia).	
3.	Czy choroba (cierpienie) powstała przed wstąpieniem do służby.	
4.	Czy podczas służby, wśród jakich okoliczności (podczas wykonywania obowiązków służbowych, poza służbą, na urlopie i t. p.).	
5.	1) od kiedy badany nie pełnił służby z powodu choroby, 2) czy jest wskazaniem udzielenie (przedłużenie) urlopu dla poratowania zdrowia i na jaki czas, czy przeniesienie w stan spoczynku, 3) czy stan choroby może ustąpić i w przeciągu jakiego czasu.	
6.	1) czy badany jest niezdolny do służby: a) na zajmowanym stanowisku, b) do służby wogóle, 2) czy badany jest zdolny do służby na innym stanowisku.	
7.	Czy trwała niezdolność do służby spowodowana jest kalectwem lub chorobą, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby (punkt 1 art. 9).	
8.	Czy cierpienie, wzgl. pogorszenie istniejącego już przed wstąpieniem do służby cierpienia należy uważać za bezpośrednie następstwo służby lub jej właściwości (punkt 2 art. 9).	
9.	Inne okoliczności, mogące rzucić właściwe światło na przyczynę powstania cierpienia (specjalne warunki służby).	
10.	Czy funkcjonariusz państwowy, który wskutek przypadków, wymienionych w punkcie 2 art. 9 ustawy poza trwałą utratą zdolności do służby, utracił również zdolność do pracy zarobkowej.	
11.	W jakich odsetkach wyraża się ta utrata zdolności do pracy zarobkowej.	
12.	Czy funkcjonariusz państwowy, który utracił zdolność do pracy zarobkowej potrzebuje pomocy osób postronnych, wzgl. czy potrzebuje szczególniejszej opieki (umieszczenia w domu kałek (inwalidów), względnie w zakładzie dla umysłowo chorych).	
13.	U w a g i:	

Pieczęć i podpis lekarza urzędowego.

Pieczęć i podpisy Członków Komisji Lekarskiej.

Władza (urząd)

w

L.

Badanie lekarskie celem stwierdzenia procentu utraty zdolności do pracy zarobkowej.

Do Komisji Lekarskiej

przy

w

Na skutek orzeczenia Komisji Lekarskiej z dnia przyznano

(stanowisko służbowe) %
utraty zdolności do pracy zarobkowej. Uprasza się o podanie wymienionego badaniu lekarskiemu i wydania orzeczenia za zwrotem niniejszego pisma, czy wymieniony odzyskał zdolność do zarabkowania, względnie czy poprzednio wykazany stopień utraty tejże zdolności zmniejszył się w jakim procencie. Przy badaniu należy brać wzgląd na wiek badanego i jego zajęcie po przeniesieniu w stan spoczynku.

Podpis Naczelnika lub jego zastępcy władzy (urzędu) żądającego zbadania i pieczęć urzędowa.

N. B. Niepotrzebne skreślić.

Załącznik Nr. 3 do rozp. Rady Min. z dnia 9 kwietnia 1924 r., poz. 355.

Skala według zdolności do pracy zarobkowej według poszczególnych części ciała.

I. G ł o w a.

1. Uszkodzenia czaszki z ciężkimi i stałymi objawami chorobowymi, rozstrój umysłowy, niedowład, częste napady epileptyczne, zaburzenia w narządach zmysłów, ciężkie newralgie 100

2. Uszkodzenie czaski, połączone z silnymi bólami głowy, zmniejszenie siły mięśniowej górnych kończyn, lub stosunkowo nie częstymi atakami epilepsji 70

3. Uszkodzenie czaszki, połączone z mniej poważnymi przypadłościami, jako to: zawroty głowy, bóle i t. p. 30

4. Wstrząśnienie mózgu, które pozostawia po sobie bóle głowy, zawroty, mdłości, niemożność nachylenia się i wogóle pracowania w tej pozycji ciała, jakiej wymaga zawodowa praca poszkodowanego 85
5. Wstrząśnienie mózgu z mniej poważnemi następstwami 60
6. Nieuleczalne choroby umysłowe 100
7. Częściowe, dłużej trwające zaburzenia władz umysłowych (osłabienie pamięci i t. p.) 50

II. Oczy.

8. Utrata wzroku na oba oczy (lub utrata obu oczu) 100
9. Utrata wzroku na jedno oko (lub utrata oka) 35

U w a g a: Utratę wzroku w obu oczach należy wtedy uznać za zupełną, jeżeli siła wzroku jest zmniejszona do tego stopnia, że poszkodowany zaledwie określi bardzo blizkie przedmioty (np. rozróżnia palce ręki, trzymanej przed oczyma badanego).

10. Zmniejszenie siły wzroku należy określać podług tablicy Jostena, tu podanej:

S.	0,50	0,40	0,30	0,20	0,10	0,00
0,50	0,0	6,5	13,5	20,0	26,5	35,5
0,40	6,5	14,5	22,0	30,0	38,0	46,0
0,30	13,5	22,0	31,5	41,0	50,0	60,0
0,20	20,0	30,0	41,0	52,0	62,5	73,5
0,10	26,5	38,0	50,5	62,5	75,0	87,0
0,00	33,5	46,0	60,0	73,5	87,0	100,0

U w a g a 1: S. oznacza siłę wzroku — cyfry linii poziomej dla jednego oka, a pionowej dla drugiego oka. Jeżeli np. jednego oka siła wzroku = 0,3, a drugiego np. 0,2 to obniżenie zdolności do pracy pod względem wzroku = 41,0. Obniżenie zdolności do pracy zaczyna się według tej tablicy od utraty więcej niż $\frac{1}{2}$ siły wzroku wobec tego, że pracować można mając $\frac{1}{2}$ normalnej siły wzroku na oba oczy.

U w a g a 2: Określając stopień osłabienia wzroku, należy zwrócić uwagę, oprócz siły wzroku, jeszcze np. na zboczenia akomodacji, ruchu gałek ocznych i t. p. i na rodzaj pracy poszkodowanego.

III. Uszy.

11. Zupełna głuchota na oba uszy 50
12. Zupełna głuchota na jedno ucho 10
(o ile pozbawia danej pracy fachowej) 50

13. Przewlekłe zapalenie wewnętrznego i środkowego ucha z wydzieliną z przewodu usznego 25

IV. Twarz.

14. Uszkodzenie twarzy z towarzyszącymi zaburzeniami czynnościowymi, jako to: odwrócenie, lub podwinięcie powiek, wywołujące niedostateczne pokrycie oczu, lub łzawienia, zwięźlenie szpary oczu, zwięźlenie otworów i przewodów nosowych, zwięźlenie ust, ograniczenie ruchów dolnej szczęki i t. d. 35
15. Uszkodzenie kości nosowych, górnej i dolnej szczęki i innych kości twarzy, z towarzyszącymi zaburzeniami czynnościowymi 35

V. Szyja.

16. Bezpośrednie uszkodzenie krtani i następstwa innych uszkodzeń szyi, wymagające ciągłego noszenia rurki tchawicowej 50
17. Utrata mowy wskutek uszkodzenia narządów głosu i mowy 40
18. Utrudniona wymowa 10
19. Utrudniony oddech wskutek stałych zmian (zwięźlenie) krtani 40

VI. Klatka piersiowa.

20. Ograniczenie ruchów klatki piersiowej wskutek różnych jej uszkodzeń:

znaczne	40
średnie	20
małe (nieznaczne)	10

21. Zmniejszenie ruchów oddechowych płuca lub zmniejszenie powierzchni oddechowej płuc wskutek zrostów z innemi narządami i t. d.:

znaczne	60
średnie	30
nieznaczne	15

22. Choroby przewlekłe płuc:

znaczne	100
średnie	50
nieznaczne	10

23. Organiczne wady serca, osierdza i tętnic (przewlekłe zapalenie mięśnia sercowego, tętniaki i in.) . . . 100

VII. Brzuch.

24. Choroby przewlekłe narządów brzusznych z towarzyszącymi zaburzeniami w ich czynności i upadkiem odżywiania (zweżenie żołądka, kiszki, przetoki ich, przewlekłe zapalenie otrzewnej, choroby wątroby i t. p.):

w znacznym stopniu	80
średnie	40
lekkie	10

25. Uszkodzenia ścian brzucha i utrudniające pracę fizyczną 25
26. Przepukliny ścian brzucha, pachwin (biodrowe) . . . 25
27. Wypadanie odbytnicy, macicy 25

U w a g a. Przepukliny wtedy tylko dają prawo do uwzględnienia, gdy są następstwem nieszczęśliwego wypadku (pchnięcia, uderzenia, upadku i t. p., albo nadmierne wysiłku, przewyższającego znacznie zwykłą pracę) i który mógł wywołać raptownie wszystkie objawy przedmiotowe przepukliny z uwięzieniem jej, tak, że pomoc lekarska stała się odrazu niezbędną.

VIII. Narządy moczowe i płciowe.

28. Przewlekłe zapalenie nerek 50
29. Zaburzenia w oddawaniu moczu, wskutek uszkodzeń w okolicy narządów moczopłciowych 15
30. Przetoki kanału lub pęcherza moczowego, utrudniające chodzenie i noszenie ciężarów 50
31. Przewlekły wodniak jądra lub sznurka nasennego 15
32. Utrata prącia (penis) do lat 50 30
33. Utrata obu jąder w młodym wieku 50

IX. Grzbiet.

34. Uszkodzenie kręgosłupa, z powstałymi stąd stałymi i przedmiotowymi objawami zaburzenia czynności rdzenia (porażenie kończyn, niemożność zatrzymywania kału i moczu) 100

35. Ograniczenie ruchów kręgosłupa:

w znacznej mierze	50
w średniej	25
w nieznacznej	10

36. Naderwanie i rozerwanie mięśni lędźwiowych:

znaczne	40
średnie	30
nieznaczne	5

X. Kończyny górne.

A. Palce:

	prawa	lewa
37. a) Palec wielki:		
utrata palca wielkiego lub zeszywnienie obu jego stawów	35	25
b) Wskaziciel:		
utrata palca lub zeszywnienie wszystkich trzech jego stawów	25	15
c) Średni i czwarty:		
utrata palca lub zeszywnienie wszystkich trzech jego stawów	10	5
d) utrata lub zeszywnienie wszystkich palców	75	65
e) utrata lub zeszywnienie wszystkich palców u obu rąk	100	
38. Utrata wielkiego palca i wskaziciela u jednej ręki i wskaziciela u drugiej ręki	65	
39. Utrata wielkiego palca, wskaziciela, środkowego, lub czwartego, albo małego u jednej ręki i wskaziciela u drugiej	70	
40. Utrata palców jednej ręki, oprócz wskaziciela i wielkiego palca u drugiej ręki	80	
41. Utrata wielkich palców i wskazicieli obu rąk	85	

U w a g a 1. Oceniając uszkodzenie palców, należy uwzględniać rodzaj pracy poszkodowanego i uznawać normy wyższe dla tych, którzy wykonywali precyzyjne ręczne roboty.

U w a g a 2. Dla mańkutów uwzględniać należy dla lewej ręki normy, przyjęte dla ręki prawej.

B. Kiść rąk.

42. Utrata całej kiści
43. Zesztywnienie stawu promiennego
44. Staw promieniowo-nadgarstkowy cepowy

C. Przedramię.

45. Utrata przedramienia w stawie łokciowym
46. Zesztywnienie stawu łokciowego w pozycji rozgiętej i zgiętej pod kątem rozwartym
47. Zesztywnienie w stawie łokciowym pod kątem prostym
48. Staw łokciowy cepowy
49. Utrudnienie ruchów kiści (zginanie i ruchy wyprostne)
50. Utrudnienie ruchów w stawie promieniowo nadgarstkowym i łokciowym
51. Zesztywnienie w stawie promieniowo nadgarstkowym i łokciowym

D. Ramię.

52. Utrata ręki w stawie barkowym lub pomiędzy stawem barkowym i łokciowym
53. Zesztywnienie stawu barkowego
54. Staw barkowy cepowy
55. Utrudnione ruchy w stawie barkowym
56. Niemożność podnoszenia ręki powyżej poziomu
57. Nieprawidłowy wzrost złamanego obojczyka, lub łopatki jeżeli wpływa to na zmniejszenie ruchomości ręki
58. Nawykowe zwichnięcie barku
59. Utrata obu kończyn górnych, lub kiści tychże

XI. Kończyny dolne.

A. Palce.

60. Utrata palca wielkiego 10
61. Utrata wszystkich palców jednej nogi 25
62. Częściowa utrata główek kości śródstopia 50

	prawa ręka	lewa ręka
	75	65
	30	25
	40	30
	75	65
	50	40
	35	25
	60	50
	25	15
	30	20
	60	50
	75	60
	60	50
	65	50
	30	20
	40	30
	20	10
	20	10
	100	100

B. Stopa.

63. Utrata stopy w stawie skokowym, lub poniżej tegoż 60
64. Złamanie kości skokowej i piętrowej 40
65. Zupełna sztywność stawu skokowego jednej stopy w położeniu względem goleni pod kątem prostym 25
66. Zupełna sztywność stawu skokowego jednej nogi w położeniu stopy względem pod kątem rozwartym 40

C. Goleń.

67. Utrata jednej goleni 65
68. Zupełna sztywność stawu kolanowego w pozycji wyprostnej 40
69. Zupełna sztywność stawu kolanowego w pozycji zlekka zgiętej pod kątem rozwartym 25
70. Zupełna sztywność stawu kolanowego w pozycji zgiętej pod kątem prostym lub wygiętej w przeciwną stronę 50
71. Staw kolanowy cepowy 60
72. Rozciągnięcie więzów stawu kolanowego (staw rozluźniony) 25
73. Złamanie rzepki z uszkodzeniem przyrządu wyprostnego 50
74. Nieprawidłowo zrosnięte złamanie goleni ze skróceniem kończyny ponad 5 ctm. i ograniczeniem ruchów 45

D. Udo.

75. Utrata jednego uda 75
76. Zupełna sztywność stawu biodrowego w położeniu wyprostnem kończyny 50
77. Toż samo w położeniu zgiętem kończyny 60
78. Nieprawidłowy wzrost złamania uda ze skróceniem kończyny ponad 5 cent. i ograniczeniem ruchów 50
79. Niezrosnięte złamanie 65
80. Utrata obu kończyn dolnych, lub obu stóp 100

XII. Kończyny górne i dolne.

81. Utrata jednej dolnej kończyny, lub stopy z utratą górnej kończyny, lub kiści 100
U w a g a 1. Zupełne porażenie kończyn lub ich części, równa się ich utracie. Zupełnej utracie odpowiada również zesztywnienie stawów, przykurczenie bliznowate, przewlekłe owrzodzenie, niedostateczne przykrycie członków kości po amputacji, przyrośnięcie, lub utrata ścięgna

i t. p., o ile pociągają one za sobą zupełną niemożliwość posiłkowania się przy pracy uszkodzoną kończyną, lub jej częścią.

U w a g a 2. Przy uszkodzeniach dolnych kończyn należy zwracać uwagę, czy możliwem jest chodzenie przy pomocy lasek, szcudeł i t. p. i wogóle, o ile braki mogą być zastąpione przez członki sztuczne (protezy).

U w a g a 3. Przy wielorakich uszkodzeniach, powstałych na skutek tego samego nieszczęśliwego wypadku ocena skuteczniejsza się nie za pomocą zwyczajnego dodania cyfr odpowiadających według najbliższej tablicy poszczególnych rodzajów uszkodzeń, lecz po rozważeniu, o ile zmniejszoną lub zupełnie utraconą została zdolność danego osobnika do pracy pod wpływem wszystkich, zbiorowo otrzymanych przezeń uszkodzeń, w związku ze stanem jego zdrowia i rodzajem zajęcia.

W żadnym wypadku utrata zdolności do pracy nie może być oceniona ponad 100%.

U w a g a 4. Nie wymienione w tablicy uszkodzenia cieleśne (urazowe i inne), określają się również w odsetkach od 0 do 100 stosownie do ich znaczenia bezpośredniego, oraz do wyżej wymienionych względów ogólnych.

Nr. 3.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 grudnia 1924 r.

o przeliczeniu należności innemi przepisami nieobjętych
oraz o posiłkowem stosowaniu rozporządzenia z dnia 14 maja
1924 r.

(dz. ust. Nr. 115 z 1924 r., p. 1030).

Na zasadzie art. 1 lit. F, punktu 1 i art. 2 ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o naprawie Skarbu Państwa i poprawie gospodarstwa społecznego (Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 687) oraz zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 1924 r. stanowiąco następuje:

Należności z niektórych stosunków służbowych.

§ 1. 1) Roszczenia do Skarbu Państwa, wynikające z publiczno-prawnego stosunku służbowego, jako to roszczenia o niewypłacone w przepisany terminie lub w przepisanej wysokości pobory urzędnicze (uposażenia, diety, koszty podróży, i t. p.), zaopatrzenia emerytalne, wdowie, sieroce, renty inwa-

2) Roszczenia Skarbu Państwa do osób, które pozostają lub pozostawały do Państwa w publiczno-prawnym stosunku służbowym (wojskowych, sędziów, urzędników, nauczycieli, niższych funkcjonariuszów i t. p.), wynikające z takiego stosunku, jako to roszczenia o zwrot nadpłaconych poborów, zaliczek, zaopatrzeń emerytalnych, wdowich, sierocych, inwalidzkich, roszczenia o wynagrodzenie wyrządzonych Skarbowi Państwa szkód i t. p. przerachowuje się na 50% sum obliczonych według skali § 2 wyżej powołanego rozporządzenia — a na 100%, jeżeli ze strony osoby obowiązanej zachodzi вина, stwierdzona wyrokiem sądowym, lub orzeczeniem dyscyplinarnym.

3) Postanowienia ustępów poprzednich stosuje się również do roszczeń, wynikających ze stosunków służbowych opartych na prywatno-prawnych umowach ze Skarbem Państwa.

4) Postanowienia ustępów 1 i 2 stosuje się odpowiednio do roszczeń wynikających ze stosunków służbowych, zawiązanych między inną osobami prawa publicznego i ich funkcjonariuszami.

5) Kaucje, złożone przez funkcjonariuszów w tym paragrafie wymienionych, będą przerachowane na 15% sum obliczonych według skali § 2.

§ 2. Niewypłacone w przepisany terminie lub przepisanej wysokości zaopatrzenia emerytalne, wdowie, sieroce, renty inwalidzkie i t. p. (§ 1 ust. 1) będą wypłacane w równych ratach w ciągu lat 5 począwszy od 1 kwietnia 1925 roku.

.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.

Postanowienia końcowe.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

§ 12. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i innymi zainteresowanymi ministrami.

Nr. 4.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 24 stycznia 1925 r.

o ustaleniu kursu przypadających do zwrotu w myśl postanowień art. 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych w brzmieniu nadanem mu art. 1 lit. k) ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 178) składek emerytalnych podjętych z kas b. państw zaborczych lub kas emerytalnych lub innych kas zaopatrzenia w b. państwach zaborczych.

(dz. ust. Nr. 11 z 1925 r., poz. 77).

Na zasadzie art. 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) w brzmieniu nadanem mu art. 1 lit. k) ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 178) zmieniającej niektóre postanowienia powyższej ustawy oraz zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 1925 r. stanowią co następuje:

§ 1. Przypadające do zwrotu składki emerytalne będą przerachowane na złote na 50% sum obliczonych podług skali § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 441).

Dla zastosowania odpowiedniej stawki powyższej skali miarodajną jest data podjęcia składek względnie ich części.

Data powyższa oraz wysokość podjętych składek winna być należycie udokumentowana. O ileby data ta nie dała się ściśle ustalić, natenczas za datę zrealizowania należy przyjąć dzień 1 października danego roku. W przypadku zupełnej nieumożności ustalenia daty, należy przyjąć:

- a) dla funkcjonariuszów b. zaboru rosyjskiego dzień 1 listopada 1917 r.
- b) dla funkcjonariuszów b. zaboru austriackiego i niemieckiego dzień 1 listopada 1918 r.

§ 2. Zwrot podniesionych składek winien nastąpić w zasadzie jednorazowo. W przypadkach na szczególne uwzględnienie zasługujących władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może zezwolić na spłatę przypadającej do zwrotu kwoty w ratach miesięcznych i określić wysokość i ilość poszczególnych rat, jednakowoż spłata nie może być rozłożona na więcej niż na 60 rat miesięcznych.

§ 3. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierzam Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu, tudzież innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Nr. 5.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ulg w opłatach za przejazd kolejami żelaznymi pracowników państwowych.

Z dniem ogłoszenia w „Monitorze Polskim“ wprowadzają się w życie niżej przytoczone „Przepisy o przejazdach ulgowych pracowników państwowych kolejami żelaznymi“.

Tymczasowo, nie dłużej jednak, niż do 31 grudnia 1920 r. do otrzymania zniżki 50% uznawać się będzie za ważne obecnie używane — choć różnorodne — legitymacje służbowe o ile wskazana w nich będzie klasa, w której przejazd ulgowy jest dozwolony.

Warszawa, dnia 30 czerwca 1920 r.

P R Z E P I S Y

o przejazdach ulgowych pracowników państwowych kolejami żelaznymi.

(Monitor Polski z d. 3 lipca 1920 r. Nr. 147).

Art. 1. Przy przejazdach kolejami o torze normalnym wyszczególnionymi w obowiązującej taryfie osobowej (Dziennik Ustaw Nr. 40, poz. 242), tudzież kolejami wąskotorowymi, wymienionymi w załączonym wykazie, korzystają urzędnicy i niżsi funkcjonariusze państwowi z ustępstwa 50% opłaty za przejazd na warunkach, wskazanych w następujących artykułach:

Art. 2. Prawo do korzystania z ulgi posiadają wszyscy etatowi urzędnicy i niżsi funkcjonariusze państwowi, posiadający legitymacje służbowe, według wzoru, ustalonego przez Prezydium Rady Ministrów. Legitymacje te pod podpisem naczelnika władzy, wydającej legitymacje, winny być zaopatrzone w stempel, odbity tuszem czerwonym, zawierający napis: „Na przejazd kolejami państwowymi 50% zniżki w klasie. . .“ i okrągłą małą pieczęć z herbem Państwa.

Nieetatowi pracownicy korzystać mogą ze zniżki 50% tylko przy nabywaniu biletów okresowych klasy III-ej (mie-

sięczych, sezonowych lub rocznych) na podstawie przedkładanych każdorazowo zaświadczeń swej władzy, iż zamieszkują poza miejscem urzędowania.

Art. 3. Ulga w opłacie za przejazd koleją jest stosowana przez kasę kolejową przy sprzedaży biletów pod warunkiem okazania jej legitymacji, stwierdzającej prawo do korzystania z ulgowego przejazdu. Przejazd ulgowy może się odbywać jedynie w zwyczajnych pociągach osobowych lub pospiesznych, przy przejeździe natomiast w pociągach zbytłownych żadne ulgi nie mogą być stosowane.

Art. 4. Ulga w opłacie za przejazd kolejami przysługuje tylko przy kupnie biletu tej klasy, jaka jest oznaczona w legitymacji służbowej (art. 2) lub też niższej. Przejazd upoważnionego do ulgowego przejazdu urzędnika w wyższej klasie może się odbywać za uiszczeniem różnicy w normalnej cenie biletów.

Art. 5. Do ulgowego przejazdu w I klasie mają prawo:

- a) urzędnicy państwowi, zaliczeni do kategorii płacy od I do VI włącznie, w tej liczbie nauczyciele szkół zawodowych i średnich o ile pobierają dodatek drożyzniany według kategorii płacy VI lub wyższej;
- b) bez względu na kategorie płacy—sędziowie i prokuratorzy, profesorowie zwyczajni i nadzwyczajni szkół akademickich, dyrektorzy szkół zawodowych i średnich, inspektorzy szkolni, komisarz główny policji państwowej, starsi inspektorzy, podinspektorzy i starsi komisarze policyjni.

Art. 6. Do ulgowego przejazdu w II klasie mają prawo:

- a) urzędnicy państwowi, zaliczeni do kategorii płacy od VII-jej do XI włącznie;
- b) bez względu na kategorie płacy—kandydaci na stanowiska sędziowskie, kierownicy i nauczyciele szkół powszechnych, nauczyciele szkół zawodowych i średnich, prócz wymienionych w art. 5a, oraz pomocnicy naukowci w szkołach akademickich.

Art. 7. Do ulgowego przejazdu w klasie III mają prawo niżsi funkcjonariusze państwowi i policyjni, w art. 6 nie wymienieni.

Art. 8. Przepisy art. 1—7 nie stosują się do urzędników Ministerstwa Kolei Żelaznych i pracowników kolejowych, którzy korzystają z przejazdów ulgowych na specjalnych zasadach.

Art. 9. Niniejsze przepisy wchodzą w życie z dniem ogłoszenia w „Monitorze Polskim“ i z dniem tym znoszą się dotychczasowe ulgi kolejowe dla urzędników państwowych, nauczycieli szkół powszechnych i oficyalistów biurowych w Małopolsce, z zachowaniem jedynie tymczasowo, nie dłużej niż

do dnia 31 grudnia 1920 r. używanych obecnie legitymacji służbowych.

ROZPORZADZENIE

Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ulg w opłatach za przejazd kolejami żelaznymi osób wojskowych.

(Monitor Polski z d. 16 sierpnia 1920 r. Nr. 184).

Rozporządzenie z d. 30 czerwca 1920 r. w sprawie ulg w opłatach za przejazd pracowników państwowych kolejami żelaznymi („Monitor Polski“ Nr. 147 z 3 lipca 1920 r.) rozciąga się z dniem ogłoszenia niniejszego rozporządzenia w Monitorze Polskim, także i na osoby wojskowe z następującymi uzupełnieniami:

- 1) Do ulgowego przejazdu w klasie I mają prawo oficerowie i urzędnicy wojskowi od rangi VIII (major) w górę, w klasie II od rangi XI do IX włącznie (od porucznika do kapitana) i w klasie III szeregowcy i podoficerowie wszelkich kategorii.
- 2) W legitymacjach, uprawniających osoby do korzystania ze zniżki (legitymacja z fotografią, dokument podróży, karta urlopową, przepustka) winna być podana szarża danego wojskowego, z której wynika, jaka mu przysługuje klasa pociągu.
- 3) Osoby wojskowe, jadące w ubraniu cywilnem, mają prawo do zniżki tylko wtedy, gdy posiadają legitymację z fotografią, dającą możliwość stwierdzenia tożsamości osoby.

Warszawa, d. 12 sierpnia 1920 r.

ROZPORZADZENIE

Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ulg w opłatach za przejazd kolejami żelaznymi pracowników państwowych w stanie spoczynku.

(Monitor Polski z d. 23/VIII 1920 r. Nr. 190).

Przyznane czynnym pracownikom państwowym i osobom wojskowym ulgi w opłatach za przejazd kolejami żelaznymi stosować należy od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia w „Monitorze Polskim“ również do przejazdu wymienionych w rozporządzeniach z dnia 30 czerwca i 12 sierpnia 1920 r. (Monitor Polski Nr. 147 z dnia 3 lipca i Nr. 184 z dnia 16 sierpnia 1920 r.) pracowników państwowych i osób wojskowych, znajdujących się w stanie spoczynku.

Warszawa, dnia 17 sierpnia 1920 r.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Kolei Żelaznych

z dnia 28 września 1923 r.

o ograniczeniu ulg kolejowych przy przejazdach emerytów państwowych.

(Monitor Polski z 12/X 1923 r. Nr. 232).

Na mocy dekretu z dnia 7 lutego 1919 r., o tymczasowym przekazaniu Ministrowi Komunikacji prawa wydawania przepisów o przewozie pasażerów, bagażu i towarów oraz ustalania taryf przewozowych na kolejach polskich (Dz. P. P. P. Nr. 14, p. 152) zarządza się co następuje:

§ 1. Od ulg w opłatach za przejazd kolejami żelaznymi, przyznanych w rozporządzeniu z 17 sierpnia 1920 r. (Monitor Polski Nr. 190) emerytom państwowym wyłącza się tych emerytów, którzy wykonują zawód adwokacki, lub zajmują stanowiska notariuszów.

§ 2. Władze, powołane do wystawiania legitymacji, uprawniających do ulg kolejowych, winny znieść bezzwłocznie ulgi nadane emerytom, wymienionym w paragrafie 1.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Nr. 6.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 2 lipca 1924 r.

o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych, sędziów i prokuratorów ich rodzin oraz emerytów.

(Dz. Ust. Nr. 73 z 1924 r., poz. 725).

Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), art. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) oraz art. 43 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) zarządza się co następuje:

§ 1. Państwowa pomoc lekarska przysługuje:

1) funkcjonariuszom państwowym, wyszczególnionym w art. 1 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (z wyjątkiem funkcjonariuszów państwowych kolei żelaznych), tak mianowa-

nym na stałe jak i do odwołania (prowizorycznym), jak również przeniesionym w stan nieczynny względnie w stan rozporządzalności;

2) sędziom i prokuratorom;

3) praktykantom w służbie administracyjnej oraz kandydatom na stanowiska sędziowskie;

4) członkom rodzin osób, wymienionych pod 1) do 3).

Przez członków rodziny rozumie się osoby, wyszczególnione w art. 4 ustawy z dn. 9 października 1923 r., na które przysługuje prawo pobierania dodatku ekonomicznego. Wyłączeni są ci członkowie rodziny, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl ustawy z dnia 19 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 272);

5) emerytowanym funkcjonariuszom państwowym, którzy przeniesieni zostali w stan spoczynku po dniu 1 października 1923 r. z powodu niezdolności do służby, przekroczonego wieku lub uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego. Wyłączeni są od pomocy lekarskiej emeryci, którzy z tytułu swego zatrudnienia podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl ustawy z dnia 19 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 272).

§ 2. Państwowa pomoc lekarska obejmuje:

1) poradę lekarską, do której należą również najniezbędniejsze zabiegi chirurgiczne, zabiegi w zakresie chorób gardła, oczu, nosa, uszu i inné, zabiegi ginekologiczne, chirurgiczno-akuszerskie, dentystyczne (leczenie i usuwanie zębów oraz plombowanie najtańszym materiałem), pomoc położnicza;

2) dostarczanie niezbędnych lekarstw i środków opatrunkowych za opłatą 25% ich ceny; odnośnie do osób wymienionych w § 1 pod 1) do 3) dostarczanie w wyjątkowych wypadkach okularów (służących do poprawienia refrakcji) i pasków przepuklinowych za opłatą 25% ich ceny;

3) leczenie w szpitalach za opłatą 25% taksy szpitalnej;

4) odnośnie do osób, wymienionych w § 1 pod 1)—3) i 5), kąpiele i zabiegi balneoterapeutyczne za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych;

5) odnośnie do osób wymienionych w § 1 pod 1)—4) w wyjątkowych wypadkach zapomogi pieniężne na leczenie w uzdrowiskach.

§ 3. Pomocy lekarskiej udzielają lekarze urzędowi względnie lekarze (dentyści, położne) przez władze umówieni.

§ 4. Pomoc lekarska udzielana będzie na podstawie „karty porady“, wydawanej przez bezpośrednią władzę służbowa funkcjonariusza, za opłatą manipulacyjną w wysokości 50 groszy. W wypadkach nagłych pomoc może być udzielona bez przedstawienia karty porady, która jednak musi być dostarczona lekarzowi najpóźniej dnia następnego.

Na żądanie lekarza chory winien przedstawić legitymację urzędniczą (służbową) względnie dowód osobisty.

§ 5. Porady lekarskie udzielane bywają w miejscu wyznaczonem w pewnych zgóry oznaczonych godzinach; jedynie obłożnie chorych odwiedza lekarz w ich mieszkaniu. Pomoc winna być udzielona zasadniczo w dniu wezwania, a w wypadkach ciężkich bezzwłocznie.

W wypadkach nagłych, o ile przybycie lekarza urzędowego względnie umówionego jest niemożliwe, można wezwać lekarza prywatnego. Koszty w tym przypadku (jedynie za pierwszą wizytę) ponosi Skarb Państwa, według taryfy przyjętej dla miejscowych lekarzy, po sprawdzeniu rachunku przez lekarza urzędowego.

W razie koniecznej potrzeby mogą lekarze urzędowi względnie umówieni, kierować chorych do lekarza specjalisty (umówionego); do lekarza specjalisty zamiejscowego może kierować tylko lekarz urzędowy.

§ 6. Przy zapisywaniu lekarstw i środków opatrunkowych lekarz winien kierować się zasadami oszczędności bez szkody dla celu terapeutycznego.

Lekarstwa i środki opatrunkowe wydaje się w aptekach rządowych lub w aptekach umówionych, tylko na podstawie recepty lub polecenia lekarza państwowej pomocy lekarskiej, za każdym razem oddzielnie wydanego.

Okulary i paski przepuklinowe zapisuje lekarz urzędowy.

Naświetlania, prześwietlania i analizy będą uskuteczniane tylko na podstawie polecenia lekarza urzędowego.

§ 7. Leczenie szpitalne może mieć miejsce jedynie w szpitalu państwowym lub samorządowym.

Funkcjonariuszom państwowym do X grupy uposażenia włącznie, sędziom i prokuratorom, kandydatom na stanowiska sędziowskie, oraz członkom rodzin tych osób przysługuje leczenie i utrzymanie w szpitalu według klasy II, wszystkim innym funkcjonariuszom państwowym oraz członkom ich rodzin według klasy III.

Praktykanci w służbie administracyjnej mają prawo do leczenia i utrzymania według tej klasy, która w myśl powyższego postanowienia przywiązana jest do grupy, według której pobierają uposażenie.

Emerytowani funkcjonariusze państwowi otrzymują leczenie i utrzymanie w szpitalu według tej klasy, która przysługiwała im w chwili przeniesienia w stan spoczynku.

W razie użycia wyższej klasy, niż ta, która przysługuje danej osobie, Skarb Państwa opłaca tylko 75% taksy szpitalnej klasy, należącej się po myśli niniejszego paragrafu.

W wyjątkowych wypadkach może Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) przyznać zwrot kosztów leczenia, przeprowadzonego w domu, lub

w prywatnym zakładzie leczniczym, w wysokości, równej kosztom ponoszonym przez Skarb Państwa przy umieszczeniu chorego w szpitalu państwowym lub samorządowym.

§ 8. Umieszczenie chorego w szpitalu następuje na zlecenie lekarza urzędowego względnie umówionego:

- 1) w wypadkach choroby zakaźnej;
- 2) w razie potrzeby zabiegu lekarskiego, którego wykonanie w domu chorego powoduje wyższe koszty, aniżeli utrzymanie i leczenie w szpitalu;
- 3) o ile chory nie posiada w domu należytej opieki;
- 4) w wypadkach, kiedy opieka szpitalna jest niezbędnie potrzebna.

§ 9. Leczenie i utrzymanie w szpitalu państwowym i samorządowym może trwać odnośnie do osób, wymienionych w § 1 pod 1) — 3) i 5) najdłużej pół roku, odnośnie do członków rodzin najdłużej trzy miesiące w ciągu roku kalendarzowego.

§ 10. Pomoc położnicza udzielana bywa w mieszkaniu położnicy, względnie w państwowym lub samorządowym szpitalu lub zakładzie położniczym.

W braku miejsca w szpitalu lub zakładzie, albo w razie groźnego stanu położnicy, uniemożliwiającego przewiezienie jej tam bez szkody dla zdrowia, pomoc położnicza może być udzielona w zakładzie prywatnym. Koszty porodu w zakładzie prywatnym będą zwracane w wysokości 75% taksy szpitalnej tej klasy, która danej osobie przysługuje w myśl § 7 niniejszego rozporządzenia.

Koszty porodu odbytego w mieszkaniu położnicy zwraca się w wysokości 75% kosztów 10-dniowego utrzymania w szpitalu według taksy tej klasy, która przysługuje danej osobie w myśl § 7 niniejszego rozporządzenia.

§ 11. Zezwolenia na korzystanie z kąpieli lub zabiegów balneoterapeutycznych za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych będą udzielane na podstawie zaświadczenia lekarza urzędowego stwierdzającego konieczność kąpieli względnie zabiegów oraz ich ilość.

§ 12. Zapomogi na leczenie w uzdrowisku mogą być udzielane w wypadkach koniecznego leczenia klimatycznego na podstawie świadectwa lekarza urzędowego na okres kuracji nie dłuższy niż trzy miesiące. Wysokość zapomogi oblicza się według taksy szpitalnej tej klasy, która danej osobie przysługuje w myśl § 7 niniejszego rozporządzenia. Za podstawę obliczenia służy taksa szpitalna w siedzibie urzędu wojewódzkiego tego województwa, do którego chory udaje się na kurację.

Wyplata zapomogi następuje z reguły po powrocie chorego z uzdrowska, na podstawie zaświadczenia lekarza umówionego dla danego uzdrowiska lub lekarza urzędowego o odbytej kuracji, przy podaniu dnia jej rozpoczęcia i ukończenia.

W wypadkach niezbędnej konieczności może Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) na wniosek urzędu, któremu dany funkcjonariusz podlega, udzielić zaliczki w wysokości, nieprzekraczającej 75% całkowitej kwoty przyznanej zapomogi, z tem, że funkcjonariusz winien po odbytej kuracji udowodnić przeprowadzoną kurację w sposób przepisany w poprzednim ustępie.

§13. Koszty przejazdu lekarza do obłożnie chorego oraz koszty przewiezienia obłożnie chorego do lekarza lub szpitala pokrywa Skarb Państwa.

Za przewiezienie chorego pozamiejscowego do lekarza koszty podwoju będą opłacane względnie zwracane w wysokości ustalonych taks. O ile podróż odbyła się koleją, będą zwrócone koszty podróży chorego stosownie do klasy przysługującej mu na mocy jego karty legitymacyjnej. Koszty podróży lekarza będą zwracane stosownie do umowy.

Postanowienia niniejszego § nie mają zastosowania do emerytów.

§ 14. Opłaty, przewidziane w § 2 i 4 oraz ograniczenie czasu leczenia w szpitalu, przewidziane w § 9, nie mają zastosowania, gdy pomoc lekarska następuje wskutek nieszczęśliwego wypadku, doznanego w czasie lub wskutek pełnienia służby.

§ 15. Jeżeli zostanie stwierdzone, że wezwanie do chorego było nieuzasadnione, dany funkcjonariusz obowiązany będzie zapłacić honorarium lekarza w wysokości przyjętej zasadniczo dla lekarzy miejscowych, jakoteż i inne koszty z wizytą lekarską połączone.

§ 16. Zorganizowanie pomocy lekarskiej według zasad, ustalonych w niniejszym rozporządzeniu, przeprowadzi Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia), biorąc pod uwagę potrzeby i warunki pracy w poszczególnych działach służby państwowej.

Oдноśne zarządzenia organizacyjne wydane będą w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

§ 17. Pomoc lekarska, unormowana niniejszym rozporządzeniem przysługuje osobom wymienionym w § 1 również w wypadku, gdy pełnią służbę względnie mieszkają na obszarze W. M. Gdańska.

§ 18. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, dotyczące pomocy lekarskiej dla osób, objętych niniejszym rozporządzeniem.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 26 listopada 1924 r.

o państwowej pomocy lekarskiej dla urzędników i państwowych funkcjonariuszów niższych w służbie podlegającej Ministrowi Kolei, ich rodzin, emerytów, oraz etatowych pracowników państwowych kolei żelaznych.

(Dz. Ust. Nr. 104 z 1924 r., poz. 947).

Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), oraz art. 43 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. z r. 1924, Nr. 6, poz. 46) zarządza się co następuje:

§ 1. Państwowa pomoc lekarska przysługuje:

- 1) urzędnikom i państwowym funkcjonariuszom niższym w służbie podlegającej Ministrowi Kolei (w Ministerstwie Kolei i jemu podległych urzędach) tak mianowanym na stałe, jak i do odwołania (prowizorycznie), jak również przeniesionym w stan nieczynny, oraz etatowym pracownikom państwowych kolei żelaznych;
- 2) członkom ich rodzin. Przez członków rodziny rozumie się osoby wyszczególnione w art. 4 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), za które przysługuje prawo pobierania dodatku ekonomicznego. Wyłączeni są ci członkowie rodziny, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl ustawy z dnia 19 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 272);
- 3) osobom wymienionym w p. 1, przeniesionym w stan spoczynku po dniu 1 października 1923 r. z powodu niezdolności do służby, przekroczonego wieku, lub uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego. Wyłączeni są od pomocy lekarskiej emeryci którzy z tytułu swego zatrudnienia podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby po myśli ustawy z dnia 19 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 272). Pomocy lekarskiej udziela się osobom wymienionym pod 1) — 3) o ile mieszkają niedalej jak 4 km. od linii kolejowej.

§ 2. Państwowa pomoc lekarska obejmuje:

- 1) poradę lekarską, do której należą również najniezbędniejsze zabiegi chirurgiczne, zabiegi w zakresie chorób gardła, oczu, nosa, uszu i inne, zabiegi ginekologiczne, chirurgiczno-akuszeryjne; pomoc położniczą, ponadto

pomoc dentystyczną w zakresie, który ustali Minister Kolei w porozumieniu z Ministrem Skarbu;

- 2) dostarczanie niezbędnych lekarstw i środków opatrunkowych za opłatą 25% ich ceny według taksy urzędowej; odnośnie do osób wymienionych w § 1, p. 1) w wyjątkowych wypadkach dostarczanie okularów służących do poprawienia refrakcji, pasków przepuklinowych za opłatą 25% ich ceny; środki opatrunkowe zużywane do doraźnego opatrunku oraz proste leki w ilościach nie większych, jak dawka jednodniowa, wydawane odrębnie w ambulatoriach kolejowych przez lekarzy kolejowych nie podlegają opłacie;
- 3) leczenie w szpitalach za opłatą 25% taksy szpitalnej;
- 4) odnośnie do osób wymienionych w § 1, pp. 1) i 3) kąpiele i zabiegi balneoterapeutyczne za pół ceny, w państwowych zakładach zdrojowych;
- 5) odnośnie do osób wymienionych w § 1, pp. 1) i 3) w wyjątkowych wypadkach zapomogi pieniężne na leczenie w uzdrowiskach.

§ 3. Pomocy lekarskiej udzielają lekarze kolejowi, względnie lekarze (dentyści, położni) przez władzę umówieni.

§ 4. Pomoc lekarska udzielana będzie na podstawie „karty porady“ wydawanej za opłatą manipulacyjną w wysokości 50 groszy.

W wypadkach nagłych pomoc może być udzieloną bez przedstawienia karty porady, która musi być jednak dostarczoną lekarzowi najpóźniej dnia następnego. Na żądanie lekarza chorego winien przedstawić legitymację urzędniczą, względnie dowód osobisty.

§ 5. Porady lekarskie udzielane bywają w miejscu wyznaczonym, w pewnych zgóry oznaczonych godzinach. Jedynie obłożnie chorych odwiedza lekarz w ich mieszkaniu. Pomoc winna być udzieloną zasadniczo w dniu wezwania, w wypadkach ciężkich bezzwłocznie.

W wypadkach nagłych, o ile przybycie lekarza kolejowego, względnie umówionego jest niemożliwym, można wezwać lekarza prywatnego. Koszty w tym wypadku (jedynie za pierwszą wizytę) ponosi Skarb Państwa według taryfy przyjętej dla miejscowych lekarzy, po sprawdzeniu rachunku przez lekarza kolejowego.

W razie koniecznej potrzeby mogą lekarze kolejowi, względnie umówieni, kierować chorych do lekarza specjalisty (umówionego).

§ 6. Przy zapisywaniu lekarstw i środków opatrunkowych lekarz winien kierować się zasadami oszczędności, bez szkody dla celu terapeutycznego.

Lekarstwa i środki opatrunkowe wydaje się w aptekach kolejowych, lub umówionych, tylko na podstawie recepty lub polecenia lekarza kolejowego lub umówionego, za każdym razem oddzielnie wydanych.

Zapisywanie okularów i pasków przepuklinowych, oraz zarządzenie naświetlań, prześwietlań i analiz należy do lekarza kolejowego.

Oдноśne polecenie wymaga zatwierdzenia lekarza naczelnego.

§ 7. Leczenie szpitalne może mieć miejsce jedynie w szpitalu państwowym (kolejowym), lub samorządowym.

Osobom wymienionym w § 1, p. 1) do X grupy uposażenia włącznie, oraz członkom ich rodzin przysługuje utrzymanie w szpitalu według klasy II, wszystkim innym funkcjonariuszom, oraz członkom ich rodzin według klasy III.

Emerycy otrzymują utrzymanie w szpitalu według tej klasy, która przysługiwała im w chwili przeniesienia w stan spoczynku.

W razie użycia wyższej klasy niż ta, która przysługuje danej osobie, Skarb Państwa opłaca 75% taksy szpitalnej według klasy należącej się po myśli niniejszego paragrafu.

W wypadkach wyjątkowych może być chory umieszczony w zakładzie prywatnym, przyczem Skarb Państwa zwraca koszty tylko w wysokości przysługującej choremu w myśl niniejszego rozporządzenia w razie leczenia w szpitalu państwowym (kolejowym) lub samorządowym.

§ 8. Umieszczenie chorego w szpitalu następuje na zlecenie lekarza kolejowego, względnie umówionego:

- 1) w wypadkach choroby zakaźnej,
- 2) w razie potrzeby zabiegu lekarskiego, którego wykonanie w domu chorego powoduje wyższe koszty, aniżeli utrzymanie i leczenie w szpitalu,
- 3) o ile chory nie posiada w domu należytej opieki,
- 4) w wypadkach, kiedy opieka szpitalna jest niezbędnie potrzebna.

§ 9. Leczenie i utrzymanie w szpitalu państwowym (kolejowym), lub samorządowym może trwać odnośnie do osób wymienionych w § 1 pp. 1) i 3) najdłużej pół roku, odnośnie do osób wymienionych w § 1, p. 2) najdłużej 3 miesiące w ciągu roku kalendarzowego.

§ 10. Pomoc położnicza bywa udzielaną w mieszkaniu położnicy, względnie w państwowym (kolejowym), lub samorządowym szpitalu, lub zakładzie położniczym.

W braku miejsca w szpitalu lub zakładzie, albo w razie groźnego stanu położnicy, uniemożliwiającego przewiezienie

jej tam bez szkody dla zdrowia, pomoc położnicza może być udzieloną w zakładzie prywatnym. Koszty położu w zakładzie prywatnym będą zwracane w wysokości 75% taksy szpitalnej tej klasy, która danej osobie przysługuje w myśl § 7 niniejszego rozporządzenia.

Koszty położu odbytego w mieszkaniu położnicy zwraca się w wysokości 75% kosztów dziesięciodniowego utrzymania w szpitalu według taksy tej klasy, która danej osobie przysługuje w myśl § 7 niniejszego rozporządzenia.

§ 11. Zezwolenia na korzystanie z kąpieli lub zabiegów balneoterapeutycznych za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych będą udzielane na podstawie zaświadczenia lekarza kolejowego, stwierdzającego konieczność kąpieli względnie zabiegów oraz ich ilość.

§ 12. Zapomogi na leczenie w uzdrowisku mogą być udzielane w wypadkach koniecznego leczenia klimatycznego na podstawie świadectwa lekarza kolejowego zatwierdzonego przez lekarza naczelnego, na okres kuracji i nie dłuższy niż trzy miesiące.

Zapomogę oblicza się według taksy szpitalnej tej klasy, która danej osobie przysługuje w myśl § 7 niniejszego rozporządzenia. Za podstawę obliczenia służy taksa w siedzibie urzędu wojewódzkiego tego województwa, do którego funkcjonariusz udaje się na kurację.

Wypłata zapomogi następuje z reguły po powrocie chorego z uzdrowiska na podstawie zaświadczenia lekarza umówionego dla danego uzdrowiska, lub lekarza kolejowego, o odbytej kuracji, z oznaczeniem dnia jej rozpoczęcia i ukończenia.

W wypadkach niezbędnej konieczności może Minister Kolei na wniosek urzędu, któremu dany funkcjonariusz podlega, udzielić zaliczki nie przekraczającej 75% przyznanej zapomogi, z tem, że funkcjonariusz winien po odbytej kuracji udowodnić przeprowadzoną kurację w sposób przepisany w poprzednim ustępie.

§ 13. Koszty przewiezienia obłożnie chorego do lekarza lub szpitala pokrywa Skarb Państwa, w wysokości taks ustalonych dla dorożek, względnie podwód.

Postanowienie powyższe nie ma zastosowania do emerytów.

§ 14. Opłaty przewidziane w niniejszym rozporządzeniu nie mają zastosowania, gdy pomoc lekarska następuje wskutek nieszczęśliwego wypadku doznanego w czasie pełnienia służby. W takim wypadku można również przedłużyć czas leczenia w szpitalu określony w § 9 aż do zupełnego ukończenia leczenia.

§ 15. Jeżeli zostanie stwierdzone, że wezwanie do chorego było nieuzasadnione, dany funkcjonariusz obowiązany bę-

dzie zapłacić honorarium lekarza w wysokości przyjętej zasadniczo dla lekarzy miejscowych, jako też i inne koszty z wizytą lekarską połączone.

§ 16. Zorganizowanie pomocy lekarskiej według zasad ustalonych w niniejszym rozporządzeniu przeprowadzi Minister Kolei.

Odnośne zarządzenia organizacyjne wyda Minister Kolei w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 17. Pomoc lekarska unormowana niniejszym rozporządzeniem przysługuje osobom wymienionym w § 1 również w wypadku, gdy pełnią służbę, względnie mieszkają na obszarze W. M. Gdańska.

§ 18. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy dotyczące pomocy lekarskiej dla osób objętych niniejszym rozporządzeniem.

CZĘŚĆ III

**SPIS UCHYLONYCH USTAW
I ROZPORZĄDZEŃ EMERYTALNYCH**

SPIS USTAW I ROZPORZĄDZEŃ EMERYTALNYCH JUŻ UCHYLONYCH.

I. Funkcjonariusze służby cywilnej:

1. Ustawa z d. 31 lipca 1919 roku o przyznaniu dla cywilnych funkcjonariuszów państwowych, kolejowych, dla nauczycieli szkół powszechnych, średnich i wyższych, jak też dla wdów i sierot po nich oraz księży emerytów nadzwyczajnego dodatku drożyznianego. (Dz. Pr. Nr. 65 z 1919 r., p. 392).

2. Ustawa z d. 8 stycznia 1920 r. w sprawie zmiany ustawy z d. 31 lipca 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 65, p. 392) o przyznaniu dla cywilnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych, kolejowych, dla nauczycieli szkół powszechnych, średnich i wyższych, jak też dla wdów i sierot po nich, oraz księży emerytów nadzwyczajnego dodatku drożyznianego. (Dz. Ust. Nr. 4 z 1920 r., p. 18).

3. Ustawa z d. 5 marca 1920 r. w sprawie zmiany ustawy z d. 31 lipca 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 65, p. 392), a także ustawy z d. 8 stycznia 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 4, p. 18) o przyznaniu dla cywilnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych, kolejowych, dla nauczycieli szkół powszechnych, średnich i wyższych, jak też dla wdów i sierot po nich oraz księży emerytów nadzwyczajnego dodatku drożyznianego. (Dz. Ust. Nr. 23 z 1920 r., p. 127).

4. Ustawa z d. 1 lipca 1920 roku w sprawie zmiany ustawy z d. 31 lipca 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 65, p. 392) o przyznaniu dla cywilnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych, kolejowych, dla nauczycieli szkół powszechnych, średnich i wyższych, jak też dla wdów i sierot po nich oraz księży emerytów nadzwyczajnego dodatku drożyznianego. (Dz. Ust. Nr. 54 z 1921 r., p. 328).

5. Ustawa z d. 17 marca 1921 r. w przedmiocie przyznania ponownego nadzwyczajnego dodatku drożyznianego dla cywilnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i kolejowych, dla nauczycieli szkół powszechnych, średnich

i wyższych, jakoteż dla wdów i sierot po nich oraz księży emerytów, w końcu dla emerytów wojskowych b. państw zaborczych, tudzież wdów i sierot po nich. (Dz. Ust. Nr. 31 z 1921 r., p. 179).

6. Ustawa emerytalna funkcjonariuszów państwowych z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. Ust. z 1921 r., Nr. 70, p. 466).

7. Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 10 listopada 1921 r. w przedmiocie wykonania ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych z d. 28 lipca 1921 r. (Dz. Ust. z 1921 r., Nr. 93, p. 686).

8. Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 19 czerwca 1922 r. w przedmiocie tymczasowego ustroju władz skarbowych na ziemi Wileńskiej i rozciągnięcia na tę ziemię niektórych ustaw i rozporządzeń. (Dz. Ust. Nr. 51 z 1922 r., p. 458, § 1, II).

9. Nowela z dnia 28 lipca 1922 r. zmieniająca niektóre postanowienia ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych z d. 28 lipca 1921 r. (Dz. Ust. z 1922 r., Nr. 65, p. 583).

10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 1923 roku w sprawie częściowej zmiany § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 listopada 1921 r. w przedmiocie wykonania ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych. (Dz. Ust. z 1923 r., Nr. 62, p. 461).

II. Wojskowi:

1. Ustawa z d. 27 maja 1919 r. o tymczasowym zaopatrzeniu wdów i sierot po wojskowych Wojska Polskiego. (Dz. Pr. z 1919 r., Nr. 43, p. 308).

2. Ustawa z d. 4 lutego 1920 roku o przyznaniu dla b. wojskowych armii rosyjskiej i austriackiej, jak też dla wdów i sierot po nich nadzwyczajnego dodatku drożyznianego do zasiłków emerytalnych. (Dz. Ust. z 1920 r., Nr. 13, p. 68).

3. Ustawa z d. 29 maja 1920 roku o tymczasowych emeryturach wojskowych. (Dz. Ust. z 1920 r., Nr. 47, p. 286).

4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w przedmiocie wykonania ustawy z d. 4 lutego 1920 r. o przyznaniu dla byłych wojskowych armii rosyjskiej i austriackiej, jak też dla wdów i sierot po nich pozostałych, nadzwyczajnego dodatku drożyznianego do zasiłków emerytalnych. (Dz. Ust. z 1920 r., Nr. 49, p. 303).

5. Ustawa z d. 15 lipca 1920 r. w przedmiocie rozciągnięcia obowiązujących przepisów o nadzwyczajnych dodatkach drożyznianych dla emerytów cywilnych oraz wdów i sierot po nich na emerytów wojskowych i wdowy i sieroty po nich. (Dz. Ust. z 1920 r., Nr. 67, p. 452).

6. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z d. 6 sierpnia 1920 r. w sprawie zmian ustawy z d. 27 maja 1919 r. (Dz. Pr.

P. P. Nr. 43, p. 308) o tymczasowym zaopatrzeniu wdów i sierot po wojskowych wojska polskiego. (Dz. Ust. z 1920 r., Nr. 75, p. 510).

7. Przepisy wykonawcze z d. 1 lipca 1920 r. do ustawy z d. 29 maja 1920 r. „o tymczasowych emeryturach wojskowych“, wydane przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu. (Dz. Ust. z 1920 r., Nr. 79, p. 530).

8. Rozporządzenie wykonawcze z d. 5 października 1920 r. Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu do rozporządzenia Rady Obrony Państwa w sprawie zmiany ustawy o tymczasowym zaopatrzeniu rodzin po wojskowych. (Dz. Ust. z 1920 r., Nr. 98, p. 654).

9. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie wykonania ustawy z d. 15 lipca 1920 r. (Dz. U. Nr. 67, p. 452) w przedmiocie rozciągnięcia obowiązujących przepisów o nadzwyczajnych dodatkach drożyznianych dla emerytów cywilnych oraz wdów i sierot po nich na emerytów wojskowych oraz wdowy i sieroty po nich. (Dz. Ust. z 1920 r., Nr. 103, p. 689).

10. Ustawa z d. 17 marca 1921 r. w przedmiocie przyznania ponownego nadzwyczajnego dodatku drożyznianego, dla cywilnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i kolejowych, dla nauczycieli szkół powszechnych, średnich wyższych, jako też dla wdów i sierot po nich oraz księży emerytów, w końcu dla emerytów wojskowych b. państw zaborczych, tudzież wdów i sierot po nich. (Dz. Ust. z 1921 r., Nr. 31, p. 179).

11. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Skarbu z d. 17 marca 1921 r. w przedmiocie uzupełnienia przepisów wykonawczych z d. 1 lipca 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 79, p. 530) do ustawy z d. 29 maja 1920 r. o tymczasowych emeryturach wojskowych (Dz. Ust. Nr. 47, p. 286). (Dz. Ust. z 1921 r., Nr. 35, p. 210).

12. Ustawa z d. 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin (Dz. Ust. z 1922 r. Nr. 68, poz. 616).

13. Ustawa z d. 17 maja 1923 r. zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z d. 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin. Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616. (Dz. Ust. z 1923 r. Nr. 59, p. 416).

CZĘŚĆ IV

OKÓLNIKI MINISTERSTWA SKARBU

Nr. 1.

Warszawa, dn. 26 stycznia 1924 r.

MINISTERSTWO SKARBU
Dep. Administracyjny
L. 673/W. Em./Adm.

Wykonanie art. 7 ustawy
emeryt. z 11/12. 1923 r. Dz.
Ust. Nr. 6, poz. 46.

O k ó l n i k.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Biura Sejmu i Senatu, Prezydium Rady Ministrów, Najwyższego Trybunału Administracyjnego, wszystkich Ministerstw, Najwyższej Izby Kontroli, Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej

w miejscu.

W wykonaniu art. 109 i 7 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 6 z 1924 r., poz. 46), Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów zarządza, co następuje:

Od 1/X 1923 r. należy potrącać co miesiąc opłatę w wysokości 3% od miesięcznego uposażenia, pobierane go przez funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych w służbie czynnej i na emeryturze. Opłacie tej nie podlegają funkcjonariusze, mianowani prowizorycznie, lub przyjęci na próbę (praktykanci), jakoteż kontraktowi. Opłatę powyższą należy pobierać od stałego uposażenia, wypłacanego na dzień 1-go danego miesiąca, a przypadającego z art. 3 ustawy z 9/10 1923 r. (Dz. Ust.

Nr. 116, poz. 924) względnie z art. 4 ustawy z 5/12 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 134, poz. 1107) łącznie z dodatkiem regulacyjnym, dalej od dodatku ekonomicznego (rodzinnego) oraz dodatków, wymienionych w art. 18 ustawy z 11/12 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 6 z 1924 r., poz. 46), wchodzących w skład uposażenia emerytalnego, jednakowoż bez uwzględnienia ewentualnych dodatków stołecznych i kresowych. Opłaty **zaległe** za czas poprzedni należy pobrać według wartości mnożnej za każdy poszczególny przypadający miesiąc, ustalonej odpowiedniem rozporządzeniem Rady Ministrów i ogłoszonem w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej.

Przy osiągnięciu uposażenia wyższej grupy, lub szczebla, albo uzyskania, względnie podwyższenia dodatku zaliczalnego do emerytury (art. 18 ustawy emerytalnej) należy pobierać opłatę 3%-ową od uposażenia dotychczasowej grupy, względnie szczebla lub dotychczasowego dodatku zaliczalnego do emerytury, zaś od różnicy nadwyżki uposażenia należy potrącać połowę — przez przeciąg 1-go roku w ratach miesięcznych według wartości mnożnej, określonej na przypadający miesiąc.

Według tych samych zasad opłacają emeryci 3%-ową opłatę od uposażenia emerytalnego łącznie z dodatkiem regulacyjnym, od dodatku ekonomicznego i dodatków, określonych w art. 18 ustawy emerytalnej z 11/XII 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 6 z 1924 r., poz. 46), opłacie tej nie podlegają pensje wdowie i sieroce.

Pierwszą opłatę od funkcjonariuszów pozostających w czynnej służbie należy ściągnąć od uposażenia płatnego w dniu 1-go lutego 1924 r., gdyby zaś ze względów technicznych, nie było to wykonalne — z uwagi na spóźniony termin wydania niniejszego okólnika — należy je ściągnąć przy wypłacie uposażenia w dniu 1-go marca b. r.

Opłatę za miesiące poprzednie, poczynszyszy od 1-go października 1923 r., należy ściągać w 6-ciu ratach miesięcznych, poczynszyszy od 1-go marca 1924 r.

Opłaty od uposażeń emerytalnych należy ściągać od czasu przerachowania na punkty w myśl zasad nowej ustawy emerytalnej, a zaległe opłaty należy potrącać jednorazowo przy wypłacie różnicy uposażenia emerytalnego, wynikającego z nowej ustawy emerytalnej.

Wpływy z powyższych tytułów należy zarachowywać w dziale IV dochodów budżetu Ministerstwa Skarbu na rok 1924 na nowoutworzone:

§ 9. opłaty emerytalne funkcjonariuszów państwowych cywilnych:

poz. 1 w służbie czynnej,
poz. 2 na emeryturze.

§ 10. opłaty emerytalne wojskowych:
poz. 1 w służbie czynnej,
poz. 2 na emeryturze.

W celu wykonania niniejszego okólnika uprasza się o bezzwłoczne wydanie dalszych potrzebnych zarządzeń.

Nr. 2.

Warszawa, dn. 11 lutego 1924 r.

MINISTERSTWO SKARBU

Dep. Administracyjny

L. 1117/W. Em./Adm.

Opłaty emerytalne.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Prezydium Rady Ministrów, Najwyższego Trybunału Administracyjnego, wszystkich Ministerstw, Najwyższej Izby Kontroli, Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Prokuraturji Generalnej Rzeczypospolitej.

w miejscu.

Na zapytania skierowywane do Ministerstwa Skarbu w sprawie potrącania 3% względnie 5%-owych opłat w myśl art. 7 nowej ustawy emerytalnej wyjaśnia się z powołaniem na tutejszy okólnik z dnia 26 stycznia 1924 r. L. 673/Em., iż opłaty te należy obliczać nie w punktach, lecz w procentach od uposażenia (łącznie z dodatkami regulacyjnym, rodzinnym i wymienionymi w art. 18 ustawy emerytalnej), przyczem nie należy potrącać kwoty podatku dochodowego, przypadającego od poszczególnych wyżej wymienionych części uposażenia.

O ile chodzi o opłaty od t. zw. dopłat do uposażeń, przypadających w myśl art. 5 ustawy o uposażeniu z dn. 9 października 1923 r., wyjaśnia się, iż z uwagi na to, że dopłaty te są uzupełnieniem uposażenia, przypadającego na dany miesiąc, a ponadto, ponieważ art. 7 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. nie zwalnia tych dopłat od obowiązku uiszczania opłat emerytalnych, przeto należy opłaty te pobierać również od wspomnianych dopłat, przyczem odnośnie obliczania mają zastosowanie wskazówki, podane w ust. 1 niniejszego okólnika.

Nr. 3.

Warszawa, dn. 18 marca 1924 r.

MINISTERSTWO SKARBU
Dep. Administracyjny
L. 2261/24/Wydz. Em.

W sprawie wprowadzenia
w życie nowej ustawy emery-
talnej.

Do
wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału
Skarbowego Województwa Śląskiego w Ka-
towicach.

W najbliższym czasie wydane będą ogólne wyjaśnie-
nia w sprawie interpretacji postanowień nowej ustawy
emerytalnej.

W związku z tą ustawą wyjaśnia się co następuje:

Oplaty, wynikające z art. 7 ustawy należy pobie-
rać od:

- 1) uposażenia, które w myśl art. 3 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. Ust. R. P. Nr. 116, poz. 924) i art. 4 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. Ust. R. P. Nr. 134, poz. 1107) wypłaca się na przypadający miesiąc funkcjonarjuszowi państwowemu wzgl. wojskowemu dla niego i członków jego rodziny,
- 2) dodatku regulacyjnego oraz dodatków, wchodzących w skład uposażenia emerytalnego, a wymienionych w art. 18 i 53 ustawy emerytalnej,
- 3) dopłaty, wypłacanej w myśl art. 5 cyt. ustawy z d. 9 października 1923 r. Natomiast opłat powyższych nie należy pobierać od dodatków stołecznego oraz kresowego i wyrównawczego kresowego dla funkcjonarjuszów państwowych (wojskowych) w Województwie Śląskiem, przyznanych uchwałą Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1923 r. na zasadzie ostatniego ustępu art. 4 ustawy z dnia 9 października 1923 r. wzgl. § 7 art. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r.

Przez czas opłacania połowy różnicy w wysokości uposażenia (ustęp 3 art. 7 ustawy emerytalnej) pobiera

się opłatę 3%-ową od ostatnio otrzymywanego uposażenia (t. j. od uposażenia otrzymywanego przed osiągnięciem wyższej grupy wzgl. wyższego szczebla lub dodatku (albo jego podwyżki) zaliczalnego do uposażenia emerytalnego), jakoteż od pozostałej połowy różnicy w wysokości uposażenia (dodatku). Np. funkcjonarjusz pobierał na 1 grudnia 1923 r. 600 punktów, od 1 stycznia b. r. otrzymywał 660 punktów, opłaca więc 3% od $600 + 30$ punktów, a drugie 30 punktów ściąga się w całości. Opłatę z ust. 3 art. 7 ustawy emerytalnej potrącać należy również od dopłat, uskuteczniionych w ciągu miesiąca w myśl art. 5 cyt. powyżej ustawy z dn. 9 października 1923 r.

Oplaty powyższe wymierza się w punktach według ich wartości w odnośnym miesiącu, przyczem dziesiętne punktów poniżej 5 odrzuca się, a powyżej 5 zaokrągla się do całości punktu.

Ściągnięcie opłat, zaległych za czas od 1 października 1923 r. do dnia 1 marca 1924 r. Ministerstwo Skarbu zarządziło już okólnikiem z dn. 20 lutego 1924 r. L. 748/DB/I na podstawie art. 7 i 109 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych Dz. Ust. Nr. 6, poz. 46 oraz art. 1 i 11 ustawy z dnia 6 grudnia 1923 r. o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, niektórych innych dochodów publicznych oraz kredytów udzielanych przez instytucje państwowe i samorządowe Dz. Ust. Nr. 127, poz. 1044 przy zastosowaniu **stałej jednostki**, określonej w art. 2 ostatnio wymienionej ustawy.

Ponieważ przez stosowanie zmniejszonych mnożnych (podanych w wyżej wymienionym okólniku) w wypadkach, w których odnośni funkcjonarjusze wstąpili na służbę państwową po 15 października 1923 r. (art. 11 punkt a ustawy z dnia 9 października 1923 r.) oraz w wypadkach, w których w uposażeniu nastąpiły w czasie od dnia 1 października 1923 r. do dnia 1 marca 1924 r. zmiany (przejście na wyższy szczebel w danej grupie uposażenia etc.) ściągnięto od tychże funkcjonarjuszów tytułem zaległych opłat z art. 7 ustawy emerytalnej więcej lub mniej niż należało, konieczną jest rzeczą poprawienie wymiaru uposażenia, wypłaconego pomienionym za miesiąc marzec 1924 r.

W tym celu należy posługiwać się następującą tabelą wartości punktu we franku złotym, która to tabela stanowiła podstawę do obliczenia zmniejszonych mnożnych, o których wyżej była mowa:

M i e s i ą c	Wartość punktu we franku złotym	U w a g a
1 października	0,158	uposażenie
16 października	0,012	dopłata do uposażenia
1 listopada	0,083	uposażenie
16 listopada	0,044	dopłata do uposażenia
1 grudnia	0,095	uposażenie
16 grudnia	0,035	dopłata do uposażenia
1 stycznia	0,135	uposażenie
16 stycznia	0,055	dopłata do uposażenia
1 lutego	0,277	uposażenie
16 lutego	0,091	dopłata do uposażenia
1 marca	0,36	uposażenie

Sposób, w jaki należy stosować powyższą tabelę wyjaśnia następujący przykład: urzędnik wstąpił do służby państwowej w dniu 5 grudnia 1923 r. zatem w myśl art. 11 punkt a ustawy z dnia 9 października 1923 r. otrzymuje uposażenie za cały miesiąc grudzień, 3% uposażenia (art. 7 ustawy emerytalnej) wynosi 30 punktów. Powyższą ilość punktów należy pomnożyć przez 0,095, wynikłą stąd kwotę 2,85 franka złotego pomnożyć przez 1.800.000 mk. (kurs franka złotego), ażeby uzyskać tę kwotę, jaką urzędnik wyżej wymieniony winien Skarbowi Państwa z tytułu opłaty emerytalnej od uposażenia za miesiąc grudzień 1923 r. Ten sam urzędnik winien tytułem opłaty (przewidzianej w art. 7 ustawy emerytalnej) od dopłaty do uposażenia za miesiąc grudzień 1.890.000 mk. (0,35 pomnożone przez 30). Iloczyn pomnożony przez 1.800.000 i t. d.

W wypadkach, w których przy obliczeniu uposażenia za miesiąc marzec 1924 r. została zastosowana mnożna 589.605 mk. (pięćset osiemdziesiąt dziewięć tysięcy sześćset pięć marek) należy do różnicy, powstałej przez odjęcie uposażenia za miesiąc marzec obliczonego przy zastosowaniu tejże mnożnej od uposażenia za miesiąc marzec, obliczonego według mnożnej 657.609 mk. (sześćset pięćdziesiąt siedem tysięcy sześćset dziewięć marek) do-

dać kwotę, potrąconą przy wypłacie dopłaty do uposażenia za miesiąc luty. Tak samo należy postąpić we wszystkich wypadkach, w których oprócz potrącenia opłaty emerytalnej, przy wypłacie uposażenia za miesiąc marzec 1924 r. przez zastosowanie zmniejszonej mnożnej dokonano już przy poprzednich wypłatach uposażeń względnie dopłat do uposażeń potrąceń w myśl art. 7 ustawy emerytalnej.

Omawianych wyżej opłat nie uiszczają funkcjonariusze państwowi prowizoryczni, kontraktowi i praktykanci, jakoteż wdowy i sieroty od pensji wdowich i sierocych.

Jeżeli funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy przeszedł w stan spoczynku przed uiszczeniem opłaty z ustępu 3 art. 7 ustawy, w takim razie pobierać należy pozostałą resztę tej opłaty od uposażenia emerytalnego.

Za czas od 1 października 1923 r. po dzień ostatni należy potrącić z uposażeń emerytalnych, obliczonych w myśl nowej ustawy emerytalnej 3%-owe opłaty, bądźto jednorazowo, bądź też — w razie większej stosunkowo kwoty — w 3 ratach miesięcznych. Sumę potrąconych w każdym poszczególnym miesiącu punktów należy podać do wiadomości Ministerstwa Skarbu (Wydział Emerytalny).

Poprzednio wydane w tej sprawie zarządzenia znosi się.

Przy wymiarze zaopatrzeń emerytalnych należy uwzględniać ułamki punktów, jakie otrzymuje się wskutek obliczania tych zaopatrzeń, natomiast odnośnie wypłaty należy stosować postanowienia ostatniego ustępu art. 19 ustawy. Dodatek regulacyjny wchodzi do podstawy wymiaru zaopatrzeń emerytalnych.

Dodatek na żonę może być wypłacony emerytom tylko w przypadkach w jakich może funkcjonariusz państwowy (sędzia, prokurator), względnie wojskowy pobierać ten dodatek w służbie czynnej w myśl cyt. poprzednio ustaw uposażeniowych. Dodatek regulacyjny i na żonę należy obliczać w taki sam sposób, jak uposażenia emerytalne, a więc według norm, podanych w ustępie 2 art. 19 ustawy.

Co się tyczy czynności przygotowawczych, o których mowa w tut. okólniku z dnia 25 stycznia b. r. L. 742/Em., wyjaśnia się, iż Izby skarbowe powołane dotychczas do sprawdzania wymiarów zaopatrzeń emerytalnych pozostają nadal do tego uprawnione i mają sprawdzać odpowiednio, w myśl nowej ustawy emerytalnej, akty wymiarowe, sporządzone przez powołane do tego władze (art. 93 ustawy). Przy wypłacie zaopatrzeń emerytalnych

obliczonych według nowej ustawy, należy potrącić dotychczas wypłacane zaopatrzenia jakoteż zaliczki, przyznane odnośnymi uchwałami Rady Ministrów na poczet należności, wynikających z nowej ustawy emerytalnej.

Do czasu wydania ogólnych wyjaśnień należy przeliczyć tylko zaopatrzenia emerytalne funkcjonariuszów państwowych, przeniesionych w stan spoczynku po dniu 1 października 1923 r. (wzgl. wdowom i sierotom po zmarłych po dniu powyższym) przyczem za podstawę wymiaru należy brać ostatnio pobierane uposażenie w służbie czynnej według nowych ustaw uposażeniowych.

Nr. 4.

Warszawa, dnia 30 maja 1924 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 4439/D. B. Em.

Do
Kancelarii Cywilnej Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli i wszystkich Ministerstw.
w mieście.

Wskutek ustawicznych skarg, wnoszonych do Ministerstwa Skarbu, przez emerytów tudzież związki urzędników z powodu nieprzerachowania dotychczasowych zaopatrzeń emerytalnych na zasadach ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. za 1924 r. Nr. 6, poz. 46), Ministerstwo Skarbu uprasza o wydanie stosownych zarządzeń, ażeby przerachowania emerytur (pensji wdowich i sierocych), w porozumieniu z odnośnymi władzami Skarbowymi, były dokonywane w szybszym tempie.

Przytem nadmieniam, że Biuro Druków Min. Skarbu rozpoczęło już wydawanie potrzebnych tabel pensyjnych i deklaracji o ustapieniu praw do b. Kas emerytalnych b. państw zaborczych, względnie o zobowiązaniu się do zwrotu pobranych wkładów z tychże Kas, wydrukowanych według wzorów: 1, 2, 3 i 4, dołączonych do rozporządzenia wykonawczego do wymienionej wyżej ustawy emerytalnej, oraz że dokrety pensyjne nie zostały wydrukowane, ponieważ nie miałyby praktycznego zastosowania w wielu wypadkach z powodu rozlicznych stosunków służbowych i rodzinnych poszczególnych osób i wymagałyby znacznych przekreśleń, a mogą być przez poszczególne władze odbijane w dowolnych ilościach na hektografach, litografach i t. d.

Nr. 5.

Warszawa, dnia 18 sierpnia 1924 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 7663/D. B. Em.

W sprawie wypłaty dodatku mieszkaniowego emerytom.

Do
wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału Skarbowego Województwa Śląskiego.
w Katowicach.

Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 lipca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 69, poz. 673) dodatek na mieszkanie przysługuje wszystkim emerytom, pobierającym uposażenie emerytalne tak cywilne jak i wojskowe ze Skarbu Państwa na podstawie ustawy emerytalnej z dnia 11/12 1923 r. (Dz. Ust. 1924 r. Nr. 6, poz. 46) w takim stosunku procentowym, w jakim pozostaje ich uposażenie emerytalne do uposażenia pobieranego ostatnio w służbie czynnej przyczem należy uwzględnić postanowienia art. 82 i 102 powołanej ustawy emerytalnej.

Emeryci mieszkający w Warszawie otrzymują dodatek według I klasy miejscowości—emerytom zaś, którzy otrzymali zezwolenie na pobieranie emerytury poza granicami państwa—dodatek ten nie przysługuje.

Dodatek ten za miesiąc czerwiec, lipiec i sierpień 1924 r. winien być wypłacony przy najbliższej wypłacie uposażenia emerytalnego, w przyszłości zaś winien być wypłacany każdego miesiąca zgóry aż do końca 1924 r. łącznie z uposażeniem emerytalnym.

Wydatek z tą wypłatą związany należy zarachować na §§ 9 i 10. Działu 4 budżetu Ministerstwa Skarbu.

Od wypłaconego dodatku na mieszkanie nie należy pobierać podatku dochodowego. W sprawie 3% opłaty przewidzianej w art. 7 ustawy emerytalnej z dnia 11.XII 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 6/924 r., poz. 46) wydane zostanie oddzielne zarządzenie.

Dla uniknięcia wątpliwości zaznacza się, że moc Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30.VII 1924 r. nie rozciąga się na wdowy i sieroty, jak również na osoby pobierające zaopatrzenie w drodze pozaustawowej, pensje weterańskie oraz renty inwalidzkie, prowizje salinarne lub tytoniowe.

Nr. 6.

Warszawa, dnia 4 września 1924 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 1753/DB/Em.

W sprawie jednorazowego
wynagrodzenia przy zwolnie-
niu funkcjonariuszów pań-
stwowych ze służby.

Do

Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych
w miejsu.

Na odezwę z dnia 1.III 1924 r., Nr. 1447/Os., wyjaśnia
się, co następuje:

Art. 44 ustawy z dnia 11/XII 1923, o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. Ust. Nr. 6, ex 1924) w brzmieniu art. 1, ustęp e ustawy z dnia 13 lutego 1924 (Dz. Ust. Nr. 18) uchylił częściowo postanowienia art. 116, ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17/II 1922 (Dz. Ust. Nr. 21) w brzmieniu ustawy z dnia 28 lipca 1922 (Dz. Ust. Nr. 67) dotyczące wypłaty odprawy w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, a mianowicie w zastosowaniu do wypadków, w których zwolnienie ze służby państwowej następuje z powodu zmiany organizacji władz i urzędów. Obecnie należy odróżnić dwie kategorie zwolnionych:

a) zwolnionych bez podania powodów na zasadzie wyżej wymienionego art. 116, ustawy o państw. służbie cywilnej, w którym to wypadku odprawa w wysokości trzechmiesięcznego uposażenia przysługuje tylko o tyle, o ile urzędnika nie uprzedzono o zamiarze zwolnienia w terminie trzech miesięcy.

b) zwolnionych w wypadkach, przewidzianych w wyżej wymienionym artykule 44 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem, w których to wypadkach odnośny funkcjonariusz ma prawo do odprawy w wysokości trzechmiesięcznego, ostatnio pobranego wynagrodzenia w służbie czynnej, chociażby nawet został uprzedzony o zamiarze zwolnienia. Zasadą prawną zwolnienia pozostaje i w tych wypadkach art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Nr. 7.

Warszawa, dnia 9 października 1924 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 9867/ D. B. Em.

Do

wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału Skarbowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego
w Katowicach

Ministerstwo Skarbu, powołując się na okólnik z dnia 18 sierpnia 1924 r. L. 7663/24 Em. oznajmia, że nie należy potrącać 3% opłaty emerytalnej, uchwalonej art. 7 ustawy z dnia 11 grudnia 1924 r. (Dz. U. Nr. 6, poz. 46 z 1924 r.), od dodatku na mieszkanie, wypłacanego funkcjonariuszom państwowym i wojskowym zawodowym, tudzież emerytom w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 lipca 1924 r. (Dz. U. Nr. 69, poz. 673).

Nr. 8.

Warszawa, dnia 10 grudnia 1924 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 14325/D. B. Em.

W sprawie przerachowania
zaopatrzeń emerytalnych.

Do

Izby Skarbowej

we Lwowie

Ministerstwo Skarbu, powołując się na pismo Izby Skarbowej z dnia 1 sierpnia 1924 r. L. 76830/24 W. VII. Ia. do Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Krakowie, oznajmia, że w celu przerachowania na podstawie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. Nr. 6, poz. 46 z 1924) zaopatrzeń emerytalnych, wymierzonych w swoim czasie na zasadach ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. Nr. 70, poz. 466), nie należy żądać przedstawienia dokumentów, wymienionych w § 33 rozp. Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. (Dz. U. Nr. 32, poz. 320) w tych wypadkach, w których na podstawie posiadanych danych i niebudzących najmniejszych wątpliwości może być dokonany nowy wymiar zaopatrzenia zgodnie z postanowieniami ustawy wyżej wymienionej z dnia 11 grudnia 1923 r.

W szczególności nie należy żądać od Dyrekcji Poczty i Telegrafów oryginalnych tabel służbowych, względnie pensyjnych, emerytów względnie wdów i sierot b. państwa austriackiego, które rzekomo uległy zniszczeniu w 1915 r. w czasie inwazji ukraińskiej, względnie zaginęły, o ile Izba Skarbowa posiada w swoim przechowaniu wierzytelne odpisy powyższych tabel pensyjnych, przesyłanych w swoim czasie b. Krajowej Dyrekcji Skarbu we Lwowie przez Dyrekcję Poczty i Telegrafów we Lwowie, a dających jej możliwość stwierdzenia policzalnych lat służby wobec odmiennych postanowień co do policzalności czasu służby ustawą z dnia 11 grudnia 1923 r. w stosunku do ustawy z dnia 28 lipca 1921 r.

Nr. 9.

Warszawa, dnia 20 grudnia 1924 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 15105/D. B. Em.

W sprawie potrąceń na
opłaty emerytalne.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Prezydium Rady Ministrów, wszystkich Ministerstw i Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

w miejscu.

Ministerstwo Skarbu uprasza, ażeby począwszy od dnia 1 stycznia 1925 r. opłaty emerytalne potrącać co miesiąc z uposażeń funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych w myśl art. 7 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 6/24, poz. 46) w punktach były po przeliczeniu na złote jednocześnie z każdomiesięczną wypłatą uposażenia zarachowywane, analogicznie do postanowień okólnika z dnia 31 października 1924 r. L. 3646/DB/I w sprawie zaliczek na uposażenie, a to: „Opłaty emerytalne funkcjonariuszów państwowych cywilnych na paragraf 10 i „Opłaty emerytalne wojskowych“ na paragraf 11, Działu 4 budżetu dochodów Min. Skarbu na rok 1925.

Ministerstwo Skarbu uprasza o wydanie potrzebnych zarządzeń władzom podległym.

Nr. 10.

Odpis.

Stanisławów, dnia 28 listopada 1924 r.

WOJEWÓDZTWO
STANISŁAWOWSKIE
L. 7686/IV ex 1924.

W sprawie wyjaśnienia
przepisów odnośnie do opłat
emerytalnych przewidzianych
art. 7 ust. z 11/12. 1923. (Dz.
U. Rz. P. Nr. 6 ex 1924 r.

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

w Warszawie.

W myśl ustępu 3 art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych z 11 grudnia 1923 (Dz. U. Rz. P. Nr. 6 ex 1924) potrąca tutaj oddział rachunkowy tytułem opłaty emerytalnej z uposażeń służbowych tych funkcjonariuszów, którzy w ciągu jednego roku przeszli do wyższego szczebla (1/I 1924) a nadto drogą mianowania posunęli się do wyższej grupy uposażeniowej (1/I 1924) podwójną opłatę, a to przez przeciąg jednego roku (od 1/I 1924 — 31/XII 1924) połowę różnicy między pierwotnym uposażeniem, a wzrostem wskutek przejścia do wyższego szczebla i przez przeciąg jednego roku (od 1/VII 1924 do 30/VI 1925) połowę różnicy między uposażeniem z dnia 1 stycznia 1924 r., a osiągnięciem w związku z uzyskaniem w wyższej grupie uposażeniowej w dniu 1 lipca 1924 r.

Niezależnie od powyższych potrąceń opłacają funkcjonariusze państwowi przewidzianą ust. 1 art. 7 powołanej ustawy 3% opłatę emerytalną.

Wobec wątpliwości proszę o wyjaśnienie, czy tego rodzaju potrącenia zwłaszcza w wypadku powyżej przedstawionym, gdy z uposażenia funkcji ściąga się równocześnie dwie połowy równie z osiągniętego podwyższenia uposażenia z powodu uzyskania wyższego szczebla i posunięcia do wyższej grupy uposażeniowej, dokonywane są zgodnie z intencją powołanej na wstępie ustawy.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 15920/D. B. Em.

Do
Ministra Spraw Wewnętrznych.
w miejscu.

Na pismo z dnia 19 grudnia 1924 r., L. A. B. 8049, Ministerstwo Skarbu zawiadamia, iż sposób dokonywania potrąceń emerytalnych przez Województwo Stanisławowskie z uposażeń tych funkcjonariuszów, którzy w ciągu jednego roku osiągnęli wyższy szczebel oraz wyższą grupę uposażenia jest zgodny z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. Dz. Ust. Nr. 32, poz. 320.

Nr. 11.

Warszawa, dnia 30 stycznia 1925 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 1968/D. B. Em.

Zmiana § 29 rozp. Rady Ministrów z 26/III 1924 r. o zaliczaniu czasu służby.

Do
Prokuratury Generalnej R. P., Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu, Dyrekcji Polskiego Monopoli Tytoniowego, wszystkim Izdom Skarbowym i Wydziałowi Skarbowemu Województwa Śląskiego.

w Katowicach.

Ministerstwo Skarbu podaje do wiadomości, iż Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 28 stycznia 1925 r. uchwaliła zmienić § 29 rozporządzenia wykonawczego do ustawy emerytalnej, a mianowicie:

W paragrafie 29 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. o wykonaniu ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 6/24) i z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 18/24) o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych skreśla się końcowe zdanie i paragraf ten otrzymuje brzmienie następujące:

„Czas służby należy przyjąć w rozmiarze ustalonym do wymiaru uposażenia emerytalnego względnie obliczyć

wedle przepisów danego b. państwa zaborczego, a następnie ustalić uposażenie emerytalne, licząc za pierwszych dziesięć lat 40%, a za każdy następny rok 2,4% do najwyższej granicy 100%. Od kwoty ustalonej w ten sposób wymierza się uposażenie emerytalne według zasad określonych art. 82 ustawy“.

Podając powyższe rozporządzenie Rady Ministrów przed ogłoszeniem w Dzienniku Ustaw do wiadomości Ministerstwo Skarbu poleca sprostować dokonane wymiary zaopatrzenia emerytalnych i od 1 lutego 1925 r. wypłacać zaopatrzenia te w/g nowych obliczeń.

Odnosnie wyrównania należności, przypadających za czas ubiegły będą wydane osobne zarządzenia.

Nr. 12.

Warszawa, dnia 25 kwietnia 1925 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 8244/DB/Em.

W sprawie stosowania art. 25 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. Nr. 6, poz. 46 z 1924 r.) do emerytów b. państw zaborczych oraz emerytów polskich, przeniesionych w stan spoczynku przed dniem 1 października 1923 r.

Do
wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału Skarbowego Województwa Śląskiego
w Katowicach.

Z aktów przedkładanych Ministerstwu Skarbu wynika, iż niektóre władze skarbowe rozmaicie postępują przy stosowaniu art. 25 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 46 z 1924 r.). Wobec tego wyjaśnia się, że przy obliczaniu różnicy, wynikającej przy stosowaniu art. 25 wspomnianej ustawy do emerytów b. państw zaborczych i do emerytów Państwa Polskiego, przeniesionych w stan spoczynku przed dniem 1 października 1923 r. należy uprzednio zaliczyć ich w myśl zasad art. 98 i ust. 3 art. 100 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. Nr. 116, poz. 924) względnie art. 14 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 134, poz. 1107) do tego szczebla danej grupy, do którego ewentualnie byłoby zaszerzegowani, gdyby wspomniane ustawy obowiązywały w dniu przeniesienia ich w stan spoczynku.

Ministerstwo Skarbu poleca przeto Izbie Skarbowej (Wydziałowi Skarbowemu) zrewidować wysokość wypłaconej różnicy między emeryturą, a uposażeniem pobieranym z tytułu objęcia jakiegokolwiek stanowiska na służbie w instytucji państwowej, lub samorządowej za wynagrodzeniem.

Powyższe zarządzenie należy stosować od dnia 1 października 1923 r.

Nr. 13.

Warszwa, dnia 27 kwietnia 1925 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 3510/D. B. Em.

Interpretacja art. 11 ustawy emerytalnej z dn. 11/XII 1923.

Do
Ministerstwa Kolei

w miejscu.

Na pismo z 13/II 1925 L. I. 1433/25, w sprawie powyższej Ministerstwo Skarbu oznajmia, co następuje:

Dla doliczenia z powyższego artykułu jest rzeczą obojętną, czy powołana w artykule tym trwała niezdolność do służby i utrata zdolności do zarabkowania powstała przed, czy po wstąpieniu na służbę.

Również jest rzeczą obojętną, czy powołane wyżej warunki doliczenia pozostawały w związku przyczynowym ze służbą.

Doliczenie lat winno nastąpić z urzędu przy przeniesieniu funkcjonariusza w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej o utracie zdolności do pracy zarobkowej. Utrata zdolności do zarabkowania powstała po przeniesieniu w stan spoczynku nie uzasadnia doliczenia lat z art. 11 ustawy.

Prawo do doliczenia lat przechodzi na pozostałych, jeżeli na prośbę odnośnego funkcjonariusza państw. stwierdzone już zostały za jego życia warunki, uzasadniające żądane doliczenie, chociażby definitywne orzeczenie o doliczeniu nie zostało jeszcze wydane.

Do emerytów, spensjonowanych przy zastosowaniu art. 11 ustawy emerytalnej z 11/XII 1923 postanowienia art. 39 tej ustawy nie mają zastosowania.

Powołane na wstępie pismo zwraca się przy niniejszym wraz z załącznikiem.

Nr. 14.

Warszawa, dnia 30 kwietnia 1925 r.

PREZYDJUM
RADY MINISTRÓW

Nr. 5885.

Sposób zaliczania lat służby wojskowej, spędzonej w czasie wojny.

Do
wszystkich Ministerstw
w miejscu.

Celem uchylenia wątpliwości, mogących się nasunąć przy zestawieniu przepisów art. 15, 81, 82, 92 i 93 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym z dnia 11/XII 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 46) co do sposobu zaliczania do wysługi emerytalnej czasu służby wojskowej, odbytej podczas wojny, Prezydium Rady Ministrów, w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, wyjaśnia co następuje:

1. Czas spędzony przez b. funkcjonariuszów oraz zawodowych wojskowych b. państw zaborczych w czynnej służbie wojskowej w wojnie światowej, zaliczać można podwójnie, zarówno funkcjonariuszom państwowym, jak i zawodowym wojskowym, o ile przepisy b. państwa zaborczego na to zezwalają, a postanowienia art. 15 wyżej wymienionej ustawy nie zawierają dalej idących ograniczeń.

2. To samo odnosi się do odbytej w czasie wojny światowej służby w zaborczych formacjach wojskowych, względnie na terenach okupowanych przez wojska (Zivilkommissariat, Militärgeneral Gouvernement, Militär-gouvernement, Kreiskommando etc). Do służby wojskowej, odbytej w czasie wojny światowej w wojskowych formacjach polskich, powstałych na obszarze b. państw zaborczych, może być zastosowany korzystniejszy sposób zaliczania czasu, podany w punkcie 1, tylko w odniesieniu do formacji, uznanych przez b. państwa zaborcze za części składowe ich armji.

3. Czas, wymienionej pod 1 i 2, służby w b. państwach zaborczych zaliczać można podwójnie, co najwyżej—o ile chodzi o b. zabór rosyjski—do dnia 1/XI 1917 r., w zaborach zaś austriackim i pruskim do dnia 1/XI 1918 r.

4. Po powstaniu Państwa Polskiego, czas służby, spędzony podczas minionej wojny w Wojsku Polskim, względnie w uznanych przez Państwo wojskowych for-

macjach polskich zalicza się podwójnie zawodowym wojskowym — pojedynczo zaś funkcjonariuszom państwowym.

5. Czas przebyty w niewoli, o ile dostanie do niej nastąpiło bez winy danej osoby i zostało zatwierdzone przez dochodzenia rehabilitacyjne, które wykazały także, iż osoba ta nie wstąpiła do armji bolszewickiej (w razie dostania się do niewoli rosyjskiej), ani też nie działała w czasie tej niewoli na niekorzyść państwowości polskiej, zaliczać należy funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym pojedynczo i to zarówno do dnia 1/XI 1917 r. względnie 1/XI 1918 r., jak i w Państwie Polskim.

6. Wreszcie zauważa się, że korzystniejsze traktowanie czasu służby, określonej w punkcie 4 (w odniesieniu do zawodowych wojskowych) ma wpływ tylko na wysokość zaopatrzenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia do tegoż zaopatrzenia.

Nr. 15.

Warszawa, dnia 25 sierpnia 1925 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 16227/DB-Em/25.

Doliczenie pracy zawodowej do wysługi emerytalnej.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższego Trybunału Administracyjnego, wszystkich Ministerstw, Najwyższej Izby Kontroli.

w m i e j s c u.

Według § 7 rozporządzenia wykonawczego do ustawy emerytalnej (z dnia 26 marca 1924 Dz. U. Rz. P. Nr. 32, poz. 320) winny Władze, zarządzające przeniesienie w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych, dołożyć wszelkich starań, aby wymiar emerytury nastąpił z całym pośpiechem, by w wypłacie uposażenia nie nastąpiła żadna zwłoka.

Z akt, przesłanych do Ministerstwa Skarbu, wynika, iż w b. wielu wypadkach funkcjonariusze państwowi, przeniesieni w stan spoczynku, względnie wdowy i sieroty, pozostałe po funkcjonariuszach państwowych, zmarłych w czynnej służbie, nie otrzymują należnych zaopa-

trzeń emerytalnych często przez szereg tygodni a nawet miesięcy. Stan taki jest zdaniem Ministerstwa Skarbu niewłaściwy i słusznie wywołuje niezadowolenie u osób interesowanych, jako też powoduje liczne interwencje członków Ciał Ustawodawczych a nawet znajduje wyraz w prasie.

Przy rozpatrywaniu przyczyn opóźnienia wymiaru zaopatrzeń emerytalnych przyszło Ministerstwo Skarbu do przekonania, iż opóźnienie to powoduje w przeważnej części konieczność ustalenia zaliczalnej w myśl art. 97 ustawy emerytalnej pracy zawodowej lub wyjaśnienia, czy pewne okresy służby są w myśl przepisów zaliczalne do wysługi emerytalnej. Ponieważ praca ta wymaga z natury rzeczy dłuższego czasu, przeto Ministerstwo Skarbu, chcąc umożliwić osobom interesowanym możliwość pobierania bodaj pewnej części zaopatrzenia emerytalnego, uprasza, aby Władze upoważnione do wymiaru zaopatrzeń emerytalnych wymierzały je w takim czasie, aby w wypłacie uposażenia rzeczywiście nie zachodziły przerwy.

W tym celu należy wymierzać w porozumieniu z odnośnymi władzami skarbowymi zaopatrzenia narazie za czas bezspornie zaliczalny do wysługi emerytalnej, a sprawie zaliczenia do tejże wysługi czasu pracy zawodowej, czy też innych spornych okresów służby, poczynić z całym pośpiechem potrzebne kroki celem ewentualnego sprostowania dokonanego poprzednio wymiaru zaopatrzenia.

Przy tej sposobności pozwala sobie Ministerstwo Skarbu zwrócić uwagę, iż akty wymiarowe winny być należycie przygotowane i potrzebne dokumenty wraz z wykazem stanu służby dołączone, a o ile chodzi o zaliczenie pracy zawodowej, również protokoł Komisji Weryfikacyjnej i ocena kwalifikacyjna.

Nr. 16.

Warszawa, dnia 29 sierpnia 1925 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 8399/DB/Em.

W sprawie składania deklaracji, przewidzianych art. 84 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Prezydium Rady Ministrów, Najwyższego Trybunału Administracyjnego, wszystkich Ministerstw i Najwyższej Izby Kontroli.

w miejscu.

Ministerstwo Skarbu, powołując się na art. 109 i 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. Nr. 6, poz. 46 z 1924), znowelizowany punktem „k” art. 1 ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. U. Nr. 18, poz. 178), na § 30 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 (Dz. U. Nr. 32, poz. 320) i na ostatni ustęp okólnego pisma z dnia 4 września 1924 r. L. 4278/DB/Em., uprasza w celu jednolitego traktowania przez wszystkie władze sprawy żądania od funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych deklaracji w myśl wyżej wymienionych postanowień — o wydanie stosownych wskazówek, ażeby deklaracje te były złożone przez wszystkich funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, nie wyłączając nauczycieli szkół powszechnych, lub wydziałowych, w b. Galicji, oraz funkcjonariuszów b. Galicyjskiego Wydziału Krajowego, pozostających w służbie czynnej polskiej.

Podpisy na powyższych deklaracjach danych funkcjonariuszów, lub zawodowych wojskowych winny być zalegalizowane przez odnośne władze (bezpośredniego przełożonego lub jego zastępcę względnie przez notariusza, lub w niektórych wyjątkowych razach przez władzę administracyjną I instancji, a w braku tychże w danej miejscowości przez wójta gminy, przy wyciśnięciu pieczęci urzędowej.

Deklaracje należy włączać do odnośnych aktów osobowych.

Przypadające do zwrotu składki emerytalnej, podjęte z kas b. państw zaborczych, lub kas emerytalnych lub innych kas zaopatrzenia w b. państwach zaborczych,

przerachowane według wskazówek wymienionych w § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 stycznia 1925 r. (Dz. U. Nr. 11, poz. 77) po wpłaceniu ich przez osoby wyszczególnione w art. 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923, powołanej na początku niniejszego, należy księgować na Dział 4 budżetu Ministerstwa Skarbu § 10a „Zwrot składek emerytalnych funkcjonariuszów państwowych cywilnych”, wzgl. § 11a „Zwrot składek emerytalnych wojskowych”.

Uprawnieni do zwrotu składek mają przedstawić deklaracje według wzoru Nr. 1 (załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z d. 26 marca 1924 r. Dz. U. Nr. 32, poz. 320), w której po wskazaniu sumy pobranych wkładek, należy wyszczególnić datę pobrania, w razie zaś niemożności ustalenia daty wskazać terminy, wymienione w punkcie „a”, względnie „b” § 1 wyżej przytoczonego rozporządzenia z dnia 24 stycznia 1925 r.

Zwrot podniesionych składek w myśl § 2 tegoż rozporządzenia winien nastąpić w zasadzie jednorazowo i tylko w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może zezwolić na spłatę przypadającej do zwrotu kwoty w ratach miesięcznych i określić wysokość i ilość poszczególnych rat, jednakowoż spłata nie może być rozłożona na więcej, niż na 60 rat miesięcznych.

Doliczenie do wysługi emerytalnej czasu służby, za który były podjęte w swoim czasie składki w razie zwracania ich w ratach miesięcznych może nastąpić dopiero po uiszczeniu ostatniej raty podjętych wkładek i wtedy dopiero władza służbowa — po zanotowaniu w wykazie stanu służby — zawiadamia odnośnego funkcjonariusza, względnie zawodowego wojskowego, o czasokresie zaliczonym mu do wysługi emerytalnej na skutek złożonej deklaracji i zwrotu wkładek.

Odmowa złożenia deklaracji nie jest naruszeniem obowiązków służbowych, któreby mogło spowodować odpowiedzialność służbową, lecz miałyby jedynie ten skutek, iż lata służby zaborczej nie byłyby brane w rachubę przy wymiarze uposażenia emerytalnego, czyli że dany funkcjonariusz byłby traktowany pod względem praw emerytalnych jako pozostający jedynie na służbie polskiej.

Nr. 17.

Warszawa, dnia 13 października 1925 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 20313/DB/Em.

W sprawie interpretacji
ust. b) § 33 rozporządzenia Ra-
dy Ministrów z d. 26/III 1924 r.
(Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 320)
o wykonaniu ustaw z d. 11/XII
1923 r. i z dnia 13/II 1924 r.
o zaopatrzeniu emerytalnem
funkcjonariuszów państwowych
i zawodowych wojskowych.

Do
wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału Skar-
bowego Województwa Śląskiego.
w Katowicach.

Powołany przepis rozporządzenia wykonawczego
zezwała w razie nie posiadania oryginalnych dowodów
co do całokształtu przebiegu służby w b. państwie za-
borczem — na przedkładanie dokładnego zestawienia
przebiegu tej służby, potwierdzonego co do wiarogodno-
ści zawartych w niem dat podpisami conajmniej dwóch
wiarogodnych świadków, którzy pozostawali na służbie
państwowej równocześnie z danym funkcjonariuszem
państwowym.

Ponieważ prawdziwość faktów podanych w takich
zestawieniach niejednokrotnie budzi wątpliwości, przeto
podpisujący te zaświadczenia świadkowie winni obok
swych podpisów wyraźnie zaznaczyć, skąd znane są im
okoliczności, które stwierdzają.

Nr. 18.

Warszawa, 18 maja 1925 r.

MINISTERSTWO SKARBU

Wydział Emerytalny

L. 8404/25.

W sprawie wykonania roz-
porządzenia Prezydenta Rze-
czypospolitej z dnia 27/XII
1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115
poz. 1030) w dziedzinie emery-
tur i rent.

O k ó l n i k.

Do
wszystkich Izb Skarbowych, oraz Wydziału
Skarbowego Województwa Śląskiego
w Katowicach.

Na podstawie § 12 rozporządzenia Prezydenta Rze-
czypospolitej z dnia 27/XII 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 115
poz. 1030) o przerachowaniu należności innemi przepisami
nieobjętych, oraz o posiłkowem stosowaniu rozporządze-
nia z dnia 14 maja 1924 r. Ministerstwo Skarbu zarządza
co następuje:

Emerytury, pensje wdowie i sieroce, odprawy, po-
śmiertne, koszta podróży, jak również dopłaty należne za
czas do 31/I 1924 r. z tytułu zaopatrzenia emerytalnego,
należy waloryzować indywidualnie w myśl § 1 rozporzą-
dzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27/XII 1924 r.
(Dz. U. R. P. Nr. 115 poz. 1030) z tem, że wszelkie wypła-
ty należnych kwot, jakoteż ich uzupełnienia uskutecznia-
ne na podstawie odnośnych ustaw, rozporządzeń i uchwał
Rady Ministrów uznaje się za uskutecznione w przepisa-
nym terminie.

Przypadające co do wypłaty należności jak również
różnice, wynikłe z powodu wypłacania 50% zaopatrzenia
emerytalnego zamiast 75% należy wypłacać naraz, a wy-
sokość kwot wypłaconych z tego tytułu należy podać Mi-
nisterstwu Skarbu w terminie do 30/IX 1925 r.

Odnosnie do nadpłat należy zastosować ustęp 2 § 1
powyżej wspomnianego rozporządzenia Prezydenta Rze-
czypospolitej.

Przy wykonywaniu powyższego zarządzenia należy
przestrzegać następujących zasad:

Należności z tytułu zaopatrzeń, wypłacone po ko-
niec grudnia 1924 r., jak również należności zaległe, płatne

na podstawie prawomocnych orzeczeń, nie podlegają waloryzacji, o ile nie zostało wniesione zastrzeżenie pisemne natychmiast po odbiorze należności.

W wnioskach, w których wymiar zaopatrzenia za czas ubiegły nie został jeszcze prawomocnie dokonany, waloryzacja winna być uskuteczniiona, o ile nie zachodzi wina w zwłoce wymiaru po stronie ubiegającego się.

Za zwłokę zawinioną przez ubiegającego się, uważać należy niedostarczenie wymaganych ustawą i przepisami wykonawczymi dokumentów, dowodów i zaświadczeń.

Nr. 19.

Warszawa, dn. 1 grudnia 1925 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 23932/D. B. Em.

Waloryzacja różnicy wypłaconych i należnych zaopatrzeń emerytalnych.

Do

wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału Skarbowego Województwa Śląskiego

w Katowicach.

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 13 listopada 1925 r. uchwaliła:

W myśl § 35 lit. c Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 grudnia 1924 r. o uzupełnieniu przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatnoprawnych (Dz. Ust. R. P. Nr. 115 poz. 1024) Rada Ministrów zezwala na *zwaloryzowanie różnicy między wypłaconymi*, a w myśl ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. należącymi się zaopatrzeniami emerytalnymi *według pełnych stawek skali § 2 rozporządzenia z dnia 14 maja 1924 r. osobom, uprawnionym do poboru tychże zaopatrzeń w czasie od 1 października 1923 r. do końca stycznia 1924 r. Wyłączone od zwaloryzowania zaopatrzeń są te osoby*, które zgłosiły swe roszczenia o zaopatrzenie emerytalne lub przedłożyły wymagane dokumenty, potrzebne do uzasadnienia tego roszczenia w czasie od 1 lutego 1924 r., chociażby się im te zaopatrzenia należały od terminu wcześniejszego.

Ministerstwo Skarbu przesyła w ślad reskryptu z dnia 18/V. 1925. L. 8404/D. B. Em.

Nr. 20.

Warszawa, dnia 13 stycznia 1926 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 25558/DB/Em.

W sprawie waloryzacji różnicy wypłaconych i należnych zaopatrzeń emerytalnych.

Do

wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału Skarbowego Województwa Śląskiego

w Katowicach.

Na zapytania niektórych Izb Skarbowych w sprawie okólnika z dn. 1 grudnia 1925 r. L. 23932/DB.-Em., Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, że waloryzacji podlegają roszczenia z tytułu zaopatrzenia emerytalnego, wynikłe na podstawie uchwały Rady Ministrów z dn. 28 stycznia 1925 r. (okólnik Min. Skarbu z dn. 30/I 1925 r. L. 1969/DB/Em.) i z dn. 20 maja 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 55 poz. 393).

Od zwaloryzowania różnic między należytościami, wypłaconymi, a należnymi, wyłączone są te osoby, które nie pobierały zaopatrzeń emerytalnych do końca stycznia 1924 r., chociażby tytuł do tego zaopatrzenia powstał w powyższym terminie, a to dlatego, iż nie przedłożyły potrzebnych dokumentów lub zgłosiły swe prawa o zaopatrzenie po raz pierwszy po upływie wskazanego terminu.

Zastrzeżenie okólnika z dnia 1 grudnia 1925 r. L. 23932/DB/Em. o wyłączeniu z waloryzacji zaopatrzeń tych osób, które potrzebne dokumenty złożyły po 1 lutego 1924 r., nie dotyczy dokumentów potrzebnych do przerachowania w myśl zasad ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. zaopatrzeń emerytalnych, przyznanych poprzednio w myśl przepisów ustawy z dnia 28 lipca 1921 r.

Jeżeli dane osoby nie pobierały zaopatrzeń emerytalnych przed końcem stycznia 1924 r., ewentualnie i za okres czasu przed dniem 1 października 1923 r. jedynie z winy władz — wskutek niewymierzenia należnego zaopatrzenia, w takim razie zaopatrzenie to winno być zwaloryzowane, ale w każdym razie nie za czas poprzedzający datę wniesionego podania.

Zwaloryzowane wszelkiego rodzaju należności, wynikające z ustaw emerytalnych, t. j. emerytury, zasiłki jednorazowe, odprawy, pośmiertne i koszty przesiedlenia — na-

leży wypłacać jednorazowo zaraz, z wyjątkiem jednakże wypłat zwaloryzowanych należności, przypadających z rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 20 maja 1925 r. (Dz. U. Nr. 55 poz. 393), które należy ze względu konieczności zachowania równowagi budżetowej wypłacać w 6 ratach miesięcznych.

Okólnik Ministerstwa z dn. 18 maja 1925 r. L. 8404/DB/Em/25 został całkowicie uchylony, a tem samem i żądanie wniesienia przez osoby interesowane pisemnego zastrzeżenia natychmiast po odbiorze należności zostało również uchylone.

Wreszcie Ministerstwo Skarbu poleca przedkładać co miesiąc wykaz sumaryczny kwot, wypłaconych z tytułu waloryzacji.

CZĘŚĆ V

JUDYKATURA NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Nr. 1.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z d. 13 listopada 1923 r. w sprawie Bronisława Pruskiego przeciwko Ministerstwu Skarbu. L. Rej. 633/22.

- Tezy: 1) Urzędnicy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, którzy przeszli w stan spoczynku przed dniem wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z d. 4/IX 1922 r., Dz. Ust. p. 720, pod względem praw do uposażenia emerytalnego winni być traktowani narówni z emerytowanymi funkcjonariuszami b. państw zaborczych.
- 2) Lata służby oraz stopień służbowy, wedle którego oblicza się uposażenie emerytalne emerytowanych urzędników Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, winny być przyjęte wedle stanu w dniu 30 marca 1917 r., jako daty, w której Tymczasowy Rząd Rosyjski zrzekł się swych suwerennych praw do b. Królestwa Kongresowego, a najpóźniej w dniu 1 października 1919 r.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za nieuzasadnioną.

Słusznym jest pogląd strony skarżącej, iż przepisy ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, jako wydane przez władzę ustawodawczą b. zaboru rosyjskiego i obowiązujące na terenie tegoż zaboru w chwili powstania Państwa Polskiego, mocy swej prawnej nie straciły aż do chwili zmiany, względnie uchylecia przez odnośne władze nowopowstałego Państwa Polskiego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. Dz. U. p. 720. Jako potwierdzenie tego poglądu służy i ta okoliczność, że zmiany w tej ustawie zarządzane zostały w formie dekretu Naczelnika Państwa z dnia 7 lutego 1919 r.

(Dz. Pr. Nr. 14 p. 179), ówczesnej tymczasowej władzy ustawodawczej Państwa Polskiego. Z tych przeto względów należy uznać, że i przepis art. 84 ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego obowiązywał dotąd, dopóki przez władzę ustawodawczą polską nie został uchylony. Co się zaś tyczy treści tego przepisu, to należy zauważyć, że przepis ten nadawał z jednej strony urzędnikom etatowym Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego prawa do emerytury, z drugiej zaś strony inne prawa i prerogatywy służbowe, a wszystko to na zasadach, obowiązujących „w guberniach b. Królestwa Polskiego” ogólnych przepisów, dotyczących urzędników, pozostających „w tych guberniach” w państwowej służbie cywilnej; innemi słowy, przepis ten zrównał urzędników etatowych Towarzystwa, co do wymienionych praw z urzędnikami b. zaboru rosyjskiego, pozostającymi w służbie na terytorjum b. Królestwa Kongresowego. Rzecz oczywista przeto, że urzędnicy ci do czasu zniesienia przez ustawy względnie przepisy polskie powołanego art. 84 ustawy Towarzystwa nie utracili praw, wynikających z tego zrównania, nie nabyli oni jednak przez fakt obowiązywania tego artykułu przez pewien okres czasu już w nowopowstałym Państwie Polskiem charakteru urzędników państwowych polskich, a to z następujących powodów. Niewątpliwie, nowopowstałe w rezultacie wielkiej wojny europejskiej na podstawie traktatów międzynarodowych Państwo Polskie miało prawo uregulować swój stosunek do funkcjonariuszów państwowych, a w tem i nadawanie tego rodzaju charakteru osobom, nie pozostającym na służbie państwowej, według swego uznania, tem więcej, że traktaty międzynarodowe, zawarte z b. państwami zaborczymi, żadnych w tym względzie ograniczeń nie zawierają. Z powyższego wynika, że zrównanie urzędników Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, co do charakteru z urzędnikami nowopowstałego Państwa Polskiego mogłoby nastąpić jedynie na podstawie wyraźnego przepisu, uchwalonego przez władzę ustawodawczą polską, w żadnym zaś razie nie może być dedukowane z przepisu art. 84 ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. A ponieważ ani wydane w dniu 11 czerwca tymczasowe przepisy służbowe (Dz. Pr. Nr. 13 z 1918 r.), które poczynając od dnia 20 czerwca 1918 r. uregulowały stosunki służbowe funkcjonariuszów nowopowstałego Państwa Polskiego, ani też ustawa emerytalna takiego co do nadania urzędnikom Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego praw i przywilejów, przysługujących funkcjonariuszom państwowym polskim, przepisu nie zawierają, przeto i roszczenia z art. 84 ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w kierunku przyznania urzędnikom Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego praw funkcjonariuszów państwowych polskich, służbowych i do emerytury, nie mają żadnej podstawy prawnej. Nie stwarza podstawy prawnej dla tych roszczeń i ta okoliczność, że Ministerstwo Skarbu stosowało

art. 85 ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, wyrażając swą zgodę na mianowanie etatowych urzędników Towarzystwa, ponieważ przepis tego artykułu powstał właściwie nie z powodu przyznania urzędnikom Towarzystwa praw z art. 84, a w celu ścisłej kontroli władz rosyjskich nad prawomyślnością osób zatrudnionych w Towarzystwie; jeżeli się zatem weźmie pod uwagę, że Ministerstwo Skarbu dekretem z dnia 3 stycznia 1918 r. Dz. Pr. Nr. 1/1918, art. 25, powołane zostało do nadzoru nad zakładami kredytowymi, to i stosowanie art. 85 przez Ministerstwo Skarbu musi być rozumiane tylko, jako wykonywanie wskazanego wyżej nadzoru, przyczem forma tego nadzoru, odmienna od formy w stosunku do innych zakładów kredytowych, nie ma tu istotnego znaczenia. Gdyby zresztą nawet stanąć na stanowisku, że Ministerstwo Skarbu, stosując art. 84 i 85 ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego uważało urzędników Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego za zrównanych pod względem praw i przywilejów z funkcjonariuszami państwowymi polskimi, to i w tym wypadku nie możnaby z takiego postępowania Ministerstwa wyciągnąć prawnych konsekwencji w tym kierunku, ponieważ, jak o tem wyżej, tylko przepisy, wydane przez władze ustawodawcze, mogły nadać urzędnikom Towarzystwa wskazane prawa, a nie Ministerstwo Skarbu, które ani do tego nie było powołane, ani też żadnych upoważnień w tym względzie od władz ustawodawczych nie posiadało. Przypomnę należy zauważyć, że, o ile chodzi o prawa do emerytury urzędników Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, to Ministerstwo zastrzegało, iż wszelkie w tym względzie jego zarządzenia praw emerytalnych urzędników Towarzystwa nie przesądzają.

Z powyższego przeto wynika, że Ministerstwo Skarbu, stosując do urzędników Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego ustawę emerytalną z dnia 28 lipca 1921 r., która, jak o tem wyżej, nie tylko nie zawiera przepisu, przyrównującego urzędników Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w prawach emerytalnych do funkcjonariuszów państwowych polskich, ale nawet przez taksatywne wyliczenie w art. 2 osób, do których ta ustawa się stosuje, wprost wykluczyła możność stosowania tej ustawy do tych urzędników w sposób w skardze żądany, nie mogło ich traktować narówni z funkcjonariuszami państwowymi polskimi, a musiało ich traktować według przepisów dla urzędników b. państw zaborczych, co uzasadniała treść art. 84 ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. I dlatego słusznie zastosowanym został przez Ministerstwo do skarżącego art. 43 ustawy emerytalnej.

Przechodząc następnie do kwestji terminu, do jakiego prawa, w wyżej wskazanych granicach, do emerytury urzędników Towarzystwa winny być obliczane, Najwyższy Trybunał Administracyjny, w myśl wyluszczonych wywodów, nie mógł podzie-

lić poglądu skarżącego. Z chwilą, gdy władze Państwa Rosyjskiego zrzekły się swych suwerennych praw w stosunku do b. Królestwa Kongresowego, ustać musiał stosunek służbowy urzędników, pozostających w służbie państwowej cywilnej na terytorjum b. zaboru rosyjskiego, względnie osób pod względem praw z tymi urzędnikami zrównanych, a więc i urzędników etatowych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, do Państwa Rosyjskiego, jako nieposiadającego już na tem terytorjum władzy suwerennej. W konsekwencji ustać musiało i stosowanie przepisów ustaw, regulujących stosunki służbowe wskazanych wyżej osób do Państwa Rosyjskiego oraz stosunki analogiczne. A ponieważ Państwo Polskie, jak o tem wyżej, nie przyjęło na siebie zobowiązań Państwa Rosyjskiego w stosunku do urzędników Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, to z tego wynika, że i stosowanie nadal przepisów dawnych ustaw zaborczych, a dotyczących wskazanych wyżej przedmiotów, nie może mieć miejsca. Z tego powodu i lata służby przy wymierzaniu urzędnikom Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego uposażenia emerytalnego z art. 43 polskiej ustawy emerytalnej winny być obliczane do chwili zrzeczenia się przez Państwo Rosyjskie swej suwerenności w stosunku do b. Królestwa Kongresowego, co, jak wiadomo, nastąpiło w dniu 30 marca 1917 r. aktem Tymczasowego Rządu Rosyjskiego. Na tej również podstawie i stopień służbowy, wedle którego ma być wymierzone uposażenie emerytalne winien odpowiadać tej klasie względnie kategorii płacy urzędnika Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, którą ten posiadał przed wskazanym wyżej terminem 30 marca 1917 r.

Wobec powyższego Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za nieuzasadnioną, tem więcej, że Ministerstwo Skarbu wskazany wyżej termin w drodze ustępstwa przesunęło na 1 października 1919 r.

Nr. 2.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z d. 11/XII 1923 r. w sprawie Alojzego Grudzińskiego przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 339/22.

Teza: Renty, przyznane przez Zawodowy Zakład Ubezpieczeń pracowników austriackich kolei, przejęty przez Państwo Polskie ustawą z d. 8 listopada 1921 r. (Dz. Ust. Nr. 2 z 1922 r. p. 5), nie mogą być pobierane równocześnie z uposażeniem emerytalnem, przyczem interesowanemu służy prawo wyboru.

UZASADNIENIE.

Rozpoznawszy skargę Grudzińskiego, przekazaną przez Sąd Najwyższy, Najwyższy Trybunał Administracyjny oparł się na następujących powodach.

1) Pierwszy zarzut skarżącego, że mu mylnie wymierzono uposażenie emerytalne w wysokości 75% pborów zamiast w pełnej wysokości 100% i nie zastosowano do niego art. 42 ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. Ust. Nr. 70 p. 466), zasługuje na uwzględnienie. Wprawdzie Grudziński faktycznie nie był czynnym na służbie w Państwie Polskiem, lecz przyczyną tego był jego stan zdrowia spowodowany przez nieszczęśliwy wypadek, któremu uległ na służbie 20 grudnia 1917 r., wskutek czego nie mógł on pełnić obowiązków służbowych. Jak przekonywa jednak pismo Dyrekcji Kolei Państwowych z dnia 29 października 1919 r. L. 2299/1 do Grudzińskiego, sama owa Dyrekcja uznawała Grudzińskiego za funkcjonariusza Państwa Polskiego, gdyż tytułuje go maszynistą w Stanisławowie, przenosi go w stan spoczynku z dniem 1 stycznia 1919 r. i zarządza wstrzymanie wypłaty należnych mu pborów służbowych od dnia 31 grudnia 1918 r. Z tych względów do Grudzińskiego należało zastosować art. 42 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r.

2) Wobec zastosowania do Grudzińskiego art. 42 powyższej ustawy emerytalnej odnośna władza będzie musiała mu dokonać nowego wymiaru uposażenia emerytalnego. Z tego względu nieaktualnym staje się zarzut Grudzińskiego, co do rzekomo błędnego zaliczenia go do stopnia X.

3) Natomiast ostatni zarzut skarżącego, jakoby on niesłusznie został pozbawiony renty, przyznanej mu przez Zawodowy Zakład Ubezpieczeń pracowników austr. kolei żelaznych od nieszczęśliwych wypadków w Wiedniu nie zasługuje na uwzględnienie. W myśl ustępu c art. 20 ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych z dnia 28 lipca 1921 r. prawo do pobierania uposażenia emerytalnego zawiesza się na czas

pobierania zaopatrzenia z tytułu niezdolności do służby (pracy) na zasadzie innych ustaw, o ile świadczenia te płyną ze Skarbu Państwa, przyczem w tym wypadku służy uprawnionemu prawo wyboru między powyższymi zaopatrzeniami. Prawa i obowiązki Zawodowego Zakładu Ubezpieczeń pracowników austriackich kolei żelaznych od nieszczęśliwych wypadków w Wiedniu na mocy ustawy z dnia 8 listopada 1921 r. w przedmiocie tymczasowego zaopatrzenia pracowników polskich kolei państwowych w b. zaborze austriackim w razie nieszczęśliwych wypadków (D. U. Nr. 2 1922 r. poz. 5), przeszły z dniem 1 stycznia 1921 r. na zarząd polskich kolei państwowych. Ponieważ więc od 1 stycznia 1921 r. renty, przyznane przez powyższy Zakład, wypłaca się ze Skarbu Państwa, przeto władza administracyjna zupełnie słusznie równocześnie z przyznaniem stosownie do prośby Grudzińskiego uposażenia emerytalnego na zasadzie ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych z dnia 28 lipca 1921 r. wstrzymała dalszą wypłatę renty, uznając na mocy art. 20 ustępu c. tejże ustawy za niedopuszczalne pobieranie jednocześnie dwóch zaopatrzeń ze Skarbu Państwa z tytułu niezdolności do służby

Z wszystkich powyższych zasad Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę Aloizego Grudzińskiego za uzasadnioną tylko w części, dotyczącej wymiaru uposażenia emerytalnego.

Nr. 3.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z d. 12 lutego 1924 r. w sprawie Karola Ludwiga przeciwko Ministerstwu Skarbu. L. Rej. 302/23.

Teza: Państwo Polskie, jako powstałe na mocy traktatów i umów, wynikłych w rezultacie niepomyślnej dla b. państw zaborczych wojny, niezależnie, a nawet wbrew ich woli, nie może być w stosunku do państw zaborczych traktowane jako państwo sukcesyjne i dla tego nie jest obowiązane do zaspakajania zobowiązań tych państw poza zobowiązaniami dobrowolnymi, względnie przyjętymi w umowach i traktatach międzynarodowych.

UZASADNIENIE.

W rozważeniu zarzutów skargi Najwyższy Trybunał Administracyjny zauważa, że zgodnie z art. 43 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. Dz. U. p. 466 emeryci b. państw zaborczych otrzymują uposażenie emerytalne ze Skarbu Państwa Polskiego w wysokości 75% tego uposażenia, które należałoby się im według zasad ustawy emerytalnej polskiej od płacy za-

sadniczej w służbie czynnej, przywiązanej do tego stopnia służbowego, któremu cyfrowo odpowiada dla byłych funkcjonariuszów austriackich klasa ostatnio nadanej rangi. Zakt sprawy, a w szczególności z dołączonego do skargi dekretu b. galicyjskiej krajowej Dyrekcji Skarbu z dnia 23 lipca 1914 r. L. 55621 jest widocznym, że petent w służbie czynnej uzyskał rangę IX-tą i że w tej samej randze, jak to wskazują akta b. Dyrekcji Skarbu, petent przeniesiony był w stan spoczynku. Z powyższego wynika, że tak Izba Skarbowa, jak i Ministerstwo Skarbu, stosując do skarżącego powołane wyżej postanowienie art. 43 ustawy emerytalnej, słusznie przyznały mu uposażenie emerytalne IX stopnia służbowego, jako cyfrowo odpowiadającego klasie ostatnio nadanej rangi. Wprawdzie art. 14 ust. 1 A, a rozporządzenia wykonawczego do ustawy emerytalnej (Dz. U. Nr. 93 p. 686) stanowi, że emerytowani urzędnicy b. państwa austriackiego w wypadku osiągnięcia w drodze czasowego posunięcia (§ 51 ustawy z dnia 25 stycznia 1914 r. Dz. U. p. austr. Nr. 15) poborów wyższej klasy rangi, winni, przy obliczaniu emerytury według polskiej ustawy emerytalnej, być zaliczani do stopnia służbowego, odpowiadającego tej wyższej klasie rangi, skarżący jednak będąc w myśl rozporządzenia wszystkich Ministerstw z dnia 1 lutego 1914 r. (Dz. U. p. austr. Nr. 34 dział V) zaliczony do grupy E nie mógł w drodze czasowego posunięcia osiągnąć poborów VIII klasy rangi, jak to wypływa z art. 52 powołanej wyżej austriackiej ustawy z dnia 25 stycznia 1914 r. Że i b. c. k. Krajowa Dyrekcja Skarbu nie uważała skarżącego za urzędnika, który osiągnął pobory VIII kl. rangi, wskazuje przyznanie mu przy wymierzaniu poborów spoczynkowych aktywalnego dodatku w wysokości 400 koron, t. j. według IX kl. rangi, a nie 480 koron, który przysługiwał urzędnikom VIII kl. rangi (§ 3 art. 2 ustawy z dnia 19 lutego 1907 r. dz. u. p. austr. Nr. 34).

Co się zaś tyczy zarzutu skargi, iż Państwo Polskie, jako spadkobierca b. państwa austriackiego, obowiązane jest spłacać zobowiązania swego spadkodawcy i przytem według wartości koron złotych w stosunku do marki polskiej, to należy zauważyć, że Państwo Polskie nie może być traktowane, jako sukcesyjne w stosunku do b. państw zaborczych, ponieważ powstanie Państwa Polskiego opiera się nie na zasadzie sukcesji, lecz na traktatach i umowach, wynikłych w rezultacie niepomyślnej dla b. państw zaborczych wojny niezależnie, a nawet wbrew ich woli, że przeto o jakichś obowiązkach zaspakajania przez Państwo Polskie zobowiązań tych państw poza zobowiązaniami dobrowolnymi względnie przyjętymi w umowach i traktatach nie może być mowy. Co się zaś tyczy emerytów b. państw zaborczych, to Państwo Polskie dobrowolnie, kierując się jedynie racjami polityki państwowej polskiej przyjęło powołaną ustawą emerytalną na siebie obowiązek utrzymywania ich na koszt

skarbu Państwa Polskiego w tym oczywiście zakresie, jak wskazana ustawa określa, z czego wynika, iż żądanie przeliczenia płac emerytalnych b. państw zaborczych według wartości złotej korony czy rubla, jako w ustawie emerytalnej nieprzewidziane, niema żadnych podstaw prawnych.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżoną decyzję uznał za zgodną z ustawą i skargę jako nieuzasadnioną oddalił.

Nr. 4.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 26 lutego 1924 r. w sprawie Marii Freudlichowej przeciwko Ministerstwu Skarbu, L. Rej. 469/23.

Teza: Prawo wdów po emerytowanych funkcjonariuszach b. państw zaborczych do pensji z art. 46 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r., posiadających osobiście obywatelstwo państwa polskiego, nie stoi w zależności od prawa do obywatelstwa męża.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za uzasadnioną. Nowelą z d. 28 lipca 1922 r. Dz. ust. p. 583 został zmieniony art. 43 ustawy emerytalnej z d. 28 lipca 1921 r. w tym kierunku, iż korzystanie emerytowanych funkcjonariuszów b. państw zaborczych z dobrodziejstw powołanej ustawy emerytalnej zostało uzależnione nie od posiadania obywatelstwa Państwa Polskiego wogóle, a od tego, z jakiego tytułu nabycie obywatelstwa nastąpiło. Mianowicie, korzystanie z praw emerytalnych polskich zapewnione zostało tylko tym emerytowanym funkcjonariuszom b. państw zaborczych, którzy są obywatelami Państwa Polskiego w myśl art. 2 ustawy z d. 20/I 1920 r. dz. ust. p. 44, lub którzy uznani zostali za obywateli Państwa Polskiego w myśl art. 3 tejże ustawy o obywatelstwie. Co się zaś tyczy wdów i sierot po tych funkcjonariuszach, to dotyczący tych osób art. 46 ustawy emerytalnej pozostawiony został nowelą w brzmieniu poprzednim i zawiera on, narówni z art. 43 w pierwotnym jego brzmieniu, jedynie ogólne zastrzeżenie o konieczności posiadania przez wdowę i sierotę obywatelstwa polskiego, a więc bez względu na to, jaką drogą nabycie obywatelstwa nastąpiło; z powyższego przeto wynika, że o ile chodzi o zastrzeżenie art. 46 ustawy emerytalnej co do posiadania obywatelstwa Państwa Polskiego, wystarczającym dla uzyskania praw do pensji z powołanego artykułu jest stwierdzenie, że wdowa wzgl. sierota obywatelstwo Państwa Polskiego posiada, niezależnie od tego, czy obywatelstwo to wynika

z art. 2 i 3 powołanej wyżej ustawy z d. 20/I 1920 r., czy też z innych jej postanowień.

Wobec powyższego i w danym wypadku, ponieważ skarżąca jest obywatelką polską, gdyż uznana została taką w myśl art. 10 ustawy o obywatelstwie polskim, przeto, jeżeli chodzi o ten warunek, ma ona prawo korzystania z dobrodziejstw ustawy emerytalnej polskiej. Nie stoi temu na przeszkodzie powołanie w art. 46 artykułu 22 i nast. oraz art. 43 ustawy emerytalnej, a to z następujących powodów.

Należy mieć na uwadze, że tak art. 43, jak i art. 46, jako dotyczące praw emerytalnych emerytów b. państw zaborczych oraz wdów i sierot po tychże wychodzą właściwie poza zakres ustawy emerytalnej, która, jak to widocznem z art. 1 i 2 tejże ustawy, ma za zadanie uregulowanie praw emerytalnych funkcjonariuszów państwowych polskich.

Z tego powodu artykuły te pomieszczono w przepisach przechodnich do ustawy. Takie umieszczenie postanowień, dotyczących tych osób, wskazuje pozatem na dążenie ustawodawcy do traktowania ich w sposób specjalny, różny od funkcjonariuszów polskich. Na to wskazuje treść odnośnych postanowień, a szczególnie postanowień art. 43. Z treści tego artykułu a tem samem i związanego z nim art. 46 wynika, że prawodawca nie życzył sobie, ażeby przy przyznawaniu emerytury emerytom b. państw zaborczych, stosowane były te prawa, które przyznane zostały funkcjonariuszom państwowym polskim, a jedynie dał wskazówki, w jaki sposób automatycznie należy przeliczyć przyznaną już emeryturę przez b. państwo zaborcze według zasad obliczeniowych polskiej ustawy emerytalnej.

Wobec tego w razie konieczności stwierdzenia samego prawa do emerytury emeryta b. państwa zaborczego, a co za tem idzie wdowy i sieroty, miarodajne są przepisy ustaw emerytalnych b. państw zaborczych, a nie ustawy emerytalnej polskiej. Z tego względu powołanie się w art. 46 ustawy emerytalnej na art. 22 i nast. ustawy emerytalnej należy uważać jedynie za wskazówkę dla władzy polskiej, ażeby przy przyznaniu emerytury wdowie wzgl. sierocie po funkcjonariuszach b. państw zaborczych przedewszystkiem stwierdzonem zostało, czy w myśl przepisów b. państw zaborczych, mąż wzgl. ojciec prawa emerytalne posiadał. Nie stoi z tem w sprzeczności i powołanie się na art. 43 ustawy emerytalnej, gdyż powołanie to wskazuje jedynie sposób cyfrowego obliczenia uposażenia emerytalnego wdowy wzgl. sieroty, nie dotykając zupełnie kwestji zależności praw do pensji tych osób od praw zmarłego męża wzgl. ojca. Wywód Ministerstwa, że w związku z powołaniem się na art. 43 należy uznać, iż wdowa po emerycie, który nie mógłby być uważany za obywatela polskiego, nie ma prawa do emerytury jest nieuzasadniony, ponieważ jak o tem wyżej,

w stosunku do wdów i sierot po emerytach b. państw zaborczych kwalifikowane obywatelstwo zastrzeżone nie zostało, zależność zaś praw wdowy i sieroty, od praw męża i ojca (art. 22 ustawy) winna być rozpatrywana z punktu widzenia ustaw b. państwa zaborczego, a nie ustawy polskiej. Za takim rozumieniem art. 46 ustawy emerytalnej przemawia i ratio legis, ponieważ niewątpliwie ustawodawca nie mógł mieć na celu pozbawienie praw emerytalnych całego szeregu wdów i sierot po funkcjonariuszach b. państw zaborczych, polakach, zmarłych przed powstaniem Państwa Polskiego, którzy formalnie obywatelami nowopowstałego Państwa Polskiego nigdy nie byli.

Z powyższych względów N. T. A. uznał zaskarżone orzeczenie za niezgodne z ustawą i je uchylił.

Nr. 5.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 25 kwietnia 1924 r. w sprawie Teofila Poborowskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. I. Rej. 1170/23.

Teza: Obliczenie uposażenia emerytalnego, należnego emerytowanemu funkcjonariuszowi b. państwa rosyjskiego, względnie osobie, posiadającej prawa emerytalne wedle ustaw tego państwa, nastąpić winno za każdy policzalny do emerytury według ustaw emerytalnych b. państwa rosyjskiego rok służby, a nie okresowo, jak to miało miejsce wedle ustaw obowiązujących w b. państwie rosyjskim.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za uzasadnioną.

Art. 43 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. Dz. U. p. 466 normujący prawa emerytalne emerytowanych funkcjonariuszów b. państw zaborczych, zawiera, o ile chodzi o pierwszy ustęp, prócz przepisu o obywatelstwie polskiem i określenia procentowego emerytury trzy zasadnicze postanowienia, a mianowicie: osoba, ubiegająca się o uposażenie emerytalne musi być emerytowanym funkcjonariuszem b. państw zaborczych; uposażenie emerytalne ma być obliczane według zasad ustawy „niniejszej“ t. j. polskiej ustawy emerytalnej; przy obliczaniu uposażenia ma być wzięty za podstawę ten stopień służbowy polski, jakiemu odpowiada cyfrowo klasa rangi, względnie klasa płacy, przywiązana do ostatnio zajmowanego stanowiska w b. państwie zaborczym względnie stopień płacy, lub lata służby. Z powyższego wynika, że przy przyznawaniu

emerytury z powołanego art. 43 musi być przedewszystkiem stwierdzone, czy osoba ubiegająca się o emeryturę jest emerytem b. państwa zaborczego względnie, czy posiadała w b. państwie zaborczem prawa do emerytury. Stwierdzenie takie z natury rzeczy nie może nastąpić inaczej, jak na podstawie przepisów i ustaw obowiązujących w b. państwie zaborczem. Stąd wynika, że o ile przepisy odnośnego państwa zaborczego wymagały dla nabycia w b. państwie zaborczym praw emerytalnych pewnego okresu czasu, to osoby, nie posiadające takiego okresu lat służby, praw emerytalnych nie nabyły i nie mogą być uważane za emerytowanych funkcjonariuszów b. państwa zaborczego, a z tego powodu z dobrodziejstw art. 43 korzystać nie mogą. O ile natomiast stwierdzonem zostanie, że osoba ubiegająca się o uposażenie emerytalne, na podstawie ustaw b. państwa zaborczego prawa emerytalne posiada, to, według wyrażenia brzmienia art. 43, uposażenie emerytalne ma być obliczone według zasad polskiej ustawy emerytalnej, t. j. wedle tych zasad, które polska ustawa emerytalna przewidziała dla obliczenia uposażenia emerytalnego funkcjonariuszów polskich, a więc wedle postanowień art. 14 tej ustawy z tą jedynie różnicą, że za podstawę przyjmuje się płaca zasadnicza bez dodatków za wysługę lat, studja wyższe i kierownictwo. Przytem płaca zasadnicza oblicza się, jak o tem wyżej, wedle klasy rangi względnie klasy płacy. To wskazuje, iż na wypadek braku rangi, lub klasy płacy i konieczności określenia stopnia służbowego z innych danych (stopień płacy lub ilość lat służby) muszą mieć zastosowanie przepisy b. państwa zaborczego, a to dla określenia, odpowiednio do pobieranej płacy, klasy rangi lub klasy płacy b. państwa zaborczego, z czego następnie ustanawia się cyfrowo odpowiedni stopień służbowy polski. Z powyższego przeto wynika, że przy stosowaniu artykułu 43 mogą wchodzić w grę przepisy b. państwa zaborczego tylko przy stwierdzaniu praw emerytalnych petenta oraz przy określaniu odpowiadającego jego stanowisku stopnia służbowego, pozatem zaś o stosowaniu przepisów b. państwa zaborczego nie może być mowy. Nie daje również materiału do konkludowania obowiązku stosowania przepisów b. państw zaborczych przy wymiarze uposażenia emerytom i drugi ustęp art. 43, w którym, ze względu na obawę ustawodawcy, iż wymierzone w myśl zasad ustawy polskiej uposażenie może być mniejsze, ustanowioną została zasada, że uposażenie to nie może być mniejsze od uposażenia przysługującego na podstawie przepisów b. państwa zaborczego, co przecież również wskazuje na to, że uposażenie z art. 43 ma być wymierzane na innych zasadach, niż uposażenie b. państwa zaborczego. *Z tego powodu obliczenie uposażenia emerytalnego, należnego emerytowanemu funkcjonariuszowi b. państwa rosyjskiego, względnie osobie posiadającej prawa emerytalne wedle ustaw tego państwa, musi się odbywać*

ściśle na podstawie art. 14 ustawy emerytalnej polskiej, a więc za każdy policzalny do emerytury według ustaw emerytalnych b. państw zaborczych rok służby, a nie okresowo, za każde pięciolecie, jak to miało miejsce wedle przepisów i ustaw emerytalnych obowiązujących w b. Królestwie Kongresowym. Należy tu zauważyć, że postanowienia zawarte w dziale II § 14 rozporządzenia wykonawczego do ustawy emerytalnej nie są sprzeczne ze ściśłem, jak o tem wyżej, brzmieniem art. 43. Postanowienia te wcale nie przesadzają zastosowania okresowości, a mówią jedynie o rozmiarze czasu służby, przyjętym do wymiaru emerytury przez b. państwo zaborcze. Rzecz oczywista przecież, że i władze emerytalne b. państwa rosyjskiego, przy wymiarze emerytury, ustalały przede wszystkim czas służby efektywnej i odpowiednio do tak ustalonej ilości lat wymierzały uposażenie za odpowiednie ustanowione w przepisach okresy. Gdyby jednak rozumieć ten przepis rozporządzenia wykonawczego tak, jak go chce rozumieć zaskarżone Ministerstwo, to w tym wypadku przepis ten musiałby być uznany za sprzeczny z art. 43 ustawy emerytalnej i jako taki nie mógłby mieć skutków prawnych.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny musiał uznać zaskarżone orzeczenie za niezgodne z ustawą i je uchylił.

Nr. 6.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 2 9 kwietnia 1924 r. w sprawie Marii Jabłońskiej przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 1232/23.

Teza: Wyjście za mąż oficjantki kolejowej (Małopolska) bez zezwolenia władz kolejowych należy traktować jako dobrowolne rozwiązanie stosunku służbowego, pociągające za sobą utratę prawa do emerytury.

UZASADNIENIE.

Skarżąca powołuje się na rozporządzenie austriackiego Ministerstwa Kolei Żelaznych z dn. 22/III 1908 r. L. 8398, dalej na § 130 i 136 ordynacji służbowej i wreszcie na § 15 i 19 statutu o funduszu prowizyjnym i wywodzi, iż cytowane rozporządzenie zastrzega właśnie dla oficjantek prawa etatowego funkcjonariusza, że żadne rozwiązanie stosunku służbowego, a w szczególności także przez wyjście za mąż, nie powoduje utraty nabytych praw do prowizji, stosowanie zaś do niej § 136 ordynacji służbowej jest nie właściwe, gdyż ona nigdy ze służby dobrowolnie nie wystąpiła — przeciwnie wniosła prośbę o spensjonowanie.

Wywód ten pomija postanowienia § 7 a 1 c i § 19 cyt. rozporządzenia. Pierwszy z nich stawia jako warunek osiągnięcia posady oficjantki stan wolny lub wdowi, a drugi zastrzega rozwiązanie stosunku służbowego na wypadek odpadnięcia tego warunku, a więc na wypadek wyjścia za mąż oficjantki już po osiągnięciu stopnia służbowego oficjantki.

W myśl tych przepisów musiało wyjście za mąż spowodować rozwiązanie stosunku służbowego, chodzi więc tylko o to, czy można w tem dopatrywać się dobrowolnego wystąpienia ze służby.

W tym względzie podziela Najwyższy Trybunał Administracyjny zapatrywanie austr. Ministerstwa Kolei Żelaznych, wyrażone w reskrypcie z dnia 4.8.1914, gdyż skoro skarżące znane były skutki wyjścia za mąż, zagrożone rozporządzeniem z dnia 22.3. 908 L. 8398, to tego wyjścia za mąż podjętego dobrowolnie przez skarżącą nie podobna rozumieć inaczej, jak dobrowolne przyjęcie przez nią także skutków w nich połączonych, czyli jako dobrowolne rozwiązanie stosunku służbowego.

Nieuzasadnionem jest powołanie się skargi na rozporządzenia z dnia 13.2. 918 L. 2364/4 i z dn. 21.4. 918 L. 10507, które rzekomo miały uchylić moc obowiązującą rozporządzenia z dnia 22.3. 908. Pierwsze z tych rozporządzeń jest tylko zapytaniem wystosowanym do Dyrekcji, jak się zapatruje na zamiar dopuszczenia wyjątków w tem ograniczeniu, drugie nie uchyla zasady ograniczenia, ale zezwala Dyrekcjom na pozostawienie w służbie oficjantek, wychodzących za mąż, które wniosą o to podania i uczynią zadość wymogom, wyliczonym w ustępach 1 — 4.

Otóż skarżąca podania takiego nigdy nie wniosła i zezwolenia takiego nigdy nie uzyskała, a wskutek tego powoływanie się jej na to rozporządzenie jest całkiem chybione.

Wreszcie Najwyższy Trybunał Administracyjny zauważa co następuje:

Rozwiązanie stosunku służbowego nastąpiło w danym wypadku już po wejściu w życie ustawy emerytalnej z 28.7.1921, która się i do funkcjonariuszów kolejowych odnosi. Przepis art. 56 uchyla moc obowiązującą wszystkich przepisów w przedmiotach unormowanych tą ustawą — wskutek czego i prawa skarżącej do uposażenia emerytalnego oceniane być muszą w świetle tej ustawy. Otóż skarżąca w czasie trwania stosunku służbowego warunków, wymienionych w art. 6 tej ustawy nie posiadała, a zatem uposażenia emerytalnego uzyskać nie mogła.

Gdy zatem zaskarżone orzeczenie nie obraża w niczem obowiązujących przepisów, a istotna wadliwość postępowania także nie zachodzi — należało skargę jako nieuzasadnioną oddalić.

Nr. 7.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 7 listopada 1924 r. w sprawie Natana Reissa przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych, L. Rej. 1951/23.

Teza: Urzędnicy wojskowi, istniejący do 31/XII 1924 r. w wojsku polskim, pod względem praw emerytalnych winni być traktowani narówni z zawodowymi wojskowymi wojsk polskich.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za uzasadnioną.

Art. 58 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin z dnia 5 sierpnia 1922 r. Dz. Ust. poz. 616 stanowi, że postanowienia powołanej ustawy, odnoszące się do oficerów zawodowych, mają zastosowanie również do urzędników wojskowych i ich rodzin. Artykuł ten nie uzależnia zatem, jak to czyni ustawa w stosunku do oficerów, prawa tych urzędników na korzystanie z dobrodziejstw ustawy emerytalnej od ich charakteru zawodowego w rozumieniu ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów wojsk polskich z dnia 23 marca 1922 Nr. 32 Dz. Ust. poz. 256, co zresztą musiało mieć miejsce już choćby dlatego, iż zgodnie z art. 105 tejże ustawy zamierzonym zostało do dnia 31 grudnia 1924 r. zniesienie instytucji urzędników wojskowych. Wobec powyższego i w danym wypadku skarżący, jako urzędnik wojskowy, miał prawo domagać się zastosowania do niego postanowień ustawy emerytalnej, jak do zawodowego oficera. Jeżeli zaś chodzi o postanowienia powołanej ustawy emerytalnej, to w stosunku do skarżącego, jako do posiadającego w b. armji austriackiej charakter t. zw. gażysty, którzy według par. 2 ustawy austr. z dnia 27 grudnia 1875 r. Nr. 158 Dz. pr. p. uprawnieni byli do pobierania stałego uposażenia emerytalnego, wchodzi przedewszystkiem w grę art. 47 polskiej ustawy. Zgodnie z tym artykułem zawodowym wojskowym (a więc i urzędnikom wojskowym), którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego pozostawali w służbie jednego z b. państw zaborczych, i przechodzą w stan spoczynku ze służby w wojsku polskim, zalicza się do wysługi emerytalnej pełną ilość lat służby wojskowej w b. państwie zaborczem, podlegających zaliczeniu według ustaw tam obowiązujących. O ile zatem się zważy, że skarżący został zwolniony ze służby w wojsku polskim, jako urzędnik wojskowy z dniem 31 marca 1923 r., że zgodnie z § 8 powołanej wyżej ustawy austriackiej, policzalną do wysługi emerytalnej była każda służba, czy to w stanie bojowym, czy też w jakimkolwiek

dziale administracji wojskowej, od chwili „zaasenterowania“, a więc dla skarżącego od 5 października 1896 r., to prawo skarżącego na emeryturę ze skarbu polskiego w świetle powołanego przepisu art. 47 polskiej ustawy emerytalnej staje się niewątpliwem. Należy zauważyć, że powołany art. 47 celowo nie uzależnia prawa na zaliczenie lat służby w b. państwie zaborczem od nabycia po wstąpieniu do Wojska Polskiego charakteru zawodowego wojskowego w rozumieniu ustaw polskich, gdyż w przeciwnym razie wojskowi zawodowi b. państw zaborczych, posiadający prawa emerytalne wedle ustaw państw zaborczych, przyjęci czasowo do Wojska Polskiego, a następnie zwolnieni przed nabyciem charakteru zawodowego w Wojsku Polskiem nie mieliby żadnych praw emerytalnych, a przeto byłoby postawieni gorzej niż emerytowani wojskowi b. państw zaborczych, którzy nigdy w wojsku polskim nie służyli, a którym art. 50 uposażenie emerytalne ze Skarbu Polskiego zastrzega. O ile zaś Ministerstwo Spraw Wojskowych w uzasadnieniu odmowy uposażenia emerytalnego skarżącemu powołuje się na art. 8 ustawy emerytalnej z dnia 5 sierpnia 1922 r. i na fakt uchylecia nowelą z dnia 17 maja 1920 r. p. d. tegoż artykułu, to powołanie się to mogłoby tylko podać w wątpliwość legalność zwolnienia skarżącego, nie może zaś mieć ono natomiast żadnego wpływu na prawa skarżącego do emerytury, o których zasadniczo decydują art. 1, 3, 4, 5 i 47 cytowanej ustawy, gdyż konsekwencje nielegalnego zwolnienia, nie mogą przecież obciążać osoby w ten sposób zwolnionej.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny musiał uznać zaskarżone orzeczenie za niezgodne z ustawą i je uchylił.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 18 listopada 1924 r. w sprawie Józefa Piaseckiego przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 1337/23 i 416/24.

- Tezy: 1) Ani ustawa z d. 2/VIII 1919 r. o ustaleniu starszeństwa i nadaniu stopni oficerskich w wojsku polskiem Dz. Ust. p. 399, ani też ustawa z d. 23/III 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów wojsk polskich Dz. Ust. p. 256 nie zawierają przepisu, upoważniającego Naczelnika Państwa wzgl. Prezydenta Rzeczypospolitej do udzielania zwolnień od przepisanego wieku oficerom, ubiegającym się o przyjęcie do wojska polskiego w charakterze zawodowych.
- 2) Nadanie dekretem Naczelnika Państwa stopnia majora wojskowemu, który przekroczył granicę wieku, przewidzianą w art. 10 ustawy z d. 2/VIII 1919 Dz. Ust. p. 399 dla majorów, nie stoi na przeszkodzie zamieszczeniu takiego wojskowego na liście oficerów rezerwy.
- 3) Wojskowy niezamieszczony na liście wojskowych zawodowych, przewidzianej ustawą z d. 2/VIII 1919 r. Dz. Ust. p. 399, gdyby nawet przyznany mu był stopień oficerski w wojsku polskiem, nie ma prawa do emerytury tak na podstawie ustawy z d. 5/VIII 1922 r., jak i ustawy z d. 11/XII 1923 r.

UZASADNIENIE.

Zarzuty skarg zasadniczo sprowadzają się do tego, że 1) skarżący, jako zatwierdzony przez Naczelnika Państwa, w myśl ustawy sejmowej z dnia 2 sierpnia 1919 r. o ustaleniu starszeństwa i nadaniu stopni oficerskich, dekretem z dnia 21/XI 1920 L. 2431 stał się tem samem oficerem zawodowym wojsk polskich, a przeto umieszczenie go na liście oficerów rezerwy i następnie zwolnienie do rezerwy jest naruszeniem, wbrew obowiązującym ustawom jego nabytych praw; i że 2) jako zawodowy oficer wojsk polskich ma wszelkie prawa tak wedle ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. jak i ustawy z dnia 11/XII 1923 r. do emerytury wojskowej za 41 lat służby w państwie austriackiem i w wojsku polskiem.

Co się tyczy zarzutu co do rzekomo nieprawidłowego przeniesienia skarżącego do rezerwy, to Najwyższy Trybunał Administracyjny przedewszystkiem zauważa, że jakkolwiek decyzja na reklamację skarżącego z powodu przeniesienia go do rezerwy nastąpiła w dacie 9/VIII 1922 r., to jednak w aktach sprawy niema śladu, ażeby decyzja ta skarżącemu została bez-

pośrednio zakumunikowana i dlatego Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał, że zarzuty przeciwko tej decyzji wniesione zostały przez skarżącego w terminie otwartym i podlegają rozpoznaniu Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Zarzuty te jednak Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał za nieuzasadnione, a to z powodów następujących:

Ustawa z dnia 2 sierpnia 1919 r. o ustaleniu starszeństwa i nadaniu stopni oficerskich w wojsku polskiem dz. pr. p. 399 miała na celu, jak wskazuje art. 1 tej ustawy, ustalenie starszeństwa i nadanie stopni nie tylko oficerom zawodowym, ale i oficerom rezerwowym, przyczem za oficerów rezerwowych artykuł ten uważa nie tylko tych oficerów, którzy nie chcieli służyć zawodowo w wojsku polskiem, ale i tych, którzy nie odpowiadają wymogom, wykształcenia, wieku i zdrowia. Art. zaś 10, jako granicę wieku przy przyjmowaniu na oficerów zawodowych, między innemi, dla majorów ustala na lat 45, zastrzegając, że starsi ponad przepisany tym artykułem wiek mogli być przyjmowani tylko na czas wojny. Ani ten artykuł, ani też inne artykuły tej ustawy, zarówno jak i ustawa z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich Dz. Ust. p. 256 nie zawierają upoważnienia dla Naczelnika Państwa względnie Prezydenta Rzeczypospolitej do udzielania zwolnień od przepisanego wieku oficerów, ubiegających się o przyjęcie do Wojska Polskiego w charakterze zawodowych. Z powyższego z całą jasnością wynika, że nadanie na podstawie powołanej ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. stopnia oficerskiego samo przez się nie mogło przesądzać o charakterze oficera jako zawodowego, tem bardziej jeżeli jak w danym wypadku, chodziło o oficera, który przekroczył przepisaną dla nadanego mu stopnia granicę wieku. Niewątpliwie przeto zapatrywanie skarżącego, że przez nadanie mu stopnia majora na podstawie ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. i zatwierdzenie następnie tego stopnia przez Naczelnika Państwa, stał się oficerem zawodowym nie jest w powołanej ustawie uzasadnione, gdyż, jak o tem wyżej, ani Naczelnik Państwa, ani też żadna inna władza wojskowa, nie miały prawa wbrew twierdzeniu skargi, udzielić mu zwolnienia od przepisanego art. 10 wieku. Mylnem jest przeto twierdzenie skarżącego, że był mu nadany charakter oficera zawodowego, gdyż fakt przyznania mu stopnia majora gospodarczego i ogłoszenie o tem w liście starszeństwa, zatwierdzonej przez Naczelnika Państwa, nie mógł sam przez się, w myśl powyższych wywodów przesądzać o jego charakterze, jako zawodowego. A ponieważ akta sprawy nie zawierają żadnych danych, któreby stwierdzały przyjęcie skarżącego na oficera zawodowego na czas wojny (ustęp 2 art. 10), na co zresztą nie powołuje się i skarga, to i pomieszczenie następnie przez władze wojskowe skarżącego w liście oficerów rezerwy nie może być uważane za naruszenie rzekomo nabytych przez skarżą-

cego praw, a było jedynie prawną konsekwencją, wynikającą z przepisów powołanej wyżej ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r.

W tym stanie rzeczy i drugi zarzut skargi co do błędnego zastosowania do niego przepisów ustaw emerytalnych jest również nieuzasadniony. Tak ustawa z dnia 5 sierpnia 1922 r. Dz. Ust. p. 616, jak i ustawa z dnia 11/XII 1923 r. Dz. Ust. p. 46 z 1924 r., jako podstawowy warunek do uzyskania emerytury wojskowej ustanawia zawodowość oficera. A ponieważ, jak o tem wyżej, skarżący zawodowym oficerem nie był, to wobec tego i roszczenia jego do emerytury wojskowej słusznie zostały przez Ministerstwo oddalone.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny musiał uznać obie skargi za nieuzasadnione i je oddalił.

Nr. 9.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 28 listopada 1924 r. w sprawie Józefa Borowskiego przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 1691/23.

- Tezy: 1) Do wysługi emerytalnej, jako służba w b. państwie zaborczem podlegają zaliczeniu te lata faktycznej służby na b. Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, za które wpłacane były składki emerytalne, przewidziane w obowiązującej dla pracowników tej kolei ustawie o Kasie Emerytalnej.
- 2) Służba w państwie rosyjskiem po wskrzeszeniu Państwa Polskiego nie jest policzalną do wysługi emerytalnej.
- 3) Uprzywilejowane policzenie lat służby, przewidziane w polskich ustawach emerytalnych, dotyczy wyłącznie służby polskiej, a nie służby państwa zaborczego.

UZASADNIENIE.

Najwyższy trybunał Administracyjny uznał skargę za nieuzasadnioną: W myśl art. 42 ustawy z 28 lipca 1921 r. poz. 466, funkcjonariuszom, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej pozostawali w służbie jednego z b. państw zaborczych, zalicza się do wysługi emerytalnej pełną ilość lat służby w byłym państwie zaborczem, podlegających zaliczeniu według przepisów emerytalnych odnośnego państwa.

Ponieważ Borowski, jako pracownik byłej kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, pod względem wysługi emerytalnej podlegał przepisom ustawy o kasie pensyjnej dla pracowników Warszawsko-Wiedeńskiej kolei żelaznej, która zachowała moc i po upaństwowieniu tej kolei przez rząd rosyjski w 1912 r., więc Mini-

sterstwo zgodnie z wyżej przytoczonym przepisem art. 42 ustawy emerytalnej polskiej winno było zaliczyć Borowskiemu do wysługi emerytalnej jego lata służby na kolei — policzalne wedle przepisów owej ustawy o kasie pensyjnej pracowników kolejowych, która, między innemi, w art. 22 stanowi, że do wysługi emerytalnej zalicza się każdy przesłużony rok na kolei, w którym pracownik opłacił wkładkę pensyjną.

Ministerstwo postąpiło zgodnie z przepisem wymienionego art. 42 polskiej ustawy emerytalnej oraz art. 22 ustawy o kasie pensyjnej pracowników kolejowych, zaliczywszy skarżącemu do wysługi emerytalnej cały czas wpłacania wkładek pensyjnych i faktycznej jego służby kolejowej, która trwała do 15 września 1915 r., to jest do chwili zwolnienia go ze służby wskutek pozostawienia za etatem.

Natomiast roszczenia skarżącego do zaliczenia mu późniejszych lat, mianowicie dwóch lat pozostawiania za etatem, które on opiera na przepisach ustaw rosyjskiej pensyjnej dla urzędników państwowych, są bezzasadne, skarżący bowiem, narówni z innymi pracownikami Warszawsko - Wiedeńskiej kolei, nawet po upaństwowieniu jej nie stał się urzędnikiem państwowym, a pozostawał pracownikiem kolejowym i wobec tego do niego w dalszym ciągu stosowała się ustawa o kasie pensyjnej tych pracowników nie zaś ustawa ogólna urzędników państwowych, skarżący więc nie mając prawnej podstawy do powoływania się na przepis tej ostatniej ustawy, który nakazywał zaliczać do emerytury pozostawionym za etatem urzędnikom państwowym dwa lata pozostawiania w stanie nieczynnym, nie może wogóle rościć sobie żadnych praw wynikających z postanowień tej ustawy, ponieważ, jak widać z akt i jego własnego oświadczenia, skarżący po zwolnieniu go ze służby kolejowej na służbę państwową rosyjską wstąpił w 1917 r., to jest po wskrzeszeniu państwowości polskiej, a taka służba w myśl zasad ustawy emerytalnej polskiej nie może być uznana za taką służbę w b. państwie zaborczem, która jest policzalna wedle art. 42 tejże ustawy.

Pozatem Najwyższy Trybunał Administracyjny uznaje, że roszczenia skarżącego co do zaliczenia mu do wysługi emerytalnej 10 lat z powodu uznania go przez komisję lekarską za niezdolnego do służby, a także 5 lat — na mocy art. 16 ustawy z 28 lipca 1921 r. są bezzasadne — dlatego iż doliczenie 10 lat do wysługi emerytalnej dopuszczalnem jest zgodnie z przepisem art. 4 ustawy emerytalnej polskiej z dnia 28 lipca 1921 r. tylko w wypadkach, gdy funkcjonariusz stał się niezdolny do służby wskutek chorób w art. tym wymienionych (paraliżu, utraty wzroku, pomieszania zmysłów lub gruźlicy), co w danym razie nie zachodzi, oraz dlatego, że doliczenia do służby emerytalnej czasu służby w normie przewidzianej w art. 16 tejże ustawy dopuszczalne jest za nocne dyżury służbowe na służ-

bie państwowej polskiej i to po dziesięciu latach tej służby, skarżący zaś domaga się wynagrodzenia za dyżury, które pełnił na służbie rosyjskiej.

Z tych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za nieuzasadnioną.

Nr. 10.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 2 grudnia 1924 r. w sprawie Włodzimierza Olszewskiego przeciwko Ministerstwu Skarbu. L. Rej. 1386/23.

Teza. Służba w Instytucji Wzajemnych Ubezpieczeń w b. Królestwie Polskiem od dnia wznowienia tej instytucji przez okupantów do dnia 23/VI 1921 r. podlega zaliczeniu do wysługi emerytalnej, jako służba państwowa polska.

UZASADNIENIE.

Rozpatrując skargę Olszewskiego, Najwyższy Trybunał Administracyjny oparł się na następujących powodach.

Dla b. Królestwa Kongresowego była wydana ustawa z dnia 10 czerwca 1900 r. o ubezpieczeniu wzajemnem budowli od ognia, ogłoszona w rosyjskim zbiorze Praw i rozporządzeń, a następnie w drodze kodyfikacji włączona do Zbioru Praw Cesarstwa Rosyjskiego (Swoda Zakonow), jako art. 340—426 ustaw ubezpieczeniowych t. XII cz. I wydanie 1903 r. Ustawa ta z późniejszymi zmianami obowiązywała bez przerwy do 1921 r., kiedy została uchylona przez art. 40 ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych Dz. U. Nr. 64, poz. 395.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że w myśl powyższej ustawy z dnia 10 czerwca 1900 r. urzędnicy zarządu wzajemnego ubezpieczenia budynków od ognia w Królestwie Polskiem, aczkolwiek otrzymywali uposażenie nie z funduszków skarbowych, lecz z funduszków ubezpieczeniowych, byli urzędnikami państwowymi, jak to wynika z art. 22, 24 i in. tej ustawy oraz z załączonej do tej ustawy klasyfikacji stanowisk. Otrzymywali oni nominacje od władzy państwowej, mieli prawo do rang i orderów, otrzymywali emeryturę z funduszków państwowych i do stanowisk ich była przywiązana odpowiednia klasa urzędu według ogólnopolskiej klasyfikacji urzędów. Aczkolwiek po wybuchu wojny instytucja ta w 1915 r. została ewakuowana do Moskwy wraz ze składem osobowym, aktami i kapitałami ubezpieczeniowymi, niemniej jednak okupanci wznowili jej działalność, potwierdzając moc obowiązującą dotychczasowych prze-

pisów. Mianowicie w Nr. 11 Dziennika Rozporządzeń dla Jenerał-Gubernatorstwa Warszawskiego poz. 38, zostało ogłoszone obwieszczenie Szefa Administracji z dnia 25 listopada 1915 r., oznajmiające, że pozostaje nadal niezmienny obowiązek prawny, mocą którego wszystkie budynki w Guberniach Królestwa Polskiego podlegają ubezpieczeniu od ognia, opartemu na wzajemności i zezwalające na prowadzenie przez Towarzystwo Ubezpieczeń od ognia, oparte na wzajemności dla Guberni Królestwa Polskiego—nadal swoich spraw w Okręgu Jenerał-Gubernatorstwa Warszawskiego, przyczem zarazem został mianowany prezes Zarządu Towarzystwa, ogłoszenie zaś nazwisk urzędników miejscowych zarządów Towarzystwa miało nastąpić po ich zatwierdzeniu przez naczelnika powiatu. Podobnej treści obwieszczenie c. i k. Jeneralnego Gubernatorstwa Wojskowego dla Austriacko-Węgierskiego obszaru okupowanego w Polsce z dnia 18 lutego 1916 r. zostało ogłoszone w części V poz. 23 Dziennika tegoż Jeneralnego Gubernatorstwa, przyczem dla kierowania agendami Towarzystwa Wzajemnego Ubezpieczenia od ognia dla guberni Królestwa Polskiego w Warszawie, na obszarze administracyjnym c. i k. Jeneralnego Gubernatorstwa ustanowiono reprezentację tego Towarzystwa z siedzibą w Lublinie. Wprawdzie w obwieszczeniach powyższych użyta została dla oznaczenia instytucji ubezpieczeniowej nazwa co do litery nie ta sama, jaka jest użyta w ustawie rosyjskiej z dnia 10 czerwca 1900 r., gdzie jest mowa o „Zarządzie Ubezpieczenia Wzajemnego budynków od ognia w guberniach Królestwa Polskiego“, nie mniej jednak, istotnie chodziło o tę samą instytucję, gdyż okupanci żadnej nowej instytucji nie stworzyli, postępując zgodnie z art. 43 regulaminu do konwencji haskiej z dnia 18 października 1907 r. w przedmiocie praw i zwyczajów wojny lądowej, zmienili tylko sposób nominacji urzędników tegoż Zarządu, zostawiając ją sobie, przez to jednak nie został odebrany urzędnikom ubezpieczeń wzajemnych charakter urzędników państwowych. Ministerstwo Skarbu niczem zresztą nie udowadnia, aby Komitet Obywatelski w 1915 r. stworzył nową instytucję, a mianowicie Polską Dyrekcję Ubezpieczeń Wzajemnych o charakterze samorządowym, ani też nie powołuje się na statut takiej instytucji.

Również i późniejsze ustawodawstwo polskie, a mianowicie dekret z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych dla ubezpieczeń wzajemnych budowli od ognia w b. Królestwie Polskiem Dz. Pr. Nr. 14 poz. 190, wprowadzając niektóre zmiany do rosyjskiej ustawy z dnia 10 czerwca 1900 r., nie odebrało jednak urzędnikom w Ubezpieczeniach Wzajemnych charakteru urzędników państwowych, mianowanych przez władzę państwową, w szczególności zaś w art. 15 zastrzegł nominację taksatorów ubezpieczeniowych dla Ministra Spraw Wewnętrznych. Ponieważ jednak przepis ten miał obowiązywać

dopiero od dnia ogłoszenia, t. j. od 8 lutego 1919 r., to mógł on mieć zastosowanie dopiero pro futuro, a nie pro praeterito.

Dopiero ustawa z dnia 23 czerwca 1921 r. D. U. poz. 395, a nie żaden Komitet Obywatelski w 1915 r., stworzyła nową instytucję, Polską Dyрекcję Ubezpieczeń Wzajemnych, jako instytucję samorządową. Ustawa zaś emerytalna z dnia 28 lipca 1921 r., rzecz oczywista nie wspomina o pracownikach Ubezpieczeń Wzajemnych, gdyż w chwili wydania tej ustawy już nie istniała dawna instytucja Ubezpieczeń Wzajemnych, jako zreformowana przez wcześniejszą ustawę z dnia 23 czerwca 1921 r., nadająca jej charakter instytucji samorządowej. Wreszcie okoliczność, że Olszewski podczas służby w Ubezpieczeniach Wzajemnych korzystał z emerytury, przyznanej mu przez rząd rosyjski, nie może być przeszkodą do zaliczenia tej służby do wy-sługi emerytalnej, gdyż nie ma żadnego przepisu, któryby mu takie prawo odejmował. Ustawa emerytalna z dnia 28 lipca 1921 r. w art. 20 nie pozbawia emerytury emeryta, który obejmuje stanowisko w służbie państwowej, lecz tylko odpowiednio reguluje wysokość jego uposażenia.

Wobec tego Ministerstwo Skarbu, nie zaliczając do emerytury służby Olszewskiego od dnia wznowienia instytucji wzajemnych ubezpieczeń do dnia 23 czerwca 1921 r., t. j. do dnia przekształcenia tej instytucji na instytucję samorządową, oraz stosując do niego art. 43 zamiast art. 42 ustawy emerytalnej z dn. 28 lipca 1921 r. postąpiła niezgodnie z ustawą. Z tych powodów musiał Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą uchylić.

Nr. 11.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 23 grudnia 1924 r. w sprawie Franciszka Olewińskiego przeciwko Ministerstwu Skarbu. L. Rej. 1268/23.

Teza: Art. 82 ustawy emeryt. z d. 11/XII 1923 r. Dz. Ust. z 1924 r. p. 46 ma zastosowanie tylko do tych emerytów b. państw zaborczych, którym do dnia wejścia w życie powołanej ustawy nie przyznano tudzież nie wymierzono uposażenia emerytalnego.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za uzasadnioną.

Nowa ustawa emerytalna z dnia 11.XII. 1923 r. Dz. Ust. z 1924 r. p. 46 na wzór poprzedniej ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. Dz. Ust. poz. 466, prawami emerytalnymi eme-

rytów b. państw zaborczych zajmuje się w przepisach przechodnich, a mianowicie w art. 82 i następnych, jeżeli chodzi o emerytów b. państw zaborczych wogóle, a więc cywilnych i wojskowych, tudzież w art. 93 i następnych, o ile chodzi o emerytów cywilnych. Z zestawienia odnośnych artykułów, a w szczególności z treści postanowień artykułu 93 wynika, że art. 82 nowej ustawy emerytalnej ma zastosowanie tylko do tych emerytów b. państw zaborczych (cywilnych), którym do dnia wejścia w życie nowej ustawy emerytalnej nie przyznano i nie wymierzono uposażenia emerytalnego (usten I art. 93). Co się zaś tyczy emerytów b. państw zaborczych, którym uposażenie emerytalne już na zasadach ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. zostało przyznane, to uposażenia te mają być jedynie przerachowane (2 i 3 ustęp art. 93).

Z powyższego jest niewątpliwem, że nowa ustawa emerytalna z wyjątkiem wypadku, przewidzianego w art. 96 tejże ustawy w stosunku do emerytów b. państw zaborczych, którzy nie przekroczyli 50 lat życia i którzy, po stwierdzeniu ich zdolności do służby, mogą być powołani do służby czynnej w Państwie Polskiem pod rygorem utraty prawa na emeryturę, — prawa nabyte przez emerytów z poprzedniej ustawy emerytalnej uznaje za nienaruszalne, polecając jedynie odnośnym władzom mechaniczne przerachowanie uposażeń przyznanych według zasad wprowadzonych nową ustawą o uposażeniu z dnia 9 października 1923 r. Dz. Ust. p. 924 (art. 6 nowej ustawy emerytalnej).

W danym wypadku skarżący, jak widać z akt, miał już do dnia wejścia w życie nowej ustawy emerytalnej przyznane i wymierzone uposażenie emerytalne z art. 43 ustawy z d. 28 lipca 1921 r. Przeto w myśl powyżej przytoczonych wywodów pobierane przez niego uposażenie winno mu być jedynie przerachowane w myśl zasad art. 6 nowej ustawy emerytalnej, w żadnym zaś razie nie mogły ulegać rewizji zasady, na których oparte zostało zgodnie z postanowieniami poprzedniej ustawy, to uposażenie tak co do samego prawa na zaopatrzenie, jak i co do procentowego stosunku, przewidzianego w powołanym art. 43 dawnej ustawy emerytalnej, a wobec tego nie mogły mieć do skarżącego zastosowania postanowienia art. 82 nowej ustawy emerytalnej, jako dotyczące tych właśnie przedmiotów. Należy przytem zauważyć, że nie mógł tu mieć żadnego znaczenia i fakt zajmowania przez skarżącego płatnej posady w prywatnej instytucji, jakim jest Towarzystwo Kredytowe miasta Warszawy, a to dlatego, że tak poprzednia ustawa emerytalna (art. 20 ust. ostatni), jak i nowa ustawa (art. 25) nie łączą jakichkolwiek skutków prawnych w stosunku do uposażenia emerytalnego z faktem zajmowania przez emeryta płatnej posady w prywatnej instytucji, a tylko z faktem objęcia stanowiska w instytucjach rządowych lub samorządowych.

Z powyższych względów musiał Najwyższy Trybunał Administracyjny uznać zaskarżone orzeczenie za niezgodne z ustawą i je uchylił.

Nr. 12.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dn. 25 lutego 1925 r. w sprawie Zofii Sadowej przeciwko Ministerstwu Poczty i Telegrafów. L. Rej. 445/24.

- Teza: 1) Funkcjonariusz państwowy, który po przesłużeniu 10-letniego okresu nabył prawa emerytalne, może otrzymać odpowiednie uposażenie emerytalne wyłącznie tylko wtedy, jeżeli opuszcza służbę z powodów wskazanych w ustawie emerytalnej wzgl. w ustawie o państwowej służbie cywilnej.
- 2) Funkcjonariuszka Poczty i Telegrafów w Małopolsce, opuszczająca służbę z powodu zamążpójścia po przesłużeniu okresu 10-letniego, nie ma prawa do uposażenia emerytalnego.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za nieuzasadnioną.

Jak to jest widocznem z akt sprawy, zarządzeniem Dyrekcji Poczty i Telegrafów we Lwowie z dn. 14.I.1922 r. został ze skarżącą, pozostającą wtedy na stanowisku mianowanego na stałe oficjale pocztowego, rozwiązany stosunek służbowy z powodu zamążpójścia. Skarżąca przeciwko tej decyzji zażalenia nie wniosła, a jedynie prośbę, ażeby ją z powrotem przyjęto na służbę. Prośbie tej władze zadośćuczyniły i za zgodą skarżącej, jak to jest widocznem z dołączonej do akt deklaracji, podpisanej przez nią osobiście, a potwierdzonej przez męża osobnem pismem, przyjęły ją ponownie w charakterze prowizorycznego oficjale pocztowego. Z powyższego niewątpliwie wynika, że, o ile chodzi o decyzję, co do rozwiązania ze skarżącą stosunku służbowego, jako z funkcjonariuszką o charakterze stałym, to stała się ona, jako niezaskarżona, prawomocna, a przeto ewentualny zarzut co do nieważności tej decyzji musiałby być przez Trybunał pozostawiony bez rozpoznania. Należy przeto rozważyć, czy skarżąca zwolniona ze służby stałej w powyżej wskazanych warunkach w myśl obowiązujących w tym czasie przepisów emerytalnych nabyła, jak twierdzi, prawa emerytalne. Otóż wedle tych przepisów, a mianowicie przepisów ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. Dz. Ust. p. 466, funkcjonariusz państwowy, mianowany na stałe, nabywał normalnie po przesłużeniu 10-letniego okresu prawo do emerytury, otrzymać ją

jednak mógł wyłącznie tylko wtedy, o ile opuszczał służbę z powodów w art. 6, 7 tej ustawy wymienionych, względnie przejściowo w wypadku zwolnienia ze służby przez władzę na podstawie art. 116 ustawy o s. cyw., lub przy przejściu w stan spoczynku na podstawie orzeczenia Komisji dyscyplinarnej (art. 77 ust. o s. cyw.). Skarżąca zwolniona została ze służby stałej nie z któregośkolwiek z powyżej wskazanych powodów, a z powodu zamążpójścia, nie miała przeto z chwilą rozwiązania z nią stosunku służbowego prawa do uposażenia emerytalnego.

Nie nabyła również tego prawa po przyjęciu ponownem na służbę prowizoryczną, ponieważ zarówno powyżej cytowana ustawa emerytalna z dn. 28 lipca 1921 r., jak i nowa ustawa emerytalna z dn. 11/XII. 1923 r. dz. ust. poz. 46 z r. 1924, ze służbą prowizoryczną żadnych praw emerytalnych nie łączy z wyjątkiem przypadku, gdy urzędnik prowizoryczny ulegnie nieszczęśliwemu wypadkowi (art. 12 nowej ustawy emeryt), co w stosunku do skarżącej nie zachodzi. Niewątpliwem jest przeto, że roszczenia skarżącej do uposażenia emerytalnego nie mają ustawowego uzasadnienia.

Co się zaś tyczy nieprawidłowego, wbrew przepisowi art. 10 pragmatyki austriackiej, zwolnienia skarżącej ze służby prowizorycznej bez zawiadomienia na miesiąc przed tem, to odnośny zarzut N. T. A., musiał pominąć, jako podniesiony, jak słusznie stwierdza pozwana władza, dopiero w skardze, a przeto nie rozstrzygany przez władze w toku instancji administracyjnych.

Nr. 13.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 25 lutego 1925 r. w sprawie inż. Ludwika Zagórnego-Marynowskiego przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 367/24.

Teza: Tak ustawa emerytalna z d. 28 lipca 1921 r. jak i ustawa emerytalna z d. 11/XII. 1923 r. nie mają zastosowania do ustępujących ze stanowisk ministrów, chociażby nawet przed objęciem stanowiska ministra pozostawali na stanowiskach, mianowanych na stałe funkcjonariuszów państwowych.

UZASADNIENIE.

N. T. A. uznał skargę za nieuzasadnioną, a to z następujących powodów:

Stwierdzić na wstępie należy, że zaskarżone orzeczenie wydane zostało przed dniem ogłoszenia nowej ustawy emerytalnej z dnia 11.XII.1923 r. Dz. Ust. p. 46 z 1924 r., należało

przeto rozważyć zarzuty skargi przedewszystkiem z punktu widzenia poprzedniej ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. Dz. Ust. p. 466, która wobec nieogłoszenia jeszcze nowej ustawy została przez pozwanę Ministerstwo do skarżącego zastosowana.

Otóż powołana ustawa z dnia 28 lipca 1921 r. w art. 2 wylicza taksatywnie tych funkcjonariuszów państwowych, którzy uprawnieni są do korzystania z jej dobrodziejstw, przyczem na pierwszym miejscu wymienia urzędników państwowych i funkcjonariuszów niższych. Chociaż ustawa ta weszła w życie wcześniej od ustawy o państwowej służbie cywilnej d. ust. Nr. 21 p. 164, bo z d. 1 października 1921 r., kiedy ustawa o państwowej służbie cywilnej dopiero z dnia 1.IV 1922 r. niewątpliwem jest jednak, że wymienieni w ustawie emerytalnej urzędnicy i funkcjonariusze niżsi są tymi funkcjonariuszami państwowymi, których prawa i obowiązki wogóle uregulowała później powołana ustawa o państwowej służbie cywilnej.

Wedle zaś art. 2 tej ostatniej ustawy ministrowie podlegają jej postanowieniom o tyle, o ile ustawa konstytucyjna, lub ustawy specjalne nie zawierają przepisów odmiennych. Z powyższego postanowienia wynika, że jakkolwiek ministrowie są urzędnikami w rozumieniu tej ustawy, jednak o ile chodzi o ich prawa i obowiązki mają do nich zastosowanie przedewszystkiem przepisy ustawy konstytucyjnej, wzgl. ustaw specjalnych. Ustawa zaś konstytucyjna sprawę konsekwencji, wynikających z powołania na urząd ministra, a w szczególności sprawę likwidacji stosunku służbowego ministrów do Państwa reguluje inaczej, niż ustawa o państwowej służbie cywilnej. A więc, zgodnie z art. 45 ustawy konstytucyjnej Minister może być w zasadzie każdej chwili odwołany przez Prezydenta Rzeczypospolitej, nie posiada on przeto, w odróżnieniu od innych urzędników, mianowanych na stałe, zagwarantowanego art. 33 ustawy o służbie cywilnej prawa względnej nieusuwalności. Również wedle art. 53 ustawy Konstytucyjnej każdy minister musi ustąpić z zajmowanego stanowiska na żądanie Sejmu. Poza tem Minister może być złożony z urzędu wyrokiem Trybunału stanu. Niewątpliwem jest przeto, że przepisy ustawy o s. cyw. dotyczące praw, przysługujących urzędnikom przy rozwiązywaniu z nimi stosunku służbowego, jak na przykład uprzedniego przed odwołaniem prawa na przeniesienie w stan nieczynny, nie mają zastosowania do Ministrów. Jeżeli zaś chodzi o ustawę emerytalną z dnia 28 lipca 1921 r. to należy stwierdzić, że ustawa ta ma zgodnie z art. 1 zastosowanie w wypadkach, gdy 1) funkcjonariusz osiadcnie przewidziany w tej ustawie wiek prekluzyjny, 2) stanie się nie zdolnym do służby lub 3) umrze. Poza tem ustawa ta może mieć zastosowanie w razie niepowołania urzędnika, przeniesionego w stan nieczynny, do służby czynnej w ciągu $\frac{1}{2}$ roku (art. 7 p. d usta-

wy emer. oraz art. 56 ust. o państw. służbie cyw.), w razie skazania orzeczeniem dyscyplinarnem na przeniesienie w stan spoczynku (art. 77 ustawy o s. cyw.), oraz przejściowo, w razie zwolnienia urzędnika ze służby cyw. na podstawie ustępu 1 art. 116 ust. o państw. s. cyw. (ust. 5 tegoż art. 116).

We wszystkich innych wypadkach rozwiązania stosunku służbowego z urzędnikiem, ustawa ta zastosowania nie ma.

Jeżeli się przeto zważy, że podane wyżej wypadki rozwiązania stosunku służbowego z ministrami wedle przepisów ustawy konstytucyjnej nie pokrywają się z wypadkami, kiedy w konsekwencji rozwiązania stosunku służbowego następuje zastosowanie ustawy emerytalnej, to z tego niewątpliwie wynika, że ustawa emerytalna z dnia 28 lipca 1921 r. nie miała na celu uregulowania praw emerytalnych ministrów, nie może przeto mieć do nich zastosowania, w każdym razie w wypadkach, kiedy minister został czy to odwołany przez Prezydenta Rzeczypospolitej, czy to złożony z urzędu na żądanie Sejmu, czy też został złożony z urzędu przez Trybunał Stanu. Zresztą, gdyby stanąć na stanowisku, że ustawa ta obowiązuje również i w stosunku do ministrów, to, ponieważ wedle dotychczas praktykowanych zwyczajów formalnie ministrowie ustępują na własną prośbę, należałoby ustępującemu ministrowi odmówić wogóle prawa na emeryturę, jako opuszczającemu służbę na własne żądanie, a nie z powodów w ustawie emerytalnej przewidzianych.

Jakkolwiek przeto ustawa z dnia 28 lipca 1921 r. nie zawiera żadnego pozytywnego przepisu o wyłączeniu ministrów z pod jej działania, musi się przyjąć, że nie ma ona zastosowania do ustępujących ze stanowiska ministrów.

Co się zaś tyczy nowej ustawy z d. 11.XII 1923 r., która, wobec rozciągnięcia jej mocy obowiązującej wstecz od 1 października 1923 r., jest właściwie dla danego wypadku miarodajną, to art. 2 tej ustawy postanawia, że zaopatrzenie emerytalne ministrów reguluje osobna ustawa. Z powyższego postanowienia niewątpliwie wynika, że ustawa ta również nie ma zastosowania do Ministrów. Nie może być ona stosowana i do kierowników Ministerstw, ponieważ zgodnie z art. 62 ustawy konstytucyjnej wszelkie przepisy, dotyczące urzędu ministra, mają zastosowanie i do kierowników Ministerstw, więc i powołany przepis art. 2 wspomnianej ustawy.

Wobec powyższego żądanie skarżącego o spensjonowanie go wedle zajmowanego przezeń stanowiska ministra nie ma prawnego uzasadnienia.

O ile przeto pozwana władza w stosunku do skarżącego, na podstawie dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej, zastosowała cytowaną wyżej ustawę emerytalną z d. 28 lipca 1921 r. za czas jego poprzedniej służby państwowej, spełnianej przed powołaniem go na urząd ministra, to N. T. A. w takim zarządzeniu władzy

nie mógł się dopatrzyć jakiegokolwiek naruszenia praw skarżącego.

Wobec tego N. T. A., nie wchodząc w rozpatrzenie legalności uchwały Rady Ministrów z dnia 27 listopada 1922 r., która, zauważyć należy, powzięta została w czasie sprawowania przez skarżącego urzędu ministra, jako kwestji w tym położeniu rzeczy dla rozstrzygnięcia sporu nieistotnej, oddalił skargę jako nieuzasadnioną.

Nr. 14.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 9 marca 1925 r. w sprawie Emila Łukawskiego przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 21/24.

Teza: Wykonując orzeczenie komisji dyscyplinarnej skazujące funkcjonariusza na zwolnienie ze służby z zachowaniem praw emerytalnych, władza winna, zwalniając go ze służby, przyznać uposażenie emerytalne, o ile funkcjonariusz w świetle odnosnych przepisów emerytalnych nabył prawa emerytalne.

UZASADNIENIE.

Stwierdzić należy, iż ustawa emerytalna z dnia 28 lipca 1921 r. Dz. ust. p. 466, rzeczywiście, wyliczając w art. 6 i 7 wypadki, kiedy w konsekwencji rozwiązania stosunku służbowego z funkcjonariuszem państwowym następuje zastosowanie tej ustawy, nie mówi nic o wypadku nałożenia na funkcjonariusza kary dyscyplinarnej zwolnienia ze służby z zachowaniem praw emerytalnych, względnie kary przeniesienia w stan spoczynku, jak to czyni nowa ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r. Dz. ust. p. 46 z 1924 r. Brak ten uzupełniła, jeżeli chodzi, o urzędników państwowych i funkcjonariuszów niższych, ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej dz. ust. p. 164, przewidując w art. 77 karę przeniesienia w stan spoczynku z zmniejszonym uposażeniem emerytalnym oraz stanowiąc w art. 49 ustawy o organizacji władz dyscyplinarnych z dnia 17 lutego 1922 r. Dz. ust. p. 165, że prawomocne orzeczenie Komisji dyscyplinarnych podlegają wykonaniu właściwej władzy. Wspomniana ustawa dyscyplinarna w myśl art. 71 do dnia 1 lipca 1922 r. miała zastosowanie i do pracowników kolejowych z zastrzeżeniem, że stosuje się o tyle, o ile jej przepisy nie stoją w sprzeczności z przepisami, wynikającymi z charakteru służbowego tych funkcjonariuszów. Niewątpliwem jest przeto, że pomimo braku odnosnego przepisu w poprzedniej ustawie emerytalnej, orzeczenie Komisji dyscyplinarnej, nakładające powyżej wskazaną karę przeniesienia w stan spoczynku, musiałoby przy

wykonaniu go przez właściwą władzę spowodować zastosowanie ustawy emerytalnej, a temsamem prawo na uposażenie emerytalne mogłoby być tylko wtedy odmówione, jeżeliby skarżący, nie nabył prawa na emeryturę w myśl art. 3 tejże ustawy, to znaczy gdyby nie miał wysłużonych 10 lat służby policyjnej do emerytury. Z dniem jednak 1 lipca 1922 r. pracownicy kolei państwowych, w myśl ustawy z 28 lipca 1922 r. Dz. ust. p. 582, zostali wyłączeni z pod działania ogólnej ustawy dyscyplinarnej i zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa Kolei Żelaznych jeszcze z dn. 24 grudnia 1921 r. N. I. 15242/1/21 stosują do nich władze kolejowe przepisy dyscyplinarne, wydawane przez poszczególne Dyrekcje kolejowe. Wobec Dyrekcji Kolejowej Warszawskiej stosowane są przepisy dyscyplinarne, ogłoszone w Dz. Rozporządzeń Dyrekcji Nr. 3 z r. 1922 okólnikiem z dnia 4 lutego 1922 r. Zgodnie z powyższymi przepisami po wdrożeniu postępowania dyscyplinarnego, o czym decyduje Prezes Dyrekcji (art. 7), sprawa przechodzi do Komisji Dyscyplinarnej, która orzeka w składzie 5 osób, przewodniczącego, mianowanego przez Ministra Kolei Żelaznych, oraz czterech członków, mianowanych przez Prezesa Dyrekcji, i która ma wedle artykułu 18, prawo orzec między innemi, karę „złożenia z urzędu z zatrzymaniem prawa do emerytury”. Wobec tego mając na względzie, że żadna ze stron nie kwestionuje ważności powyżej podanych przepisów dyscyplinarnych, należy przyjąć, że prawomocne orzeczenie, wydane na mocy art. 18 tych przepisów, jest wiążące dla władzy i że podlega wykonaniu przez tę władzę w całej swej rozciągłości. Niewątpliwie przeto, o ile nakłada ono karę „złożenia z urzędu z zachowaniem praw emerytalnych”, nie może być wykonane przez władzę jedynie w części dotyczącej zwolnienia, a z pominięciem części, dotyczącej ewentualnych praw emerytalnych, pod rygorem nieważności decyzji władzy o zwolnieniu, musi być zatem uznane jako powód zastosowania ustawy emerytalnej, równoznaczny z powodami, wyliczonymi w art. 6 i 7 powołanej wyżej poprzedniej ustawy emerytalnej. A dlatego i w danym wypadku przy wykonywaniu orzeczenia Komisji dyscyplinarnej wydanego przeciwko skarżącemu, a skazującego go na karę zwolnienia ze służby z zachowaniem praw do emerytury, władza winna była, zwalniając go ze służby, w konsekwencji jedynie rozważyć, czy z punktu widzenia art. 3, 15 i 42 wówczas obowiązującej ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r., przysługuje skazanemu prawo na uposażenie emerytalne.

W tym stanie rzeczy musiał Najwyższy Trybunał Administracyjny uznać zaskarżone orzeczenie za niezgodne z ustawą i je uchylił.

Nr. 15.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 18 marca 1925 r. w sprawie Tytusa Wiśniowskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 1444/24.

- Tezy : 1) Artykuł 82 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., mówiąc o emerytowanych funkcjonariuszach wzgl. zawodowych wojskowych b. państw zaborczych ma na myśli wyłącznie tych b. funkcjonariuszów lub zawodowych wojskowych państw zaborczych, którzy przeniesieni zostali w stan spoczynku przez władze b. państw zaborczych.
- 2) Za emerytowanych zawodowych wojskowych b. państwa zaborczego w rozumieniu art. 82 ustawy emerytalnej z dnia 11/XII. 1923 r., uznać należy tych zawodowych wojskowych b. państwa austro-węgierskiego, którzy zostali przeniesieni w stan spoczynku przez t. zw. Ministerjum Wojny w likwidacji w Wiedniu.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za uzasadnioną, a to z następujących powodów:

Ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r. Dz. Ust. z 1924 r. p. 46, przyznanie prawa do uposażenia emerytalnego, przewidzianego w art. 82 tej ustawy uzależnia od tego, czy osoba ubiegająca się o przyznanie powyżej wskazanego prawa jest emerytowanym funkcjonariuszem względnie emerytowanym wojskowym b. państwa zaborczego, tudzież czy jest ona obywatelem polskim w myśl art. 2 względnie 3 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego Dz. Ust. p. 44. Przytem zauważyć należy, że jak to jest widocznem z zestawienia powyżej powołanego art. 82 z art. 95 i 96 ustawy, o ile chodzi o funkcjonariuszów cywilnych, oraz z art. 108, o ile chodzi o funkcjonariuszów wojskowych, wskazane powyżej postanowienia art. 82, mówiąc o emerytach b. państw zaborczych w odróżnieniu od art. 43 poprzedniej ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. Dz. Ust. p. 466 i art. 50 ustawy o zaopatrzeniu wojskowych i ich rodzin z dnia 5 sierpnia 1922 r. Dz. Ust. p. 616, mają na myśli wyłącznie takich funkcjonariuszów b. państw zaborczych, którzy już przez władze b. państw zaborczych zostali przeniesieni w stan spoczynku i którym władze te już wymierzyły uposażenie emerytalne. Z powyższego wynika, że dla uzasadnienia roszczenia na uposażenie emerytalne wedle art. 82 nowej ustawy emerytalnej osoba ubiegająca się o to uposażenie winna, niezależnie od stwierdzenia swego obywatelstwa polskie-

go, udowodnić, że została przeniesioną w stan spoczynku przez b. władze zaborcze. W danym wypadku skarżący, który jest obywatelem polskim, w myśl art. 2 p. b. powołanej wyżej ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego, przeniesiony został w stan spoczynku z odpowiedniem uposażeniem emerytalnem przez austriackie Ministerjum Wojny w likwidacji decyzją z dnia 6 lutego 1920 r. Zachodzi przeto pytanie, czy decyzją tej właśnie władzy o przeniesieniu w stan spoczynku może być uważana w rozumieniu art. 82 ustawy emerytalnej, za wystarczającą podstawę do traktowania osoby przez nią spensjonowanej za emeryta b. państwa zaborczego austriackiego? Jak wskazują akta sprawy, w wypadku niniejszym, chodziło o likwidację stosunku służbowego obywatela polskiego do b. monarchji austro-węgierskiej. Z samej nazwy „Ministerjum Wojny w likwidacji“, tudzież z wyjaśnień pozwanego Ministerstwa w odpowiedzi, jest widocznem, że władza ta w charakterze likwidującej się władzy b. państwa zaborczego austro-węgierskiego powołana została do uregulowania spraw, pozostających w resorcie Ministerstwa Wojny, a dotyczących stosunków b. monarchji austro-węgierskiej, w szczególności do ziem i osób które od niej odpadły. Niewątpliwem jest przeto, że tylko ta, a nie inna władza powołana była do uregulowania stosunku do b. państwa austro-węgierskiego tych funkcjonariuszów, którzy do ostatniej chwili istnienia państwa pozostawali w służbie, a którzy z chwilą rozpadnięcia się monarchji stali się obywatelami państw powstałych na jej terytorjum. Wynika z tego, że i odnośne decyzje tej władzy, dotyczące praw takich funkcjonariuszów za czas swej służby w b. państwie austro-węgierskiem, muszą być uważane za identyczne w swej istocie z decyzjami władz b. monarchji i dlatego też winny pociągać za sobą jednakowe skutki prawne. A ponieważ ani art. 82, ani też jakikolwiek inny ustawy emerytalnej, ani wprost, ani też pośrednio, na przykład przez wskazanie terminu 1 listopada 1918 r., nie uzależnia stosowania powołanego art. 82 od okoliczności, jaka władza zaborcza, stała czy likwidująca, orzekła o spensjonowaniu emeryta b. państwa zaborczego, to należy uznać, że skarżący posiada charakter emeryta b. państwa zaborczego austriackiego w rozumieniu art. 82 ustawy emerytalnej, a wobec tego, jako obywatel polski ma prawo na uposażenie emerytalne, przewidziane w tym artykule. Należy przytem zaznaczyć, że wprowadzenie do poprzedniej ustawy emerytalnej postanowień art. 43, a do nowej — art. 82, zapewniających uposażenie emerytalne emerytom b. państw zaborczych, nie zostało wywołane jakimikolwiek traktami międzynarodowymi, a nastąpiło dobrowolnie w celu zapewnienia obywatelom polskim, funkcjonariuszom b. państw zaborczych, praw, które stanowiły dorobek całego ich życia. Przy takiej genezie tych postanowień byłoby wprost niezrozumiałem uzależnienie zrealizowania tych praw nabytych od orzeczenia w tym względzie wyłącz-

nie władz, istniejących w b. państwie zaborczem do dnia rozpadnięcia się tego państwa.

Z powyższych względów, nie wchodząc w rozpatrzenie zarzutów skargi dotyczących kompetencji Międzynarodowej Komisji Likwidacyjnej w stosunku do Państwa Polskiego, tudzież zabezpieczenia praw skarżącego przez traktaty międzynarodowe, jako wobec powyższego nieistotne, Najwyższy Trybunał Administracyjny uchylił zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą.

Nr. 16.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 18 marca 1925 r. w sprawie Adama Galińskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 1008/24.

- Tezy: 1) Posiadane tymczasowo, zgodnie z art. 3 ustawy z d. 2/VIII 1919 r. Dz. Ust. p. 399, stopnie oficerskie, wedle których, przed zakończeniem prac ustanowionych na podstawie powołanej ustawy Komisji Weryfikacyjnych, zostali przeniesieni w stan spoczynku niektórzy z oficerów Wojsk Polskich, podlegają korektywie na zasadzie zatwierdzonych przez Prezydenta Rzeczypospolitej orzeczeń Komisji Weryfikacyjnych o przysługującym definitywnie poszczególnym z tych oficerów stopniu oficerskim.
- 2) Art. 18 ustawy z d. 2/VIII 1919 r. Dz. Ust. p. 399, zastrzegając, iż przepisy powołanej ustawy nie będą miały mocy obowiązującej przy przyznawaniu ewentualnych emerytur, przekazuje kwestję tych emerytur specjalnym ustawom emerytalnym.
- 3) Artykuł 17 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., określając, jako podstawę uposażenia emerytalnego ostatnio pobierane uposażenie w służbie czynnej, ma na myśli *prawnie* należne ostatnio uposażenie, a nie faktycznie pobierane.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za uzasadnioną, a to z następujących powodów.

Ustawa z dnia 2 sierpnia 1919 r. Dz. Ust. p. 399 miała na celu ustalenie jednorazowe starszeństwa i stopni oficerów, którzy przeszli do wojska polskiego z formacji wojskowych polskich, tudzież z b. armji zaborczych. Przeprowadzenie tego ustalenia ustawa poleciła zgodnie z art. 14, powołanym ad hoc Komisjom Weryfikacyjnym, które do dnia 1 października 1919 r., obowiązane były zestawić listy starszeństwa wskazanych wy-

żej oficerów, biorąc pod uwagę czas ich służby po dzień 1 czerwca 1919 r., do dnia zaś 1 stycznia 1920 r. Minister Spraw Wojskowych winien był ogłosić listę starszeństwa i stopni oficerów, zatwierdzoną przez Naczelnego Wodza (art. 7 i 15). Z powyższego wynika, że zamiarem ustawodawcy było, ażeby wszyscy wskazani wyżej oficerowie, których ustawa z dnia 2 sierpnia 1919 r. zastała w służbie wojska polskiego, mieli nadane względnie zatwierdzone stopnie wedle zasad w ustawie tej określonych, a przeto, bez względu na to, czy Komisje Weryfikacyjne, tudzież Minister Spraw Wojskowych dotrzyмали wyżej wskazanych terminów na zestawienie i ogłoszenie list starszeństwa i stopni, oficerowie ci z chwilą wejścia w życie powołanej ustawy nabyli prawa na zastosowanie do nich postanowień tej ustawy z konsekwencjami z tych postanowień płynącymi. W tym stanie rzeczy opóźnienie, wbrew wyraźnemu postanowieniu ustawy, prac Komisji Weryfikacyjnej w stosunku do oficerów, zakwalifikowanych do przeniesienia w stan spoczynku, względnie przeniesionych w stan spoczynku przed przeprowadzeniem weryfikacji, a w konsekwencji ogłoszenie przez Ministra Spraw Wojskowych listy starszeństwa i stopni tych oficerów, zamiast do dnia 1 stycznia 1920 r., dopiero 7 listopada 1923 r., nie może szkodzić ich nabytym prawom od chwili wejścia w życie powołanej ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. do stopni, przysługujących im na zasadzie postanowień tej ustawy, gdyż opóźnienie to nastąpiło nie z ich winy, a z winy władz wojskowych do tego przez ustawę powołanych. Niewątpliwem jest przeto, że, o ile który ze wskazanych wyżej oficerów przeniesiony został w stan spoczynku przed nadaniem przysługującego mu zgodnie z powołaną ustawą stopnia oficerskiego, a więc przed zatwierdzeniem posiadanego tymczasowo (art. 3 ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r.) stopnia oficerskiego, to w stosunku do niego późniejsza weryfikacja i przyznanie wyższego stopnia musi być traktowana, nie jako awans w stanie spoczynku, a jako oparta na ustawie korektywa tego stanu rzeczy, który dla niego z powołanej wyżej ustawy z dn. 2 sierpnia 1919 r., wynikał.

Wobec tego w stosunku do oficerów, którym, jak skarżącemu, przyznano wyższe stopnie, przysługujące wedle powołanej ustawy, dopiero w listopadzie 1923 r., przy określeniu praw, wynikających z posiadania tego, czy innego stopnia, winno się brać za podstawę ten wyższy stopień, jako przysługujący już, jak o tem wyżej, z ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r., a przez Komisję Weryfikacyjną nie zaprzeczony. Wobec tego i przy określeniu uposażenia emerytalnego za podstawę wymiaru winno być wzięte uposażenie czynne, przywiązane do wyższego, przyznanego przez Komisję Weryfikacyjną i zatwierdzonego przez Prezydenta Rzeczypospolitej stopnia oficerskiego. Nie stoi to w sprzeczności z zasadą, podaną w art. 17 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. Dz. Ust. 1924 p. 46, gdyż oficerowie ci

w każdym razie nie później, jak od 1 stycznia 1920 r., nabyli prawo do pobierania uposażenia wedle przysługujących im wedle powołanej ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. stopni, a jeżeli nie pobierali takiego uposażenia, to nie z winy swojej, a z winy odnośnych władz wojskowych, które wbrew wyraźnemu przepisowi art. 14 i 15 ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r., nie zweryfikowały należnych im stopni do dnia 1 stycznia 1920 r. Przytem, jeżeli chodzi o wysuniętą w art. 17 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., względnie w art. 9 i 47 ustawy emerytalnej z dnia 5 sierpnia 1922 r. zasadę obliczania uposażenia emerytalnego od ostatnio pobieranego uposażenia w służbie czynnej, to niewątpliwie ustawodawca miał tu na celu zapewnienie obliczenia od *prawnie należnego* uposażenia czynnego, a nie od pobieranego *faktycznie*. Wskazuje na to powołanie we wskazanych artykułach odnośnych ustaw o uposażeniu z zaznaczeniem, że ma być brane za podstawę wymiaru uposażenie czynne, *przypadające* wedle ustawy o uposażeniu, wzgl. *przysługujące* do posiadanego stopnia. Gdyby stanąć na stanowisku przeciwnym, a więc rozumieć przepisy powyżej cytowanych artykułów, jako ustanawiających zasadę wymiaru jedynie od *faktycznie* pobieranego uposażenia czynnego, to wszelkie omyłki w obliczeniu tego uposażenia, czy to na korzyść funkcjonariusza, czy też na jego niekorzyść, nie mogłyby być przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego prostowane, co w żadnym razie nie mogło być zamiarem ustawodawcy. Jeżeli się przeto zważy, że skarżący, jak o tem wyżej, był przeniesiony na emeryturę jeszcze przed weryfikacją, a więc w myśl powołanego wyżej art. 3 ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r., wedle *tymczasowego* stopnia oficerskiego, przeto i przyznane mu uposażenie emerytalne musi być, jeżeli chodzi o wysokość uzależnioną od stopnia, uważane za *tymczasowe*, a więc podlegające wymiarowi ostatecznemu po zatwierdzeniu stopnia definitywnego, tembardziej, że stopień ten zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r., określony był wedle czasu służby do dnia 1 czerwca 1919 r.

Wobec tego i w danym wypadku, ze względu na przyznanie skarżącemu przez Komisję Weryfikacyjną stopnia generała brygady, a przytem rzeczywistego, a nie tytularnego, stopnia zatwierdzonego przez Prezydenta Rzeczypospolitej dekretem z dnia 26 października 1923 r., o czem ogłoszone zostało w Dz. pers. Nr. 70 z 7 listopada 1923 r., pozwane Ministerstwo winno było uzupełnić od terminu żadanego przez skarżącego, a więc od dnia, w którym został zatwierdzony jego wyższy stopień, pobierane przez niego uposażenie emerytalne wedle stopnia pułkownika do wysokości uposażenia emerytalnego wedle stopnia generała brygady. Nie stoi temu na przeszkodzie i art. 18 cytowanej ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r., ponieważ przepis tego artykułu sam przez się nic nie stanowi, a jedynie, zastrzegając, iż przepisy ustawy z 2 sierpnia 1919 r., nie będą miały mocy

obowiązującej przy przyznawaniu ewentualnych emerytur, przekazuje kwestję tych emerytur specjalnym ustawom emerytalnym.

Z powyższych względów należało zaskarżone orzeczenie uchylić, jako niezgodne z ustawą.

Nr. 17.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 30 marca 1925 r. w sprawie Alfreda Igiela przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 980/24.

Teza: Definitywne określenie charakteru oficera Wojsk Polskich, przyjętego na służbę przed wydaniem, wzgl. wykonaniem postanowień ustawy z d. 2/VIII 1919 r. Dz. Ust. p. 399, jako *zawodowego* mogła nastąpić jedynie w trybie, przewidzianym w powołanej ustawie, a przeto ewentualne przyznanie w dekrete nominacyjnym przed wskazanym wyżej terminem oficerowi charakteru zawodowego wojskowego miało jedynie znaczenie *tymczasowe* i nie może nadawać, samo przez się, żadnych praw, przysługujących zawodowym oficerom Wojsk Polskich, a w szczególności, w myśl art. 1 i 2 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., prawa do emerytury wedle tej ustawy.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za nieuzasadnioną, a to z następujących powodów:

Przedewszystkiem, co do żądania pozwanego Ministerstwa o pozostawienie skargi bez rozpoznania, jako spóźnionej, Najwyższy Trybunał Administracyjny zaznacza, że nie mógł podzielić zapatrywania władzy pozwanej, jakoby decyzja z dnia 2 maja 1924 r., która jest przedmiotem skargi, była *jedynie ponownem* zawiadomieniem o odmowie zaopatrzenia. Wedle treści decyzja ta posiada charakter samodzielny, gdyż w odróżnieniu od pisma Poselstwa Polskiego z dn. 21 marca 1924 r., którem zaintymowana została skarżącemu decyzja z dn. 6 marca 1924 r., podaje motywy odmowy tudzież zawiera pouczenie o trybie zaskarżenia. Skarżący, przeto, był uprawniony do zaskarżenia tej decyzji do Najwyższego Trybunału Administracyjnego i skarga jego wobec tego podlega rozpatrzeniu. Natomiast Najwyższy Trybunał Administracyjny nie uznał za słuszny zarzut skargi, co do wadliwości postępowania z powodu braku motywów, gdyż wbrew twierdzeniu skargi, decyzja z dnia 2 maja 1924 r. podaje motyw odmowy, a mianowicie: nie posiadanie

przez skarżącego charakteru oficera zawodowego. Przechodząc następnie do meritum sporu Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje:

Ustawa z dnia 2 sierpnia 1919 r. o ustaleniu starszeństwa i nadaniu stopni oficerskich w Wojsku Polskim Dz. Ust. poz. 399, jak to jest widocznem w szczególności z art. 1, 3, 10 i 14 włożyła na władze wojskowe obowiązek uporządkowania korpusu oficerskiego Wojsk Polskich, złożonego z przejętych z poszczególnych formacji wojskowych polskich, tudzież armii b. państw zaborczych do Wojska Polskiego oficerów, a to w kierunku a) podziału tych oficerów na zawodowych i rezerwowych, b) ustalenia ich starszeństwa w poszczególnych grupach i c) nadania im stopni oficerskich w Wojsku Polskim. W tym celu powołana została Komisja Weryfikacyjna, która na podstawie szczegółowych przepisów wskazanej ustawy miała poruczone zestawienie odpowiednich list starszeństwa i stopni, podlegających zatwierdzeniu Naczelnego Wodza. Z powyższego niewątpliwie wynika, co w stosunku do stopni oficerskich wyraźnie zastrzeżonem zostało w art. 3 ustawy, że określenie definitywne charakteru oficera, przyjętego do Wojska Polskiego, jako zawodowego oficera polskiego, ustalenie starszeństwa lub stopnia, mogło nastąpić jedynie trybem w tej ustawie przewidzianym, i że wobec tego wszelkie poprzednie ustalenia, czy określenia charakteru, czy stopnia nie mogą mieć żadnego znaczenia, o ile wskazanym trybem nie zostały potwierdzone. W danym wypadku skarżący, wprowadznie przyjęty został do Wojska Polskiego w 1919 r., jako oficer zawodowy, jednak, jak sam to przyznaje, przez Komisję Weryfikacyjną na zatwierdzonej przez Naczelnika Państwa liście zawodowych oficerów, ułożoną na podstawie powołanej ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. zamieszczony nie został, a przeciwnie umieszczono go w liście oficerów rezerwy. Niewątpliwem jest przeto, iż nie może on być uważany za oficera zawodowego polskiego. A ponieważ zgodnie z art. 1 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. Dz. Ust. p. 46 z 1924 r. dobrodziejstwa, wynikające z tej ustawy, przysługują wyłącznie *zawodowym* wojskowym polskim z wyjątkiem wypadków, omówionych w przepisach przejściowych (art. 82, 99, 102, 103, 104 i 108), słusznie przeto Ministerstwo odmówiło skarżącemu zastosowania do niego art. 48, jako dotyczącego wyłącznie oficerów, którzy w wojsku polskim w trybie wyżej podanym uzyskali charakter zawodowych. Uzasadniona jest również zaskarżona decyzja, o ile chodziłoby o zastosowanie do skarżącego art. 102 tejże ustawy emerytalnej. Zgodnie z powyższym artykułem skarżącemu należałoby się zaopatrzenie w nim przewidziane, gdyby lata jego służby wojskowej austriackiej łącznie z polską wynosiły co najmniej 20 lat, obliczonych według czasu kalendarzowego. Z akt sprawy jest widocznem, co zresztą przyznaje i skarga, że tak obliczonych lat po-

siadał skarżący niespełna 15. Nie ma on przeto prawa na zaopatrzenie i z tego tytułu. Nie może być również skarżący traktowany jako emeryt b. państwa zaborczego z art. 82 ustawy emerytalnej, ponieważ nie nabył służbą swą w wojsku austriackiem, wedle ustawy austriackiej z dn. 27 grudnia 1875 r. Dz. P. P. Nr. 49 p. 158, prawa na emeryturę. Jak sam przyznaje w służbie austriackiej przebył lat 12, a przeto prawo na uposażenie emerytalne zgodnie z § 2 mógł być nabyć tylko z wypadku trwałej niezdolności do służby wojskowej. Ta okoliczność jednak, jak widać z akt sprawy, nie miała miejsca, zresztą i w skardze tego skarżący nie twierdzi. Z powyższego przeto wynika, że Ministerstwo nie mogło zastosować do skarżącego już z tego powodu i art. 82 ustawy emerytalnej polskiej.

Z powyższych powodów należało uznać zaskarżoną decyzję za zgodną z ustawą i skargę, jako nieuzasadnioną, oddalić.

Nr. 18.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 8 kwietnia 1925 r. w sprawie Pawła Aleksandrowicza przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 441/24.

- Tezy: 1) Art. 108 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. nie ma zastosowania do tych zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, którzy zostali przyjęci i służyli w Wojsku Polskiem.
- 2) Zwolnienie wojskowego, posiadającego charakter zawodowego wojskowego b. państwa zaborczego, do rezerwy na skutek prośby o długoterminowy urlop nie pozbawia go praw emerytalnych z art. 102 powołanej ustawy, o ile w Wojsku Polskiem przesłużył więcej, niż 12 miesięcy kalendarzowych.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje:

Art. 108 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych poz. 46 Dz. Ust. z r. 1924, jak to słusznie wywodzi skarżący, ma jedynie zastosowanie do tych zawodowych wojskowych b. państw zaborczych a obywateli polskich w myśl art. 2 i 3 ustawy o obywatelstwie polskim z dnia 20 stycznia 1920 r., których próśb, wniesionych przed końcem 1919 r., o przyjęciu do wojska polskiego, nie uwzględniono. Gdy więc płk. Aleksandrowicz nie tylko do wojska polskiego był przyjęty, lecz nawet przeszło 4 lata kalendarzowe w wojsku polskim

przesłużył, wyraźnem jest, że powołany artykuł zastosowanym do niego być nie może.

Wobec powyższego, mając na względzie, że zawodowość skarżącego w b. państwie zaborczem nie jest kwestionowana, a w wojsku polskiem przesłużył on przeszło 4 lata, należy rozważyć, czy z mocy innych przepisów ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. nie nabył on praw emerytalnych, i ewentualnie, czy nabytych już praw nie utracił. O prawach emerytalnych wojskowych, którzy wstąpili do służby w wojsku polskiem i z tej służby w stan spoczynku przechodzą, a przed wstąpieniem do wojska polskiego pozostawali na służbie jednego z byłych państw zaborczych, mówią art. 81 i 102 rzecznej ustawy. Różnica między tymi dwoma artykułami jest ta, że o ile do zastosowania art. 81 wymagane jest przedewszystkiem przyznanie zawodowego charakteru służby petenta w wojsku polskiem, możność zastosowania art. 102 jest uzależniona natomiast od zawodowego charakteru służby w b. państwie zaborczem, przyczem wymagane jest ustalenie, że zwolnienie z urzędu wojskowego który nie uzyskał charakteru zawodowego wojskowego wojska polskiego, miało miejsce bez jego winy.

Pozwane Ministerstwo, przyjawszy za bezsporne, że płk. Aleksandrowicz nie był oficerem zawodowym, twierdzi, iż nie podpada on pod postanowienia ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., a więc i przytoczonego art. 81 i powołując się na przeniesienie płk. Aleksandrowicza do rezerwy, rzekomo na skutek własnej jego prośby, t. j. uważając, że płk. Aleksandrowicz został zwolniony z urzędu z własnej winy, odmawia mu praw emerytalnych z art. 102.

Jak to z faktycznego stanu sprawy jest widoczne, Aleksandrowicz w żadnym ze złożonych przez siebie raportów wyraźnie o przeniesienie do rezerwy nie prosił, w pierwszych trzech natomiast raportach prosił o zwolnienie ze służby w Wojsku Polskiem, a w ostatnim z dn. 3 stycznia 1922 r., już wyraźnie o długoterminowy urlop. Gdy atoli odośne orzeczenie o przeniesieniu do rezerwy płk. Aleksandrowicza zostało w swoim czasie wydane, a przez niego zaskarżone nie było, urosło ono w moc prawną i zmienione już być nie może.

Jednakże z powyżej przytoczonych okoliczności nie wynika, ażeby zwolnienie (do rezerwy) nastąpiło na jego prośbę, gdyż w ostatnim raporcie, jak o tem wyżej, prosił o udzielenie długoterminowego urlopu z zastosowaniem do niego po upływie tego urlopu odośnych przepisów służbowych i emerytalnych.

Taki tryb ustąpienia z czynnej służby zgodnie z obowiązującymi w chwili złożenia odośnego raportu przepisami nie pociągał za sobą jakichkolwiek niekorzystnych dla wojskowego skutków, względnie przepisy te nie zawierają nigdzie wskazówek, by zwolnienie na skutek prośby o udzielenie długoterminowego urlopu pozbawiało wojskowego praw emerytalnych, czw

też mogło mu być poczytywane za winę, pociągającą za sobą w konsekwencji pozbawienie przysługujących wojskowemu praw.

W tym stanie rzeczy, wychodząc z założenia, że skarżący nie był zawodowym wojskowym wojska polskiego, a właściwie nie uzyskał charakteru zawodowego wojskowego wojska polskiego. Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał, że płk. Aleksandrowicz nabył prawa emerytalne, przewidziane w art. 102 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r. Jak to z powyższego bowiem jest bezsporne, płk. Aleksandrowicz był zawodowym wojskowym b. państwa zaborczego i posiada służby wojskowej w b. państwie zaborczem, zaliczalnej do emerytury, przeszło 20 lat, oraz przesłużył w wojsku polskiem, przeszło 12 miesięcy, co zaś do zwolnienia ze służby, to jak to wyżej Najwyższy Trybunał Administracyjny stwierdził, płk. Aleksandrowicz został zwolniony z urzędu bez winy ze swej strony w rozumieniu powołanego art. 102.

Z powyższych względów musiał Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą uchylić.

Nr. 19.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 15 kwietnia 1925 r. w sprawie Józefata Janickiego przeciwko Ministerstwu Poczty i Telegrafów. L. Rej. 343/24.

- Tezy: 1) Zaliczenie pewnej ilości lat służby, względnie przyznanie emerytury przez władzę najwyższą b. państwa zaborczego w drodze łaski poza normalnymi przepisami emerytalnymi tegoż państwa, nie ma znaczenia przy obliczaniu uposażenia emerytalnego w państwie polskiem.
- 2) Funkcjonariuszowi państwa polskiego, którego poprzednia służba państwowa wobec zwolnienia na własne żądanie uległa przerwie, czas służby przed przerwą zaliczony być może do wysługi emerytalnej wyłącznie na podstawie decyzji właściwej władzy naczelnej i za zgodą Ministra Skarbu.
- 3) Zaliczenie do wysługi lat, dokonane przez Komisję Weryfikacyjną w myśl art. 19 ustawy z d. 13.VII 1920 r. p. 429 Dz. ust. nie przesądza zgodnie z art. 97 ustawy z d. 11.XII 1923 r. Dz. ust. p. 46/24 zaliczenia czasu tego do emerytury.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny po rozpoznaniu sprawy rozważył co następuje:

Skarżący zwolniony został na mocy art. 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej z dniem 30 listopada 1923 r., uposażenie zaś emerytalne określone mu zostało orzeczeniem Ministerstwa Poczt i Telegrafów z dnia 16 stycznia 1924 r. za 19 lat służby w wysokości 61,6%, według postanowień art. 14 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. ust. p. 466), którą to ustawę pozwana władza mogła jedynie zastosować wobec nie ogłoszenia jeszcze w tym czasie ustawy z dnia 11.XII 1923 r. Na mocy art. 42 ustawy z d. 28.VII 1921 r., odpowiadającego artykułowi 81 ustawy emerytalnej z dnia 11.XII 1923 r. p. 46 Dz. Ust. funkcjonariuszom, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej pozostawali na służbie jednego z byłych Państw zaborczych wlicza się do wysługi emerytalnej pełną ilość lat służby w b. państwie zaborczym, podlegającą zaliczeniu według Ustaw emerytalnych odnośnego państwa zaborczego.

Z przepisów obu powołanych artykułów wynika, że jedynie lata służby, zaliczalne na mocy przepisów emerytalnych odnośnego państwa zaborczego, mogą być brane w rachubę przy obliczaniu wysokości uposażenia emerytalnego, ewentualne zaś zaliczanie pewnej ilości lat służby, względnie przyznanie emerytury przez władzę najwyższą b. państwa zaborczego w drodze łaski, poza normalnymi przepisami emerytalnymi, nie ma znaczenia przy obliczaniu uposażenia emerytalnego w Państwie Polskiem na mocy powołanych ustaw.

Skoro zatem w zaskarżonym orzeczeniu zaliczone zostały skarżącemu do wysługi emerytalnej lata służby jego, jako etatowego urzędnika rosyjskiego, oraz skoro w myśl przepisów ustawy emerytalnej rosyjskiej (art. 5, 29, 85) te jedynie lata przy obliczaniu uposażenia emerytalnego brane być mogły w rachubę, to okoliczność, że w drodze łaski przyznane mu zostało uposażenie emerytalne, nie może mieć najmniejszego wpływu na określenie tegoż uposażenia emerytalnego podług ustaw emerytalnych z dnia 28.VII 1921 r. lub z dnia 11.XII 1923 r.

Wobec powyższego zarzuty skarżącego w tym względzie uznać należy za nieuzasadnione.

Przechodząc następnie do zarzutu skarżącego, że nie zaliczony mu został do wysługi emerytalnej czas służby w straży kolejowej, to, gdyby nawet przyjąć, że służba ta miała charakter służby stałej na co zresztą brak jest dowodu w aktach, — to i w tym wypadku służba ta nie mogłaby być policzalną wobec ustąpienia z niej skarżącego na własne żądanie i braku decyzji władzy naczelnej o policzalności tej służby do emerytury (reaktywacji).

Również zarzut, co do niewzięcia pod uwagę orzeczenia Komisji weryfikacyjnej, zaliczającej skarżącemu prawie 25 lat do wysługi lat, jest pozbawiony wszelkiej podstawy. Odnośnie do tego zarzutu zauważyć należy, że zaliczenie do wysługi lat,

dokonane przez Komisję weryfikacyjną, w myśl art. 19 ustawy z dnia 13.VII 1920 r. p. 429 Dz. ust. i art. 97 ustawy z dnia 11.XII 1923 r. nie przesądza zaliczenia czasu tego do emerytury. Co się zaś tyczy ostatniego zarzutu skargi, co do korzystniejszego jakoby stanowiska skarżącego odnośnie do rozmiaru uposażenia emerytalnego w razie niewstąpienia do służby państwowej polskiej, to zarzut ten jest bez znaczenia wobec tego, że skarżący wstąpił do służby państwowej polskiej i uposażenie emerytalne musiało mu być obliczone na mocy przepisów obowiązujących w stosunku do funkcjonariuszów państwowych polskich.

W myśl zasad powyższych Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę oddalił jako nieuzasadnioną.

Nr. 20.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 15 kwietnia 1925 r. w sprawie Jana Zaniewskiego przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 1174/24.

- Tezy: 1) Ustawa emerytalna z d. 11/XII 1923 r., jak i poprzednia z d. 28 lipca 1921 r. ma zastosowanie jedynie do *etatowych* pracowników kolejowych.
- 2) Funkcjonariusze b. państw zaborczych, przyjeżdżający do służby w Państwie Polskiem w charakterze pracowników nieetatowych, mają prawo do zaopatrzenia emerytalnego, o ile posiadają warunki przewidziane w art. 95 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r.

UZASADNIENIE.

Rozpatrując skargę Zaniewskiego, Najwyższy Trybunał Administracyjny oparł się na następujących powodach:

Aczkolwiek Zaniewski utrzymuje w skardze, że od 11 września 1922 r. do 31 grudnia 1923 r., pracował na polskich kolejach państwowych, z tego jednak tytułu żadną miarą nie może rościć sobie praw do emerytury, do niego nie mogą mieć zastosowania art. 81 względnie 98 ustawy z dn. 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem, gdyż jak wynika z akt, na polskich kolejach państwowych pracował on w charakterze *dziennego* kancelisty, tymczasem w myśl art. 1 powyższej ustawy postanowienia jej odnoszą się tylko do funkcjonariuszów państwowych, mianowanych *na stałe*, względnie etatowych. Również i art. 95 powyższej ustawy ma na względzie tylko pracowników etatowych, gdyż mówi o nieprzyjęciu do służby w Państwie Polskiem funkcjonariusza b. państw zaborczych

dla *braku etatu*. Jedynie tylko w wypadkach, wymienionych w art. 12 powyższej ustawy, praktykantów i funkcjonariuszów państwowych, mianowanych do odwołania, traktuje się narówni z funkcjonariuszami państwowymi, mianowanymi na stałe.

Za służbę zaś na rosyjskich kolejach południowo-zachodnich służenie władza pozwana odmówiła Zaniewskiemu emerytury. W myśl art. 93 ustawy z dn. 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem, funkcjonariusze b. państw zaborczych *nie przyjęci* do służby w Państwie Polskiem, uzyskują prawo do zrealizowania nabytych w b. państwach zaborczych praw emerytalnych *dopiero po nastaniu* warunków określonych w art. 28 tej ustawy, który wymaga albo trwałej niezdolności do służby z powodu choroby, albo przekroczenia 60 roku życia, albo też wreszcie uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego i zarazem ukończenia 55 lat życia. Żadnemu z tych warunków Zaniewski nie odpowiada, gdyż jest zdrów, i ma lat życia zaledwie 42.

Wreszcie co się tyczy powołanego przez zastępcę skarżącego na rozprawie okólnika Dyrekcji Kolei Państwowych w Warszawie Nr. 1/23728, to okólnik ten niewątpliwie nie mógł dotyczyć art. 81 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., gdyż artykuł powyższy stosuje się również tylko do etatowych funkcjonariuszów Państwa Polskiego. Natomiast okólnik ten niewątpliwie miał na względzie tylko funkcjonariuszów, przewidzianych w art. 82 powyższej ustawy, t. j. spensjonowanych przez rządy b. państw zaborczych, oraz takich pracowników nieetatowych Polskich Kolei Państwowych, którzy posiadają warunki, wskazane w art. 95 powyższej ustawy.

Z tych powodów uznając za słuszną decyzję pozwanej władzy, Najwyższy Trybunał Administracyjny oddalił skargę Zaniewskiego jako nieuzasadnioną.

Nr. 21.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 22 kwietnia 1925 r. w sprawie Mieczysława Zawadzkiego przeciwko Ministerstwu Reform Rolnych. L. Rej. 1254/24.

Teza: Przy zaliczaniu do wysługi emerytalnej czasu służby samorządowej lub pracy zawodowej władza naczelną w myśl ustępu 2 art. 97 ust. emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu noweli z d. 13/II 1924 r. przy ocenie dostarczonych dowodów o nabycie kwalifikacji i doświadczenia jest związana danymi, ustalonymi w kwalifikacji służbowej. Ta sama zasada stosuje się przy doliczaniu lat, przewidzianem w ustępie 2 znowelizowanego art. 98 powyższej ustawy.

UZASADNIENIE.

Rozpatrując skargę Zawadzkiego, Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał co następuje:

Zawadzki żąda przyznania sobie emerytury na zasadzie art. 97 i 98 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. Ust. R. P. poz. 46 1924 r.), twierdząc, że na służbie państwowej polskiej pozostawał lat 5 i miesięcy 2, t. j. od 1 listopada 1919 r. do 1 stycznia 1914 r., i że Komisja weryfikacyjna przy Okręgowym Urzędzie Ziemi Lublińskiej w Lublinie uchwałą z dnia 13 stycznia 1921 r. zaliczyła mu do czasu wysługi poprzednią jego pracę zawodową w charakterze pomocnika zastępcy notariusza w liczbie lat 6 i miesięcy 6 oraz służbę wojskową w liczbie lat czterech. Rzeczywiście, jak przekonywa znajdujący się w aktach protokół powyższej Komisji Weryfikacyjnej z dn. 13 stycznia 1921 r., Komisja ta zaliczyła Zawadzkiemu do czasu wysługi czasu pracy w notariacie Łomżyńskim w charakterze pomocnika zastępcy rejenta od 1 stycznia 1908 r. do 30 lipca 1914 r. oraz czas służby w wojsku od 31 lipca 1914 r. do 3-go lipca 1918 r., t. j. razem lat 10 miesięcy 6. Należy jednak zwrócić uwagę, że jeszcze w myśl art. 19 ustawy z dn. 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. poz. 429), zaliczenie do czasu wysługi lat pracy zawodowej i poprzedniej służby bynajmniej nie przesądza zaliczenia czasu służby lub pracy do emerytury. Wprawdzie w myśl art. 44 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca czas służby samorządowej lub pracy zawodowej, zaliczony do wysługi lat przez Komisję Weryfikacyjną, zalicza się funkcjonariuszowi państwowemu do wysługi emerytalnej, jednakże nowa ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r., na której opiera swoje żądanie skarżący, stoi na innem stanowisku. W myśl

art. 97 i 98 tej ustawy w brzmieniu, nadanem im przez ustawę z dn. 13 lutego 1924 r. (Dz. Ust. R. P. poz. 178), funkcjonariuszom państwowym, którym na zasadzie ustaw o uposażeniu z dn. 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429 do 436), zaliczono do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy czas tej służby lub pracy do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa, dodatku za trzechnie, dolicza się do *wysługi emerytalnej* czas pracy zawodowej lub służby samorządowej, jeśli wykazują, że, w czasie tej służby lub pracy zawodowej nabyli kwalifikacje i doświadczenie, uzdalniające ich do obecnie spełnianej służby państwowej. Doliczenia skutecznia właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu, *ocenając*, dostarczone dowody o nabyciu wymaganych kwalifikacji i doświadczenia wedle ich faktycznej wartości i doniosłości, ustalonych w *kwalifikacji służbowej*. Funkcjonariuszowi państwowemu, zwolnionemu na mocy art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dn. 17 lutego 1922 r., dolicza się do *wysługi emerytalnej* za *każdy rok* służby państwowej polskiej, zaliczalnej do *wysługi emerytalnej*, rok służby samorządowej lub pracy zawodowej, zaliczonej na poprzednich zasadach, a więc, wbrew twierdzeniu na rozprawie rzecznika skarżącego, —z zachowaniem i zasady wyrażonej w ustępie 2 art. 97 ustawy emerytalnej z d. 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu noweli z dn. 13 lutego 1924 r., na co wyraźnie wskazuje punkt o art. 1 powyższej noweli, zawierający kategoriyczne dwukrotne powołanie się na art. 97 powyższej ustawy. Ponieważ Zawadzki na służbie państwowej polskiej pozostawał lat 5 i miesiące dwa, przeto wobec wyrażnego brzmienia powyższych przepisów do *wysługi emerytalnej* można było mu doliczyć najwyżej 5 lat pracy zawodowej. Jednakże w myśl ustępu 2 znowelizowanego art. 97 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., władza naczelna przy zaliczaniu do emerytury pracy zawodowej lub samorządowej nie ma bezwzględnej swobody oceny, lecz związana jest danymi ustalonymi w kwalifikacji służbowej. Przy kwalifikowaniu powtórnem w tabeli kwalifikacyjnej ogólna ocena skarżącego została oznaczona „dostatecznie”. Wobec takiej kwalifikacji władza pozwana powinna była wskazać powody, dla czego pomimo takiej kwalifikacji nie uznała za możliwe zaliczenie skarżącemu do *wysługi emerytalnej* poprzedniej pracy zawodowej. Taki brak stanowi istotną wadliwość postępowania.

Z tego powodu uznał Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie za wadliwe i jako takie uchylił.

Nr. 22.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 6 maja 1925 r. w sprawie Tomasza Bieniawskiego przeciwko Ministerstwu Przemysłu i Handlu. L. Rej. 475/24

- Tezy: 1) Przepisy art. 80 i 82 austriackiej pragmatyki służbowej, zawierające normy o charakterze emerytalnym, jako uchylone już artykułem 56 ustawy emerytalnej z d. 28 lipca 1921 r. Dz. Ust. p. 466, nie mają zastosowania nawet do tych funkcjonariuszów państwowych, urzędujących na terytorjum Małopolski, którzy wyłączeni zostali z pod działania ustawy z d. 17/II 1922 r. Dz. Ust. p. 164, o państwowej służbie cywilnej.
- 2) Prawo na zaliczenie 4 lat za studia wyższe z art. 37 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. nie uzasadnia żądania o spensjonowanie w myśl p. c art. 28 tejże ustawy emerytalnej.
- 3) Właściwa władza na podstawie 2-go ustępu art. 29 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. w brzmieniu noweli z d. 13/II 1924 r. Dz. Ust. p. 178, ma prawo przenieść w stan spoczynku funkcjonariusza, który mając 60 lat, przesłużył wraz z doliczeniem 4 lat za studia wyższe 35 lat.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za nieuzasadnioną.

Przedewszystkiem Najw. Tryb. Adm. uważał za zbędne rozważanie, czy ustawa z d. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej Dz. Ust. p. 164, ma zastosowanie do tej grupy funkcjonariuszów poczt, telegrafów i telefonów, do której należał skarżący, jako prezes Dyrekcji Poczty i Telegrafów, ponieważ w danym wypadku nie chodzi o zastosowanie do skarżącego któregośkolwiek z przepisów tej ustawy, a o zastosowanie przepisów ustawy emerytalnej i dlatego zarzuty skargi w tym kierunku Najw. Tryb. Adm. pominął, jako nie mające żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu. Zresztą i co do tej kwestji Najw. Tryb. Adm. już się wypowiedział w wyroku swoim z d. 30/IX 1924 r. w sprawie Mokrzyckiego L. rej. 135/24 w sposób, wręcz wywodom skarżącego przeciwny.

Przechodząc zatem do pozostałych zarzutów skargi Trybunał rozważył, co następuje:

Skarżący dopatruje się nieważności zaskarżonego orzeczenia w tem, iż nie zastosowano do niego przepisów art. 80 i 82 pragmatyki austriackiej, dotyczących przenoszenia w stan spoczynku, a tem samem kwestjonuje dopuszczalność stosowania

do niego odnośnych przepisów ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. Zapatrywanie to Najw. Tryb. Adm. uznał za nieuzasadnione. Zarówno zgodnie z art. 2 poprzedniej ustawy emerytalnej z d. 28 lipca 1921 r., jak i takimże artykułem obecnie obowiązującej ustawy z d. 11/XII 1923 r., ustawy te uregulowały prawa emerytalne funkcjonariuszów państwowych, a w tej liczbie funkcjonariuszów poczt, telegrafów i telefonów wszystkich kategorii i grup. Zarazem wedle art. 56 poprzedniej ustawy i 110 nowej ustawy, uchylone zostały wszelkie przepisy i ustawy, normujące prawa emerytalne pomienionych funkcjonariuszów. Z tego wynika, że już z chwilą wejścia w życie poprzedniej ustawy emerytalnej, a więc z d. 1/X 1921 r., uchylone zostały w szczególności przepisy pragmatyki austriackiej, dotyczące norm emerytalnych, nawet w stosunku do tych funkcjonariuszów państwowych, których inne prawa i obowiązki w dalszym ciągu reguluje ta właśnie ustawa, wobec braku polskiej. Tem samem, rzecz oczywista, uchylone zostały i przepisy par. 80 i 82 pragmatyki austriackiej. Wobec powyższego niezastosowanie przez władzę do skarżącego powyższych przepisów jest w zupełności uzasadnione.

Co się zaś tyczy odnośnych przepisów obowiązującej ustawy emerytalnej, to zastosowany do skarżącego przepis art. 29 p. c. (w brzmieniu noweli zd. 13/II 1924 r. 2-gi ustęp tegoż art. 29), nadaje prawo władzy przenoszenia w stan spoczynku z urzędu funkcjonariuszów, którzy przekroczyli 60 lat wieku i którzy uzyskali prawo do pełnego uposażenia emerytalnego. Skarżący, czemu zresztą w skardze nie zaprzecza, warunkom tym odpowiada, ponieważ z jednej strony przekroczył 60 lat wieku, z drugiej zaś strony nabył prawo do pełnego uposażenia emerytalnego, gdyż, jako posiadającemu studia wyższe, przysługiwało mu w myśl art. 37 ustawy doliczenie do wysłużonych 33 lat — 4 lat za te studia. Twierdzenie skarżącego, że nabycie prawa do pełnego uposażenia emerytalnego, o którym mówi powyższy ustęp 2-gi art. 29, należy rozumieć, jako nabycie tego prawa wyłącznie przez przesłużenie czynne pełnych 35 lat, jest niczem nieuzasadnione. Art. 37, zastrzegając w ustępie 3-im, że czas studjów wyższych nie może uzasadniać roszczenia o uposażenie emerytalne, tem samem wskazuje, że właśnie funkcjonariuszowi, a nie władzy, nie przysługuje prawo wciągania konsekwencji z doliczenia lat studjów wyższych, z wyjątkiem prawa na wyższe uposażenie. Z tego wynika, że, na przykład, w wypadku przejścia w stan spoczynku funkcjonariusza, który przesłużył mniej, niż lat dziesięć (art. 9) doliczenie 4 lat za studia wyższe nie ma miejsca i taki funkcjonariusz prawa do emerytury nie nabywa. Również i w wypadku art. 28 p. c., kiedy chodzi o przenoszenie funkcjonariusza w stan spoczynku na własną prośbę, niema miejsca doliczenie czasu studjów wyższych, jako uzupełnienie lat służby do 35 lat, gdyż w ten spo-

sób, wbrew przepisowi art. 37 uzyskane by zostało prawo na uposażenie emerytalne. Natomiast władza, wobec wyraźnego ograniczenia w tym względzie wyłącznie funkcjonariusza, ma prawo przy stosowaniu art. 29 ustęp 2-gi takie doliczenie uskutecznić i w konsekwencji przenieść takiego funkcjonariusza w stan spoczynku. W ten właśnie sposób władza w stosunku do skarżącego postąpiła i dlatego odnośne zarządzenie jest w ustawie uzasadnione.

Wreszcie zarzut skargi co do nielegalności zarządzenia, wobec zastosowania ustawy przed wydaniem przepisów wykonawczych do niej, jest wręcz bezzasadny, gdyż stosowanie ustawy nie można wogóle uzależniać od wydania przepisów wykonawczych, a tembardziej ustawy, której wejście w życie jest wyraźnie w ustawie oznaczone i w dodatku, jeżeli chodzi o przepis, który nie wymaga jakichkolwiek dodatkowych zarządzeń. Przytem przypuszczenie skarżącego, że przepisy wykonawcze mogłyby zawierać jakieś środki prawne przeciw zarządzeniom władzy, o których mowa w skardze, jest nie tylko na niczem nie oparte, ale nawet sprzeczne z zasadą, przyjętą w art. 32, wedle którego przeciwko przeniesieniu w stan spoczynku z ustępu 2-go art. 29 żadne przedstawienie do władzy z konsekwencjami następnego dochodzenia nie przysługuje.

Z powyższych względów należało skargę, jako bezzasadną oddalić.

Nr. 23.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 20 maja 1925 r. w sprawie Wiktorji Kridl przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 1581/24.

- Tezy: 1) Prawo wdów i sierot po emerytach wojskowych b. państw zaborczych do pensji z art. 51 ustawy z dnia 5/VIII. 1922 r. Dz. U. poz. 616, posiadających osobiście obywatelstwo Państwa Polskiego, nie stoi w zależności od praw obywatelstwa męża wzgl. ojca.
- 2) Prawa emerytalne osób, ubiegających się o uposażenie emerytalne, które złożyły podania o przyznanie tego uposażenia w czasie mocy obowiązującej ustaw emerytalnych z d. 28 lipca 1921 r. i 5/VIII 1922 r., lub przed wejściem w życie tych ustaw, gdyby nawet rozpatrzenie tych podań miało miejsce dopiero po wejściu w życie ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., winny być oceniane z punktu widzenia zasad, podanych w powołanych ustawach z dnia 28 lipca 1921 r. i 5/VIII 1922 r., odpowiednie zaś uposażenia emerytalne przerachowane w myśl zasad obliczeniowych ustawy emerytalnej z dn. 11/XII 1923 r.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje:

Jak to z samego zaskarżonego orzeczenia wynika, pensja wdowia Kridlowej do czasu wydania tego orzeczenia była przez Skarb Państwa Polskiego wypłacana i dopiero na skutek wydania tegoż orzeczenia wypłata została wstrzymana. Chociaż z akt administracyjnych nie jest widoczne, na jakiej podstawie wypłaty te były uskuteczniane, to jednak istnienie prawa do pensji wdowiej mogło być stwierdzone dopiero po wydaniu odnośnej ustawy emerytalnej polskiej.

Taką pierwszą ustawą była ustawa z dnia 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin poz. 616 Dz. Ust. Ta ustawa jest jedynie miarodajną przy określeniu praw emerytalnych skarżącej. Wedle art. 51 rzeczonej ustawy wdowy i sieroty po wojskowych zawodowych i emerytach wojskowych b. państw zaborczych, którzy w wojsku polskiem nie służyli, a zmarli przed wejściem w życie, lub po wejściu w życie tej ustawy, otrzymują, o ile posiadają obywatelstwo polskie pensję wdowią lub sierocą na zasadzie rozdziału IV-go tej ustawy. Powołany rozdział IV dotyczy zaopatrzenia rodzin, pozostałych po zawodowych wojskowych polskich. Gdy zatem artykuł 51 prawo do pensji wdowy po zawodowym wojskowym lub eme-

rytowanym wojskowym b. państwa zaborczego uzależnia od obywatelstwa polskiego samej wdowy i postanawia, że przyznanie tej pensji ma być wymierzone narówni z wdowami, pozostałymi po zawodowych wojskowych polskich, kwestja obywatelstwa ewent. przynależności samego wojskowego jest obojętna.

Z powyższego wynika, że, chociaż ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. poz. 46 Dz. Ust. w art. 87 nabycie przez wdowę po wojskowym b. państwa zaborczego praw do pensji wdowiej uzależnia od obywatelstwa polskiego również samego wojskowego, to jednak ustawa ta w przedmiocie przyznania samego prawa do pensji wdowiej w stosunku do skarżącej zastosowania mieć nie może. Jedynie w myśl ostatniego ustępu art. 87 oraz art. 93 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. wymiar tej pensji na podstawie tych artykułów winien być przeprowadzony, względnie dawniej przyznana pensja wdowia winna być przerachowana.

Z powyższych względów N. T. A. zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą uchylił

Nr. 24.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 6 czerwca 1925 r. w sprawie Władysława Chrzanowskiego przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 1100/24.

Teza. Przerwa w służbie funkcjonariusza państwowego, zaszła w 1920 r., nie stoi, w myśl art. 85 ustawy emerytalnej z d. 11.XII 1923 r., na przeszkodzie zaliczeniu do wysługi emerytalnej lat służby państwowej, przesłużonych przed tą przerwą.

UZASADNIENIE.

Rozpoznając skargę Chrzanowskiego, Najwyższy Trybunał Administracyjny oparł się na następujących powodach:

W myśl art. 85 ustawy emerytalnej z dnia 11.XII 1924 r., a wbrew postanowieniu art. 10 przerwy w służbie, zaszła przed wejściem w życie tejże ustawy, nie stoją na przeszkodzie zaliczeniu poprzedniego czasu służby. O ile przeto władza pozwana odmawia skarżącemu zaliczenia lat służby od 12 listopada 1918 do 9 marca 1919 r., kiedy skarżący zajmował stanowisko zawiadowcy st. Tłuszcz polskich kolei państwowych z powodu przerwy w jego służbie państwowej, to w myśl powyższego postanowienia, decyzja odmowna władzy jest niezgodna z ustawą, gdyż przerwa miała miejsce w r. 1920, a więc przed wejściem w życie powołanej wyżej ustawy emerytalnej.

Co się zaś tyczy niewliczenia do wysługi emerytalnej czasu od 9 marca 1919 r. do 1 stycznia 1920 r., spędzonego na służbie rzekomo kontraktowej w Dowództwie Kolei wojskowych, to zgodnie z zaświadczeniem Warszawskiej Dyrekcji Kolei Państwowych z dnia 29 lutego 1924 r. Nr. VI.6 192/24, skarżący ze służby państwowej kolejowej ani nie występował, ani nie był zwolniony, a jedynie został on delegowany do Dowództwa Kolei, pobierając przytem ustanowiony przepisami dodatek. Z powyższego przeto wynika, że służba ta, pomimo zawarcia dodatkowej umowy z Dowództwem, winna być uważana za państwową polską, a tem samem powinna być zaliczona do wysługi emerytalnej.

Z tych zasad Najwyższy Trybunał Administracyjny uchylił zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą.

Nr. 25.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 6 czerwca 1925 r. w sprawie Władysława Leśniewicza przeciwko Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. L. Rej. 1060/24.

Teza. Czas służby wojskowej polskiej, spełnianej nie równocześnie ze służbą cywilno-państwową, wlicza się do okresu 5-letniego, niezbędnego, zgodnie z p. 1 art. 9 ustawy emerytalnej z d. 11.XII. 1923 r. dla nabycia praw emerytalnych przez funkcjonariusza państwowego, trwale niezdolnego do służby z powodu kalectwa lub choroby, nabytej bez własnej winy po wstąpieniu do służby.

UZASADNIENIE.

N. T. A. rozpoznając skargę Leśniewicza, oparł się na następujących powodach.

W myśl ustępu 1 art. 9 ustawy z d. 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. Ust. R. P. Nr. 6/1924 poz. 46) funkcjonariusz państwowy nabywa prawo do uposażenia emerytalnego po nieprzerwanej co najmniej 5-cio letniej służbie cywilno-państwowej z powodu trwałej niezdolności do służby, spowodowanej kalectwem lub chorobą nabytą, bez własnej winy po wstąpieniu do służby.

Skarżący, jak to stwierdzają akta, służył w b. rządowej straży bezpieczeństwa 1919 r. do 30 listopada 1919 r., a następnie automatycznie przeszedł do Policji Państwowej w stopniu starszego przodownika, na którym pozostawał do 30 kwietnia 1924 r., kiedy został zwolniony z powodu przewlekłego zapalenia stawów pochodzenia artretycznego.

Automatyczne przejście Leśniewicza w 1919 r. do Policji Państwowej nastąpiło na mocy rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 listopada 1919 r. o wcieleniu żandarmerji krajowej i policji wojskowej na obszarze b. Galicji do Policji Państwowej, ogłoszonego w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 87 poz. 475.

Z powyższego wynika, że służba skarżącego od 12 stycznia 1919 r. do 30 listopada 1919 r. była służbą państwową polską, podleżała Ministerstwu Spraw Wojskowych.

Jeżeli się włączy tę służbę do ogólnej służby skarżącego w Państwie Polskiem, to czas tej służby wyniesie ogółem od 12 stycznia 1919 r. do 30 kwietnia 1924 r., przeszło 5 lat.

Władza pozwana utrzymuje, że skarżący nie przesłużył w służbie cywilno-państwowej polskiej 5 lat, odmawiając zaliczenia do wysługi emerytalnej poprzedniej służby skarżącego w rządowej straży bezpieczeństwa, jako służby o charakterze wojskowym.

Pogląd ten jednak władzy pozwanej nie jest słuszny, gdyż w myśl art. 37 ustawy emerytalnej z d. 11 grudnia 1923 r. do służby cywilnej państwowej wlicza się i czas czynnej służby w wojsku polskiem, gdy funkcjonariusz nie spełniał jej równocześnie z państwową służbą cywilną, i odwrotnie w myśl art. 50 tejże ustawy do służby wojskowej wlicza się czas czynnej służby cywilnopaństwowej, przytem do obydwóch wypadków nie ma zastosowania zastrzeżenie, że dany czas niema wpływu na uzasadnienie roszczenia o uposażenie emerytalne.

Wobec tego, o ile trwała niezdolność do służby skarżącego była spowodowana chorobą, jak on twierdzi, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby, czemu władza pozwana nie przeczy, władza pozwana nie miała podstawy prawnej odmówić skarżącemu uposażenia emerytalnego żadanego przez niego na mocy punktu 1 art. 9 ustawy emerytalnej z d. 11 grudnia 1923 r.

Z tych powodów N. T. A. uchylił zaskarżone orzeczenie jako niezgodne z ustawą.

Nr. 26.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 15 czerwca 1925 r. w sprawie Władysława Baranowskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Zagranicznych. L. Rej. 982/24.

- Tezy: 1) Ustawa emerytalna z d. 11/XII 1923 r. ma zastosowanie zarówno do funkcjonariuszów państwowych, ustalonych na mocy art. 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, jak i do funkcjonariuszów państwowych, mianowanych na stałe w trybie art. 4 i 5 tej ostatniej ustawy, a nie ustalonych zgodnie z powołanym art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej.
- 2) Czas pracy zawodowej w b. państwie zaborczem, zaliczony przez Komisje Weryfikacyjne do dodatku za wysługę, dodatku starszeństwa lub dodatku za trzechlecie po dniu 1 października 1923 r., *nie podlega* w myśl art. 97 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. zaliczeniu do wysługi emerytalnej.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje:

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej poz. 164 Dz. Ust. urzędnicy państwowi mogą być mianowani na stałe lub też do odwołania czyli prowizorycznie, przyczem artykuł ten wymaga, by mianowanie prowizoryczne było uwidocznione w piśmie nominacyjnym, przy równoczesnem oznaczeniu albo terminu ustania stosunku służbowego, albo terminu, w jakim urzędnik zostanie zawiadomiony o mającem nastąpić odwołaniu. Oprócz służby tych dwóch rodzaj urzędników państwowych, ustawa w art. 12 przewiduje jeszcze służbę przygotowawczą (praktykę), która poprzedza mianowanie na stanowisko służbowe. Z powyższego wynika, że urzędnicy państwowi, którym doręczono pismo nominacyjne bez uwidocznienia w niem ich prowizorycznego, lub przygotowawczego charakteru, a jedynie z wymienieniem urzędu, w którym mianowany urzędnik ma pełnić służbę, tytułu urzędowego i stopnia służbowego (art. 4 tejże ustawy) są urzędnikami, mianowanymi na stałe. Do tych też wszystkich, mianowanych na stałe, urzędników państwowych ma całkowite zastosowanie ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r. poz. 46 Dz. Ust. z r. 1924 bez względu na to czy są oni ustaleniami (stabilizowani) w myśl art. 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r., czy też nie. Gdyby stanąć na stanowisku skarżącego, że ustawa emerytalna ma tylko zastosowanie do urzędników stabilizowa-

nych, to wobec nieprzeprowadzenia dotychczas ustalenia, ustawa emerytalna mogłaby być stosowana do bardzo względnie nieznaczej ilości funkcjonariuszy państwowych, niepodlegających przepisom powołanego art. 116, większość zaś funkcjonariuszów zaopatrzenia emerytalnego byłaby pozbawiona. Skarżący, jak to z akt administracyjnych jest widoczne, był urzędnikiem, mianowanym na stałe na stanowisko V stopnia służbowego, wobec czego postanowienia ustawy emerytalnej z d. 11 grudnia 1923 r. mają do niego zastosowanie, a sprzeczne z tem twierdzenie winno być uznane za najzupełniej pozbawione podstaw prawnych.

Niesłuszne jest również twierdzenie skarżącego, że przez odmowę doliczenia do wysługi emerytalnej przyznanych przez Komisję Weryfikacyjną lat pracy zawodowej Ministerstwo pozbawiło skarżącego nabytych już przezeń praw. Pozwane Ministerstwo uchwały Komisji weryfikacyjnej bynajmniej nie kwestjonuje, lecz odmawia jedynie doliczenia do wysługi emerytalnej zaliczonego przez Komisję czasu służby zawodowej do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa lub dodatku za trzechlecie, które to zaliczenie już w myśl art. 19 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. poz. 429 Dz. Ust. zaliczenia czasu służby samorządowej lub pracy zawodowej do emerytury nie przesądzało. Odmowa doliczenia Baranowskiemu lat pracy zawodowej jest uzasadniona przepisami art. 97 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. Artykuł ten w redakcji ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. poz. 178 dz. ust., zmieniającej niektóre postanowienia rzeczonyj ustawy emerytalnej, przyznaje funkcjonariuszom państwowym, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej pozostawali w jednym z b. państw zaborczych w służbie samorządowej albo oddawali się pracy zawodowej, doliczenie do wysługi emerytalnej czasu tej służby lub pracy zawodowej w ilości, nieprzekraczającej lat 20 i nie wyższej od ilości czasu, zaliczonego na zasadzie jednej z ustaw o uposażeniu z dnia 13 lipca 1920 r., pod warunkiem przesłużenia w Państwie Polskiem conajmniej 5 lat. W pierwszej swej części artykuł ten zastrzega, że prawo do doliczenia do wysługi emerytalnej przysługuje tym jedynie funkcjonariuszom, którym czas wspomnianej służby lub pracy został zaliczony do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa lub dodatku za trzechlecie do dnia wejścia w życie ustawy emerytalnej t. j. przed 1 października 1923 r., w drugiej zaś części postanawia, że doliczenie winno być uskutecznione i podane do wiadomości zainteresowanych funkcjonariuszów do końca roku 1924. Pomieszczenie w jednym i tym samym artykule tych dwóch sprzecznych co do daty przepisów dowodzi, że ustawodawca wyraźnie odróżniał doliczenie czasu służby samorządowej i pracy zawodowej do dodatków uposażeniowych funkcjonariusza od doliczenia tegoż czasu do wysługi emerytalnej i że

niewątpliwie uzależniał to ostatnie doliczenie od faktycznego w chwili wejścia ustawy w życie stanu, nie chcąc w ten sposób pozbawiać nabytych już praw funkcjonariuszów, którym służba lub praca zawodowa w b. państwie zaborczem do uposażenia była doliczona. Powołany przeto w końcowym ustępie art. 97 termin zawiera jedynie nakaz uskutecznienia przez władze administracyjne opartych na tym artykule doliczeń do końca r. 1924, lecz w niczem nie zmienia przepisu, mocą którego doliczenia do uposażenia emerytalnego ze wspomnianego tytułu mogą być uskutecznione tylko w tych wypadkach, w których służba samorządowa lub praca zawodowa przed 1 października 1923 r. do dodatków uposażeniowych w czynnej służbie już była zaliczona.

Gdy więc podanie o zaliczenie do wysługi emerytalnej pracy zawodowej, jak to twierdzi pozwane Ministerstwo, a skarżący temu nie przeczy, nosi datę 3 listopada 1923 r. wobec czego uchwała Komisji Weryfikacyjnej mogła zapaść tylko po tej dacie, a więc po 1 października 1923 r. należy uznać, że roszczenia skarżącego nie znajdują oparcia w ustawie, a co z tego wynika, że zaskarżone orzeczenie Ministerstwa w tym przedmiocie zostało wydane zgodnie z ustawą.

W tym stanie rzeczy, nie dopatrując się w zaskarżonym orzeczeniu ani niezgodności z ustawą, ani wadliwości postępowania, Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę, jako nieuzasadnioną oddalił.

Nr. 27.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 15 czerwca 1925 r. w sprawie Bronisława Umiastowskiego przeciwko Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznych. L. Rei. 1717/24.

Teza: Podanie o zwolnieniu ze służby funkcjonariusza państwowego, który przekroczył 60 lat wieku wzgl. powołał się na swój stan zdrowia, jako przyczynę zwolnienia się ze służby, nie może być traktowane jako zgłoszenie o dobrowolne rozwiązanie stosunku służbowego, a jako podanie o przeniesienie w stan spoczynku z art. 28 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę Umiastowskiego za uzasadnioną.

Aczkolwiek skarżący w złożonym na ręce Rektora Uniwersytetu podaniu nie prosił o przeniesienie go w stan spoczynku, to jednak wymienił przyczyny, które go do prośby o zwolnie-

nie ze służby skłaniają. Skarżący wskazał, mianowicie, na stale pogarszający się stan zdrowia, przyczem nadmienił, że prosi o zwolnienie z wielkim żalem i wbrew woli. W tych warunkach art. 64 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r., stosowany być nie może. Za dobrowolne wystąpienie ze służby w rozumieniu tego artykułu nie może być bowiem uważane wystąpienie, spowodowane chorobą, tylko dlatego, że funkcjonariusz wyraźnie o podanie go badaniu lekarskiemu nie prosił. Skarżący w chwili wniesienia rzeczzonego podania, jak to z akt administracyjnych wynika, był w wieku, który już sam przez się uprawniał go w myśl art. 28 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. do wniesienia prośby o przeniesienie w stan spoczynku, miał więc on podstawę do przypuszczenia, że w tych warunkach stwierdzenie rzeczywistego stanu jego zdrowia jest zbędne. Do zastosowania zaś powołanego art. 28, przv braku w ustawie emerytalnej odpowiedniego zastrzeżenia, nie może być przeszkodą okoliczność, że skarżący w czasie wstąpienia do służby państwowej posiadał już wiek, w normalnych warunkach uprawniający do uzyskania uposażenia emerytalnego.

Wobec powyższego pozwane Ministerstwo, traktując powyżej omówione podanie skarżącego, wbrew jego treści, jako zgłoszenie dobrowolnego wystąpienia ze służby oraz nie zastosowując do skarżącego art. 28 p. b. powołanej ustawy emerytalnej, naruszyło powołany art. 28 p. b. ustawy emerytalnej oraz art. 64 ustawy o państwowej służbie cywilnej, a przeto należało zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą, uchylić.

Nr. 28.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 21 października 1925 r. w sprawie Józefa Małaniuka przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 988/24.

Teza: Artykuł 108 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. może mieć zastosowanie przy jednoczesnym zaistnieniu trzech warunków, a mianowicie: obywatelstwa polskiego z art. 2 i 3 ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego ubiegającego się o zaopatrzenie, wniesienia przed końcem 1919 r. prośby o przyjęcie do wojska polskiego, posiadania co najmniej 25 lat rzeczywistej, obliczonej kalendarzowo służby wojskowej w b. państwie zaborczym; brak chociażby jednego z tych warunków uzasadnia odmowę zaopatrzenia, przewidzianego w powołanym artykule.

UZASADNIENIE.

Zwracając się do zarzutów skargi, Najwyższy Trybunał Administracyjny przede wszystkim stwierdza, że powoływanie się skarżącego na przeniesienie go w stan spoczynku przez b. władze państwa zaborczego względnie urzędy likwidacyjne nie znajduje potwierdzenia w aktach administracyjnych i niczem przez skarżącego nie zostało udowodnione, a jest nawet sprzeczne z twierdzeniem samego skarżącego podczas postępowania administracyjnego, gdy powoływał się na uchwałę Międzynarodowej Komisji Likwidacyjnej z dnia 13 lutego 1919 r., którą jedynie koniec służby czynnej skarżącego został rzekomo ustalony na dzień 28 lutego 1919 r. W tym stanie rzeczy wyraźnym jest, że do skarżącego nie może mieć zastosowania ani art. 50 ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. ani też analogiczny art. 82 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., i że, jeżeli którykolwiek z przepisów tej ostatniej ustawy mógłby mieć w danym wypadku zastosowanie to tylko powołany przez pozwane Ministerstwo art. 108. Artykuł ten jednak może być stosowany przy jednoczesnym zaistnieniu trzech warunków, a mianowicie: obywatelstwa polskiego, wniesienia przed końcem 1919 r. prośby o przyjęcie do wojska polskiego i posiadania co najmniej 25 lat rzeczywistej obliczonej według czasu kalendarzowego, służby wojskowej. O ile jeden z tych warunków nie istnieje, nie może już być mowy o przyznaniu z tytułu tego artykułu zaopatrzenia emerytalnego. Gdy zatem co do obywatelstwa polskiego skarżącego sporu niema, obojętną jest niedostatecznie wyjaśniona ilość posiadanych przez skarżącego lat służby wojskowej według przepisów państwa zaborczego, a to ze względu, że niewypełnienie trzeciego z przytoczonych wyżej warunków nie ulega najmniejszej wątpliwości. Wpraw-

dzie skarżący stara się usprawiedliwić to nie wypełnienie okolicznościami, od niego niezależnymi, to jednak, pomijając już to, że niemożność wniesienia odnośnej prośby nie może być tłumaczone internowaniem, gdyż i w tym czasie złożenie takiej prośby było możliwe, niezachowanie wyznaczonego w art. 108 terminu, jako terminu bezwzględnie prekluzyjnego, nie może być żadnymi względami usprawiedliwione.

Z powyższych względów, pomijając zarzuty skargi, oparte na traktacie w St. Germain en Laye, które zostały przez zastępcę skarżącego na rozprawie cofnięte i nie dopatrując się w zaskarżonym orzeczeniu niezgodności z ustawą ani wadliwości postępowania. Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę, jako nieuzasadnioną, oddalił.

Nr. 29.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 23 września 1925 r. w sprawie Rochny Zysfeldowej przeciwko Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. L. Rej. 833/24.

Teza: Wobec kategorycznego zakazu, zawartego w art. 9 ustawy o służbie państwowej rosyjskiej (tom III Zbioru Praw P. Ros. wyd. 1896 r.), co do przyjmowania do służby państwowej osób wyznania mojżeszowego, z wyjątkiem wskazanych w art. 40, 48 i 49 tejże ustawy lekarzy, oraz osób, posiadających wyższe stopnie naukowe, dopuszczenie do objęcia stanowiska w urzędzie państwowym izraelity nie może być uznane za podstawę do uważania go za urzędnika państwowego rosyjskiego, posiadającego z tego tytułu prawa na emeryturę.

UZASADNIENIE.

Art. 9 ustawy o służbie państwowej rosyjskiej tom III Zbioru Praw wyd. 1896 r. zawiera kategoryczny zakaz przyjmowania wogóle do służby państwowej cywilnej żydów, za wyjątkiem wskazanych w art. 40, 48 i 49 tejże ustawy, a mianowicie, posiadających wyższe stopnie naukowe oraz lekarzy. Moc obowiązującą tej zasady na obszarze b. Królestwa Kongresowego potwierdzają przepisy prawne z r. 1859 i 1866 powołane przez pozwane Ministerstwo. Jeżeli zatem izraelita nie mógł być mianowany urzędnikiem państwowym, nie mógł on też nabyć wszystkich przysługujących urzędnikowi państwowemu praw, a w szczególności praw emerytalnych. Jeżeli bowiem z tych lub innych względów izraelita był dopuszczony do objęcia stanowiska w urzędzie państwowym, to wobec przytoczonego ogólnego zakazu samo pełnienie przezeń przywiązanych

do tego stanowiska obowiązków, nie mogło być uznane za podstawę do uznania go za urzędnika państwowego. Okoliczność, że z poborów skarżącego była potrącana składka emerytalna, wobec powyższych przepisów ustawowych b. państwa rosyjskiego, sama przez się nie wystarcza do stwierdzenia, aby służba skarżącego była stałą, a nie prowizoryczną, nie dającą prawa do emerytury, oraz aby skarżący nabył prawa urzędnika b. państwa rosyjskiego. Zresztą same potrącanie składek emerytalnych z danego etatu służbowego niczego jeszcze nie dowodzi, ponieważ w myśl art. 1 punkt b. ustawy emerytalnej b. Królestwa Polskiego z dn. 2/14 lipca 1841 r. oraz art. 1 postanowienia b. Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z dnia 24 listopada 6 grudnia 1850 r. składki te pobierano nawet od stanowisk wakujących od tak zwanych plac oszczędzonych. Wobec tego osoby nie mające prawa do służby państwowej aczkolwiek pobierały płace, przywiązane do danej posady etatowej, ale już po potrąceniu składki emerytalnej, która w takich razach wpływała nie od osoby, lecz z etatu na zasilenie funduszu emerytalnego.

Z powyższych względów, nie dopatrując się w zaskarżonym orzeczeniu ani wadliwości postępowania, ani niezgodności z ustawą, Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę jako nieuzasadnioną, oddalił.

Nr. 30.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 30 września 1925 r. w sprawie Stefana Kosińskiego przeciwko Ministerstwu Robót Publicznych. L. Rej. 1266/24.

- Tezy: 1) O charakterze stosunku służbowego funkcjonariusza państwowego decyduje w myśl art. 4 i 5 ustawy z d. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej pismo nominacyjne.
- 2) Służba prowizoryczna względnie przygotowawcza podlega w myśl art. 37 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., zaliczeniu do wysługi emerytalnej, o ile funkcjonariusz prowizoryczny wzgl. praktykant mianowany został na stałe bezpośrednio ze służby prowizorycznej, wzgl. przygotowawczej.

UZASADNIENIE.

Rozpatrując skargę Kosińskiego, Najwyższy Trybunał Administracyjny oparł się na następujących powodach:

Pismem z dnia 30 maja 1919 r. Nr. XII/421 Ministerstwo Robót Publicznych powołało Stefana Kosińskiego do *tymczasowego pełnienia obowiązków technika-sekretarza pow. Łu-*

kowskiego od 1 stycznia 1919 r. W tym charakterze służbowym Kosiński pozostawał bez przerwy do 31 grudnia 1923 r., kiedy to został zwolniony ze względów oszczędnościowych decyzją Wojewody Lubelskiego z dnia 7 listopada 1923 r. L. 1229/Dyr. I p. Treść pisma z dnia 30 maja 1919 r. o powołaniu Kosińskiego do służby niewątpliwie potwierdza prowizoryczny charakter tej służby, ponieważ Kosiński powołany został tylko, do *tymczasowego pełnienia obowiązków*, Kosiński nie otrzymał ani nominacji ostatecznej, jaką przewiduje punkt i art. 7 tymczasowych przepisów służbowych dla urzędników państwowych z dnia 11 czerwca 1918 r. (Dz. Pr. Kr. Pol. Nr. 5 poz. 13), ani też mianowania na stałe, o czym mowa w art. 5 ustawy z d. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21 poz. 164). Przeciwnie po upływie pięciu lat Kosiński został zwolniony ze służby, jak to przewiduje art. 62 powołanej ustawy z 17 lutego 1922 r. W myśl zaś art. 14 powyższej ustawy czas służby prowizorycznej wlicza się do czasu służby stałej, o ile urzędnik prowizoryczny uzyskał nominację na urzędnika stałego w czasie służby prowizorycznej. Niewątpliwie skarżący takiej nominacji nie uzyskał, załączone zaś do skargi dokumenty bynajmniej nie stwierdzają, aby skarżący był *urzędnikiem stałym, a nie prowizorycznym*, zresztą o stosunku służbowym urzędnika decyduje jedynie pismo nominacyjne, a nie jakiekolwiek inne dokumenty (art. 8 tymczasowych przepisów służbowych dla urzędników państwowych z dnia 11 czerwca 1918 r. oraz art. 4 i 5 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r.). Zarówno zaś ustawa emerytalna z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70 poz. 466 art. 3) jak i ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych Dz. U. R. P. Nr. 6/1924 r. poz. 46 art. 1 nadają prawa emerytalne tylko funkcjonariuszom państwowym, mianowanym na stałe. W myśl art. 37 powołanej ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. do wysługi emerytalnej wprawdzie liczy się czas służby, spędzonej w charakterze państwowego funkcjonariusza prowizorycznego lub praktykanta, lecz tylko na zasadach, wskazanych w odnośnych ustawach o państwowej służbie cywilnej, t. j. jak wyżej wyjaśniono w razie uzyskania przez urzędnika prowizorycznego nominacji na urzędnika stałego (art. 14 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej). Skarżący nominacji takiej nie uzyskał, a przeto słusznie władza pozwana nie przyznała mu emerytury za służbę państwową polską.

Skarżącemu nie należy się również emerytura i za służbę w b. państwie rosyjskim, ponieważ nie nabył on praw emerytalnych według przepisów emerytalnych tegoż Państwa. W myśl art. 5 postanowienia b. Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z dnia 24 listopada (6 grudnia) 1850 r., aby

nabyć prawa emerytalne trzeba było mieć najmniej lat 20 skończonych czynnej, płatnej i nieskazitelnej służby i za ten czas opłacić składkę emerytalną, wskazaną w art. 1 tegoż postanowienia, w myśl zaś art. 85 ogólnopolskiej ustawy o emeryturach (Ust. o pensjach Zbiór Praw Cesarstwa Rosyjskiego tom III wyd. 1896 r.) dla nabycia praw emerytalnych trzeba było mieć najmniej lat 25 służby. Skarżący nie tylko niczem nie udowodnił, ale nawet sam nie twierdzi, aby wysłużył taką minimalną liczbę lat, wymaganą przez ustawy b. Państwa rosyjskiego do nabycia praw emerytalnych, nawet gdyby jego służbę w państwie rosyjskiem uważać w całości za etatową (listy stanu służby nie przedłożył).

Co się tyczy powołania się skarżącego na rozprawie na zasadę, wypowiedzianą przez Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyrokach w sprawach Prószyńskiego i Baranowskiego, że zwalniać urzędnika winna ta władza, która go mianowała, to postępowanie władz administracyjnych w sprawie niniejszej nie stoi w sprzeczności z tą zasadą, ponieważ w myśl obowiązującego w chwili zwolnienia ze służby Kosińskiego art. 15 rozporządzenia z dnia 13 listopada 1919 r. ogłoszonego w Dz. Ust. R. P. Nr. 90 poz. 490 Wojewoda posiada kompetencje Dyrekcji Robót Publicznych, a więc i prawo zwalniania odpowiednich urzędników zgodnie z ustawą z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej.

Z tych powodów Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę, jako nieuzasadnioną oddalił.

Nr. 31.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 28 września 1925 r. w sprawie Edmunda Gallowej przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 1355/24.

- Teza: 1) Prawo wdów i sierot po em. wojskowych b. państw zaborczych do pensji z art. 51 ustawy z d. 5/VIII 1922 r. Dz. U. p. 616, posiadających osobiście obywatelstwo państwa polskiego nie stoi w zależności od prawa do obywatelstwa polskiego męża wzgl. ojca.
- 2) Prawa emerytalne osób, ubiegających się o uposażenie emerytalne, które złożyły podania o przyznanie tego uposażenia w czasie mocy obowiązującej ustaw emerytalnych z d. 28 lipca 1921 r. i 5/VIII 1922 r. lub przed wejściem w życie tych ustaw, gdyby nawet rozpatrzenie tych podań przez władze miało miejsce dopiero po wejściu w życie ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., winny być oceniane z punktu widzenia zasad, podanych w powołanych ustawach z d. 28 lipca 1921 r. i z d. 5/VIII 1922 r., odpowiednie zaś uposażenia emerytalne przerachowane wedle zasad obliczeniowych ustawy emerytalnej z dnia 11/XII 1923 r.

UZASADNIENIE.

Rozpoznając skargę Gallowej Najwyższy Trybunał Administracyjny oparł się na następujących powodach. Zaskarżonego orzeczenia Najwyższy Trybunał Administracyjny nie może uznać słusznego i zgodnego z ustawą.

Jak widać z akt sprawy, zaopatrzenie emerytalne, które skarżąca pobierała do lipca 1924 r., zostało jej przyznane przez Ministerstwo Spraw Wojskowych w dniu 2 lipca 1920 r., a więc w czasie, kiedy zaopatrzenia emerytalne wypłacał Skarb Polski, kierując się obowiązującymi wtedy przepisami emerytalnymi b. państw zaborczych oraz tymczasowymi przepisami ustaw polskich. Z treści ustawy z dnia 31 lipca 1919 r., dotyczącej przyznania nadzwyczajnego dodatku drożyznianego cywilnym funkcjonariuszom państwowym, a rozciągniętej ustawą z dnia 4 lutego 1920 r. na b. wojskowych armji rosyjskiej i austriackiej oraz wdowy i sieroty po nich, wynika, że wypłacanie dodatków drożyznianych uzależnionem zostało od obywatelstwa polskiego wyżej wskazanych osób. Niewątpliwem jest przeto, że już w tym czasie, kiedy skarżącej przyznawano zaopatrzenie, wymóg obywatelstwa miał istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia praw skarżącej do emerytury ze Skarbu Państwa Polskiego. Z tego przeto powodu Komisja Emerytalna Likwidacyjna przy

Ministerstwie Spraw Wojskowych, przed przyznaniem zaopatrzenia, zażądała od skarżącej uzyskania przynależności do gminy miejsca zamieszkania skarżącej. Skarżąca, jak widać z zaświadczenia Magistratu m. Lwowa L. M. 85629/1919/6 w roku 1919 wniosła taką prośbę do Magistratu m. Lwowa, który uchwałą z dn. 6 lutego 1920 r. przyjął ją do związku gminy miasta Lwowa i zarządził równocześnie wpisanie w poczet ludności, przynależnej do gminy tegoż miasta. Na tej podstawie następnie Ministerstwo Spraw Wojskowych przyznało skarżącej zaopatrzenie wskazanym wyżej orzeczeniem z dnia 2 lipca 1920 r. Jeżeli się zważy, że tak żądanie Komisji Emerytalnej o stwierdzeniu przynależności, jak i prośba skarżącej do gm. m. Lwowa miały miejsce przed ogłoszeniem ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego, która to ustawa ogłoszona została w Dz. U.Nr. 7 p. 44 w dniu 31 stycznia 1920 r., że również i uchwała Magistratu nastąpiła zaledwie w kilka dni po ogłoszeniu ustawy, a mianowicie 6 lutego 1920 r. to, wobec uznania przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, złożonego przez skarżącą zaświadczenia Magistratu o przyjęciu do związku gm. m. Lwowa za dostateczne z punktu widzenia ustawowego wymogu obywatelstwa należy uznać, że brak bez winy skarżącej w roku 1920 formalnie wydanego w trybie art. 3 ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego zaświadczenia obywatelstwa skarżącej nie mógł szkodzić prawom skarżącej do zaopatrzenia, temwięcej, że Magistrat m. Lwowa aktem z dnia 30 maja 1924 r., który musi być traktowany jako uzupełniający, wobec poprzedniej uchwały z dn. 6 lutego 1920 r., uznał skarżącą formalnie za obywatelkę Państwa Polskiego. A ponieważ skarżąca miała, jak o tem wyżej, przyznane zaopatrzenie jedynie na podstawie tymczasowych przepisów emerytalnych, to Ministerstwo przy przerachowaniu zaopatrzenia wedle zasad ustawy emerytalnej z d. 11 grudnia 1923 r. winno było przede wszystkim ocenić prawa skarżącej wedle poprzedniej ustawy emerytalnej, a mianowicie ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. Dz. Ust. p. 616, jako wydanej i obowiązującej bezpośrednio po przepisach tymczasowych. Z punktu zaś widzenia art. 51 tej ustawy, jak to Najwyższy Trybunał Administracyjny szczegółowo wywiódł i uzasadnił w wyroku swoim z dnia 20 maja 1925 r. L. Rej. 1581/24, prawo do pensji wdowiej no zawodowym wojskowym lub emerytowanym wojskowym b. państwa zaborczego uzależnione jest jedynie od obywatelstwa polskiego samej wdowy bez względu na tę czy inną przynależność obywatelską męża.

Wobec powyższego skarżąca, jako uznana za przynależną do Państwa Polskiego, na mocy powołanego art. 51 ustawy emerytalnej nabyła prawo do zaopatrzenia wdowiego, które to zaopatrzenie w myśl art. 87 ustęp ostatni oraz art. 93 ustawy z dn. 11 grudnia 1923 r. Dz. Ust. p. 46 z 1924 r. winno było

jej być jedynie przerachowane wedle zasad obliczeniowych tejże ustawy.

Z powyższych względów należało zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą uchylić.

Nr. 32.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 28 września 1925 r. w sprawie Marii Grabskiej przeciwko Ministerstwu Sprawiedliwości. L. Rej. 1516/24.

Teza: Czas służby państwowej w b. zaborze rosyjskim na stanowisku kandydata do posad sądowych, przed wydaniem ustaw z dn. 3 czerwca 1885 r. (rosyj. Zb. Pr. i Rozp. za 1885 r. Nr. 61) i z dn. 24 grudnia 1891 r. (ros. Zb. Pr. i Rozp. za 1892 r. Nr. 3) nie był w b. państwie rosyjskim zaliczalny do emerytury.

UZASADNIENIE.

Rozpoznając skargę Grabskiej, Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał co następuje:

Bezzasadnem jest żądanie skarżącej przyznania pensji wdowiej za służbę zmarłego jej męża w b. państwie rosyjskim. W myśl art. 5 postanowienia b. Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z dnia 24 listopada, 6 grudnia 1850 r., aby uzyskać prawo do emerytury trzeba było mieć najmniej lat 20 skończonych *czynnej, płatnej i nieskazitelnej* służby, za którą opłaciło się składki emerytalne, przewidziane w art. 1 powyższego postanowienia. W myśl zaś art. 85 rosyjskiej ogólnej ustawy o emeryturach (ustawa o pensjach Zbiór Praw Cesar. Ros. tom III wyd. 1896) dla nabycia praw emerytalnych trzeba było mieć lat 25 takiej służby. Przyjawszy nawet, że do Grabskiego, jako do polaka, który rozpoczął służbę państwową w sądownictwie rosyjskim w b. Królestwie Kongresowym przed wydaniem ustawy z dnia 3-go czerwca 1885 r. (Zb. Pr. i Rozp. za 1885 r. Nr. 61) i z dnia 10-go czerwca 1892 r. (Zb. Pr. i Rozp. za 1892 r. Nr. 62), wprowadzających dla sędziów tamtejszych przymus należenia do kasy emerytalnej Ministerstwa Sprawiedliwości mają zastosowanie przepisy emerytalne, wydane specjalnie dla b. Królestwa Polskiego, to i w tym wypadku mąż skarżącej nie nabył żadnych praw emerytalnych, gdyż służba jego płatna i etatowa wynosiła mniej niż 20 lat, bo jak stwierdza znajdujący się w aktach wypis z listy stanu służby, służba ta obejmowała okres tylko od 5 października 1881 r. do 9 kwietnia 1899 r. t. j. zaledwie 17 i pół lat.

Wprawdzie skarżąca powołuje się na to, że zmarły jej mąż jeszcze 11 października 1876 r. został mianowany kandydatem do posad sądowych przy Płockim Sądzie Okręgowym i że łącznie z okresem pełnienia kandydatury sądowej czas służby jej męża, nie licząc służby w notariacie, wynosił 21 lat i 6 miesięcy.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznaje jednak, że władza pozwana słusznie nie wliczyła do wysługi emerytalnej okresu pełnienia obowiązków kandydata do posad sądowych.

Wmyśl powołanych wyżej przepisów postanowienia b. Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z dnia 24 listopada, 6 grudnia 1850 r. oraz w myśl ustaw emerytalnych z dnia 4/16 marca 1835 r. i 2/14 lipca 1841 r., tylko służba etatowa *płatna* nadawała prawo do emerytury, nigdy zaś aplikacja sądowa. Powołane przez skarżącą przepisy nie wspominają o zaliczeniu do emerytury czasu aplikacji sądowej. Przeciwnie art. 412 rosyjskiej organizacji sądowej w brzmieniu obowiązującym w chwili, kiedy mąż skarżącej odbywał aplikację sądową, wyraźnie stwierdzał, że aczkolwiek kandydaci do posad sądowych pozostają na służbie państwowej, jednakże nie pobierają pensji etatowej, mogą tylko otrzymywać jednorazowe zapomogi. Żadną miarą przeto okres pełnienia obowiązków kandydata do posad sądowych przez męża skarżącej nie mógł być uważany za służbę *płatną* etatową, a tem samem nie mógł być zaliczony do wysługi emerytalnej na mocy przepisów emerytalnych b. Królestwa Kongresowego. Dopiero na mocy powołanych wyżej ustaw kandydaci do posad sądowych zostali członkami kasy emerytalnej Ministerstwa Sprawiedliwości i obowiązani byli uiszczać składki emerytalne za cały okres kandydatury, i dopiero na mocy ustawy z dnia 24 grudnia 1891 r. Zbiór Praw i Rozp. za 1892 r. Nr. 3 zostały ustanowione place etatowe dla niektórych kandydatów do posad sądowych i na etaty takie kandydat otrzymywał specjalną nominację.

Z tych wszystkich powodów pomijając inne zarzuty skarżącej, jako w tym stanie rzeczy nieistotne Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę jako nieuzasadnioną oddalił.

Nr. 33.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 28 września 1925 r. w sprawie Salomei Orłowskiej przeciwko Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych. L. Rej. 1696/24.

- Tezy: 1) Artykuł 11 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1925 r. nie może być stosowany bez uprzedniego stwierdzenia u funkcjonariusza wzgl. zawodowego wojskowego niezdolności do zarobkowania, a przeto nie może mieć zastosowania przy obliczaniu pensji wdowiej lub sieroczej po funkcjonariuszu, zmarłym przed możliwością zastosowania do niego postanowień powołanego art. 11.
- 2) Czas, spędzony przez funkcjonariusza państwowego na stanowisku nadetatowego weterynarza w b. państwie zaborczem rosyjskiem, podlega w myśl art. 81 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. zaliczeniu do wysługi emerytalnej, chyba że stwierdzonem zostanie iż uposażenie, przywiązane do tego stanowiska, wypłacane było nie ze Skarbu Państwa Ros., a z innych źródeł.

UZASADNIENIE.

Zwracając się do zarzutów skargi, Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje:

Art. 11 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. poz. 46 Dz. Ust. z r. 1924 z mocy którego funkcjonariuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który po nieprzerwanej co najmniej 10 letniej służbie państwowej stał się trwale niezdolnym do służby, a ponadto utracił bez własnej winy trwale co najmniej 95% zdolności zarobkowania, dolicza się przy wymiarze uposażenia emerytalnego 10 lat do czasu służby, podlegającego normalnemu zaliczeniu do wysługi emerytalnej, jako przepis o charakterze wyjątkowym, nie ulega wykładni rozszerzającej. Do zastosowania tego artykułu konieczne jest stwierdzenie utraty bez własnej winy co najmniej 95% zdolności zarobkowania, a śmierć funkcjonariusza nie może być uznana sama przez się za dowód tej utraty. Wobec rzeczoności charakteru powołanego przepisu nie może też on być stosowany w wypadkach, gdy niezdolność do zarobkowania nie mogła być stwierdzona ze względu na śmierć funkcjonariusza, oraz nie może być stosowany przy wymiarze pensji wdowiej lub sieroczej. Zasada ta jest zgodna z art. 60 tejże ustawy emerytalnej, określającym prawo do pensji wdowiej i sieroczej jako prawo pochodne, zależnie od praw emerytalnych męża względnie ojca. W chwili bowiem śmierci funkcjonariusza doliczenie 10 lat do

czasu jego służby, wymagające z natury rzeczy przeprowadzenia odnośnego postępowania, a więc jeszcze nieuznane, za podstawę do określenia praw emerytalnych brane być nie mogło, a co za tem idzie na wdowę i sieroty przelane być nie może.

O ile jednak roszczenia skarżącej co do przyznania pensji wdowiej i sieroczej w stosunku do pełnego uposażenia emerytalnego jej męża z powyższych względów są nieuzasadnione, o tyle roszczenia co do zaliczenia czasokresu, spędzonego na stanowisku nadetatowego weterynarza, Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał za uzasadnione.

Wedle art. 29 ustawy pensyjnej rosyjskiej (tom III Zb. Pr. wyd. 1896 r.) prawo do uposażenia emerytalnego nie przysługuje jedynie osobom, 1) nie posiadającym prawa do objęcia posady państwowych, 2) służącym z wolnego najmu i 3) zajmującym posady, do których w myśl obowiązujących przepisów nabycie praw emerytalnych nie było przywiązane. Gdy zaś zgodnie z dodatkiem do art. 58, uwaga 1, ustawy o służbie państwowej (tom III 1863 r.) stanowisko nadetatowego weterynarza było zaliczone do IX kl., a postanowienia pierwszych dwóch punktów powołanego art. 29 do służby Orłowskiego zastosowania nie miały pozwana zaś władza nie twierdzi, by w czasie zajmowania stanowiska weterynarza nadetatowego mąż skarżącej pobierał uposażenie z innych aniżeli Skarb Państwa źródeł, co jedynie w myśl art. 598 rosyjskiej ustawy pensyjnej w zestawieniu z art. 501 rosyjskiej ustawy o służbie państwowej (wyd. 1896) mogłoby być przeszkodą do zaliczenia powyższego okresu do emerytury, niema podstawy do twierdzenia, by prawa emerytalne z czasu zajmowania stanowiska nadetatowego weterynarza mu nie przysługiwały. Takie też stanowisko zajmował b. rosyjski Senat Rządzący, co potwierdza, wbrew twierdzeniu pozwanego Ministerstwa wyrok z 19 listopada 1925 r. — mylnie przez to Ministerstwo zacytowany.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę Orłowskiej w części uwzględnił.

Nr. 34.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 12 października 1925 r. w sprawie Józefa Cisłowskiego przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 1623/24,

- Tezy: 1) Zawiadomienie resortowego Ministerstwa o braku zgody Ministerstwa Skarbu na przyznanie uposażenia emerytalnego winno być uznane jako orzeczenie, wydane przez resortowe Ministerstwo.
- 2) Zaliczeniu wedle art. 4 ustawy emerytalnej z d. 28 lipca 1921 r. 10 lat do czasu służby funkcjonariusza państwowego, który stał się niezdolny do służby wskutek nieszczęśliwego wypadku, doznanego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, nie stoi na przeszkodzie własna nieostrożność poszkodowanego.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje:

Pismo Dyrekcji Wileńskich Kolei Państwowych z dnia 20 sierpnia 1924 r., wystosowane do skarżącego z polecenia Ministerstwa Kolei, wyrażonego w piśmie z dnia 8 sierpnia tegoż roku, zawiera powiadomienie o nieosiągnięciu porozumienia pomiędzy Ministerstwem Kolei a Ministerstwem Skarbu co do policzalnego czasu służby Cisłowskiego, nie zawiera natomiast orzeczenia władzy naczelnej w ścisłym znaczeniu w szczególności Ministerstwa Kolei, które do wydania ostatecznego orzeczenia w myśl art. 11 mającej zastosowanie do sprawy niniejszej ustawy z dn. 28 lipca 1921 r. poz. 466 Dz. Ust. było powołane. Gdy się atoli zważy, że Ministerstwo Kolei miało możność protestowania przeciwko zajętemu przez Ministerstwo Skarbu stanowisku przez skierowanie sprawy do Rady Ministrów, kompetentnej w myśl art. 18 Dekretu o tymczasowej organizacji Władz Naczelnych w Królestwie Polskim z dnia 3 stycznia 1918 r. poz. 1 Dz. Pr. do rozstrzygnięcia wynikłej pomiędzy ministerstwami różnicy poglądów, a przez nieskorzystanie z tej drogi pogodziło się z zajętem przez Ministerstwo Skarbu stanowiskiem, należy uznać, że zaskarżone orzeczenie, jakkolwiek wydane w wadliwej formie, jest merytorycznym rozstrzygnięciem sprawy przez Ministerstwo Kolei. Uważając jednak spowodowaną przez Ministerstwo Kolei wadliwość postępowania, o której wyżej mowa, w okolicznościach niniejszej sprawy za nieistotną, Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał zaskarżone orzeczenie również za niezgodne z ustawą.

Art. 4 ustawy emerytalnej z dn. 28 lipca 1921 r. nakazuje między innnemi doliczenie 10 lat do czasu służby funkcjonariusza państwowego, który stał się niezdolny do służby wskutek nieszczęśliwego wypadku, doznanego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych. Postanowienia tego artykułu, jako przepisu wyjątkowego, nie podlegają wykładni rozszerzającej i winny być ściśle stosowane. Powołany art. 4 ani w przytoczonym ustępie, ani w pozostałej części, jak również powołana ustawa w całości, nie zawierają zastrzeżenia, by do zastosowania dobrodziejstw z tytułu tego przepisu mogła być przeszkodą okoliczność, że nieszczęśliwy wypadek był spowodowany własną nieostrożnością funkcjonariusza. Takie ograniczenie musiałoby być wyraźnie w ustawie zaznaczone co nie ma miejsca. Przeciwnie, z zestawienia ustępu 2 art. 4 z 2 ust. art. 3 powołanej ustawy emerytalnej, wymagającym dla przyznania funkcjonariuszowi państwowemu uposażenia emerytalnego już po pięciu latach służby stwierdzenia braku rozmyślnej winy tegoż wynika, że w razach nieszczęśliwego wypadku własna wina, ewentualnie nieostrożność nie odgrywa roli, a jedynie fakt, czy nieszczęśliwy wypadek miał miejsce z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych.

Cisłowski uległ nieszczęśliwemu wypadkowi podczas pełnienia obowiązków służbowych i z powodu pełnienia tychże. Akta administracyjne nie zawierają żadnych wskazówek, by co do tych okoliczności, jak również co do ustalonej niezdolności Cisłowskiego do pracy, powstawały w toku postępowania jakiegokolwiek wątpliwości, co zaś do własnej nieostrożności skarżącego to kwestja ta, jako zresztą nieistotna, nie była zupełnie badana. W tym stanie rzeczy odmowa doliczenia 10 lat do czasu służby jest nieuzasadniona.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie jako niezgodne z ustawą uchylił.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 4 listopada 1925 r. w sprawie Romana Wirszyłły przeciwko Ministerstwu Sprawiedliwości. L. Rej. 1942/24.

- Tezy: 1) Mianowanie do odwołania urzędników sądowych na podstawie art. 12 rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z d. 15/V 1919 r. (Dz. Urz. Nr. 4) o urządzeniu ogólnego sądownictwa na tych ziemiach nie może być identyfikowane z mianowaniem do odwołania w rozumieniu art. 5 ustawy z d. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej i nie przesądza charakteru prowizorycznego tych urzędników.
- 2) W myśl art. 17 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. tylko ostatnio pobierane uposażenie w służbie czynnej może być przyjęte za podstawę do wymiaru uposażenia emerytalnego.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny roszczenia skargi co do zastosowania przy wymiarze uposażenia emerytalnego skarżącego art. 81 powołanej ustawy uznał za uzasadnione.

Rzeczony artykuł między innnemi nakazuje, by funkcjonariuszom, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej pozostawali na służbie jednego z byłych państw zaborczych, wliczano do wysługi emerytalnej pełną ilość lat służby w b. państwie zaborczem, podlegającą zaliczeniu według ustaw emerytalnych odnośnego państwa zaborczego. Czyli, że do zastosowania przepisów tego artykułu koniecznem jest przede wszystkim, by ubiegający się o przyznanie uposażenia emerytalnego pozostawał poprzednio na służbie w b. państwie zaborczem i żeby został przeniesiony w stan spoczynku ze służby państwowej polskiej. Okoliczność, że skarżący przez szereg lat był funkcjonariuszem b. państwa rosyjskiego, oraz ilość pliczalnego czasu jego służby w tem państwie są bezsporne. Sporną natomiast jest kwestja, czy skarżącemu przysługują prawa emerytalne z tytułu jego służby państwowej polskiej, względnie czy może on być uważany za funkcjonariusza państwa polskiego w rozumieniu art. 81 ustawy emerytalnej. Nominacja Wirszyłły na stanowisko wiceprezesa Sądu Okręgowego w Wilnie i pierwsza nominacja na stanowisko pisarza hipotecznego zostały wydane przez Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich, a więc charakter tych nominacji winien być oceniany wedle rozporządzenia tegoż Komisarza z dnia 15 maja 1919 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 4) o urządzeniu ogólnego są-

downictwa na obszarach wschodnich. Wedle art. 12 tego rozporządzenia wszyscy urzędnicy wymiaru sprawiedliwości mogli być mianowani jedynie z zastrzeżeniem możliwości odwołania ich w każdej chwili. Przepis ten miał również zastosowanie do prezesów i sędziów Sądów Okręgowych co wynika z art. 13 i 14 powołanego rozporządzenia, z których pierwszy mówi o prezesach i sędziach, a drugi o pozostałych urzędnikach. Zastrzeżona w art. 12 możliwość odwołania nie może atoli być identyfikowana z odwołaniem w rozumieniu art. 5 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r. O ile bowiem mianowanie do odwołania wedle tej ostatniej ustawy w większości wypadków przede wszystkim ma na celu odbycie przez funkcjonariusza służby próbnej lub też czasowej, o tyle możliwość odwołania wedle art. 12 rozporządzenia Komisarza Generalnego była wywołana specjalnymi warunkami stosunków państwowych w dobie zwikłań politycznych. Ta różnica między nominacjami do odwołania jest tembardziej wyraźna, jeżeli się zważy, że i sędziowie, jak w danym wypadku, mogli być mianowani do odwołania. Nominacja na stanowisko sędziowskie do odwołania w rozumieniu ustawy o państwowej służbie cywilnej byłaby bowiem sprzeczna z ogólnie przyjętymi w tym przedmiocie zasadami i niezgodna z charakterem stanowisk sędziowskich. To też nominacje Wirszyłły, o których mowa, chociaż wydane z rzeczonem zastrzeżeniem, winny być uważane za nominacje na stałe w rozumieniu, zresztą nieobowiązującej w stosunku do sędziów i prokuratorów, ustawy o państwowej służbie cywilnej, a co zatem idzie czas służby skarżącego, spędzony na podstawie tych nominacji, przy określeniu jego praw emerytalnych winien mu być zaliczony na zasadach postanowień ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., a w szczególności art. 81 tejże.

Wracając wreszcie do twierdzenia skarżącego, że należne mu uposażenie emerytalne winno mu być wymierzone w stosunku do pobieranej przezeń pensji wiceprezesa Sądu Okręgowego, to Najwyższy Trybunał Administracyjny nie widzi podstaw do uznania tego twierdzenia za uzasadnione. Jak to z faktycznego stanu sprawy jest widoczne, pierwsza nominacja skarżącego na stanowisko pisarza hipotecznego, wydana przez Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich dnia 3 marca 1920 r., przewidywała uposażenie Wirszyłły w wysokości VI kategorii płac. Gdy więc skarżący to uposażenie, jak sam w skardze do Trybunału przyznaje, przez pewien czas pobierał, przyczem uposażenie to było uposażeniem, ostatnio w służbie czynnej pobieranem, winno ono w myśl art. 17 ustawy emerytalnej być przyjęte za podstawę do wymiaru uposażenia emerytalnego wedle lat służby aż do chwili zaprzestania pobierania poborów czynnych.

Z powyższych względów uznając, że uposażenie emerytalne Romana Wirszyłły winno być wymierzone na zasadzie art. 81 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą, uchylił.

Nr. 36.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 11 listopada 1925 r. w sprawie Henryka Chalzeła przeciwko Ministerstwu Sprawiedliwości. L. Rej. 587/25.

- Tezy: 1) Art. 97 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., poświadczając uznaniu władzy zaliczenie ilości lat służby samorządowej wzgl. pracy zawodowej w b. państwach zaborczych do wysługi emerytalnej, ogranicza to uznanie szeregiem warunków, w tymże artykule wskazanych, a przeto skargi na decyzje władzy w sprawie zaliczenia lat z niniejszego artykułu podlegają orzecznictwu Najw. Tryb. Adm.
- 2) Lata pracy zawodowej w państwie zaborczem w myśl art. 97 i 98 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. nie mogą być wliczone do wysługi emerytalnej, jeżeli nie były zaliczone, na podstawie ustaw z d. 13/VII 1920 r. dz. ust. p. 429—436, przez Komisję Weryfikacyjną do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa oraz dodatku za trzecie do 1 października 1923 r.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny po rozpoznaniu sprawy rozważył co następuje:

Przedewszystkiem rozpoznając zarzut pozwanej władzy co do niewłaściwości Najwyższego Trybunału Administracyjnego do rozstrzygania skargi niniejszej, jako dotyczącej się sprawy, w której władza administracyjna uprawniona jest do orzekania według swobodnego uznania, — Najwyższy Trybunał Administracyjny zauważa, że zarzut ten nie może być uznany za uzasadniony. Artykuł 97 ustawy emerytalnej z dn. 11/XII 1923 r. w brzmieniu ustalonym ustawą z dn. 13.II 1924 r. p. 178 Dz. Ust., chociaż ogranicza się wskazaniem jedynie maximum lat służby samorządowej lub pracy zawodowej do zaliczenia do wysługi emerytalnej, tem nie mniej nie pozostawia w zupełności swobodnemu uznaniu władzy tego zaliczenia, lecz czyni go zależnym od istnienia pewnych warunków w tymże artykule wymienionych. Otóż sprawdzenie, czy władza nie wyszła po za granicę swobodnego uznania, czy uzgodniła swą decyzję z faktycznym stanem sprawy oraz przepisami ustawy, wchodzi

w zakres kompetencji Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

W myśl powyższego Najwyższy Trybunał Administracyjny zarzut powyższy władzy pozwanej oddala.

Przechodząc następnie do zarzutu skargi co do obowiązku zaliczenia skarżącemu do wysługi emerytalnej czasu służby u adwokata i notariusza, Najwyższy Trybunał Administracyjny nie może uznać zarzutu tego za słuszny.

Przedewszystkiem rozporządzenie wszystkich Ministerstw z dn. 25.I 1914 r. Dz. U. p. Nr. 20 (a nie z roku 1913 jak to twierdzi skarżący) wydane w wykonaniu ustępu 3 § 61 austriackiej pragmatyki służbowej z dn. 25.I 1914 r. Nr. 15 Dz. U. p. normuje kwestję policzalności państwowej służby pomocniczej, a nie pracy w kancelariach notarialnych lub adwokackich, a zatem do danego wypadku zastosowania nie ma.

Co się tyczy powołania skarżącego na § 41 rozporządzenia Wszystkich Ministerstw z dn. 25.I 1924 r. Nr. 21 to przepisy paragrafu tego mają na widoku zaliczenie czasu służby pomocniczej jedynie w urzędach państwowych, a nie w kancelariach adwokackich lub notarialnych, a przeto do danego wypadku zastosowania mieć również nie mogą.

W końcu w myśl art. 97 i 98 ustawy emerytalnej z dnia 11.XII 1923 r. p. 46 Dz. Ust. w brzmieniu, nadanem nowelą do tej ustawy z dn. 13.II 1924 r. p. 178 Dz. ust., czas pracy zawodowej może być policzony do wysługi emerytalnej jedynie w tym wypadku, gdy został wliczony na mocy ustaw z dn. 13.VII 1920 r. p. 429—436 Dz. Ust. przez Komisję Weryfikacyjną do dodatku za wysługę lat, dodatku za trzecie i dodatku starszeństwa.

Zgodnie z uchwałą Komisji weryfikacyjnej przy Sądzie Apelacyjnym we Lwowie z dn. 22.XII 192 Or. czas pracy skarżącego w kancelariach adwokata i notariusza nie został mu zaliczony do wysługi lat i dodatków starszeństwa i za trzecie, wobec czego czasu pracy tej słusznie skarżącemu nie wliczono do wysługi emerytalnej.

W myśl zasad powyższych, Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę oddalił jako nieuzasadnioną.

Nr. 37.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 11 listopada 1925 r. w sprawie Henryka Chalzeła przeciwko Ministerstwu Sprawiedliwości. L. Rej. 2088/24.

- Teza: 1) Prawa emerytalne funkcjonariuszów państwowych, zwolnionych na podstawie art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej z d. 17.II 1922 r., reguluje, poza wskazanym artykułem 116, wyłącznie artykuł 98 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r.
- 2) Służba ukraińska na terenie Wschodniej Małopolski nie podlega wliczeniu do wysługi emerytalnej ani na podstawie art. 81, ani na podstawie art. 97 i 98 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny po rozpoznaniu sprawy rozważył co następuje:

Skarżący zarzuca przedewszystkiem, że z powodu wygaśnięcia czasokresu obowiązywania art. 116 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. p. 164 Dz. Ust. przepis ten nie mógł być do niego stosowany. Zarzut ten jest błędny, gdyż termin dwuletni, przewidziany w artykule 116 pomienionej ustawy, przedłużony został o jeden rok ustawą z dn. 21.III 1924 r. p. 286 Dz. Ust., wobec czego obowiązywał on w chwili zastosowania go do skarżącego.

Wobec powyższego, jak również wobec tego, że przepisy art. 116 ustawy z dn. 17.II 1922 r. p. 164 Dz. Ust. w brzmieniu noweli z dn. 28.VII 1922 r. p. 606 Dz. Ust. mają charakter samoistny gdyż, nadając z jednej strony prawo właściwej władzy zwolnienia ze służby funkcjonariuszów państwowych wedle swobodnego uznania, z drugiej samodzielnie regulują prawa tychże funkcjonariuszów do ewentualnego uposażenia emerytalnego względnie odprawy, — odnośne zarzuty skarżącego specjalnie oparte na art. 29 ust. 2 i art. 33 ustawy z dn. 11.XII 1923 r. uznać należy za nieuzasadnione tem więcej, że o ile chodzi o tę ostatnią ustawę to prawa przenoszonych w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych, zwolnionych z mocy art. 116 ustawy z dn. 17.II 1922 r. reguluje specjalnie artykuł 98 powyższej ustawy z dn. 11.XII 1923 r.

Zarzuty skierowane przeciwko obliczeniu skarżącemu uposażenia emerytalnego, również nie są usprawiedliwione. Czas mianowicie, spędzony przez skarżącego w służbie ukraińskiej, nie może być mu zaliczony do wysługi emerytalnej, ponieważ nie jest służbą spędzoną w b. państwie zaborczem, ani też służbą

państwową polską, które jedynie w myśl przepisów ustawy emerytalnej ulegają zaliczeniu do wysługi emerytalnej urzędnikom polskim.

Co się tyczy czasu spędzonego w charakterze praktykanta względnie pomocnika kancelaryjnego przy sądach w b. zaborze austriackim, to wedle przepisów austriackich służba praktykanta lub pomocnika kancelaryjnego mogła być policzana pod warunkami wymienionymi w § 61 pragmatyki służbowej z dn. 25.I 1914 r. w art. 1 § 1 rozporządzenia wszystkich Ministerstw z dn. 25.I 1914 r. Nr. 20 Dz. P. P. oraz w § 41 rozp. wszystkich Ministerstw z dn. 25.I 1914 r. Nr. 21 Dz. P. P. Ani skarżący niczem nie udowadnia, ani z akt sprawy nie jest widoczne, aby skarżący odpowiadał warunkom w powyższych przepisach wyszczególnionym, przeto Najwyższy Trybunał Administracyjny uznaje i ten zarzut skarżącego za nieusprawiedliwiony. W końcu co do zaliczenia służby wojskowej, służba ta zgodnie ze stanem akt została skarżącemu do wysługi wliczoną (tabela pensyjna ad prez. 20502/24) zarzut ten zatem — sam przez się upada. W myśl zasad powyższych Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę oddala jako nieuzasadnioną.

Nr. 38.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 25 listopada 1925 r. w sprawie Jana Ciejkę przeciwko Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. L. Rej. 1963/24.

- Tezy: 1) Postawienie przez Ministra Skarbu wniosku, przewidzianego w 2 ust. art. 82 ustawy emerytalnej z dnia 11/XII 1923 r., poz. 46 Dz. U. z r. 1924, jest wyłącznie uzależnione od swobodnego uznania tegoż Ministra.
- 2) Zaszeregowanie do grup uposażenia, przewidziane w ustawie uposażeniowej z d. 9/X 1923 r. dz. ust. poz. 924, dotyczy wyłącznie funkcjonariuszów w służbie czynnej, nie dotyczy natomiast emerytów b. państw zaborczych oraz emerytów polskich, zaszeregowanie których następuje na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów, wydanego na podstawie art. 83 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał zarzuty skargi za nieuzasadnione.

Przedewszystkiem nie mógł się Najwyższy Trybunał Administracyjny dopatrzeć wadliwości postępowania w okolicz-

ności niezłożenia przez Ministra Skarbu wniosku w trybie ust. 2 artykułu 82 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. Chociaż artykuł ten wyraźnie mówi o swobodnem uznaniu w przedmiocie jego zastosowania tylko Rady Ministrów, to jednak nie ulega wątpliwości, że postawienie odnośnego wniosku przez Ministra Skarbu może być oparte również jedynie na swobodnem uznaniu. Już sama zasada, na której przepis tego artykułu jest oparty, mianowicie, stwierdzenie, że działalność emerytowanego funkcjonariusza b. państwa zaborczego, podczas pełnienia przezeń w tem państwie służby, przyniosła wybitne korzyści Narodowi i Państwu Polskiemu, wymaga indywidualnej w każdym poszczególnym wypadku oceny okoliczności, w jakich służba petenta odbywała się, nie tylko ze strony władzy, upoważnionej do wydania ostatecznego w tym przedmiocie orzeczenia, lecz i władzy do postawienia wniosku powołanej. Gdy więc do postawienia wniosku ustawa upoważniła Ministra Skarbu, jego przedewszystkiem obowiązkiem jest stwierdzić, że działalność petenta w b. państwie zaborczem może służyć za usprawiedliwioną podstawę do zastosowania wyjątkowego przepisu, a polityka skarbową nie stoi temu na przeszkodzie. Takie stwierdzenie, a co za tem idzie złożenie odnośnego wniosku, może być uzależnione jedynie od zupełnego swobodnego uznania, a więc nie może być przedmiotem skargi.

Co się tyczy zarzutu skargi, opartego na rzekomych postanowieniach traktatu, zawartego pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi i Austrią, podpisanego w Saint Germain en Laye dnia 10 września 1919 r., i na wynikającym w związku z tym traktatem pogwałceniem przez Ministerstwo art. 43 ustawy emerytalnej, z dnia 28 lipca 1921 r., to zarzut ten jest również niesłuszny. Jak to Najwyższy Trybunał Administracyjny wyjaśnił i szczegółowo uzasadnił w licznych wyrokach, a między innymi w wyroku w sprawie Ludwiga (Zb. Wyr. Nr. 298/24), Państwo Polskie, nie może być traktowane, jako sukcesyjne w stosunku do b. państw zaborczych i o obowiązku zaspakajania przez Państwo Polskie zobowiązań tych państw poza zobowiązaniami dobrowolnymi, względnie przyjętymi w umowach i traktatach, nie może być mowy. W stosunku do emerytów b. państw zaborczych Państwo Polskie dobrowolnie, a nie na zasadzie traktatów międzynarodowych, z których powołany wyżej traktat również na Państwo Polskie w tym względzie żadnego obowiązku nie nakłada, kierując się jedynie racjami polityki państwowej polskiej, przyjęło na siebie na zasadach ustaw emerytalnych obowiązki utrzymywania na koszt Skarbu pewnych kategorii emerytów. Przeliczenie przyznanego przez b. państwo zaborcze uposażenia emerytalnego według wartości złotej korony w ustawach emerytalnych przewidzianem nie było, a stosunek, na którym ma być oparte obliczenie przypadającego b. emerytowi pań-

stwa zaborczego uposażenia emerytalnego, został w ustawie z dnia 11 grudnia 1923 r. i rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. ściśle określony i przez pozwane Ministerstwo w stosunku do skarżącego prawidłowo zastosowany, wobec czego żądania skarżącego w tym względzie są pozbawione podstaw prawnych.

Nie ma też podstaw prawnych żądanie skarżącego, co do zaszeregowania do VI grupy uposażeń, oparte na art. 32, 48 i 49 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. poz. 924 Dz. Ust. Przepisy powołanych artykułów, wobec braku postanowień, któreby rozciągały ich moc obowiązującą wstecz, mają zastosowanie na przyszłość, względnie winny być stosowane do osób, będących w czynnej służbie państwowej, w czasie wejścia w życie ustawy z dnia 9 października 1923 r., to jest 1 października tego roku. Skarżący roszczenia swe, co do zaszeregowania do VI grupy uposażeń stara się poza tem uzasadnić nieważnością § 44 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r., opierając się znowu na traktacie podpisanym w Saint Germain en Laye, który jednak żądanych w tym przedmiocie postanowień nie zawiera. § 44 rozporządzenia, co do zaszeregowania emerytów do poszczególnych grup, został wydany zgodnie z art. 83 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., która, jak to wyżej, nie mogła być zmieniona ani uchylona traktatem międzynarodowym, nie może więc on być uznany za nieważny.

Co się zaś tyczy podniesionego przez zastępcę skarżącego zarzutu, opartego na powołaniu w art. 82 ustawy emerytalnej art. 17 i 19 tejże, to powołanie to ma jedynie na celu wykazanie, że należne funkcjonariuszom b. państw zaborczych uposażenie emerytalne ma być obliczone wedle zasad nowej ustawy uposażeniowej, w szczególności wyłącznie na art. 3 tejże ustawy, nie dotyczy zaś zaszeregowania do grup o czym traktuje specjalnie art. 82 ustawy emerytalnej, pozostawiając to zaszeregowanie najzupełniej do swobodnego uznania Rady Ministrów.

Z powyższych względów, nie dopatrując się w zaskarżonem orzeczeniu ani wadliwości postępowania, ani niezgodności z ustawą, Najwyższy Trybunał Administracyjny, skargę, jako nieuzasadnioną oddalił.

Nr. 39.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 27 listopada 1925 r. w sprawie Kazimierza Grabowskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. I. Rej. 1244/24.

Teza. Przeniesienie w stan spoczynku urzędnika, pozostającego w stanie nieczynnym, na zasadzie art. 29 lit. d. ustawy emerytalnej, wobec przepisu zawartego w art. 56 ust. o państw. służbie cywilnej w brzmieniu art. 4 ustawy z dn. 28.VII. 1922 r., poz. 606 dz. ust., nie wymaga uprzedniego zwolnienia ze służby państwowej przez powołaną do tego władzę.

UZASADNIENIE.

Rozpatrując skargę Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważał co następuje:

Niesłuszny jest zarzut skargi, że zwolnienie skarżącego ze służby państwowej i przeniesienie w stan spoczynku nie mogło nastąpić przed rozpoznaniem przez Najwyższy Trybunał Administracyjny skargi na zarządzenie o przeniesieniu go w stan nieczynny, albowiem stosownie do przepisu, zawartego w art. 4 ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r. poz. 600 Dz. Ust. podanie skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego może wprawdzie służyć za podstawę do wstrzymania wykonania zaskarżonego orzeczenia przez odnośną władzę, względnie przez Najwyższy Trybunał Administracyjny, lecz samo przez się nie zmienia zasady, że zarządzenia wydane w ostatniej instancji orzekającej podlegają wykonaniu, jako ostateczne (art. 1 ustawy z dnia 1.VIII. 1923 r., poz. 712 Dz. Ust.). Wobec zatem wyraźnego przepisu ustawowego i wobec braku decyzji o wstrzymaniu wykonania zaskarżonego orzeczenia o przeniesieniu w stan nieczynny, zakwestjonowanie jego legalności przez wniesienie skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego nie mogło w niczem oddziaływać na dalsze zarządzenia władzy, mimo to, że ostateczna niewzruszalność obecnie zaskarżonej decyzji o przeniesieniu w stan spoczynku uzależniona jest ustawowo od utrzymania w mocy pierwszej decyzji, dotyczącej przeniesienia skarżącego w stan nieczynny. Wobec wskazanej łączności pomiędzy obu decyzjami mogła rzeczywistość nastąpić ewentualność, że w razie uchylenia przez Najwyższy Trybunał Administracyjny, decyzji co do przeniesienia skarżącego w stan nieczynny, tem samem odpadłaby formalnie podstawa prawna do przeniesienia go w stan spoczynku, nie zmienia to jednak w niczem wyraźnego nakazu, który wypływa z treści art. 56 wspomnianej ustawy o państwowej służbie cywilnej, że stan nieczynny nie może trwać dłużej jak 6 miesięcy, po upły-

wie których winno nastąpić z urzędu zwolnienie ze służby państwowej przy zastosowaniu przepisów ustawy emerytalnej, w danym jednak wypadku zachodzi możliwość takiej ewentualności, a to ze względu na to, że skarga Wojewody Kazimierza Grabowskiego na orzeczenie Rady Ministrów z dnia 10.XII. 1923 r., co do przeniesienia go w stan nieczynny (L. Rej. 226/3/24) rozpoznana już została przez Najwyższy Trybunał Administracyjny i oddalona została jako bezzasadna.

Przechodząc wobec tego do rozpoznania i oceny drugiego zarzutu skargi, że skarżący został nieprawidłowo zwolniony ze służby państwowej zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych, podczas gdy zarówno mianowanie, jak zwolnienie za stanowiska wojewody, zaliczonego do IV stopnia służbowego należy wyłącznie do atrybucji Prezydenta Rzeczypospolitej, Najwyższy Trybunał Administracyjny uznaje: Twierdzenie powyższe, w zasadzie uznane przez Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dn. 10.X. 1924 r. w sprawie skargi Baranowskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Zagranicznych (L. Rej. 2063 ex 23) przez ustalenie, że zwolnienie urzędnika ze służby państwowej, nawet bez względu na jego stopień służbowy stanowi kompetencję tej władzy, która go na dany urząd zamianowała, mogłoby mieć zastosowanie do skarżącego wówczas, gdyby zwolnienie go ze służby państwowej, jako wojewody nastąpiło bezpośrednio, podczas wykonania przez niego funkcji, przywiązanych do tego stanowiska, natomiast przedstawia się ono odmiennie przy dokonaniu już poprzednio przeniesieniu skarżącego w stan nieczynny i w tych warunkach jest ono tylko nieuniknionym, przez ustawę nakazanym wynikiem stanu poprzedniego. W związku z tem zauważyć należy, że przepisy cytowanych już art. 54 i 56 stanowią swoisty i zupełnie odrębny sposób rozluźnienia stosunku służbowego między funkcjonariuszem a Państwem, który nie mieści się właściwie w zasadniczych normach pragmatyki służbowej i wobec tego właśnie regulowany być musi ściśle podług przepisów, odnoszących się specjalnie do tego wypadku bez potrzeby uzgadniania ich z odmiennymi przepisami regulującymi odmienne warunki rozwiązania stosunku służbowego pomiędzy urzędnikiem a Państwem.

Ten sam omawiany zarzut skargi uzasadnia Kazimierz Grabowski jeszcze wywodem, że cytowany art. 4 noweli z dnia 28. VII. 1922 r. w przeciwstawieniu do pierwotnej redakcji tegoż przepisu w art. 56 cytowanej ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17.II. 1922 r., rzekomo rozróżnia dwie odrębne czynności, a mianowicie: zwolnienie ze służby państwowej, które, o ile chodzi o funkcjonariuszów państwowych od IV stopnia wzwyż, dokonane być winno przez Prezydenta Rzeczypospolitej oraz następnie dopiero przeniesienie w stan spoczynku podług przepisów ustawy emerytalnej.

Zestawienie jednak treści obu powyższych artykułów z przepisem, zawartym w art. 29 lit. d ustawy emerytalnej z dn. 11.XII. 1923 r. (poz. 46/ex 24 Dz. Ust.) w brzmieniu art. 1 lit. c ustawy z dnia 13.II. 1924 r., poz. 178 Dz. Ust. nie pozostawia wątpliwości, że wszystkie powyższe przepisy, wyrażają jedną i tą samą myśl, oraz zawierają jeden i ten sam nakaz kategoryczny, że urzędnik nie powinien pozostawać w stanie nieczynnym dłużej, jak pół roku i że władza po upływie tego terminu obowiązana jest przenieść go w stan spoczynku albo go zwolnić. Różnica w redakcji cytowanego art. 56 ustawy o państwowej służbie cywilnej i art. 4 cytowanej noweli polega na tem, że gdy redakcja art. 56 mogła dawać podstawę do błędnego mniemania, że przy przeniesieniu funkcjonariusza w stan spoczynku należy mu przyznać emeryturę bezwzględnie (należy go przenieść na meryturę), cytowany art. 4 noweli usuwa możliwość takiej nieuzasadnionej interpretacji, wyraźnie zaznaczając, że zwolnienie ze służby państwowej ma się odbyć przy zastosowaniu odnośnych postanowień ustawy emerytalnej, to jest, że należy zastosować w całej rozciągłości przepisy tej właśnie ustawy. O ile zaś chodzi o władzę, która obowiązana jest przenieść funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku, to wskazań w tym względzie nie daje żaden z wspomnianych artykułów, odnośne wskazówki zawiera dopiero art. 26 ustawy emerytalnej, ustalając, że przeniesienie w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych zarządza *władza naczelna*. Ponieważ z tekstu art. 19 dekretu z dn. 3.I. 1918 r. poz. 1 Dz. Pr. wynika, że naczelną władzę stanowią w przekazanych zakresach służby publicznej poszczególni Ministrowie, a nie Prezydent Rzeczypospolitej, prawa, którego w art. 17 o państwowej służbie cywilnej przeciwstawione zostały prawom naczelnej władzy przeto w zestawieniu pomienionych ostatnio przepisów wynika ponad wszelką wątpliwość, że do zwolnienia funkcjonariuszów państwowych, o ile to nastąpiło w wypadkach, przewidzianych w przepisach ustawy emerytalnej, względnie do wykonania wszystkich czynności połączonych z przeniesieniem w stan spoczynku upoważnieni są odnośni Ministrowie i to niezależnie od tego, jaki stopień służbowy piastował poprzednio będący już w stanie nieczynnym funkcjonariusz państwowy.

Z powyższych względów uznał Najwyższy Trybunał Administracyjny, że Minister Spraw Wewnętrznych w danych warunkach był uprawniony do zwolnienia wojewody Kazimierza Grabowskiego i do przeniesienia go w stan spoczynku, wobec czego skargę, jako bezzasadną oddalił.

Nr. 40.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 30 listopada 1925 r. w sprawie Władysława Miłskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 1177/24.

- Tezy: 1) Do urzędników wojskowych mają zastosowanie artykuły 102 i 104 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6/1924 r. p. 46).
- 2) W razie odmowy zawodowemu wojskowemu b. państwa zaborczego zaopatrzenia emerytalnego, wskazanego w art. 102 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. z powodu nieposiadania przez niego łącznie ze służbą w wojsku polskim 20 lat, jest istotną wadliwością postępowania nierozpatrzenie przez władzę kwestji, czy takiemu wojskowemu nie należy się odprawa, przewidziana w art. 104 powyższej ustawy, jeżeli posiada łącznie przeszło 10 lat rzeczywistej służby wojskowej.

UZASADNIENIE.

Rozpatrując skargę Miłskiego Najwyższy Trybunał Administracyjny, oparł się na następujących powodach:

Przedewszystkiem wbrew zarzutowi władzy pozwanej stwierdza się, że Miłski nie przepuścił ustawowego 2 miesięcznego terminu do skargi, ponieważ zaskarżone orzeczenie zostało wydane 19 lipca 1924 r., Miłski zaś wniósł skargę do Najwyższego Trybunału Administracyjnego 2 sierpnia 1924 r., 17 zaś listopada 1924 r. dołączył tylko odpis skargi lecz z zachowaniem terminu, wyznaczonego mu do uzupełnienia skargi przez uchwałę Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 28 października 1924 r.

Co do istoty sprawy, to Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje:

W myśl art. 102 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. Ust. R. P. Nr. 6/1924 r. poz. 46) zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którzy wstąpili do służby w wojsku polskim i zostali z urzędu zwolnieni bez ich winy, a nie uzyskali charakteru zawodowego wojskowego wojska polskiego, przysznaje się prawo do zaopatrzenia emerytalnego, o ile przesłużyli w wojsku polskim conajmniej 12 miesięcy kalendarzowych i posiadają łącznej służby wojskowej w b. państwie zaborczem, zaliczalnej do emerytury, i w wojsku polskim conajmniej 20 lat, obliczonych według czasu kalendarzowego. Jeżeli zaś ci wojskowi posiadają mniej niż 20 lat służby, lecz conajmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczo-

nej według czasu kalendarzowego, to w myśl art. 104 powyższej ustawy przysługuje im prawo do jednorocznej odprawy, zwiększonej o 10% za każdy następny ukończony rok rzeczywistej służby wojskowej. Powyższe przepisy mają zastosowanie i do Miłskiego, ponieważ był on zawodowym wojskowym b. państwa zaborczego, wstąpił do służby w wojsku polskim 1 listopada 1918 r. w charakterze sierżanta rachunkowego, a od 27 marca 1920 r. był urzędnikiem wojskowym XI rangi, w myśl zaś art. 58 ustawy z dn. 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin (Dz. Ust. R. P. poz. 616) oraz art. 111 ustawy z dn. 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. Ust. R. P. poz. 924) urzędnicy wojskowi są traktowani narówni z oficerami. Wreszcie Miłski został zwolniony z czynnej służby bez jego winy wskutek demobilizacji armji z dniem 31 grudnia 1923 r. i jak sam przyznaje w skardze do 20 lat służby brakuje mu 5 miesięcy i 8 dni. Wobec tego władza pozwana słusznie odmówiła mu zaopatrzenia emerytalnego, przewidzianego w art. 102 powołanej ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r.

Żądanie skarżącego zastosowania do niego przepisu art. 16 powyższej ustawy emerytalnej, w myśl którego okres, przekraczający 6 miesięcy, liczy się jako pełny rok, nie mogło być uwzględnione przez władzę pozwaną, ponieważ art. 102 powyższej ustawy żąda wysłużenia *conajmniej* 20 lat, obliczonych według czasu *kalendarzowego*, t. j. lat pełnych.

Wreszcie o zastosowaniu do skarżącego art. 12 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. nie może być mowy, wobec tego, 1) że art. 102 powyższej ustawy wyraźnie zastrzega, że do osób, wymienionych w tym artykule, nie ma zastosowania art. 12 tej ustawy, 2) wskutek rany postrzałowej w 1914 r. skarżący utracił tylko 30% zdolności do zarabkowania, tymczasem w art. 12 powyższej ustawy dla doliczenia do wysługi emerytalnej lat, wskazanych w tym artykule, wymagana jest utrata najmniej 35% zdolności do zarabkowania.

Nie mniej jednak władza pozwana, odmawiając przyznania Miłskiemu uposażenia emerytalnego na tej podstawie, że nie posiada on łącznie ze służbą w wojsku polskim 20 lat, winna była wejść w rozpatrzenie kwestji, czy nie należy się skarżącemu odprawa, przewidziana w art. 104 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r., ponieważ skarżący posiada więcej niż 10 lat służby państwowej. Nie rozstrzygnęła również władza pozwana prośby skarżącego z dn. 5 stycznia 1924 r. o przyznaniu mu zaopatrzenia inwalidzkiego. W takim postępowaniu władzy Najwyższy Trybunał Administracyjny dopatrył się wadliwości postępowania ze szkoda skarżącego i z tego powodu na mocy art. 19 ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r. Dz. Ust. R. P. poz. 600 uchylił zaskarżone orzeczenie.

Nr. 41.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 2 grudnia 1925 r. w sprawie Ewarysta Radziszewskiego przeciwko Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. L. Rej. 1500/24.

Teza: Przy przerachowaniu w myśl art. 93 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. uposażeń emerytalnych przyznanych emerytom b. państw zaborczych na podstawie ustawy z dn. 28 lipca 1921 r., zaszeregowanie do grupy uposażenia następuje wedle rozporządzenia Rady Ministrów, wydanego na podstawie art. 83 ustawy emerytalnej z dnia 11/XII 1923 r., odpowiednio do stopnia służbowego, wedle którego przyznane było uposażenie na podstawie powołanej ustawy z d. 28 lipca 1921 r., a przeto roszczenie o zaszeregowanie wyższe, przewidziane dla urzędników służby czynnej w ustawie uposażeniowej nowej niema prawnego uzasadnienia.

UZASADNIENIE.

Jak to Najwyższy Trybunał Administracyjny wywiódł i uzasadnił w wyroku z dnia 23 grudnia 1924 r. L. Rej. 1266/24 w sprawie Fr. Olewińskiego uposażenia emerytalne, przyznane już na zasadzie ustawy z d. 28 lipca 1921 r. Dz. Ust. poz. 466, winny być w myśl art. 93 ust. 2 ustawy z d. 11 grudnia 1923 r. Dz. Ust. 1924 poz. 46 tylko przerachowane bez poddawania rewizji zasad, na których zostało oparte. Gdy zatem skarżącemu na podstawie pomienionej ustawy z 28 lipca 1921 r. została przyznana emerytura, a to orzeczeniem z dnia 10 listopada 1922 L. 153, prawomocnem, bo w swoim czasie niezaskarżonem, słusznie Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jedynie przerachowało uposażenie emerytalne wedle zasad obliczeniowych nowej ustawy emerytalnej, nie dotykając się przyznanego powyższym orzeczeniem zaszeregowania go do stopnia służbowego, określonego w myśl art. 43 ustawy z 28 lipca 1921 r. Z powyższych powodów w takim postępowaniu niu władzy Najwyższy Trybunał Administracyjny nie mógł się dopatrzyć niezgodności z ustawą, tem więcej, że kwestja obliczenia uposażeń emerytalnych funkcjonariuszów b. państwa rosyjskiego, którzy wedle przepisów rosyjskich mieli prawo do uposażenia emerytalnego wyższej klasy od klasy, przywiązanej do ostatnio zajmowanego stanowiska służbowego, została już rozstrzygnięta w sensie ujemnym wyrokiem Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawie Skrobońskiego L. Rej. 1231/23.

Przechodząc następnie do dalszych zarzutów skarżącego co do mylnego zastosowania przez Ministerstwo przepisów ustawy emerytalnej z d. 11 grudnia 1923 r. Dz. Ust. 1924 r. poz. 46 przy przeliczeniu jego emerytury, to zarzuty te są niczem nieuzasadnione.

Artykuł 82 wspomnianej ustawy, mówiąc wogóle o funkcjonariuszach b. państw zaborczych, wbrew mniemaniu skarżącego, dotyczy wszystkich bez wyjątku emerytowanych funkcjonariuszów b. państw zaborczych, przeniesionych w stan spoczynku. Ponieważ skarżącemu, jako emerytowi b. państwa zaborczego była wymierzona emerytura na mocy ustawy z 28 lipca 1921 r. od płacy zasadniczej IX stopnia służbowego, jak o tem wyżej była mowa, słusznie pozwana władza na zasadzie § 44 I a Rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. Dz. U. poz. 320, wydanego na mocy delegacji ustawodawczej z art. 83 ustawy z 11 grudnia 1923 r., i zgodnie z zasadą zachowania praw nabytych z poprzedniej ustawy z dnia 28 lipca 1921 r., zaszeregowała go do IX grupy uposażenia, jak cyfrowo odpowiadającej stopniowi służbowemu według którego dotychczas pobierał uposażenie emerytalne.

Natomiast nie mogą mieć żadnego wpływu na prawa emerytalne skarżącego przepisy art. 57 i 32 ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r. Dz. Ust. poz. 924, na które powołuje się w swem uzupełnieniu do skargi, gdyż dotyczą one jedynie funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych Państwa Polskiego, a takim funkcjonariuszem skarżący nigdy nie był. Nietylko bowiem niczem nie udowodnił swej polskiej państwowej służby cywilnej, ale wprost przeciwnie sam przyznaje, że zajmował w Dolinie posadę nauczyciela prywatnego gimnazjum, a więc oczywiście z tytułu takiej służby nie mógł nabyć żadnych praw, któreby uzasadniały jego roszczenia do zaliczenia go do wyższej grupy uposażenia dla wymiaru emerytury.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę oddalił, jako nieuzasadnioną.

Nr. 42.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 7 grudnia 1925 r. w sprawie Józefa Pohoreckiego przeciwko Ministerstwu Sprawiedliwości. L. Rej. 2089/24.

Teza: Prawo na urlop wypoczynkowy z artykułu 36 ustawy z dn. 17.II.1922 r. p. 164 Dz. Ust. nie może powodować przesunięcia terminu przeniesienia funkcjonariusza w stan spoczynku aż do ukończenia okresu takiego urlopu należnego ewentualnie funkcjonariuszowi.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny po rozpoznaniu sprawy rozważył co następuje:

Zarzuty skargi nie mogą być uznane za usadnione. Powoływanie się na pełnienie przez skarżącego obowiązków służbowych w dniu 1 lipca 1924 r. pomimo uprzedniego zwolnienia go ze służby i przeniesienia w stan spoczynku z dniem 30.VI. 1924 r. o czym został zawiadomiony w dniu 30 maja 1924 r., pomimo że nie jest niczem udowodnione, niema samo przez się istotnego znaczenia. Gdyby nawet uznać za udowodnione, że skarżący pełnił w dn. 1 lipca 1924 r. jakie czynności z poprzednią swą służbą związane, to fakt ten w niczem nie osłabia decyzji prezesa Sądu Apelacyjnego przenoszącej skarżącego w stan spoczynku z dn. 30.VI. 1924 r. W ostatnim terminie został urzędowo przerwany czynny stosunek służbowy skarżącego, przeto ewentualne wykonanie w dn. 1-go lipca 1924 r. przez niego sua sponte pewnych czynności z poprzednią jego służbą związanych nie może być źródłem jakichkolwiek praw dla skarżącego. Prawo to powstać by mogło jedynie na skutek reaktywacji, która jednakże miejsca nie miała. Również na niczem nie jest oparty i drugi zarzut skarżącego co do możliwości przeniesienia go w stan spoczynku dopiero po upływie przypadającego mu urlopu ferjalnego. Sprawa urlopu i sprawa przeniesienia w stan spoczynku jak to słusznie Ministerstwo Sprawiedliwości w swej odpowiedzi zaznacza, są to dwie różne kwestje, które ze sobą nie pozostają w żadnym związku. Z prawa funkcjonariusza państwowego do urlopu bynajmniej nie wynika, aby go nie można było przenieść w stan spoczynku przed odbyciem tego urlopu. Oznaczenie terminu urlopu w myśl art. 36 i 37 ustawy o państwowej służbie cywilnej pozostawione jest uznaniu władzy, która według swego swobodnego uznania może ze względów służbowych urlopu odmówić, a udzielony odwołać lub skrócić. Wobec tego niewykorzystany urlop nie może być przeszkodą do powzięcia decyzji przeniesienia funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku.

Ostatni zarzut co do możliwości liczenia terminu przeniesienia w stan spoczynku w zależności od daty uprawomocnienia się odnośnego reskryptu władzy, również pozbawiony jest wszelkiego znaczenia. Uprawomocnienie się reskryptu mogło mieć jedynie wpływ przy określeniu prawa na podanie odwołania do władzy wyższej, na wykonanie jednak reskryptu a specjalnie jak w danym wypadku na termin przeniesienia w stan spoczynku żadnego wpływu mieć nie może, a to tem bardziej że oznaczenie tego terminu wchodzi w zakres swobodnego uznania władzy.

Z powyższych zasad wychodząc Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę oddala, jako nieuzasadnioną.

Nr. 43.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 9 grudnia 1925 r. w sprawie Władysława Lachowicza przeciwko Ministerstwu Skarbu. L. Rej. 2039/24.

Teza: Art. 19 lit. a ustawy emerytalnej z dn. 28 lipca 1921 r. i art. 40 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. nie mają zastosowania do urzędników zwolnionych na zasadzie art. 116 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej.

UZASADNIENIE.

Rozpatrując skargę Lachowicza, Najwyższy Trybunał Administracyjny oparł się na następujących powodach:

Lachowicz został zwolniony ze służby z końcem grudnia 1922 r. na podstawie art. 116 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej. W myśl tego artykułu znówelizowanego przez ustawę z dn. 28 lipca 1922 r. Dz. Ust. R. P. Nr. 67 poz. 606, równocześnie ze zwolnieniem funkcjonariuszowi takiemu należy przyznać uposażenie emerytalne, obliczone według postanowień art. 14 ustawy emerytalnej z dn. 28 lipca 1921 r. za ilość lat tak służby państwowej polskiej jak i służby samorządowej lub pracy zawodowej, podlegającej zaliczeniu do wysługi emerytalnej — zgodnie z art. 42 i 44 ustawy emerytalnej, przy uwzględnieniu przepisów, przewidzianych w art. 3 i 4 tejże ustawy. Na tej podstawie Lachowiczowi zostało przyznane uposażenie emerytalne. Władza pozwana oparła swoje orzeczenie o wstrzymanie emerytury na art. 19 lit. a ustawy emerytalnej z dn. 28 lipca 1921 r. i na art. 40 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. Przepisy te jednak nie mogą mieć zastosowania do Lachowicza, ponieważ mowa jest w nich tylko o emerytach, przeniesionych na emeryturę lub w stan spoczyn-

ku z powodu trwałej niezdolności do służby, z powodu choroby lub z powodu przeniesienia w stan nieczynny. Żaden jednak z tych wypadków nie miał miejsca z Lachowiczem, zaskarżone przeto orzeczenie, jako pozbawione wszelkich podstaw prawnych, nie może być uważane za słuszne.

Z tych powodów Najwyższy Trybunał Administracyjny uchylił zaskarżone orzeczenie jako niezgodne z ustawą.

Nr. 44.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 14 grudnia 1925 r. w sprawie Stanisława Brojanowskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. L. Rej. 426/25.

Teza: Dobrowolne wystąpienie ze służby państwowej polskiej emerytowanego funkcjonariusza b. państw zaborczych nie pozbawia go prawa do uposażenia emerytalnego z artykułu 82 ustawy z d. 11 grudnia 1923 r. p. 46 Dz. Ust. 1924 r.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny po rozpoznaniu sprawy rozważył co następuje:

Na mocy artykułu 64 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dn. 17 lutego 1922 r. p. 164 Dz. Ust. urzędnik przez dobrowolne wystąpienie ze służby traci wszelkie prawa, wynikające ze stosunku służbowego. Pod stosunkiem służbowym rozumieć należy bezsprzecznie stosunek, wpływający ze służby państwowej, pełnionej przez urzędnika w chwili zwolnienia go ze służby państwowej.

W ten sposób urzędnik, występujący dobrowolnie ze służby polskiej, traci i prawo do emerytury, które przysługiwało by mu z tytułu tej służby.

Z tego jednak bynajmniej nie wypływa, aby urzędnik tem samem tracił i prawa poprzednio nabyte z zupełnie innego tytułu, jak w danym wypadku z tytułu poprzednio wysłużonej emerytury w b. państwie austriackiem.

W zastosowaniu zasady przyjętej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych b. emeryci b. państw zaborczych po wstąpieniu do służby państwowej polskiej w razie dobrowolnego z niej wystąpienia tracili by wszystkie prawa do emerytury, — które ewentualnie przysługiwały im przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej z tytułu służby w b. państwie zaborczem. Zasada ta jednak nie znajduje usprawiedliwienia w obowiązujących przepisach, a w szczególności w ustawie z dn. 11 grudnia 1923 r. Ta ostatnia ustawa prawa emerytowanych funkcjonariuszów b. państw zaborczych reguluje w art. 82

niezależnie od praw tychże funkcjonariuszów wynikających z ewentualnego wstąpienia do służby państwowej polskiej, i nie zawiera żadnego przepisu z którego można by było wywnioskować, aby wstąpienie do służby państwowej polskiej pociągało za sobą utratę praw do emerytury z tytułu służby w b. państwie zaborczem. W myśl powyższego pozwana władza, oddalając jedynie na mocy art. 64 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dn. 17 lutego 1922 r. podanie skarżącego o przyznanie mu uposażenia emerytalnego z tytułu poprzedniej służby w b. państwie austriackiem, pomimo zaznaczenia w złożonej przez skarżącego deklaracji, że zrzeka się praw do emerytury jedynie z tytułu służby polskiej, tem samem pogwałciła rzeczony przepis ustawy, wskutek czego Najwyższy Trybunał Administracyjny pomijając pozostałe zarzuty skargi, jako nie mające istotnego znaczenia, oraz nie wchodząc w rozpoznanie podstaw prawnych do uzyskania przez skarżącego emerytury z tytułu poprzedniej służby jego w b. państwie austriackiem, — zaskarżoną decyzję uchyla jako niezgodną z ustawą.

Nr. 45.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 16 grudnia 1925 r. w sprawie Eugenjusza Wierzbowskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. L. Rej. 1659/24.

Teza: Służba samorządowa polska funkcjonariusza, który służył czynnie w czasie mocy obowiązującej ustawy z d. 28 lipca 1921 r. podlega, w myśl art. 81 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., zaliczenia do okresu pięcioletniego, przewidzianego w art. 97 powołanej ustawy.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje:

Zaskarżone orzeczenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oparte jest na znajdującem się w aktach administracyjnych piśmie Ministerstwa Skarbu z dnia 28 lipca 1924 roku L. 6593/DB. Em. W piśmie tem Ministerstwo Skarbu odmawia swej zgody na przyznanie skarżącemu praw emerytalnych, wychodząc z założenia, że Wierzbowskiemu, który przebył na polskiej służbie państwowej od 6 sierpnia 1920 r. do 30 kwietnia 1924 r., t. j. 3 lata 8 m. 24 dni, a zatem mniej niż 5 lat, nie może być zaliczona do wysługi emerytalnej służba samorządowa. Stanowisko to jednak uznał Najwyższy Trybunał Administracyjny za nieuzasadnione.

W myśl ustępu drugiego art. 81 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. funkcjonariuszom państwowym, którzy służyli czynnie w czasie trwania mocy obowiązującej ustawy z dn. 28 lipca 1921 r. Dz. Ust. poz. 466, a którzy przed wstąpieniem do służby państwowej pełnili służbę samorządową w Państwie Polskiem, zaliczną do wysługi emerytalnej w myśl punktu d) art. 15 ustawy z d. 28 lipca 1921 r., zalicza się do wysługi emerytalnej czas tej służby samorządowej pod warunkami, określonymi w tej ostatniej ustawie. W myśl zaś powołanego p. d) art. 15 służba samorządowa w Państwie Polskiem, odbyta przed wstąpieniem na służbę państwową, przez uznanie jej za normalnie policzalną do wysługi emerytalnej pracowników państwowych została zrównana w swych skutkach prawnych w sferze praw, przysługujących z powołanej ustawy, ze służbą państwową polską. Wobec tego i zważywszy, że ustawa emerytalna z dn. 28 lipca 1921 r. obowiązywała od 1 października 1921 r. do 1 października 1923 r. i że przez cały czas trwania mocy obowiązującej tej ustawy skarżący, mianowany 6 sierpnia 1920 r. i przeniesiony w stan spoczynku z dn. 30 kwietnia 1924 r., był czynnym funkcjonariuszem państwowym, służba odbyta przez niego przed wstąpieniem do służby państwowej w ciągu 1 r. 11 m. 25 dni, mianowicie od 10 sierpnia 1918 r. do 5 sierpnia 1920 r. winna być zaliczona do okresu pięcioletniego, wymaganego przez art. 97 ustawy emerytalnej z d. 11 grudnia 1923 r. dla nabycia ewentualnych praw do zaliczenia służby samorządowej w państwie zaborczem, co łącznie ze służbą państwową przeniesie rzeczony pięcioletni okres (5 l. 8 m. 19 dn.). Wobec tego skarżącemu, któremu na zasadzie postanowień ustawy z d. 13 lipca 1920 r. zaliczono do dnia wejścia w życie ustawy emerytalnej z d. 11 grudnia 1923 r. czas służby samorządowej i pracy zawodowej do wysługi lat, dodatku starszeństwa i dodatku za trzecie, przysługuje prawo do doliczenia do wysługi emerytalnej służby samorządowej w b. państwie zaborczem na zasadach art. 97 ustawy z d. 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu p. n) art. 1 ustawy z d. 13 lutego 1924 r. poz. 178 Dz. Ust.

Wobec powyższego Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą, uchylił.

Nr. 46.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 16 grudnia 1925 r. w sprawie Janiny Boczarowej przeciwko Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. L. Rej. 577/25.

- Tezy: 1) Orzeczenia w sprawach emerytalnych, wydane przez odnośne władze po 1.X. 1923 r., a przed ogłoszeniem nowej ustawy emerytalnej z dnia 11.XII. 1923 r. w Dz. Ustaw, ulegają rewizji z punktu widzenia zasad tej ustawy, wobec rozciągnięcia art. 110 jej mocy obowiązującej wstecz od 1.X. 1923 r. i uchylenia z tymże dniem dotychczas obowiązującej ustawy.
- 2) Służba pomocnika kancelaryjnego w b. zaborze austriackim mogła być policzalną do emerytury jedynie pod warunkami, podanymi w § 41 rozporządzenia wszystkich ministerstw z d. 25 stycznia 1914 r. (złożenie oświadczenia i uiszczenie datków za czas tej służby), przyczem i w razie wypełnienia tych warunków nie uzasadniała roszczenia do emerytury.
- 3) Służba pomocnika kancelaryjnego w Małopolsce po wprowadzeniu rządów polskich na tem terytorjum winna być traktowana jako praca kontraktowa.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny po rozpoznaniu sprawy rozważył co następuje:

Rozpoznając przedewszystkiem zarzut skarżącej co do legalności rozpoznania sprawy niniejszej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz Skarbu wobec tego, że decyzja Województwa z dnia 12 grudnia 1923 r. uprawomocniła się i stworzyła tem samem dla skarżącej prawa nabyte, uznać należy, że wobec cofnięcia wstecz mocy obowiązującej ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. do dnia 1 października 1923 r. orzeczenia władz w kwestjach emerytalnych zapadłe w międzyczasie od 1 października 1923 r. do dnia 19 stycznia 1924 r., jako dnia ogłoszenia wzmiankowanej ustawy, winny były ulegć ponownemu rozpoznaniu na mocy przepisów ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., przeto ponowne rozpoznanie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Skarbu sprawy niniejszej jest zupełnie usprawiedliwione.

Przechodząc następnie do rozpoznania meritum sporu Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje:

Skarżąca, ostatnio urzędniczka manipulacyjna w Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie, żąda zaliczenia jej do wysługi emerytalnej lat czasu służby spędzonej w charakterze pomocnicy kancelaryjnej w b. państwie austriackim, poczynając od dnia

18 stycznia 1913 r., który łącznie z czasem spędzonym przez nią w służbie polskiej w charakterze oficjantki i urzędniczki manipulacyjnej dałby jej prawo do otrzymania uposażenia emerytalnego. Służba ta jednak na mocy art. 81 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. mogłaby jej być do wysługi emerytalnej wliczoną jedynie w tym wypadku, gdyby ulegała zaliczeniu na mocy ustaw emerytalnych b. Państwa austriackiego. W tym względzie zaznaczyć należy, że pomocnicy kancelaryjni w b. państwie austriackim nie byli urzędnikami w rozumieniu pragmatyki służbowej, a stanowili odrębną kategorię, prawa zaś ich i obowiązki regulowane były przepisami odrębnych rozporządzeń administracyjnych, ostatnio zaś rozporządzeniem wszystkich Ministerstw Nr. 21 z dnia 23 stycznia 1914 r. W myśl tych przepisów nie otrzymywali oni stałej pensji, jak urzędnicy, a jedynie wynagrodzenie dzienne i stosunek ich służbowy opierał się na umowie służbowej o charakterze prywatno-prawnym.

Wobec tego uznać należy, że służba ta odpowiadała w zupełności służbie kontraktowej, o której wsołina art. 37 p. 6 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. Co się tyczy zaliczenia służby tej do wysługi emerytalnej, ustawy emerytalne austriackie nie przewidują w zasadzie zaliczenia do wysługi emerytalnej czasu służby, spędzonego w charakterze pomocnika kancelaryjnego, a jedynie § 41 rozporz. Wsz. Min. Nr. 21 z dnia 25 stycznia 1914 r. dopuszcza takie zaliczenie pod warunkiem jednak zgłoszenia przez osobę w terminie przepisany odpowiedniego oświadczenia oraz uiszczenia datków za czas spędzony w charakterze pomocnika kancelaryjnego, przyczem zaliczenie to na mocy § 2 p. 3 rozporządzenia Wsz. Min. Nr. 20 z dnia 25 stycznia 1914 r. nie ma wpływu na uzasadnienie prawa do emerytury, a jedynie na jej wymiar.

Ani skarżąca nie twierdzi, ani stan akt nie wykazuje, aby skarżąca tym warunkom uczyniła zadość. Wobec powyższego uznać należy, że czas służby w b. zaborze austriackim, spędzonej przez skarżącą w charakterze pomocnicy kancelaryjnej, zaliczeniu do wysługi emerytalnej nie podlega. Czas ten mógłby być liczony, co najwyżej jako praca zawodowa, jednakże w tym wypadku, gdyby czas służby spędzonej przez skarżącą w Państwie Polskim w charakterze urzędniczki zawierał conajmniej okres 5-cio letni, a to w myśl art. 97 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r.

Co się tyczy czasu służby spędzonego w charakterze pomocnicy kancelaryjnej przez skarżącą w Państwie Polskim i wynoszącego 4 miesiące i 10 dni, to czas ten winien być uważany za służbę kontraktową i mógłby być zaliczony do wysługi emerytalnej jedynie za zgodą Ministra Skarbu, a to na podstawie art. 37 p. d ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. Zgoda ta jednak Ministra Skarbu w danym wypadku uzyskana nie została.

Wobec powyższego, jak również wobec tego że bez wliczenia tego ostatniego okresu służby skarżącej do wysługi emerytalnej nie osiąga służba jej w Państwie Polskim nieodzownych lat 5-ciu, w następstwie czego nie ulega wliczeniu do wysługi emerytalnej czas służby jej w b. zaborze austriackim, która jedynie jako praca zawodowa, uważaną być może, — uznać należy, że Ministerstwo Skarbu słusznie odmówiło skarżącej w myśl art. 9 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. przyznania uposażenia emerytalnego.

Z zasad powyższych wychodząc, Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę oddalił, jako nieuzasadnioną.

Nr. 47.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 16 grudnia 1925 r. w sprawie Bronisława Manna przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 1796/24.

- Tezy: 1) Odprawa z art. 104 ust. 2 ustawy emerytalnej z dnia 11/XII 1923 r. winna być obliczona wedle mnożnej, obowiązującej w d. 1/X 1923 r. bez względu na to, kiedy ma miejsce wypłata.
- 2) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 grudnia 1924 r. Dz. Ust. p. 1030 może mieć zastosowanie do przerachowania przyznanej przedtem a niewypłaconej odprawy, o ile stwierdzonem zostanie istnienie warunków w § 1 tegoż rozporządzenia wymaganych.

UZASADNIENIE.

Zwracając się przede wszystkim do wywodów odpowiedzi na skargę, co do pozostawienia tejże bez rozpoznania, Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał wniosek pozwanego Ministerstwa za nieuzasadniony. Chociaż bowiem prawa skarżącego do jednorazowej odprawy i wymiar tejże zostały ostatecznie rozstrzygnięte orzeczeniem L. 35090, to jednak, gdy orzeczenie L. 42795 zawiera pouczenie, że orzeczenie to może być do Najwyższego Trybunału Administracyjnego zaskarżone należy przyznać, że przy wydaniu ostatniego orzeczenia władze administracyjne rozpoznawały sprawę merytorycznie, a co zatem idzie, gdy zdecydowały o prawach skarżącego, przysługuje mu prawo skargi do Trybunału przeciwko odnośnemu orzeczeniu.

Nieuzasadnione są jednak również roszczenia skarżącego, Ustęp 2 art. 104 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. zawiera ściśle określenie wysokości jednorazowej odprawy,

przysługującej zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, odpowiadającym wymogom tego artykułu. Odprawa ta winna być, mianowicie, obliczona wedle mnożnej, obowiązującej w dniu wejścia ustawy w życie, t. j. 1 października 1923 r., niezależnie od czasu, kiedy odprawa jest wypłacana. Ustawodawca, uznając za słuszne przyznanie zasiłku emerytom b. państw zaborczych, którzy zostali z urzędu zwolnieni z wojska polskiego, z powodów od nich niezawinionych, przed nabyciem praw emerytalnych na mocy innych przepisów ustawy emerytalnej, wysokość tego zasiłku określił z góry, nie uzależniając jego wysokości od zmian mnożnej, wywołanych wzrostem lub zmniejszeniem się kosztów utrzymania.

W ten sposób przepisy wyjątkowe, więc nie podlegające wykładni rozszerzającej, winny być ściśle interpretowane, a zasada ustawy uposażeniowej, by pobory służbowe odpowiadały zmianom kosztów utrzymania, nie może być w tym wypadku stosowana. To też należy uznać, że pozwane Ministerstwo, zastosowując mnożną w wysokości 11.600 mk., dokonało wymiar należnej skarżącemu odprawy zgodnie z ustawą, a wobec braku w czasie wydania zaskarżonego orzeczenia odnośnej ustawy waloryzacyjnej i wobec wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 kwietnia 1924 r. o zmianie ustroju pieniężnego poz. 351 Dz. Ust. wedle § 5 którego to rozporządzenia, począwszy od 1 lipca 1924 r., marka polska przestała być prawnym środkiem płatniczym, Ministerstwo słusznie przypadającą skarżącemu kwotę przerachowało na złote wedle § 2 tegoż rozporządzenia. Chociaż przyjęty za podstawę przerachowania stosunek marki polskiej do złotego nie odpowiada zasadom rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27 grudnia 1924 r. poz. 1030 Dz. Ust., to jednak rozporządzenie to, jako wydane znacznie później, nie może być brane pod uwagę przy badaniu legalności zaskarżonego przez Manna orzeczenia,—a mogłoby mieć ewentualnie jedynie zastosowanie, wobec treści końcowego ustępu p. 1) § 1 powołanego rozporządzenia, przy wypłacie przyznanej skarżącemu odprawy, o ile by zostało stwierdzone istnienie warunków w tym przepisie wymaganych.

W tym stanie rzeczy, nie dopatrując się w zaskarżonym orzeczeniu ani wadliwości postępowania, ani niezgodności z ustawą, Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę oddalił, jako nieuzasadnioną.

Nr. 48.

Wyrok /Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 21 grudnia 1925 r. w sprawie Mieczysława Fuska przeciwko Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów. L. Rej. 1903/24.

- Teza: 1) Zaszeregowanie emerytów do poszczególnych grup uposażenia, dokonane rozporządzeniem Rady Ministrów z d. 26 marca 1924 r. dz. ust. p. 320 na podstawie delegacji ustawowej z art. 83 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., jako oparte na swobodnym uznaniu Rady Ministrów, w myśl p. b art. 3 ustawy o N. T. A. nie podlega orzecznictwu Najw. Tryb. Administr.
- 2) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. dz. ust. 441, jako dotyczące jedynie zobowiązań prywatno-prawnych, nie ma zastosowania przy obliczaniu wysokości uposażeń emerytalnych.

UZASADNIENIE.

Zważywszy: że wedle art. 1 ustawy z dn. 3 sierpnia 1922 r. poz. 600 Dz. Ust. Najwyższy Trybunał Administracyjny jest powołany dla orzekania o legalności zarządzeń i orzeczeń, wydanych w ostatniej instancji przez władze administracyjne,

że w myśl art. 9 tejże ustawy do zaskarżenia rzeczonych orzeczeń i zarządzeń jest uprawniony każdy, kto twierdzi, że naruszono jego prawa lub że go obciążono obowiązkiem bez podstawy prawnej,

że, jak to faktyczny stan sprawy potwierdza, roszczenia skarżącego, co do przyznania i wypłacania nie 50% lecz 75% przypadającego emerytowanym funkcjonariuszom Państwa Polskiego uposażenia emerytalnego zostały przez władze administracyjne uwzględnione, a odnośne zarządzenia władzom wykonawczym wydane,

że w tym stanie rzeczy dalsze popieranie przez skarżącego skargi w tej części bezprzedmiotowej, jest nieuzasadnione,

że skarżący niczem nie stwierdził w jakim charakterze służył on w wojsku austriackim po wyjściu z legionów w ciągu trzech lat, których zaliczenia domaga się, a akta administracyjne żadnych w tym przedmiocie dowodów nie zawierają,

że § 44 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. poz. 320 Dz. Ust. w przedmiocie zaszeregowania do poszczególnych grup jest oparty na art. 83 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. i zgodny z postanowieniem tego artykułu, który zaszeregowanie emerytów do poszczególnych grup pozostawia rozporządzeniu Rady Ministrów bez jakichkolwiek ograniczeń, a więc do swobodnego uznania tejże Rady, że wobec tego zaszeregowanie do tej lub innej grupy, jako oparte na

swobodnem uznaniu, w myśl p. b) art. 3 ustawy z dn. 3 sierpnia 1922 r. poz. 600 Dz. Ust. z pod orzecznictwa Trybunału jest wyłączone.

że wobec powyższego wywody skarżącego co do tego, że cyfrowe zaszerzeganie emerytów b. państwa zaborczego do grup uposażenia funkcjonariuszów państwowych polskich nie odpowiada rangom w b. państwie austro-węgierskiem, nie są prawnie uzasadnione,

że poszczególne obliczenia wysokości przypadającego skarżącemu uposażenia emerytalnego nie były przedmiotem zaskarżonego orzeczenia, a więc nie mogą być również przedmiotem skargi, i wreszcie,

że rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. poz. 441 Dz. Ust. jako dotyczące jedynie zobowiązań prywatno-prawnych, w żadnym razie nie może mieć zastosowania przy wyliczeniu wysokości uposażenia emerytalnego.

Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę, jako nieuzasadnioną, oddalił.

Nr. 49.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 23 grudnia 1925 r. w sprawie Józefa Schmidta przeciwko Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów. L. Rej. 302/25.

Teza: Czas ochotniczej służby wojskowej funkcjonariuszów państwowych, którzy wstąpili w charakterze ochotników do wojska za zgodą władzy i po zwolnieniu z wojska zostali ponownie mianowani funkcjonariuszami państwowymi, podlega zaliczeniu do normalnie policzalnego do wysługi emerytalnej czasu służby państwowej polskiej.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał, że przy zastosowaniu przepisów ustawy grudniowej odmowa zaliczenia do policzalnych do emerytury lat służby Schmidta jest nieuzasadniona.

Jak to Najwyższy Trybunał Administracyjny w licznych wyrokach, a w szczególności w sprawie L. 2104/23 wyjaśnił i szczegółowo uzasadnił, Ubezpieczenia Wzajemne Budowli od ognia w Królestwie Polskiem przestały istnieć dopiero z chwilą wydania ustawy z d. 23 czerwca 1921 r. p. 395 dz. ust., a mianowicie z d. 28 lipca 1921 r. Do tej daty, przez cały czas istnienia od roku 1900, była to instytucja państwowa: do 30 marca 1917 r., dnia zrzeczenia się przez Tymczasowy Rząd Rosyjski swych praw suwerennych do b. Królestwa Kongresowego,

instytucja państwowa b. państwa zaborczego, a od 30 marca 1917 r. do 28 lipca 1921 r. — instytucja państwowa polska. Gdy zatem Schmidt przesłużył w Ubezpieczeniach Wzajemnych od 1 sierpnia 1907 r. do 16 marca 1919 r., cały ten okres musi być do policzalnych do emerytury lat zaliczony, a mianowicie 9 lat 8 mies., jako służba państwowa zaborcza i 1 rok 11 mies. 16 dni, jako służba państwowa polska.

Policzalną też jest służba Schmidta w wojsku polkiem. Wedle art. 37 p. b ustawy z d. 11/XII 1923 r., do czasu służby, podlegającej normalnemu liczeniu do wysługi emerytalnej, wlicza się czas czynnej służby w wojsku polkiem, gdy funkcjonariusz nie spełniał jej równocześnie z państwową służbą cywilną, przytem wedle ustępu 4-go tegoż artykułu tylko czas obowiązkowej służby wojskowej funkcjonariuszów państwowych nie ma wpływu na uzasadnienie roszczenia o emeryturę. Co zaś do służby wojskowej ochotniczej, to ani ustawa emerytalna, ani rozporządzenie wykonawcze do niej nie zawierają jakichkolwiek postanowień, któreby wskazywały na to, że służba ta nie jest normalnie policzalną do wysługi emerytalnej funkcjonariuszów państwowych. To też czas służby Schmidta w wojsku (1 rok, 3 mies., 14 dni) winien mu być do policzalnego czasu służby państwowej polskiej zaliczony. Zaliczenie to jest zresztą zgodne z opinią Ministerstwa Skarbu, które w piśmie z d. 8 lipca 1924 r. oświadczyło, że służba ochotnicza Schmidta mogłaby mu być zaliczona, gdyby pozostawał przedtem na państwowej służbie polskiej i z tej ostatniej wstąpił ochotniczo do wojska za zezwoleniem swoich władz. Schmidt nie tylko, jak to wyżej Najwyższy Trybunał Administracyjny ustalił, przeszedł do służby wojskowej ze służby państwowej, na własną prośbę i za zgodą swej władzy, lecz władza ta zobowiązała się nawet przyjąć go z powrotem po wystąpieniu z wojska, co stwierdza pismo z dnia 13 września 1924 r. i o czem jest również wzmianka w aktach postępowania administracyjnego.

W tym stanie rzeczy, gdy służba państwowa Schmidta w Ubezpieczeniach Wzajemnych i w wojsku polkiem, zgodnie z powyższym, łącznie z zaliczoną przez pozwaną władzę służbą w Najwyższej Izbie Kontroli Rachunkowej Poczty i Telegrafów w Bydgoszczy, wynosi przeszło 5 lat, winien być też doliczony skarżącemu w stosunku i na warunkach, przewidzianych w art. 98 ustawy z d. 11/XII 1923 r. w brzmieniu ustawy z d. 13/II 1924 r. p. 178 dz. ust. czas jego pracy zawodowej.

Wobec powyższego Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą, uchylił.

Nr. 50.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 25 stycznia 1926 r. w sprawie Włodzimierza Kodreńskiego przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 1926/24.

Teza: Zwolnienie wojskowego powołanego ze stanu spoczynku w stan czynny winno być traktowane, w myśl art. 10 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., jako ponowne przeniesienie w stan spoczynku, przyczem przy ponownym wymiarze uposażenia emerytalnego za podstawę winien być przyjęty, zgodnie z art. 17 tejże ustawy, ten stopień który wojskowy osiągnął i wedle którego pobierał uposażenie czynne w chwili ponownego przeniesienia w stan spoczynku.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje:

Z akt sprawy jest widoczne, że skarżący, przeniesiony w stan spoczynku dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 5 sierpnia 1922 r., zarządzeniem Ministra Spraw Wojskowych został powołany do czynnej służby wojskowej, w czasie pełnienia której na podstawie uchwały Komisji weryfikacyjnej, zatwierdzonej przez Prezydenta Rzeczypospolitej i ogłoszonej dnia 7 listopada 1923 r., przyznany mu został stopień pułkownika, wedle którego to stopnia pobierał ostatnio uposażenie w czynnej służbie. Niewątpliwem jest przeto, że zwolnienie następnie płk. Kodreńskiego z czynnej służby z dniem 31 sierpnia 1924 r. winno być traktowane, jako ponowne przeniesienie w stan spoczynku wojskowego, powołanego z tego stanu w stan czynny, a to zgodnie z art. 16 ustawy emerytalnej z dnia 5 sierpnia 1922 r. poz. 616 Dz. Ust., czy to z 2-ian ustępem art. 10 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. poz. 46 Dz. Ust. z r. 1924. Takie traktowanie jest tembardziej usprawiedliwione, że innego w skutkach powołania wojskowego ze stanu spoczynku w stan czynny obowiązujące ustawy nie przewidują. Wobec tego, władza, ponownie przenosząc, jak o tem wyżej, skarżącego w stan spoczynku, winna była, stosując art. 17 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., jako do zawodowego wojskowego, przenoszonego w stan spoczynku już po wejściu rzeczony ustawy w życie, za podstawę, do wymiaru uposażenia emerytalnego przyjąć ostatnio pobierane przezeń uposażenie, otrzymane po powołaniu w stan czynny, a więc stopień pułkownika.

Co się tyczy wniosku pozwanej władzy o pozostawieniu skargi bez rozpoznania, to Najwyższy Trybunał Administracyj-

ny zaznacza, że zaliczkowe wymierzenie emerytury w żadnym razie nie mogłoby służyć za podstawę do pozostawienia skargi bez rozpoznania, a przeciwnie, jako nieprzewidziane w ustawie żadnym przepisem, mogłoby jedynie być uznane za wadliwość postępowania administracyjnego, powodującą nieważność orzeczenia.

Z tych powodów Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą uchylił.

Nr. 51.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 25 stycznia 1926 r. w sprawie Włodzimierza Szabanowa przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 1663/24.

- Tezy: 1) Art. 95 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. dotyczy wszystkich tych b. funkcjonariuszów państw zaborczych, którzy zgłosili się o uposażenie emerytalne po wejściu w życie ustawy emerytalnej, a więc poczynając od d. 1 października 1923 r.
- 2) Orzeczenia emerytalne odnośnych władz, wydane wedle postanowień ustawy emerytalnej z d. 28 lipca 1921 r. w okresie między 1 października 1923 r., a 19 stycznia 1924 r. na skutek zgłoszeń o uposażenie emerytalne po wejściu w życie ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r., a więc poczynając od d. 1 października 1923 r., podlegają rewizji i uzgodnieniu z przepisami ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r.

UZASADNIENIE.

Ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r. poz. 46 Dz. Ust. z r. 1924, która wprowadziła szereg zasadniczych zmian w porównaniu do poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. poz. 466 Dz. Ust. zawiera również szereg przepisów, które zapewniają dalsze pobieranie emerytur, przyznanych na podstawie poprzednich przepisów, które, chociaż sprzeczne z zasadami nowoobowiązującej ustawy, pozostają w ten sposób w mocy, przyznane zaś na ich podstawie wypłaty emerytalne, podlegają w myśl nowo wydanej ustawy, jedynie przerachowaniu. Art. 95 ustawy grudniowej jednak nie należy do tej kategorii przepisów. Postanowienia tego artykułu dotyczą funkcjonariuszów b. państw zaborczych, którym uposażenie emerytalne dotychczas, to znaczy do dnia wejścia w życie ustawy grudniowej, nie zostało wymierzone, a do takich funkcjonariuszów skarżący winien być zaliczony. Ustawa grudniowa, jak to wyraźnie postanawia art. 110 tejże, weszła w ży-

cie z dniem 1 października 1923 r. i z tym dniem, wbrew twierdzeniu skarżącego, jak to znowuż tenże artykuł wyraźnie opiewa, straciła moc obowiązującą ustawą z dnia 28 lipca 1921 r. Gdy zatem podanie o wymiar uposażenia emerytalnego zostało wniesione przez skarżącego dopiero 2 października 1923 r. nie ulega wątpliwości, że przy określeniu praw emerytalnych skarżącego mogą być uważane za miarodajne jedynie postanowienia nowowydanej ustawy. Okoliczność, że pierwotny wymiar uposażenia emerytalnego został dokonany przed ogłoszeniem nowej ustawy na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. nie może być uważana za przeszkodę do ponownego wymiaru tegoż uposażenia na podstawie przepisów nowoobowiązującej ustawy. Jak to wyżej zaznaczono, ustawa z dnia 28 lipca 1921 r. straciła moc obowiązującą 1 października 1923 r., a obowiązująca od tego dnia ustawa grudniowa została ogłoszona dopiero 19 stycznia 1924 r. W tym stanie rzeczy orzeczenia, wydane w czasie od 1 października 1923 r. do 19 stycznia 1924 r., zostały wydane w czasie, gdy moc obowiązująca poprzedniej ustawy została już zniesiona, nowa zaś ustawa jeszcze ogłoszona nie była, wobec czego orzeczenia te, jako oparte na przepisach ustawy już nieobowiązującej, nie tylko mogły, lecz powinny były być uzgodnione przez właściwą władzę z przepisami obowiązującej w czasie wydania tych orzeczeń ustawy.

Wobec powyższego, nie dopatrując się w zaskarżonym orzeczeniu ani wadliwości postępowania, ani też niezgodności z ustawą, Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę Szabanowa, jako nieuzasadnioną, oddalił.

Nr. 52.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 27 stycznia 1926 r. w sprawie Marii Holtz przeciwko Ministerstwu Spraw Wojskowych. L. Rej. 1196/25.

- Tezy: 1) Do wdów po emerytowanych funkcjonariuszach państwowych i emerytowanych wojskowych b. państw zaborczych, których małżeństwo zostało zawarte po przejściu na emeryturę, wobec treści art. 89 ustawy z d. 11 grudnia 1923 r. poz. 46 Dz. Ust. z 1924 r., ma zastosowanie art. 69 tejże ustawy.
- 2) Przewidziany w art. 90 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. termin na wniesienie prośb o uposażenie emerytalne przez emerytów b. państw zaborczych, tudzież wdów i sierot po nich ma charakter terminu prekluzyjnego.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje:

Pomijając nawet słuszne, zresztą, powołanie się pozwanego Ministerstwa w odpowiedzi na skargę na art. 90 ustawy z 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. poz. 178 Dz. Ust., co do spóźnionego zgłoszenia przez skarżącą swych roszczeń, wobec wniesienia odnośnego podania po upływie prekluzyjnego terminu na wniesienie zgłoszeń przez emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i emerytowanych wojskowych b. państw zaborczych, jakoteż wdów i sierot po nich, jako nie wzięte za podstawę zaskarżonego orzeczenia, Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał za zgodną z ustawą odmowę przyznania pensji wdowie skarżącej, opartą na art. 69 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1925 r. Powołany art. 69 zawiera kategoryczne i wyraźne postanowienie, mocą którego wdowa nie ma prawa do pensji, jeżeli małżeństwo zostało zawarte przez emeryta. Wedle art. 69 ustawy grudniowej, w pierwotnem dosłownem brzmieniu tego artykułu, jako też w brzmieniu ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. poz. 178 Dz. Ust., przepis art. 69 ma analogiczne zastosowanie do wdów po emerytowanych funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, czyli, że chociażby wedle przepisów emerytalnych odnośnego państwa zaborczego wdowy, które wyszły za mąż za emeryta, karzystały z praw emerytalnych, wdowom tym prawo do pobierania pensji wdowiej ze Skarbu Państwa Polskiego nie przysługuje. Takie stanowisko ustawodawcy w stosunku do wdów po emerytach b. państw zaborczych, których mężowie w chwili zawarcia związku małżeń-

skiego byli już emerytami, sprzeczne z ogólną zasadą ustawy emerytalnej, mocą której prawa emerytalne emerytów b. państw zaborczych, winny być określone wedle ustaw odnośnego państwa zaborczego, znajduje jednak najzupełniejsze usprawiedliwienie w drugiej również ogólnej zasadzie, że do emerytów b. państw zaborczych nie mogą być stosowane przepisy korzystniejsze aniżeli do emerytów Państwa Polskiego. Ustawodawca, mając na względzie ostatnio przytoczoną zasadę, uznał za konieczne jej zastosowanie w danym wypadku, co też w art. 89 ustawy emerytalnej podkreślił.

Gdy skarżąca nie przeczy, że małżeństwo jej zostało zawarte z emerytem, a okoliczność pobierania przez nią pensji wdowiej w b. państwie zaborczem, wobec powyższych wywodów, nie może być wzięta pod uwagę, należy uznać, że odmowa przyznania pensji wdowiej skarżącej jest uzasadniona.

Wobec powyższego, nie dopatrując się w zaskarżonym orzeczeniu ani wadliwości postępowania, ani niezgodności z ustawą, Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę Holcovej, jako nieuzasadnioną, oddalił.

Nr. 53.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 27 stycznia 1926 r. w sprawie Kazimierza Marcinkiewicza przeciwko Ministerstwu Kolei. L. Rej. 826/25.

Teza: 1) Przepisy ustawy o uposażeniu z d. 9/X 1923 r., Dz. Ust. p. 924, dotyczące zaszeregowania funkcjonariuszów w służbie czynnej, nie dotyczą emerytów b. państw zaborczych, zaszeregowanie których do grup uposażenia następuje w trybie, przewidzianym w art. 83 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r.

2) Zaszeregowanie emerytów b. państw zaborczych na podstawie art. 83 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. do grup uposażeń, odpowiadających stopniom służbowym, wedle których wymierzone im było uposażenie emerytalne z ustawy emerytalnej z dnia 28/VII 1921 r., odpowiada zasadzie artykułu 93 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r. o zachowaniu praw.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje:

Przedewszystkiem błędne są wywody skarżącego, co do obowiązku pozwanej władzy ze względu na przepis art. 41 w związku z art. 50 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. Dz. Ust.

poz. 466, jako rzekomo obowiązującej w chwili wejścia w życie ustawy uposażeniowej z dn. 9 października 1923 r. Dz. Ust. poz. 924, zaliczenia go do grupy i szerebła w myśl postanowień art. 98 i 104 tej ostatniej ustawy, gdyż ustawa z dnia 9 października 1923 r., jako mająca za przedmiot wyłącznie uregulowanie uposażeń funkcjonariuszów państwowych i wojska Państwa Polskiego, sama przez się żadnego zastosowania do emerytów wogóle, a więc i do skarżącego w szczególności, mieć nie mogła.

Postulat zaś art. 41 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r., co do stosowania w odpowiedni sposób przy wymiarze zaopatrzenia emerytalnych wszelkich zmian w wysokości uposażeń funkcjonariuszów państwowych mogła urzeczywistnić dopiero taka ustawa, któraby wyraźnie emerytów dotyczyła.

Powyższy postulat urzeczywistniła właśnie w art. 6 nowa ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r. Dz. Ust. 1924 r. poz. 46, której data wejścia w życie została przystosowana do daty wejścia w życie ustawy z dnia 9 października 1923 r., t. j. która zaczęła obowiązywać z mocą wsteczną od d. 1 października 1923 r.

Jakkolwiek więc ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r., jak to Najwyższy Trybunał Administracyjny wywiódł i uzasadnił w wyroku w sprawie Olewińskiego L. Rej. 1268/24 i jak to słusznie skarżący podkreśla, uznaje prawa nabyte przez emerytów z poprzedniej ustawy z d. 28 lipca 1921 r. za nienaruszalne, polecając jedynie odnośnym władzom w art. 93 ustęp 2 przerachowanie przyznanych uposażeń emerytalnych według zasad, wprowadzonych nową ustawą uposażeniową z dnia 9 października 1923 r., to jednak, jak akta sprawy wykazują, zasada ta nie została naruszona zaskarżonym orzeczeniem.

Na mocy bowiem art. 83 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. zaszeregowanie emerytów do poszczególnych grup pozostawione zostało Radzie Ministrów, która w wykonaniu powyższego wydała rozporządzenie z dn. 26 lipca 1924 r. Dz. Ust. poz. 320, wedle § 44 lit. „d”, którego urzędników b. austriackiego zarządu kolejowego, którzy pobierali uposażenie emerytalne na podstawie ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. zalicza się do tej grupy, która cyfrowo odpowiada stopniowi służbowemu I—XII z ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. Dz. Ust. poz. 429, według którego pobierali uposażenie emerytalne.

Gdy zatem skarżący niezaskarżonym w swoim czasie, a więc prawomocnym, orzeczeniem Lwowskiej Dyrekcji Kolei z dn. 9 lutego 1922 r. w myśl art. 43 ustawy z dn. 28 lipca 1921 r. został zaliczony do VI stopnia służbowego, Najwyższy Trybunał Administracyjny nie mógł się obecnie zastanawiać, czy takie zaliczenie go w owym czasie było prawidłowe, a pozwana władza, w myśl wyżej powiedzianego, słusznie zaliczyła go dla przerachowania jego emerytury na podstawie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. do VI grupy uposażenia i to do szerebła „a”

wobec wyraźnego, co do tego przepisu art. 82 tejże ustawy, dotyczącego specjalnie emerytowanych funkcjonariuszów b. państw zaborczych, jakim był skarżący. Skoro więc skarżącemu przy przerachowaniu emerytury na podstawie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. przyznano VI grupę uposażenia, ściśle odpowiadającą zaliczonemu mu poprzednio do emerytury VI st. służbowemu, to w zaskarżonym orzeczeniu Najwyższy Trybunał Administracyjny nie mógł się dopatrzyć jakiegokolwiek naruszenia nabytych praw skarżącego z poprzedniej ustawy.

Wobec powyższego domaganie się skarżącego o zaliczenie go do V grupy uposażenia szczebla „d” jest nieuzasadnione.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę oddalił.

Nr. 54.

Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 18 maja 1925 r. w sprawie Felicji Zaleskiej przeciwko Ministerstwu Skarbu. L. Rej. 487/24.

Teza: Do wdowy po emerycie, b. Wydziału Krajowego Galicyjskiego, która pobierała prócz pensji wdowiej z b. Wydziału Krajowego pensję za służbę państwową męża, ma zastosowanie art. 42 ustawy emerytalnej z d. 28 lipca 1921 r., przyczem wymiar pensji winien nastąpić za łączne lata służby państwowej i w b. Wydziale Krajowym i wedle stopnia służbowego, odpowiadającego ostatnio zajmowanemu stanowisku męża w b. Wydziale Krajowym.

UZASADNIENIE.

Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał skargę za uzasadnioną. Przedewszystkiem stwierdzić należy, że ze względu na to, iż zarządzenie o wstrzymaniu wypłaty jednego z przyznanych dwu zaopatrzeń nastąpiło przed wejściem w życie nowej ustawy emerytalnej, bo reskryptem Izby Skarbowej z dnia 19 kwietnia 1923 r., dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu miarodajną jest ustawa z dnia 28 lipca 1921 r.

Otóż wedle art. 10 i 11 noweli do powołanej wyżej ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. Dz. Ust. poz. 583 emerytowani urzędnicy b. galicyjskiego Wydziału Krajowego zrównani zostali pod względem praw z emerytowanymi urzędnikami Państwa Polskiego, przyczem w powołanym art. 11 wyraźnie zaznaczono, że do urzędników b. galicyjskiego Wydziału Krajowego mają być stosowane postanowienia art. 42 ustawy. Wobec tego nieuzasadnionem jest twierdzenie Ministerstwa Skarbu, iż przy obliczaniu należnego skarżącej, jako wdowie po zmarłym w służbie b. Wydziału Krajowego urzędniku zaopatrzenia nie może

mieć zastosowania art. 42 ustawy emerytalnej. Przeciwnie wobec zrównania służby w b. galicyjskim Wydziale Krajowym pod względem praw emerytalnych ze służbą państwową polską, należało obliczyć zaopatrzenie skarżącej na tych samych zasadach, na jakich należy obliczać pensje wdowie po urzędniku państwowym polskim, a więc w myśl art. 42 do okresu służby kalendarzowej, spędzonej przez męża skarżącej w b. galicyjskim Wydziale Krajowym doliczyć okres służby państwowej, a następnie, przy zastosowaniu art. 14, 28 i 43 (co do stopnia służbowego), obliczyć należną kwotę pensji wdowiej.

Wobec powyższego Najwyższy Trybunał Administracyjny, nie wchodząc w rozpatrzenie innych zarzutów skargi, jako nie mających w tym stanie rzeczy istotnego znaczenia, uchylił zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą.

264799

SKOROWIDZ

do ustawy emerytalnej.

Aeronautyczny dodatek	art. 53
Aplikanci sądowi	„ 2, 35
Awans zmarłego wojskowego po śmierci	„ 65
Badanie lekarskie niezdolności do służby	„ 31
Badanie stanu zdrowia emerytów cywilnych	„ 39, 40
Badanie stanu zdrowia emerytów wojskowych	„ 54
Badanie stanu zdrowia emerytów b. państw za- borczych	„ 96
Bieg terminów	„ 34, 46, 66, 93
Choroby zakaźne	„ 9
Cywilna służba wojskowych zawodowych	„ 50, 81
Dary z łaski	„ 8, 103
Dezercja męża lub ojca	„ 67
Doliczenia z powodu utraty zdolności zarobkowej	„ 11, 12
Dodatki, wliczane do podstawy wymiaru	„ 18, 53
Dyscyplinarne postępowanie przeciwko emery- tom b. państw zaborczych	„ 82
Działania wojenne	„ 9
Dziesięcioletni okres dla nabycia praw	„ 9
Emerytowani funkcjonariusze polscy	„ 86, 93
Emerytowani funkcjonariusze b. państw zabor- czych	„ 82, 89, 90, 93
Formacje wojskowe polskie	„ 105
Funkcjonariusze państwowi	„ 2
Inwalidów dom	„ 55
Komunikacyjne ulgi	„ 43, 59
Konduktorska służba	„ 37
Kontroli państwowej urzędnicy	„ 29
Kontraktowa służba	„ 37, 50, 106
Łączna kwota pensji wdowiej i sierocych	„ 64
Lecznicze zakłady	„ 42, 56
Lekarska pomoc	„ 43, 59

Lekarskie i wojskowo-lekarskie Komisje	art. 13, 14
Lotnicy	„ 52, 53
Mahometańskiego wyznania wdowy i sieroty	„ 80
Małżeństwo, zawarte przez emeryta	„ 69
Małżeństwo sieroty	„ 72
Małżeństwo emerytki	„ 74
Marynarze zaokrętowani	„ 52
Ministrowie	„ 2, 24
Mobilizacja	„ 15, 41
Nauczycielska służba w polskich szkołach prywatnych b. zaboru rosyjskiego	„ 81
Nauczycielska służba zaborcza w publicznych szkołach ludowych i wydziałowych	„ 81
Nieczynnego stanu czas policzalny	„ 37, 50
Nieszczęśliwy wypadek	„ 9, 99, 102
Niewola	„ 37, 50
Niezaliczalny czas służby do wysługi emerytalnej	„ 38, 51
Niezawodowi wojskowi, niezdolni do służby z powodu wypadków	„ 99
Niepełne miesiące wysługi emerytalnej	„ 16
Normalny czas służby, policzalny do wysł. emeryt.	„ 37, 50
Obowiązkowa służba wojskowa funkcjonariuszów	„ 37
Obowiązkowa służba wojskowa podoficerów	„ 50
Odliczenie lat służby z powodu poprawy zdrowia	„ 39, 54
Odprawa funkcjonariuszów	„ 44
Odprawa wdów i sierot	„ 76
Odprawa wdów na wypadek małżeństwa	„ 74
Odprawa zawodowych wojskowych b. państw zaborczych	„ 104, 108
Okres pobierania tymczasowego zaopatrzenia po zaginionych	„ 68
Oplaty emerytalne	„ 7
Państwowa służba emeryta	„ 25
Parowozowa służba funkcjonariusza	„ 37
Pięcioletni okres nabycia praw do emerytury	„ 9
Pochodne prawo wdów i sierot	„ 60
Pocztowa służba funkcjonariusza	„ 37
Podwójne zaliczenie służby	„ 15, 52
Podstawa wymiaru emerytury	„ 17
Pogrobowiec sieroty	„ 70
Policzalność lat, przebytych w wojnie z bolszewikami przez funkcjonariuszów	„ 92
Pośmiertne	„ 78
Powołanie emerytów polskich do służby czynnej	„ 39, 40
Powołanie emerytów b. państw zaborczych do służby czynnej	„ 96
Praktykanci	„ 12
Procentowe normy uposażenia emerytaln.	„ 19
Prokuratorzy	„ 2, 26, 29, 35
Profesorowie szkół akademickich	„ 2, 29
Prowizoryczni urzędnicy	„ 12
Prowizoryczna służba	„ 37
Przeniesienie w stan spoczynku na <i>prośbę</i> funkcjonariusza	„ 28

Przeniesieni w stan spoczynku na <i>prośbę</i> wojskowego	art. 47
Przeniesieni w stan spoczynku z <i>urzędu</i> funkcjonariusza	„ 29, 30
Przeniesienie w stan spoczynku z <i>urzędu</i> wojskowego	„ 48
Przeniesienie w stan spoczynku z <i>urzędu</i> sędziów, prokuratorów i aplikantów	„ 35
Przerachowanie uposażeń emerytalnych emerytów	„ 86, 93
Przerwy w służbie	„ 10, 37, 50, 85 100
Przesiedlenia zwrot kosztów	„ 21, 77
Przygotowawcza służba	„ 37
Reaktywowanie emeryta	„ 10
Reaktywowanie emeryta wojskowego w czasie wojny	„ 52
Rodzinny dodatek	„ 20
Rozdzielenie sądowe wspólności małżeńskiej	„ 69
Samorządowa służba emeryta	„ 25
Samorządowa służba w Państwie Polskiem funkcjonariuszów i wojskowych	„ 81
Samorządowa służba w państwie zaborczem funkcjonariuszów	„ 97, 98
Samorządowa służba w państwie zaborczem wojskowych	„ 101
Sądowe orzeczenie o uznaniu zaginionego za zmarłego	„ 68
Sędziowie	„ 2, 26, 29, 35
Sieroca pensja <i>po ojcu</i>	„ 62
Sieroca pensja <i>po matce</i>	„ 63
Skazanie za czyn karygodny	„ 23, 72
Śmierć osoby pobierającej zaopatrzenie	„ 23, 72
Sprzeciw funkcjonariusza przeciw przeniesieniu na emeryturę z <i>urzędu</i>	„ 32
Stalność funkcjonariusza	„ 1
Stale zaopatrzenie żon i dzieci po zaginionych	„ 68
Studia sieroty w zakładach naukowych	„ 72
Studia wyższe	„ 37, 50, 94
Terminy na podanie zażaleń	„ 33, 46, 66, 93
Terminy płatności zaopatrzeń emerytalnych	„ 22, 24, 36, 70, 71, 73, 79, 99, 107
Termin wejścia w życie ustawy	„ 110
Tymczasowe zaopatrzenie żon i dzieci zaginionych	„ 67, 68
Uczestnictwo w kasach zaopatrzenia b. państw zaborczych	„ 84
Ukończenie przez sierotę 18 wzgl. 24 lat	„ 72
Utrata zdolności do służby	„ 9, 28, 29, 47
Utrata zdolności do pracy zarobkowej	„ 11, 12, 63
Wadliwość wykazu stanu służby	„ 36, 79
Wdowia pensja	„ 60, 61, 64, 65
Wdowy po emerytach b. państw zaborczych	„ 87, 89, 90, 93
Władze upoważnione do przenoszenia w stan spoczynku	„ 26, 45
Własne uposażenie emer. wdowy emerytki	„ 75
Wojskowa służba funkcjonariusza	„ 15, 37, 81, 105

Wprowadzenie w błąd władzy przez ubiegające się o zaopatrzenie	art. 4
Wybór zaopatrzeń	3, 75
Wydziału krajowego, Galic. służba	81
Wykaz stanu służby	36, 79
Wykonanie ustawy	109
Wymiarowe władze	27, 46, 66, 93
Wymiar zaopatrzeń w punktach uposażeniowych	6

Zaborcza służba funkcjonariuszów i zawod. wojskowych	81
Zaborczych państw funkcjonariusze, nie przyjęci do służby polskiej	95
Zaborczych państw zawodowi wojskowi, nie przyjęci do wojska polskiego	108
Zaborczych państw zawodowych wojskowych uposażenie emerytalne	102, 103, 106
Zaborczych państw zawodowych wojskowych odprawa	104, 108
Zaginionych na terenie działań wojennych żony i dzieci	67, 68, 91, 92
Zaliczalność służby wojskowej do okresów 10 letniego i inn.	49
Zaopatrzenie żon i dzieci umieszczonych (mężów i ojców) w zakładach leczniczych i domu Inwalidów	42, 58
Zapowiedzenia i zajęcia	5, 88
Zaszeregowanie emerytów do grupy uposażenia	6, 83
Zawiadomienie funkcjonariusza o zamierzonym przeniesieniu w stan spoczynku	32
Zawieszenie prawa na pobieranie zaopatrzeń	24, 73
Zawodowość wojskowego	1, 2
Zawodowa praca w b. państwie zaborczem	97, 98, 101
Zgaśnięcie prawa do zaopatrzenia	23, 72
Zgłoszenie wypadków	13
Zmiany punktów uposażenia	6
Zmiany w zaszeregowaniu stanowisk	6
Zwolnienie ze służby z art. 116	98

SPIS RZECZY

Przedmowa	Str. V
---------------------	--------

C Z E Ś Ć I.

1. Ustawa d. 11/XII 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych późniejszymi ustawami i zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej	1
2. Ustawa z d. 22 grudnia 1925 r. o środkach zapewnienia równowagi budżetowej	79
3. Ustawa z d. 11 grudnia 1924 r. o przyznawaniu darów z łaski	82

C Z E Ś Ć II.

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. o wykonaniu ustawy z d. 11 grudnia 1923 r. i z dnia 13 lutego 1924 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych późniejszymi rozporządzeniami	85
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 1924 r. o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych	123
3. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 grudnia 1924 r. o przerachowaniu należności innemi przepisami nieobjętych oraz o posiłkowem stosowaniu rozporządzenia z dnia 14 maja 1924 r.	138
4. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 24 stycznia 1925 r. o ustaleniu kursu przypadających do zwrotu w myśl postanowień art. 84 ustawy z d. 11/XII 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych w brzmieniu nadanem mu art. 1 lit. k) ustawy z d. 13 lutego 1924 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 18 poz. 178) składek emerytalnych podjętych z kas b. państw lub kas emerytalnych lub innych kas zaopatrzenia w b. państwach zaborczych	140
5. Rozporządzenie Ministra Kolei Żelaznych z d. 30 czerwca 1920 r. w sprawie ulg w opłatach za przejazd kolejami żelaznymi pracowników państwowych	141
6. Rozporządzenie Ministra Kolei Żelaznych z d. 12 sierpnia 1920 r. w sprawie ulg w opłatach za przejazd kolejami żelaznymi osób wojskowych	143

	Str.
7. Rozporządzenie Ministra Kolei Żelaznych z d. 17 sierpnia 1920 r. w sprawie ulg w opłatach za przejazd kolejami żelaznymi pracowników państwowych w stanie spoczynku	143
8. Rozporządzenie Ministra Kolei Żelaznych z d. 28 września 1923 r. o ograniczeniu ulg kolejowych przy przejazdach emerytów państwowych	144
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1924 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych, sędziów i prokuratorów ich rodzin oraz emerytów	144
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1924 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla urzędników i państwowych funkcjonariuszów niższych w służbie podlegającej Ministrowi Kolei, ich rodzin, emerytów oraz etatowych pracowników państwowych kolei żelaznych	149

C Z E Ś Ć III.

Spis ustaw i rozporządzeń emerytalnych już uchylonych:

a) funkcjonariusze służby cywilnej	157
b) wojskowi	158

C Z E Ś Ć IV.

1. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 26/I 1924 r. w sprawie wykonania art. 7 ustawy emer. z dnia 11/XII 1923 r.	163
2. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 11 lutego 1924 r. w sprawie opłat emerytalnych	165
3. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 18/III 1924 r. w sprawie wprowadzenia w życie nowej ustawy emerytalnej	166
4. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 30/V 1924 r. w sprawie przechowania emerytur	170
5. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 18/VIII 1924 r. w sprawie wypłaty dodatku mieszkaniowego emerytom	171
6. Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 1/IX 1924 r. w sprawie jednorazowego wynagrodzenia przy zwolnieniu funkcjonariuszów państwowych ze służby	172
7. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 9/X 1924 r. w sprawie niepotrącania opłaty emerytalnej od dodatku na mieszkanie	173
8. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 10/XII 1924 r. w sprawie przechowania zaopatrzeń emerytalnych	173
9. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 20/XII 1924 r. w sprawie potrąceń na opłaty emerytalne	174
10. Okólne pismo Ministerstwa Skarbu z d. 13 stycznia 1925 r. w sprawie wyjaśnienia przepisów o opłatach emerytalnych	175
11. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 30/I 1925 r. w sprawie zmiany § 29 rozporz. Rady Ministrów z 26/III 1924 r. o zaliczaniu czasu służby	176
12. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 25/IV 1925 r. w sprawie stosowania art. 25 ustawy z d. 11/XII 1923 r. do emerytów b. państw zaborczych oraz emerytów polskich, przeniesionych w stan spoczynku przed dniem 1/X 1923 r.	177
13. Okólnik Ministerstwa Skarbu z d. 27/IV 1925 r. w sprawie interpretacji art. 11 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r.	178
14. Okólnik Minist. Skarbu z d. 30/IV 1925 r. w sprawie sposobu zaliczania lat służby wojskowej, spędzonej w czasie wojny	179

	Str.
15. Okólnik Minist. Skarbu z d. 25/VIII 1925 r. w sprawie doliczania pracy zawodowej do wysługi emerytalnej	180
16. Okólnik Minist. Skarbu z d. 29/VIII 1925 r. w sprawie składania deklaracji, przewidzianych art. 84 ustawy emerytalnej z d. 11/XII 1923 r.	182
17. Okólnik Ministr. Skarbu z d. 13/X 1925 r. w sprawie interpretacji ust. b § 33 rozporządzenia Rady Ministrów z d. 26/III 1924 r.	184
18. Okólnik Minist. Skarbu z d. 18/V 1925 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 27/XII 1924 r. dz. ust. p. 1030 w dziedzinie emerytur i rent	185
19. Okólnik Minist. Skarbu z d. 1/XII 1925 r. w sprawie waloryzacji różnicy wypłaconych i należnych zaopatrzeń emerytalnych	186
20. Okólnik Minist. Skarbu z d. 13/I 1926 r. w sprawie waloryzacji różnicy wypłaconych i należnych zaopatrzeń emerytalnych	187

C Z E Ś Ć V.

1. Wyrok N. T. A. w sprawie Bronisława Pruskiego do art. 81 i 82 ustawy emer.	191
2. Wyrok N. T. A. w sprawie Alojzego Grudzińskiego do art. 3 ustawy emer.	195
3. Wyrok N. T. A. w sprawie Karola Ludwiga do art. 81 i 82 ustawy emer.	196
4. Wyrok N. T. A. w sprawie Marji Freudlichowej do art. 87 ustawy emer.	198
5. Wyrok N. T. A. w sprawie Teofila Poborowskiego do art. 81 i 82 ustawy emer.	200
6. Wyrok N. T. A. w sprawie Marji Jabłońskiej do art. 81 i 82 ustawy emer.	202
7. Wyrok W. T. A. w sprawie Natana Reissa do art. 1 i 2 ustawy emer.	204
8. Wyrok N. T. A. w sprawie Józefa Piaseckiego do art. 1 i 2 ustawy emer.	206
9. Wyrok N. T. A. w sprawie Józefa Borowskiego do art. 81 ustawy emer.	208
10. Wyrok N. T. A. w sprawie Włodzimierza Olszewskiego do art. 37 i 82 ustawy emer.	210
11. Wyrok N. T. A. w sprawie Franciszka Olewińskiego do art. 82 i 93 ustawy emer.	212
12. Wyrok N. T. A. w sprawie Zofji Sadowej do art. 9, 29 i 30 ustawy emer.	214
13. Wyrok N. T. A. w sprawie Ludwika Zagórnego-Marynowskiego do art. 2 ustawy emer.	215
14. Wyrok N. T. A. w sprawie Emila Łukawskiego do art. 30 ustawy emeryt.	218
15. Wyrok N. T. A. w sprawie Tytusa Włśniowskiego do art. 82 ustawy emer.	220
16. Wyrok N. T. A. w sprawie Adama Galińskiego do art. 17 ustawy emer.	222
17. Wyrok N. T. A. w sprawie Alfreda Igiela do art. 1 i 2 ustawy emer.	225
18. Wyrok N. T. A. w sprawie Pawła Aleksandrowicza do art. 102 i 108 ustawy emer.	227

	Str.
19. Wyrok N. T. A. w sprawie Józefata Janickiego do art. 37, 81 i 97 ustawy emer.	229
20. Wyrok N. T. A. w sprawie Jana Zaniewskiego do art. 2 i 75 ustawy emer.	231
21. Wyrok N. T. A. w sprawie Mieczysława Zawadzkiego do art. 97 i 98 ustawy emer.	233
22. Wyrok N. T. A. w sprawie Tomasza Bieniawskiego do art. 28, 29, 37 i 110 ustawy emer.	235
23. Wyrok N. T. A. w sprawie Wiktorji Kridl do art. 87 ustawy emer.	238
24. Wyrok N. T. A. w sprawie Władysława Chrzanowskiego do art. 85 ustawy emer.	239
25. Wyrok N. T. A. w sprawie Władysława Leśniewicza do art. 9 ustawy emer.	240
26. Wyrok N. T. A. w sprawie Władysława Baranowskiego do art. 1 i 97 ustawy emer.	242
27. Wyrok N. T. A. w sprawie Bronisława Umiastowskiego do art. 28 ustawy emer.	244
28. Wyrok N. T. A. w sprawie Józefa Małaniuka do art. 108 ustawy emer.	246
29. Wyrok N. T. A. w sprawie Rochny Zysfeldowej do art. 82 ustawy emer.	247
30. Wyrok N. T. A. w sprawie Stefana Kosińskiego do art. 37 ustawy emer.	248
31. Wyrok N. T. A. w sprawie Edmunda Gallowej do art. 87 ustawy emer.	251
32. Wyrok N. T. A. w sprawie Marji Grabskiej do art. 81 ustawy emer.	253
33. Wyrok N. T. A. w sprawie Salomei Orłowskiej do art. 11 i 81 ustawy emer.	255
34. Wyrok N. T. A. w sprawie Józefa Cisłowskiego do art. 9 i 27 ustawy emer.	257
35. Wyrok N. T. A. w sprawie Romana Wirszyłło do art. 17 ustawy emer.	259
36. Wyrok N. T. A. w sprawie Henryka Chalzela do art. 97 i 98 ustawy emer.	261
37. Wyrok N. T. A. w sprawie Henryka Chalzela do art. 81, 97 i 98 ustawy emer.	263
38. Wyrok N. T. A. w sprawie Jana Ciejki do art. 82 i 83 ustawy emer.	264
39. Wyrok N. T. A. w sprawie Kazimierza Grabowskiego do art. 29 ustawy emer.	267
40. Wyrok N. T. A. w sprawie Władysława Milskiego do art. 102 i 104 ustawy emer.	270
41. Wyrok N. T. A. w sprawie Ewarysta Radziszewskiego do art. 83 i 93 ustawy emer.	272
42. Wyrok N. T. A. w sprawie Józefa Pohoreckiego do art. 29 ustawy emer.	274
43. Wyrok N. T. A. w sprawie Władysława Lachowicza do art. 40 ustawy emer.	275
44. Wyrok N. T. A. w sprawie Stanisława Brojanowskiego do art. 82 ustawy emer.	276

	Str.
45. Wyrok N. T. A. w sprawie Eugenjusza Wierzbowskiego do art. 81 i 97 ustawy emer.	277
46. Wyrok N. T. A. w sprawie Janiny Boczarowej do art. 81 i 110 ustawy emer.	279
47. Wyrok N. T. A. w sprawie Bronisława Manna do art. 104 ustawy emer.	281
48. Wyrok N. T. A. w sprawie Mieczysława Fuska do art. 82 i 83 ustawy emer.	283
49. Wyrok N. T. A. w sprawie Józefa Szmidta do art. 37 ustawy emer.	284
50. Wyrok N. T. A. w sprawie Włodzimierza Kodreńskiego do art. 10 i 17 ustawy emer.	286
51. Wyrok N. T. A. w sprawie Włodzimierza Szabanowa do art. 95 i 110 ustawy emer.	287
52. Wyrok N. T. A. w sprawie Marji Holtz do art. 69, 89 i 90 ustawy emer.	289
53. Wyrok N. T. A. w sprawie Kazimierza Marcinkiewicza do art. 83 i 93 ustawy emer.	290
54. Wyrok N. T. A. w sprawie Felicji Zaleskiej do art. 3 i 82 ustawy emer.	292
Skorowidz do ustawy emerytalnej	295